Ulaş Yoldaş

Musa Kaplan

AYRINTI
Yakın Tarih

ULAŞ YOLDAŞ • Musa Kaplan

MUSA KAPLAN

1950 yılında Mersin'in Mut ilçesi Güme köyünde dünyaya geldi. İlkokulu Güme köyünde bitirdi. Ortaokulun 2. sınıfına devam ederken babasını kaybettiği haberini aldığında bir travma yaşadı. Annesi maddi olanaksızlıklar nedeniyle okuldan aldı, fakat bu uzun sürmedi. Halası Gülbahar Ulukan "çocuğun geleceği ile oynamayın" diyerek yanlarına aldı, ama bu da uzun sürmedi, halası öğretmen kızının çalıştığı köye gittiğinde yine evsiz kaldı. Bu defa şimdiki eşinin babası devreye girdi, onu kendi yanlarına aldılar. Ortaokulu onların yanında bitirdi. Ortaokulu tamamladıktan sonra Konya Endüstri Meslek Lisesi Döküm Bölümü'ne devam ederken 1968 yılında İstanbul'a gelerek son sınıfı Sultanahmet Endüstri Meslek Lisesi'nde bitirdi. Üniversiteyi İstanbul Devlet Mimar Mühendislik Akademisi (İDMMA) Makine Mühendisliği Bölümü'nden mezun olarak tamamdı. Öğrencilik yıllarında geçimini sağlamak için bir haber ajansında dört yıl muhabirlik yaptı. Üniversiteyi bitirdikten sonra askere gitti. Askerlik dönüşü bir sanayi kuruluşunda proje mühendisi olarak göreve başladı. Bu kuruluşta 37 yıl boyunca çeşitli kademelerde görevler yaptıktan sonra 2013 Eylül ayında "artık yoruldum" diyerek mühendislik hayatını istifa ile noktaladı.

2009 yılında yıllardır yazmayı düşündüğü, kendisinin de içinde olduğu 1968 döneminin ayrıntılı olarak anlatıldığı *Devrim Yolcuları* adlı kitabını yazmak için araştırmalara başladı. Bu araştırma dört yıla yakın sürdü. Bu kitabın raflarda yerini almasıyla birlikte dönemi belgeselleştirme fikri ortaya atıldı. Bu fikir üzerine görüştüğü görgü tanıkları ve mekânlarda kamera çekimleri gerçekleştirdi. Çekimlerin devam ettiği dönemde yeni yeni bilgi ve belgelere ulaştı. Bunun üzerine bu bilgi ve belgelerden edindiği üç önemli yoldaşın öykülerini kitaplaştırmak için yola koyuldu ve böylece *3 Yoldaş* kitabı da raflarda yerini aldı. *Devrim Yolcuları* adlı belgesel film iki buçuk yıllık bir çekim aşamasından sonra 2016 yılında gösterime girdi.

Yazar *Yasak Defter*, *Devrim Yolcuları*, *3 Yoldaş*, *Adras Dağı*, *Toroslar'dan Nurhak'a* ve *Göksu Bulanık Akıyor* adlı kitaplarının dışında, *Son Yörükler (Özgür Hayatlar)*, *Devrim Yolcuları*, *Balat'ta Kaybolmak*, *Hıfzı Topuz'la Yüz Yıla Yolculuk*, *Moris Gabbay'la Bir Asra Yolculuk* ve *Bizim Yunus (Kirişçi Baba)* adlı belgesel filmlerinde yönetmenliğini üstlenmiştir.

Ayrıca çeşitli gazete ve dergilerde makale ve öyküleri de yayımlanmıştır...

Ayrıntı: *1658*
Yakın Tarih Dizisi: *58*

Ulaş Yoldaş
Musa Kaplan

Yayıma Hazırlayan
İlbay Kahraman

Son Okuma
Ahmet Batmaz

© Musa Kaplan, 2023

Bu kitabın tüm yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı ve Cilt
Ali Laçin - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 46277

Birinci Basım: *2023*

ISBN 978-605-314-628-5

Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hocapaşa Mah. Dervişler Sok. Dirikoçlar İş Hanı
No: 1 Kat: 5 Sirkeci – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212)512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Ulaş Yoldaş

Musa Kaplan

YAKIN TARİH DİZİSİ

Alevileş(tiril)miş Ermeniler
Kâzım Gündoğan

Yaşamımdan Acı Dilimler
Harun Karadeniz

Deniz'leri Kurtarmak
Ahmet Tuncer Sümer

1972
Meşaleyi Yakanların Öyküsü
Burhan Kum

Kahreden ve Yaratan ki Onlardır
Anılar
Ali Kar

Tanrı'ya Mektuplar
Hasan Basri Aydın

'68'in İşçileri
Zafer Aydın

Ertan Sarıhan
İlbay Kahraman

Mesele Teslim Olmamakta
Asker Kökenli Bir 68'linin 12 Mart,
Gazetecilik ve Akademisyenlik Anıları
Atilla Özsever

Her Yer Seri Direniş
Ereğli İşçi Hikâyeleri
Can Kartoğlu

Cevahir
Hüseyin Solgun

İşçilerin Haziranı
15-16 Haziran 1970
Zafer Aydın

Anılar Belleğimizin Bekçileridir
Tayfur Cinemre

Tarihe Not
Akılda Kalanlar (1976-1980)
İbrahim Ünal

Benim Adım Dilaver
Mehmet Fatih Öktülmüş Kitabı
Ufuk Bektaş Karakaya – Oktay Duman

Kürt Sorunu
Yerel Dinamikler ve Çatışma Çözümü
E. Fuat Keyman – Ayşe Köse Badur

Necmettin
Bir Devrimcinin Hatırası
Can Şafak

Bir Kürt Devrimcisi
Niyazi Usta
Ruşen Arslan

Giresun Yol Hikâyeleri
Ziya Gül

Kivamini Tutturamaduk
Recep Memişoğlu

Adsız Kahramanlar
Gülay Ünüvar (Özdeş) Kitabı
Ahmet Tuncer Sümer

Porsuk Durgun Akardı
Mustafa Çalıkuşu Anısına
Ersin Toker

Devrimci Subay - Saffet Alp Kitabı
Murat Bjeduğ

Ha Bu Nasul Dev-Genç'tur Uşağum?
Mustafa Korkmaz
10'lardan Biri

Işid ve Türkiye
"Katili Tanıyoruz"
Erk Acarer

Sabo
Sabahattin Kurt Kitabı
Murat Bjeduğ

Devrimcilerin Filistin Günlüğü 2
1976 – 1985
Oktay Duman

Çizmeleri Çıkarayım mı?
Soma... 13 Mayıs 2014
Onur Yıldırım - Uğur Şahin Umman

Merhaba Kör Kadı
Mahir Çayan'ın Avukatının Anıları
Faik Muzaffer Amaç

Bizum Cihan
Cihan Alptekin Kitabı
Nuran Alptekin Kepenek

Tek Yola Sığmayan Devrim
İbrahim Çelik

İçindekiler

Önsöz 7
Teşekkür 8
Giriş 9
Robert W. Komer'in Arabasının Yakılması 20
İlk Örgütlenme Adımı 23
Banka Soygunları 24
Mete Has ve Talip Aksoy'un Kaçırılması ve Fidye Alınması 29
Elrom'un Kaçırılması 33
Son Perde 97
Lale Arıkdal Yıllar Sonra Ulaş Bardakçı'nın Ailesi ile Buluşur 123
Arkadaşları Ulaş Bardakçı'yı Anlatıyor 125
Ulaş Bardakçı'nın Savunması 146
Kaynakça 155
Fotoğraflar 157
Dizin 171

Önsöz

Bu kitap, ağırlıklı olarak Ulaş Bardakçı'nın yaşamından bazı kesitler içermektedir. Büyük bir bölümünü bundan önceki *3 Yoldaş, Devrim Yolcuları* ve *Toroslar'dan Nurhak'a* adlı kitaplarımda sizlerle paylaşmıştım.

Araştırmalarımı derinleştirdiğimde Ulaş'la ilgili yeni bilgi ve belgelere ulaşınca, bunların da yazılması gerektiği fikri beni *Ulaş Yoldaş* kitabının yazılmasına itti.

Ulaş Bardakçı'nın yaşamını araştırırken, diğer yoldaşlarda olduğu gibi ilk olarak nüfusa kayıtlı olduğu, çocukluğunun geçtiği yöreler gitmeliydim, diye düşündüm, ben de öyle yaptım. Önce Hacıbektaş'ın Akçataş köyüne giderek amcası Kâzım Bardakçı ve yengesi Düriye Ana ile söyleşiler yaptım. Ankara'da kuzenleriyle görüştüm, söyleşiler yaptım. Yaşamının son bulduğu Arnavutköy Üvez Sokak'taki evde çatışmalarda birlikte olduğu yoldaşı Lale Arıkdal'la 37 yıl sonra görüşüp o anları anlatmasını istedim. Lale Arıkdal, o gün orada olanları ve ileriki yıllarda neler yaşadığını anlattı. Oktay Etiman, İlkay Demir, Necmi Demir, Halil Ergün, Mustafa Alabora, Osman Cavit İyigün, Hüseyin Özkan, Safiye Özkan, Selçuk Şahin Polat, Atilla Özsever, Orhan Altın, Nuran Ağırnaslı, Mustafa Yalçıner, Tayfur Cinemre, Faik Güleçyüz, İbrahim Çenet, İbrahim Kalyoncu, Ülkü Ahmet Cafer, Mehmet Sarıhan, Ulaş'la olan anılarını anlattılar. Bu söyleşilerde, zaman zaman tanıkların o ânı yaşadıklarına da şahit oldum; bunlar yazılmalıydı diye düşündüm. Gelecek kuşaklar bunları bilmeli istedim ve aktarılmasının bir borç olduğunu düşündüm. Bu ağır borcu ödeyebildim mi bilemem? Bu konuda ne denli başarılı oldum? Bunu ben değil siz okuyucularımın değerlendirmelerine bırakıyorum.

Musa Kaplan

Teşekkür

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen dostlara buradan teşekkür etmeden geçemeyeceğim.

Hacıbektaş'ın Akçataş köyünde yaşamlarını sürdüren Ulaş Bardakçı'nın amcası Kâzım Bardakçı, yengesi Düriye Bardakçı Ana ve yeğenleri Ulaş Bardakçı'yla olan anılarını anlatılar. Anılarını anlatırlarken sanki o günleri tekrar yaşıyorlarmış gibi bazen hüzünlendiler bazen de Ulaş'ın yaptığı şakalara gülümsediler. Ankara'daki kuzeni Saliha Çınar Bardakçı, "çocuktum, çocukluk anılarımın dışında büyüklerimden dinlediklerimi anlatabilirim size" dedi ve anlattı. Uğur Yıldız ve Saliha Çınar Bardakçı arşivlerindeki fotoğrafları paylaştı, Oktay Etiman, İlkay Demir, Necmi Demir, Halil Ergün, Mustafa Alabora, Lale Arıkdal, Osman Cavit İyigün, Hüseyin Özkan, Safiye Özkan, Selçuk Şahin Polat, Atilla Özsever, Orhan Altın, Nuran Ağırnaslı, Mustafa Yalçıner, Tayfur Cinemre, Faik Güleçyüz, İbrahim Çenet, İbrahim Kalyoncu, Mehmet Sarıhan, Ülkü Ahmet Cafer yaşadıklarını büyük bir samimiyetle anlattılar. Fatoş Güney ve Münir Ramazan Aktolga kitaplarından alıntı yapmama müsaade ettiler, ayrıca hayat arkadaşım eğitim emekçisi Ayşe Kaplan büyük bir özveriyle yardımcı oldu... İşte tüm bu yüreği ve gönlü zengin insanlara katkılarından dolayı sonsuz teşekkürler...

Giriş

hele ulaşa ulaşa
ulaş benziyor güneşe
ulaş kardaş can verirken
görenlerin aklı şaşa
Yaşar Kemal

Adını Rasih Ulaş koymuşlar öyle yazar defterinin bir köşesinde. Bilmez adının o dönemde neden Rasih Ulaş olduğunu, daha küçüktür. Bir gün annesi Müyesser'e, "Anne, adımı neden Rasih Ulaş koydunuz?" der. Annesi, "Oğlum, senin adının başındaki Rasih, Çanakkale'de şehit düşen dedenin adı," der. Anadolu'da gelenektir doğan çocuklarına dede ismi koymak.

Rasih Ulaş Bardakçı 1947 yılında Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesi Akçataş köyünde dünyaya gelir. İlkokulu, ortaokulu ve liseyi Ankara'da okur. Liseyi bitirdikten sonra ODTÜ öğrenimine devam ederken çeşitli eylemlerde yer alır. 19 Şubat 1972 günü Anavutköy Üvez Sokak'ta güvenlik güçlerinin eve yaptıkları baskınla öldürülür.

Ulaş Bardakçı'yı araştırmak için öncelikle nereli olduğundan başlamalıydım. Ben de öyle yaptım. Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesinin Akçataş köyünden olduğunu öğrendim.

Köyün eski adı Topayın'mış. Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı postnişinlerinin bu köyde oturduğu ve toplu ayinler yapmaları sebebiyle bu ismi aldığı söylenmekte. Yani "toplu ayin" kelimelerinin birleştirilerek "Topayın" ismini aldığı şeklinde ifade edilmekte.

Kâzım Bardakçı, Ulaş Bardakçı'nın babası ile amca çocuğu imiş. Fakat bizim buralarda amca olarak geçer, yani "ben Ulaş'ın amcasıyım" dedi.

Soruma şöyle başladım: "Bize Ulaş'la ilgili neler anlatabilirsiniz?"

Kâzım Bardakçı söze şöyle başladı:

Ulaş çocukken 4-5 yaşlarından itibaren her yaz buraya gelir, iki ay kadar bizde, şu gördüğünüz eski evde kalırdı. Daha sonra bu evi yaptırdık diyerek önüne oturduğumuz evi ve Ulaş Bardakçı'nın kaldığı odayı gösterdi. Ulaşların köyde evleri yoktu. Bizim ev onların da evleri sayılırdı.

Okula Ankara'da başladı ve son olarak da ODTÜ'yü bitirmek üzereyken Ankara'ya gelen Amerika Büyükelçisi vakit geçirmeden öncelikle ODTÜ'nün rektörlük binasına gelir, bunu gören öğrenciler ayaklanırlar ve Elçi Komer'in arabasını yakarlar. Bu olay üzerine Ulaş okuldan uzaklaştırıldı. Nerede gördülerse içeriye tıktılar.

Babası Şekerbank'ta çalışıyordu, daha sonra Sağlık Bakanlığı'ndan emekli oldu. Bir de ağabeyi Uğur vardı, o da Şekerbank'ta çalışıyordu. Şu anda Uğur'un nerede olduğunu bilmiyorum. Bir ara İzmir'de olduğunu duymuştum. Son zamanlarda köye de hiç gelmez oldu.

Ulaş'ın ölümünden sonra çok problem yaşadık. Bazı geceler gelip yaka paça karakola götürülüp sorgulanıyorduk. Fakat işkence görmedik. Bu götürülüp sorgulamalar bizi huzursuz ediyordu. Bu Bardakçı soyadından dolayı birçok problemler yaşadık. Bunlardan bazılarını anlatıyım size:

Büyük oğlum Fırat Üniversitesi'nde okuyordu '80 döneminde. Bardakçı soyadından dolayı kendisine rahatsızlık vermeye başlamışlardı. Bizim de bir asker tanıdığımız vardı, ondan yardım talep ettik. O dönemde oğlumuzun okula gidip gelmesinde yardımcı olmuştu. Kızım Nevşehir Öğretmen Okulu'nda okuyordu ve yatılı kalıyordu. Bir gün üzerine araba sürerek ezmek istemişlerdi.

Benim bizzat kendi yaşadığım olay da şöyle oldu: Bir gün Zirai Mücadele'ye gittim. Oradan ilaç almak istediğimi söylediğimde memur bana, "Bu soyadla size ilaç veremeyiz" dedi. Ben de, "Bu soyadın sana bir mâniliği mi var?" dedim. "Bana çok uzatma veremeyiz" demesi üzerine ben de "bu ilacı senden almasını bilirim ayrıca ben bu Bardakçı soyadımla iftihar ediyorum" diyerek doğruca valiye gidip durumu anlattım. Vali "ne demek, böyle şey mi olur?" diyerek hemen telefonla memuru aradı ve talimatını verdi. Telefonda "bu ne maskaralık?" diyerek memuru azarladı. Ben tekrar oraya gidip ilacımı almıştım. Artık şimdilerde böyle şeyler pek yaşanmıyor. Ulaş'ın ölüm yıldönümlerinde dava arkadaşları zaman zaman evi ziyarete gelirler.

Amca Bak Bu Köpek de Sosyalist Olmuş

Bir köpeğimiz vardı. Ulaş yazın geldiğinde şimdi öğretmen olan kızımla birlikte, mahalle çocuklarını toplar şu bahçenin içinde onlar önde köpek arkada koştururlardı. Ulaş, genellikle şu gördüğünüz ceviz ağacının altında upuzun yatardı. Yemek vakti bile gelmezdi. Eşim yemeğini oraya götürür, orada yerdi. Köpeği o kadar çok severdi ki, ona Ankara'ya döndüğünde kasaptan kemik alıp yollardı, o kadar düşkündü köpeğe. Bir gün yine şu ağacın altına yatmış, köpek de yüzünü yalıyordu. Bana döndü:

"Bak amca, bu köpek de sosyalist olmuş. Nasıl yüzümü yalıyor görüyor musun?" dedi.

"Aynı düşüncede olanlar birbirini işte böyle sever" demişti.

Yine küçük bir anı daha anlatayım diyerek kaldığı yerden devam etti Kâzım Bardakçı.

"Bir gün, tarihi tam olarak hatırlamıyorum ama bir yaz günüydü, komşumuzun kızı gelin oluyordu. Bizim bir tanıdık komiser vardı, onların kızları da gelmişti düğüne. Düğün evine giderken günlük kıyafetlerini çıkarıp başka kıyafetler giyip düğüne gitmişlerdi. Biz düğün evindeyiz, bir de baktık ki Ulaş üzerinde o komiserin kızlarının bıraktığı giysilerle karşımızda. Ulaş'ı görünce kendisine şöyle bir şey söylediğimizi anımsıyorum. 'Ne o Ulaş, kız olmaya mı heveslendin?' İşte Ulaş'ın böyle mukallitliği de vardı."

"Ulaş'ın çok kitabı vardı" diye devam etti Kâzım Amca. "Fakat kitapların hepsini hanım yakmıştı, çünkü o kitaplar o dönemde yasaklıydı."

"Şimdiki Balyoz Davası gibi, o günlerde de 'solcu musun gel bakalım' denip sorgularlardı. Gazeteleri bile rahatlıkla okuyamazdık. Çok güzel şeyler olacaktı da olmadı, bu gençler niye öldürüldü? Ara, bul, sorgula, öldürmek niye? Ulaş sessizdi, sevilecek bir insandı, kimseye kötü söz söylemezdi, herkesi sözle ikna etmeye çalışan biriydi..."

Kendisine arkadaşlarının "fukara" dediklerini hatırlatıp bunun nedenini sorduğumda şöyle anlatır:

"Bilmem, yüzüne baktığınızda öyle andırıyordu bakışları. Bakarken acınacak bir durumu var gibi görünüyordu, çok masum bir görünümdü bu. Sessiz bakınca yüzüne 'sev beni' der gibi gelirdi insana. Hiç kimseye kötü söz söylemezdi. Belki bunun için takmışlardır bu lakabı arkadaşları Ulaş'a."

Ulaş'ın Aile Kökenini Kâzım Bardakçı Anlatıyor...

Ailenin kökeninden bahseder misiniz? Nereden gelmişler, nereye yerleşmişler ve nereye gitmişler?

Önce bir düşündü, başladı anlatmaya.

Kökenimiz Yozgat'ın Mahal köyünden gelme. Büyük dedemiz Ali Nihai rüştiyede büyük bir âlim, hocaymış. Buraya Çelebi Celalettin Efendi'yi okutmaya geliyor. Aile de hocayı çok seviyor, onların kızları ile evlenip akraba oluyorlar ve buraya yerleşiyor.

Büyük dedemin Şükrü ismindeki oğlu Yozgat'a yerleşiyor. Yozgat'taki mallarını da ona bırakıyorlar. Diğer oğlu Mehmet Kâmil ise burada yaşamını sürdürüyor.

Mehmet Kâmil'in Ahmet Rasih, Abdülvahit ve Fazıl Ahmet isminde üç çocuğu oluyor. Abdülvahit'in Mahir, Zehra, Kâzım, Mehmet Kâmil, Selami, Fatma, Cafer ve Fazıl Ahmet isminde sekiz çocuğu oluyor. Bunlardan biri (Kâzım) işte benim, hatta babam kardeşlerimden birine kendi kardeşi olan Fazıl Ahmet'in adını koyar. Babamın kardeşi Fazıl Ahmet ile ilgili fazlaca bir şey bilmiyorum. Üçüncü çocuğu Ahmet Rasih. Ahmet Rasih'in oğlu Ali Bardakçı ve onun oğlu Ulaş Bardakçı ve Uğur Bardakçı oluyor.

Ulaş'ın dedesi Ahmet Rasih Çanakkale'de şehit olunca eşi tekrar evleniyor ve ikinci eşinden de Halil, Haydar, Nimet ve Feyzullah isminde dört çocuğu oluyor.

Ulaş Bardakçı'nın dedesi Ahmet Rasih "Ulaş'ın öldürülmesinin ardından anne ve babanın nasıl bir yaşamları oldu?" şeklindeki soruma Kâzım Bardakçı kısaca şöyle cevap verdi:

Ulaş'ın ölümü onları adeta yıktı. Ulaş öldükten sonra beş altı sene ancak yaşadılar. Babası 60'lı yaşlarındaydı. Şeker hastasıydı. Bu acı onları daha da ağırlaştırdı ve babası öldü. Annesi, babası öldükten sonra oğlunun yanına gitmedi. Huzurevine yerleşti. En son Batıkent'te bir huzurevi açılmıştı bir müddet orada kaldı ve orada öldü.

Size aile hakkında anlatabileceklerim bu kadar. Keşke anne ve babası sağ olsalardı da size Ulaş'ı onlar anlatsaydı.

Kuzeni Saliha Çınar Bardakçı, Ulaş'ı Anlatıyor

Saliha Hanım, ailenin kökeni ile ilgili farklı olmasa da babasının anlatımı dışında farklı bazı anlatımlarda bulundu:

Bunlar yani bizim büyük dedeler üç kardeşmişler. Bunlardan biri Ali Dede Yozgat-Bahadın'a gidiyor, bir tanesi Aydın'a, orada bir Bardakçı köyü varmış. Bu köyün kökleri çok eskilere dayanıyor. Türkmen-Tahtacı geçmişi olan ve tahtadan en iyi bardağı, fıçıyı bunlar yaparlarmış. Belki bu Bardakçı adı da oralardan gelmiş olabilir.

Dedelerden biri de Hacıbektaş'a geliyor. Hacıbektaş türbesindeki müritleri eğitsin diye. Bu dedemiz ağırlığı olan, sözü sohbeti dinlenen biriymiş. Örneğin, toprakla ilgili, dostlukla ilgili, hayvanlarla ilgili konularda insanları bilgilendiren bir yapısı varmış. Hacıbektaş'a gelince "tekkeye gelen insanlarla sohbetleri sen yap" demişler. O da ölene kadar bu görevi yerine getirmiş. Ölmeden önce de mezarı ile ilgili bir vasiyette bulunmuş. Vasiyeti: "ben öldüğümde Balım Sultan Türbesinin yanındaki bahçeye gömün, üstüme basılsın, ağaçlar, otlar büyüsün üstümde" demiş. İstememiş kapalı bir mekâna defnedilmeyi.

Daha sonra dedemin babası Mehmet Kâmil biraz zevke sefaya düşkün biriymiş. Küçüklüğünde hizmetçiler refakatinde rahat büyümüş. Bu sebeple olsa gerek hayatını zevk sefa içinde geçirmiş ve oğlu dedem Abdülvahit gelmiş dünyaya. Annesi ölünce, dedeme sütanne tutuyorlar.

Aslında bizim Bardakçı sülalesinde de şöyle bir şey var. Kadınlar ortada pek gözükmezler. Kadın ağırlıklı bir sülale fakat kadınlar hep gelip geçici olmuş. Ta ki babaanneme kadar. Babaannem bir yerde evi ev yapan, köyü köy yapan bir kadın, çok dirayetli bir kadın. Adı Ayşe fakat bizim oralarda "Eşe" derlerdi babaanneme. Hatta babaannemi dedemle evlendirdikleri zaman elinden alırlar diye kardeşleri bir yıl beklemişler. Çünkü babaannem çok becerikli, alımlı güzel bir kadınmış. Dedemin elinden bunu alırlar diye düşünüyormuş kardeşleri. Demek ki kadının kendine güveni fazlaymış. Kocası da pek de becerisi olmayan sadece kitap okumayı seven biriymiş

Düşünebiliyor musunuz köyde kitap okuyan, fakat başkaca da bir becerisi olmayan bir insandan bahsediyoruz. Dedemin bir eşeği vardı üzerinde heybesi içinde kitapları, bir bağ evimiz vardı oraya gider orada kitap okurdu. Yeni yazıyı da eski yazıyı da biliyordu.

Bir de benim çocukluğuma dair bir anım var. Ben biraz kekemeydim. İlkokuldayken konuşmalarımda heyecanlanır takılmalarım olurdu. Genellikle de sinirlendiğim zamanlarda daha sık olurdu. Bu kekemelik olayını dedemle çözdük. Konuşmalarımda yanlış söylediğim kelimeleri düzeltirdi. Her hafta Hacıbektaş Kütüpha-

nesinden kitaplar getirir bana bunları sesli okuyacaksın derdi. Ben de bazı zamanlar o duysun diye onun penceresinin altında bağıra bağıra okurdum. Böylelikle benim kekemeliğim düzelmişti.

Şimdi tekrar Ulaş Ağabeyime dönelim. Ulaş Ağabeyim bizim büyük amcamızın oğlu, yani kuzeniz. 1972'nin Şubat ayında ben 11-12 yaşlarında, ortaokul 1. sınıf öğrencisiydim. O dönemde Ulaş Ağabeyimin öldürüldüğünü duyunca buradaki büyük amcam ve babam diz boyu karda köyden Ankara'ya defin işlemine gitmişlerdi. Çocuktum daha, hatırlayabildiklerim bunlar. İstanbul'dan kimler getirdi, nasıl getirdiler? Hatırlamıyorum. Hatırladığım amcamlara Münir Ramazan Aktolga'nın annesiyle babasının geldiğini hatırlıyorum. Onlar arasında dostluk vardı, onları biliyorum, onlarla görüştüklerini biliyorum. O zamanlar onların kim olduklarını bilmiyordum, fakat onların daha sonraları kim olduklarını öğrenmiştim.

Bir de, 1972'den önce Ulaş Ağabeyim öldürülmeden köye bir gece güvenlik güçleri geldi. Evin etrafını sardılar. Hava zifirî karanlıktı. Evi projektörlerle aydınlattılar... ben o zaman 10 yaşlarındayım, yataklarımızı hallaç pamuğu gibi attıklarını hatırlıyorum o çocuk aklımla.

Burada Düriye Ana tekrar söze girdi:

Ulaş, "köyde bir yengemi severim bir de Bozoğ'u" demiş. Bozoğ dediği de bir köpeği vardı onun adı. Yufka ekmeği dürüm yapmayı bilmezdi. Sofraya bağdaş kurup oturamazdı. Ben dürüm yapıp eline verirdim, o da sofranın yanına uzanır yattığı yerden dürümü yerdi, ahhh guzum ahhh...

Ulaş'la ilgili ellerinde fotoğraflarının olup olmadığını sorduğumda Saliha Hanım aşağıdaki Ulaş'ın babası ve ağabeyi ile çekilmiş fotoğraflarını paylaştı.

Burada bir üzüntümü dile getirmek istiyorum. Ulaş'ın amcası Kâzım Bardakçı ile yukarıda yazdığım görüşmeleri yaptığımda Ulaş'ın kitaplarının bir bölümünün 1970'li yıllarda toprak altına gömüldüğünden de bahsetmişti. O gün kendilerinden "bu kitapları birlikte çıkartalım" diyememiştim, bunun etik kurallara aykırı olduğunu düşünmüştüm. Bu sebeple "ben seneye tekrar ziyaretinize geleceğim çıkartırsanız onları görmek isterim" demiştim. Bir sene sonra gidememiştim fakat ikinci sene gittiğimde Kâzım Amca bana "Sizi geçen yıl çok bekledim, fakat gelmediniz" demişti. Doğru, gelememiştim.

İkinci yıl gittiğimde toprağın altındaki kitapları çıkarmışlar. Kitaplar çürümüş, fakat birinin arasından naylon bir poşete konulmuş olan Ulaş'ın bir fotoğrafı çıkmış. Fotoğraf biraz yıpranmış. Kâzım Amca bu fotoğrafı Hacıbektaş'ta bir fotoğrafçıya götürüp biraz da rötuş yaptırdıktan sonra çoğaltırmış. Bu gidişimde birini de bana vermişti. İşte o fotoğraf kitabın son sayfalarında yerini aldı.

Gelelim benim içimi acıtan başka bir olaya. İkinci ziyaretimin ardından yine yaklaşık bir iki yıla yakın bir süre ziyarete gidememiştim. Öğrendim ki Kâzım Amcayı kaybetmişiz. Duyar duymaz aileyi arayıp taziyede bulundum. Dürüye Ana sesimi duyunca çok hüzünlendi ve

"Sizi çok bekledi, 'acaba kırıcı bir şey mi söyledik, neden gelmedi' diye serzenişte bulundu" dedi.

İşte bu benim içimi acıttı. Keşke kaybetmeden gidebilseydim. Nafile olmadı, olmadı. Taziyemin ardından vakit geçirmeden Ankara'ya hareket ettim. Önce kuzenlerinden Ekrem ve Ethem Bardakçı'yla görüştüm, daha sonra diğer kuzeni Saliha Çınar Bardakçı beni anneleri Düriye Bardakçı'nın evine götürdü. Düriye Anaya tekrar taziyelerimi sundum. Ah be Düriye Ana, içime bir ok saplandı sanki ne diyeyim, keşke zamanı geri sarabilsem. Size konuşmaların bitiminde Besnili Mustafa ve onun evinde karşılaştığımız Ali'den (Ulaş Bardakçı) bahsedeceğim…

Bu konuşmaların sonunda yine laf döndü dolaştı Ulaş'a geldi. Saliha Hanım kuzeni Ulaş'la ilgili hatırlayabildikleri anılarını şöyle anlattı diyorum fakat sadece Saliha Hanım değil annesiyle birlikte anlattılar desek daha doğru olur:

Bir gün yengemle amcam Ulaş Ağabeyimin vefatından sonra köye geldiler. Ulaş'ın evi kapalı duruyordu, içinde Ulaş Ağabeyimin eşyaları vardı, o sebeple gelmişlerdi. Fakat işin şekli değişti. Beni annemden babamdan istediler "Saliha'yı bize verin, bizim kızımız olsun, onu okutalım meslek sahibi yapalım" dediler. Daha doğrusu beni evlatlık almak istediler.

Düriye Ana araya giriyor, "İnsan evladını verir mi hiç? Kıyar mıyım ben ona, tüyüne kıyamam çocuğumun!..."

Saliha "Öyle de anne o dönemde onlarda çocuklarını kaybetmişler, onlar çok yıkıldılar."

Düriye "Ulaş'ın öldürüldüğünü gösteren bir mecmua vardı, ondaki fotoğrafları gördünüz mü bilmem, kurşun değmedik yer kalmamış!..."

Saliha "Annem Ulaş Ağabeyimin öldürüldüğü gün evin önünde çekilmiş olan o günün *Hayat* dergisinde çıkan fotoğraflardan bahsediyor."

Bahsi geçen ev Lale Arıkdal'ın arkadaşı ile birlikte oturduğu ev. Lale Arıkdal, arkadaşının o günlerde evde olmaması nedeniyle Ulaş'ı evde saklaması için getirmişti. Bu konu açılınca, Saliha Hanım sözlerine şöyle devam eder:

Biz Lale Arıkdal'ı Ulaş Ağabeyimin kız arkadaşı diye biliyorduk. Hatta benim bir öğretmen arkadaşım Lale'yle çok samimi olduğunu söylemişti. Ben de ondan görüştürme durumun olursa mutlaka görüşmek isterim. O da olabilir demişti fakat o arkadaşım tayin oldu gitti, bir türlü görüşemedim Lale'yle...

Hacıbektaşlı çocuklar Ulaş Ağabeyimi merak ediyorlar, geliyorlar köye, konuşmak istiyorlar ama köyde sadece biz kaldık. Benim de hafızamda çocukluk anılarımın dışında büyüklerin anlattıkları var. Onlara da sadece size anlattıklarımızı anlatabiliyoruz.

Konuşmalarınızda bir Besnili'den bahsetmiştiniz, Ulaş Ağabeyimi onun evinde gördüğünüzü söylemiştiniz anlatır mısınız, nasıl oldu bu? "Evet evet, anlatacaktım doğru, Besnili Mustafa ile bir yaşanmışlığım var. Yıllar geçti aklımda kaldığı kadarıyla anlatayım size. Bu nereden aklıma geldi derseniz, şu pişmanlık, keşke var ya, ondan...

Taaa öğrencilik yıllarımdan kalma bir yaşanmışlık bu. Ben bir gazetenin İstanbul muhabirliğini yapıyordum. O sebeple İstanbul Beyazıt'ta öğrencilerin uğrak yeri olan bir kafe vardı, oraya sık sık uğruyordum, orada tanış olduk Besnili Mustafa ile. Ben aynı zamanda mühendislik öğrencisiydim, Besnili Mustafa ise Edebiyat Fakültesi öğrencisi ve yedi çocuklu bir ailenin üçüncü sıradaki çocuğuymuş. Tanıştıktan kısa bir süre sonra çok samimi iki arkadaş olduk. Ben yurtta kalıyordum, Mustafa ise Aksaray Horhor caddesinde bir apartmanın bodrum katında, rutubetli bir evde kalıyordu. Bazen evine gittiğimizde yemek yaptığı da oluyordu. Yemeğin dışında onun lezzetine doyamadığım bir de çoban salatası vardı. Benim çoban salatasını sevdiğimi bildiği için her gittiğimde çoban salatası yapardı. Domatesi o kadar küçük doğrardı ki, neredeyse bir domatesin doğranması dakikalar alırdı. İşte böyle bir günde yine Besnili'nin evine gitmiştim. İçeride birileri daha vardı, kim olduklarını bilmiyordum. İlk defa gördüğüm kişilerdi. Ben Besnili'ye tam kim olduklarını soracaktım, o benden önce davrandı,

'yabancı değiller, biri Ali, diğeri Nevzat' dedi. Besnili yine o meşhur salatasına koyuldu, ben de Ali ve Nevzat'a günlük olaylardan bahsetmeye başladım. Konuşmalar ilerledikçe düşünce yapılarımızın aynı olduğunu gördük. Eğer ileride bir yaşantımız olacaksa neler yapmamız gerektiğini de konuşurken, çoban salatasının başındaki Besnili bulunduğu yerden söze katıldı 'Ben okulumu bitirip, eğer bu arada sağ kalırsam, kendi topraklarıma döneceğim, oradaki çocukları eğiteceğim' dedi. Bunun üzerine Ali 'ne demek sağ kalırsam?' deyince Besnili 'sözün gelişi, bu şartlarda kimin sağ kalacağının, kimin öleceğinin garantisi yok da, o sebeple söyledim'. Ali 'Orası da doğru, sağ kalmak için şartları zorlayacağız' dedi."

Konuşmalar gecenin geç saatlerine kadar devam etti. Sabah olup uyandığımda, evde ne Ali vardı ne de Nevzat. Gitmişlerdi. Onlarla bir daha karşılaşmadım, fakat daha sonra Ali'nin Ulaş Bardakçı olduğunu öğrenmiştim. Ali ismi Ulaş Bardakçı'nın kod adıymış. Bunu sonradan öğrendim.

19 Şubat 1972'de Arnavutköy Üvez Sokak'taki benim de arkadaşım olan Lale Arıkdal'ın evinde sabaha karşı öldürülmüştü Ulaş. Nevzat'a gelince ona ne olduğunu bilmiyorum, belki de onun da adı Nevzat değildi. İşte Besnili'nin eğer sağ kalırsam demesinin bir sebebi varmış. Ulaş öldürülmüştü, Nevzat'ı bilmiyorum, sağ mı öldü mü hiç haber alamadım. Besnili'ye gelince onu sonra anlatacağım...

Okullarımız bitmişti, ben vakit geçirmeden askerlik için müracaatımı yaptım. Besnili ise Milli Eğitim'e müracaatını yaptı. Hemen göreve başlamak istiyordu. Besnili Mustafa'nın tayini Tekirdağ'ın ilçelerinden birine çıkmıştı. Ben de Balıkesir'de Yedek Subay Okulu'nda askerlik görevime başladım. İrtibatı koparmadık, mektuplaşıyorduk. Ben askerliği bitirdikten sonra bir sanayi kuruluşunda göreve başladım. Zaman zaman bir araya gelip okul yıllarını yâd ediyorduk. Buluşmamızın birinde Besnili sıkıntılıydı. Sordum nedenini. Anlatmak istemedi, ben de ısrar etmedim. Dayanamadı "dertler paylaşıldıkça azalır" dedi ve anlatmaya başladı:

Bak arkadaşım, ben annemle eşimin arasında kaldım. Eşim Tekirdağlı, şehirde büyümüş bir öğretmen, annem ise Besni'nin bir köyünde doğmuş büyümüş, oranın dışında başka bir yer görmemiş biri. Geçen yıl çocuğumuz olunca aldım annemi Tekirdağ'a getirdim. Aralarında sorunlar var, kültür farkı mı desem kuşak farkı mı desem bilemiyorum. Çözemiyorum. Her ikisini de çok seviyorum, fakat bu durumlar beni çok üzüyor, bazen kendimi dışarı

atıyorum. Geçenlerde anneme İstanbul'u gezdirdim, Sultanahmet'i, Sirkeci'yi, Eminönü'nü ve Eyüpsultan'ı. Çok mutlu oldu. İki gün sonrada Besni'ye geri dönecek. Alışmıştık ona, belki eşim de alışmıştır, bilmem, ama sıkıldı dönmek istiyor. Tekirdağ'da kendisini hapishanede gibi hissettiğini söylemişti. Tutamadık gidiyor anam, ne diyeyim. Her yaz tatilinde Besni'ye annemi ziyarete gidiyorum, fakat eşim hiç benimle gelmedi. Besni'den bir haber aldım, annemin ölüm döşeğinde olduğu söyleniyordu. İzin alıp Besni'ye gittiğimde kardeşlerim annemin başında, annemi divanın üzerinde yatarken buldum. Seslendim "anne ben geldim" desem de beni duymadı. Birkaç saat sonra da onu kaybettik. Sanki ölmek için beni bekliyormuş. Annemi köy mezarlığına koyduktan birkaç gün sonra Tekirdağ'a geri döndüm. Birkaç gün sonra eşim, "Mustafa bugüne kadar hiç gitmedim Besni'ye, affet beni bu yaz gidelim" dedi. Açıkçası bu söz beni mutlu etti. Yaz geldi, okullar tatil oldu, eşimle birlikte Besni'ye gittik. Eşim bana dedi ki "Mustafa ben buraları çok sevdim, istersen tayinlerimizi buraya isteyelim, burada bu güzel çocukları eğitelim" dedi. Bu beni umutlandırmıştı, tayinimiz için Milli Eğitim'e dilekçelerimizi verdik. Bir ay sonra çok önemli bir gelişme oldu, iki kardeşim dağa çıkmışlar, bu beni çok tedirgin etti. Eşime bu durumdan bahsedemedim.

Her ikimizin de tayini çıktı, "önümüzdeki ay o çok özlediğim toprağımın çocuklarına kavuşacağım, onları eğiteceğim. Belki de seninle buralardaki son görüşmemiz olur bu. Gitmeden ya sen gel Tekirdağ'a ya da ben geleyim kucaklaşıp öyle ayrılalım, ne dersin?" dedi. "Elbette kardeşim, yoldaşım, kucaklaşalım son bir defa, gideceğin günü bana haberdar et" demiştim. O gün gelip çatmıştı. Tekirdağ'dan gelen biriyle haber göndermiş, ona gideceği günü söylemişti. Gideceği günün bir gün öncesi Tekirdağ'a gittim ve o gece evlerinde kaldım, geç saatlere kadar Besnili çocuklara ve Besnililere hizmet edeceği için içi içine sığmıyordu. Sabah oldu kucaklaşarak vedalaştık. O Besni'ye bense İstanbul'a hareket etmeden önce "gittiğinde mektup at habersiz koyma beni, oraları Besni'yi, Besnilileri yaz olur mu?" dedim. O da "mektupsuz bırakır mıyım ben kardeşimi, yoldaşımı?" dedi. "Sağlıcakla kal" diyerek ayrıldık.

Gitti gitmesine ama ne mektubu geldi ne de bir haber, taaa ki ortak bir arkadaşımızın "Besnili Mustafa'dan haberin var mı?" demesiyle oldu haberim. O sormuştu, ben cevap vermeden o verdi cevabını "Besnili, eşi, çocuğu ile birlikte Tekirdağ'dan Besni'ye

giderken geçirdiği trafik kazasında ölmüşler" demesiyle dünyam kararmıştı. Bir müddet kendime gelemedim.

Kaybedeli birkaç hafta olmuştu. Kalktım gittim Besni'ye, ailesini arayıp taziyede bulunayım diye, fakat ne ailesi hakkında bir bilgim vardı ne de mezarlarının nerede olduğu hakkında. Sordum, "Besnili Mustafa'yı tanıyan birileri var mı" diye, yoktu. Hiç aklıma gelip sormamıştım Besnili Mustafa'nın soyadını ve köyünü. Arkadaşlarımız hep ona "Besnili Mustafa" derlerdi. Tabii bir sürü Mustafa vardı ama bizim Mustafa'nın ne soyadını, ne de köyünü biliyordum. O sebeple onu Besni'de sorarken Besnili Mustafa diye sordum. Bilen birini bulamadım. Yapacak bir şey yoktu, iznimin bitmesi üzerine geri döndüm. Otobüste aklıma düştü, Besnili'nin Horhor'daki evinde "eğer sağ kalırsam" demesi. Sağ kalamamışlardı, Ali (Ulaş Bardakçı) Üvez Sokak'ta öldürülmüştü, Besnili Besni yolunda trafik kazasında ve Nevzat'a ne olmuştu, hiç haber yoktu, ben yaşıyorum ama gel bir de bana sor yoldaşların kaybı ile ölmek mi yoksa yaşamak mı daha kolay... İşte bunu da anlatmış oldum size.

Düriye Ana ve Saliha Bardakçı her ikisi de bu anlatımımın sonunda bir iç çekip teşekkür ettiler.

Robert W. Komer'in Arabasının Yakılması

Komer'in Ankara'ya Büyükelçi olarak atanmasını devrimci gençler büyük bir tepkiyle karşıladılar. Komer'i getiren uçağı karşılamak üzere ODTÜ ve Ankara Üniversitelerinde öğrenim gören gençler 28 Kasım 1968 perşembe günü dersleri boykot ederek Esenboğa Havaalanına giderler. Komer'i karşılamaya gelen resmî protokolün aksine gençlerin elinde çiçek buketleri değil, yumurta ve domatesler vardı. Komer, havaalanı binasına uğratılmadan iniş pistinin ucundan alınarak gizlice şehre götürülmüştü. Komer kendisine yönelik protesto gösterilerini ciddiye almadığını göstermek ve protestonun ciddiyetini test etmek ister. ODTÜ öğrencilerinin şaşkın bakışları arasında 1969 model Cadillac marka siyah renkli 06 CA 001 plakalı makam otomobili ile 6 Ocak 1969 pazartesi günü saat 12.30'da Rektör Kemal Kurdaş'ın öğle yemeği davetini kabul ederek rektörlük binasına gelir. Kapıda Kemal Kurdaş ve diğer yetkililer tarafından karşılanır. Robert Komer binaya girer ve kısa bir istirahat için Kemal Kurdaş'ın odasında oturur. Bu sırada Komer'in geldiğini gören ODTÜ'lü öğrenciler gözlerine inanamazlar. Gökte aradıkları Komer'i yerde bulan öğrenciler ilk şaşkınlıkları geçer geçmez, bu inanılmaz olayı tüm kampüse duyururlar. Öğrenciler ilk önce, "Yanki Go Home!" diye bağırırlar, daha sonra, "Kahrolsun Amerika!" diye devam ederler. Komer'in arabasını ilk olarak rektörlüğün hemen yanında ve karşısında olan kantin, kütüphane ve kimya laboratuvarında bulunan öğrenciler fark eder. Mustafa Yalçıner, Komer'in ODTÜ'ye geldiğini arkadaşlarına haber vermek için yurtlara doğru koşturur. Mimarlık Fakültesi üçüncü sınıf öğrencisi Hamit Yakup isimli İranlı bir öğrenci de ODTÜ ve SFK'ye giderek arkadaşlarına seslenir: "Haberiniz var mı, Komer'in otomo-

bili rektörlüğün önünde!" Bunun üzerine Sinan Cemgil, Hüseyin İnan, İrfan Uçar, Halil Çelimli, Yusuf Aslan, Tuncay Çelen, Mehmet Akın Atauz, İbrahim Seven, Ulaş Bardakçı, Mehmet Ertekin, Sait Big, Serdar Haybat, Mustafa Taylan Özgür ve birçok öğrenci hızla olay yerine giderler. Öğrenciler, ODTÜ Rektörlük binası önünde park etmiş ABD Büyükelçisi'nin makam otomobilinin yanına giderek şoför Nidai Cemal'den kapı ve kontak anahtarını isterler. Şoför anahtarları vermez, bunun üzerine öğrenciler arabayı taşa tutarlar ve "Çimlere basmayınız" yazılı tabela demirlerini sökerek arabanın camını kırmaya başlarlar. Rektör Kurdaş ile ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanı İskender Odabaşıoğlu bu arada öğrencilerin arasına karışarak onları engellemeye çalışırlar. Rektör Kurdaş'ın uzaklaşmasından sonra Sinan Cemgil, Hüseyin İnan, Akın Atauz, İbrahim Seven, Halil Çelimli, Tuncay Çelen, İrfan Uçar, Ulaş Bardakçı, Yusuf Aslan ve Mustafa Taylan Özgür, Komer'in otomobilini sallamaya başlarlar. Daha sonra otomobili devirmek için tek tarafa geçip, diğer tarafa doğru yatırma mücadelesi sonuç vermeyince, çevreden bir çelik boru bulup, onu manivela yaparak devirmeye muvaffak olurlar. Ters çevrilen otomobilin deposundan benzin akmaya başlar. Hüseyin İnan, Sinan Cemgil'in boynundaki kaşkolu alır. Benzinin daha da hızlı akmasını sağlamak için depo kapağını da açar, elindeki kaşkola benzin emdirerek, otomobilin aynı anda alev almasını sağlamak amacıyla değişik yerlerine vurarak her tarafını benzinler. Daha sonra bir kibrit çakarak otomobilin üzerine atmasıyla otomobil alevler içinde kalır. Bu arada otomobili söndürmek için gelen itfaiyeye öğrenciler engel olurlar. Ateş alan otomobili binlerce ODTÜ'lü öğrenci hem izler hem de Amerikan emperyalizmini, Komer'i ve Komer'in ODTÜ'ye gelmesine izin veren Rektör Kurdaş'ı saatlerce protesto ederler.[1]

Komer'in arabasının yakılması ile ilgili Nuran Ağırnaslı, o günleri şöyle anlatır:

Arkadaşlarımızla Fikir Külübündeyiz, Komer'in arabasının ODTÜ rektörlüğünün önünde olduğunu gören arkadaşlar bizi heberdar ettiler. Bu olaylar çok ani gelişti, devrimci arkadaşlarımız toplanıp vakit geçirmeden oraya gittik. Gittiğimizde arabanın etrafı çevriliydi protestolar ve slogan atarak araba yakıldı. Önceden planlanmış bir şey değildi. Zannedersem Türkiye'de solcuların, devrimcilerin ses getiren ilk eylemiydi. Hatta TİP çizgisindeki

1. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 112-114.

büyüklerimiz bu eylemi hoş karşılamadılar, "olur mu böyle şey" dediler. Biraz olayı kaygıyla karşıladılar diyebilirim.

Arabanın yakılmasının ardından bu durumu ODTÜ öğrencilerine anlatma faslı başladı. Formlar düzenlenip neden bu hareketin gerçekleştirildiği anlatıldı. Aynı gün oldu bunlar. Bu olay devrimci ruhu epey yükselten bir eylemdi. Daha sonra birkaç arkadaş aranmaya başlandı. Zannediyorum Taylan'ında içinde bulunduğu tespit edilen arkadaşlarımızın hakkında bir arama emri çıkardılar. Bazı arkadaşlarımız yakalandı. Hatırladığım kadarıyla bunlar arasında Taylan Özgür, Ulaş Bardakçı, Sinan Cemgil vardı, zannedersem Halil Çelimli de bunların arasındaydı.

Bu eylemden sonra ODTÜ öğrencileri bazı isteklerinin yerine getirilmemesi nedeniyle rektörlüğü işgal ettiler.

İlk Örgütlenme Adımı

Kimse bize tutup da bu iş şöyle olur, böyle olur diye akıl vermedi; yani öyle bizi örgütleyen bir "üst akıl" falan yoktu ortada. Sadece, gelişen bir ortam vardı ve biz de kafamızdaki ideolojiye göre bu ortama uyum sağlamaya çalışıyorduk.

Bir gün, İrfan Uçar, Ulaş Bardakçı ve ben bir araya gelerek dedik ki, "bu iş –öğrencilik işi– artık bitmiştir! Şimdi zaman, kendimizi profesyonel devrimci haline getirme zamanıdır. Öğrenciliğe daha sonra –artık belki devrimden sonra!!– devam ederiz. Eli kulağında, darbe geliyor. Bizim de ne yapıp edip kendimizi buna hazırlamamız gerekir." E, ne yapacağız? Ulaş'a dedik ki, "Ulaş senin görevin grubun mali işlerini çözmek. Bunun için ne gerekiyorsa onu yapacaksın... İrfan'a dedik, "sen de Sosyalist Fikir Kulübü ve Dev-Genç içinde ipleri elde tutmaya çalışacaksın." Bu durumda bana da Aydınlık çevresinde olduğum için, "siyasi işlerle uğraşmak" kalıyordu. Üçümüz de kendi alanımızda yoğunlaşacaktık! İşte bizim ilk örgütlenme adımımız bu olmuştur!.. Ve ilave etmiştik, "aramıza yeni birini alacağımız zaman bunun mutlaka bizlerin ideolojik, politik olarak ortak özelliklerimize, duruşumuza uygun olması gerekir". Böyle bir kararın hepimizin ortak kararı olabileceği açıktır zaten...

Sonra, bu üçlüye ilaveten aramıza M. Ulusoy'u, Ertuğrul Kürkçü'yü, Ahmet'i ve Necmettin Giritlioğlu'nu da aldık... Artık evde falan da kalmıyorduk. Ulaş bir ev tutmuştu, burası bizim ortak evimiz olacaktı... Ulaş, ne yapıp edip bizi parasız koymuyordu. Bir şeyler bulup buluşturuyordu, kısa zamanda her türlü kilidi açmayı da öğrenmişti!..[1]

1. Münir R. Aktolga, *Hatıralar: Nereden Başlamıştık Nerelere Gitti İşin Ucu*, Alter Yay., 2018, s. 120-121.

Banka Soygunları

Ankara Ziraat Bankası
Küçükesat Şubesi Soygunu

Bu soygunun içinde bulunan Selçuk Şahin Polat'la soygunun nasıl gerçekleştirildiğini konuştuk Mersin'deki evinde.

Şehir çalışması yapacağız. Ben o günlerde Gülnar'da çalışmalarıma devam ediyorum. Beni Ankara'ya çağırdılar. Gecikmeli de olsa Ankara'ya gittim. Halil Ergün beni, Ulaş Bardakçı'yı ve Hüseyin Cevahir'i evinde saklıyordu. Ulaş, "Ben size bazı konularda eğitim vereceğim," dedi. Bize telsiz nasıl kullanılır, radyodan dinlemeler nasıl yapılır, araba nasıl çalınır, gizli evrak nasıl yapılır, iki ay boyunca bunları öğretti. Bir gün de uygulamalı olarak arabanın nasıl çalınacağını gidip bir araba çalmakla yaptık. Ulaş bize, "Arabayı çaldık, peki, plakayı ne yapacağız?" diye bir soru sordu. Akabinde neler yapacağımızı da uygulamalı olarak gösterdi. İki değişik plakayı ortasından kesip ayrı parçaları bir araya getirerek sahte bir plaka oluşturdu.

Bunları daha önce hiç anlatmamıştım, artık zamanı geldi. Yaşlanıyoruz, her an ölebiliriz, tarihe not düşmek lazım.

Hemen bir bankanın soyulması üzerinde görüş birliğine varıp, istihbarata başladık. Soygunda görev alacaklar belirlendi: Ulaş, Oktay, Hüseyin. Fakat iki kişi daha gerekliydi. Yusuf Küpeli kendini önerdiğinde, Mahir bu düşünceye karşı çıktı. Bunun sebebi de Yusuf'un tanınıyor olmasıydı. Yusuf'un şöyle dediğini hatırlıyorum: "Mahir benim bu işlere girmemi istemiyor, engelliyor." Ben o dönem kendimi Yusuf'a daha yakın hissediyordum. Çünkü cezaevinde iki buçuk aylık bir dönemi birlikte yatmıştık ve dostluğumuz o dönemde oluşmuştu. Aralarındaki bu uyumsuzluk açıkçası beni üzüyordu.

Soygun öncesi bulunduğumuz Ankara Küçükesat Büklüm Sokak Çam Apartmanı'nda Yzb. Orhan Savaşçı, Yusuf Küpeli, Mahir Çayan, Ertuğrul Kürkçü, Münir Ramazan Aktolga, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz bir toplantı yaptık. Bu toplantıda kimin ne görev alacağı kararlaştırıldı. Hata yapmamalıyız çünkü bu bizim ilk banka soygunumuz olacaktı.

Şoför Mesut Erdinç'in Ölümü

Selçuk Şahin Polat, ikinci banka soygun teşebbüsünü de şöyle anlattı:

Biz birinci soygunu yaptık fakat yeteri kadar para elde edememiştik. Ayrıca Deniz Gezmiş'ler de bir taraftan banka soygunu, bir taraftan da Amerikalıların kaçırılma olaylarını gerçekleştiriyorlardı. Polisler bizim birinci soygunumuzu Deniz'lerin yaptığını sanıp onlara yöneliyorlardı. Bu arada Mahir, "İkinci bir soygun yapmalıyız," dedi. Bunun üzerine Münir Ramazan Aktolga tarafından özellikleri incelenen Ankara Bahçelievler'deki Ziraat Bankası şubesinin soyulmasına karar verildi. "Hemen hazırlıklara başlamalıyız, öncelikle bir araba lazım," dedi Mahir. Ulaş da, "O işi ben hallederim," dedi. Hüdai'nin önceki soygunda Mahir'in ettiği küfür çok ağrına gitmişti bu sebepten, "Ben bu soyguna katılmam" dedi ve görev almadı. Ben Hüdai ile çok iyi arkadaşım, ona: "Ben eylem adamıyım katılacağım." "Burada bir not: Selçuk Şahin Polat'ın Hüdai ile ne denli iyi arkadaş olduğunu oğluna Hüdai ismini koymasından da anlıyoruz."

Önceki banka soygununda kullanılan taksi şoförü, bırakıldığı arazide ellerini ve ayaklarını kendi imkânları ile çözer. Oradan doğruca emniyete giderek taksinin gasp edildiğini bildirir. Bu durum karşısında şoför Fazlı Alpay'ın taksisini ikinci bir sefer soygunda kullanmanın tehlikeli olacağını düşünerek başka bir araba bulunması kararlaştırılır.

Yeni gasp edilecek arabanın şoförünün de işler bitene kadar örgüt evinde tutulması kararlaştırılır. Ayrıca evde tutulacak taksi şoförünün yine ellerinin ve ayaklarının bağlanması, başında da güçlü iki kişinin beklemesi, soygunun ardından evden ayrıldıktan sonra şoförün yerinin emniyet güçlerine haber verilmesi konusunda karar birliğine varılır. (...)

Bu soygun eyleminde görev alacaklar yine Mahir Çayan liderliğinde Ulaş Bardakçı, Hüdai Arıkan, Hüseyin Cevahir ve Ziya Yılmaz'dır. Hv. Tğm. Mehmet Alkaya ve Ulaş Bardakçı soygunda

kullanılacak taksi şoförünün eve götürülmesi ve evde tutulması, burada şoförü bekleyecek şahıslara bağlama işinde yardımcı olmaları görevi verilir. Görev alacak kişiler olaydan bir gün önceki geceyi Çankaya'daki bir evde geçirirler. Olay günü giyecekleri giysiler, kullanılacak silahlar ve diğer ekipmanlar Münir Ramazan Aktolga tarafından temin edilir.

Ulaş Bardakçı, soygunun yapılacağı 17 Şubat 1971 çarşamba günü, Ertuğrul Kürkçü tarafından gönderilen Hüseyin Yavuz ve Zafer Kutlu ile Mahir Çayan'dan aldığı talimat üzerine, Büklüm Sokak'taki eve gelen Oğuz Etçi'yi Gaziosmanpaşa'da örgüt adına kiralanan eve daha önce götürür.

Daha sonra Ulaş Bardakçı ve Mehmet Alkaya tarafından içerisine taş ve toprak doldurdukları iki bavul, eve taşınma süsü vermek amacıyla Büklüm Sokak'ta örgüt adına tutulan eve bırakılır. Evde bekleyen Oğuz Etçi, Zafer Kutlu ve Hüseyin Yavuz, şoförü hareketsiz hale getirmek için gerekli hazırlığı yaparlar.

Bavulların eve bırakılmasından sonra Ulaş Bardakçı ve Mehmet Alkaya, soygunda kullanılacak taksiyi bulmak için cadde üzerine çıkıp beklemeye başlarlar. Bu sırada yanlarından geçen Ankara Arşsan Taksi işletmesine bağlı, İsmet Geliş'in sahibi olduğu ve şoför Mesut Erdinç'in kullandığı 06 DP 694 plakalı taksiyi durdururlar. Örgüt adına kiralanan evi şoföre gösterip, bu evde bulunan bavulun taşınarak taksiye getirilmesini isterler.

Ulaş Bardakçı kontak anahtarı üstünde bulunan taksinin başında beklerken, Mehmet Alkaya, şoför Mesut Erdinç'i daire kapısı önüne götürür, zilin çalması, kapının açılması ve her iki kişinin içeriye girmesi üzerine evde bekleyen Oğuz Etçi, Zafer Kutlu, Hüseyin Yavuz ve Mehmet Alkaya tarafından Mesut Erdinç'in elleri ayakları iple bağlanır, göz, burun ve ağız bölgesi de mendillerle kapatılır, altlarına eterli pamuklar konulur. Şoför Mesut Erdinç hareketsiz hale getirildikten sonra banyoda bulunan küvetin içine yatırılır.

Tğm. Mehmet Alkaya, şoför Mesut Erdinç'in başında Oğuz Etçi, Hüseyin Yavuz ve Zafer Kutlu'yu bırakarak evden ayrılır. Şoförün hareketsiz hale getirildiğini, bir problemin olmadığını Tğm. Mehmet Alkaya'dan öğrenen Ulaş Bardakçı, eylemde kullanılacak olan taksiyi soyguna iştirak edecek olan arkadaşlarının bulunduğu eve götürür.

Eyleme katılacak grup, gasp edilen taksi ile soygunun yapılacağı bankaya giderler. Fakat bankanın soygun yapmaya müsait

bir ortamda olmadığını görürler ve bu soygun teşebbüsü böylece gerçekleşmemiş olur. Gasp edilen taksi Bahçelievler G. Sokak'ta terk edilir.

Örgütün kiraladığı eve uzunca bir müddet kimsenin gelmemesi sebebiyle durum emniyet güçlerine haber verilir. 11 Mart 1971 günü emniyet güçleri eve gelerek kapıyı açıp içeri girdiklerinde, Isparta Karaağaç ilçesi, Cilt 1, Hane 300, Sahife 36 nüfusuna kayıtlı Süleyman oğlu, 1948 doğumlu, kısa süre önce askerden gelmiş, ücret karşılığı bir başkasının taksisinde çalışarak kimsesiz annesinin geçimini yüklenmiş olan Mesut Erdinç'i, banyo küvetinde elleri arkadan bağlanmış, gözleri, burnu ve ağzı mendille kapatılmış vaziyette ölü olarak bulur.[2] Şunu biliyorum şoförün ölümü hepimizi çok üzmüştü.

Erenköy Türk Ticaret Bankası Soygunu

İstanbul İlbay Apartmanı'nda toplanıp bir banka soyma konusunda anlaşan Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir, Ulaş Bardakçı, Oktay Etiman, Kâmil Dede ve Ziya Yılmaz'ın günlerce üzerinde çalıştıkları banka Türk Ticaret Bankası Erenköy şubesi idi. Bu bankanın soyulduktan sonra kaçışa da müsait olduğuna karar verirler. Bu eylemde kullanılmak üzere Ulaş Bardakçı ve Oktay Etiman, Levent'ten Amerikalı Çavuş Donald M. Arnold'a ait 34 LE 411 plakalı özel otomobili çalarlar. Bu otomobil soygundan bir gün önce Abdullah Ceceloğlu tarafından banka yakınına getirilir. Ulaş Bardakçı da Ankara'dan gasp ettiği Anadol marka araçla yanında Oktay Etiman olduğu halde Abdullah Ceceloğlu'nu takip eder. Şubeye yakın bir sokağa iki otomobil de park edilir.

Yine Ankara'daki soygun öncesinde olduğu gibi, aynı görev bölümleri yapılır. Ziya Yılmaz banka dışında gözcülük yapacak, Ulaş Bardakçı önceden park edilmiş Amerikalı çavuşun aracını soygun ânında çalışır vaziyette tutacak, Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir, Kâmil Dede ve Oktay Etiman bankaya girerek soygunu gerçekleştireceklerdir.

Bahsedilen plan gereği 15 Mart 1971 günü saat 11.30'da eylem ekibi bankanın önüne gelirler. Ulaş Bardakçı'nın kullanacağı otomobili banka önündeki sokağa park etmesinden sonra, Ziya Yılmaz da karşı kaldırımda gözcülük yapmaya başlar. Bankaya önce Hüseyin Cevahir girer. Hüseyin elindeki 500 lirayı bozdurmak istediğini

2. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 122-125.

memura söyler. Elinde para ile Hüseyin Cevahir banka memurunun arkasında olduğu halde vezneye doğru yürürler. O sırada Mahir Çayan, Kâmil Dede ve Oktay Etiman içeri girerek tabancalarını görevlilere doğrultup, "Kıpırdamayın, yakarız! Alarm ziline basmayın, öne eğilin," diyerek içeride bulunanları ikaz ederler. Mahir Çayan banka müdiresinin odasına giderek, herhangi bir hareket yapmaması için başında bekler. Ağız ve burun bölgelerini bir atkı ile kapatan ve ellerinde Sten makineli tabanca bulunan Oktay Etiman ve Kâmil Dede ise, diğer görevlileri silah tehdidi altında tutarlar. Hüseyin Cevahir cebinden çıkardığı beyaz bir torbaya veznede bulunan paraları doldurmaya başlarken, kendisine zorluk çıkarmaya çalışan veznedarın eline tabancasının kabzası ile vurur. Paraların alınmasından sonra Hüseyin Cevahir veznedarı iterek müdirenin yanına gider, orada bulunan Mahir Çayan'la birlikte dışarı çıkarlar. Bankadan en son ayrılan Oktay Etiman, kapı önüne mukavva bir kutu koyarak, "Bu bir bombadır, sakın dışarı çıkmayın," deyip içeridekileri ikaz eder.

Paralar alındıktan sonra Ulaş Bardakçı'nın çalışır vaziyette beklettiği otomobile binip süratle olay bölgesinden uzaklaşırlar.

Daha sonra Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir, Amerikalı çavuşun aracını, yanlarında götürdükleri plastik bir bidon içerisindeki benzini döküp ateşe verirler. Arabayı yaktıktan sonra dolmuşa binerek önce Kadıköy'e, oradan da İlbay Apartmanı'na geçerler. Ulaş Bardakçı da Ankara'dan gasp ettiği Anadol marka arabayla Erenköy Taş Mektep Sokak Tenis Apartmanı'na gelir. Bankadan aldıkları paraları sayarlar, tamı tamına 14.449 lira olduğunu görürler. Bu paraları ertesi günü Ulaş Bardakçı yanına Rüçhan Manas'ı da alarak diğer arkadaşları ile birlikte İlbay Apartmanı'na götürürler.[3]

3. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 126-128.

Mete Has ve Talip Aksoy'un Kaçırılması ve Fidye Alınması

Örgütçe banka soygunlarının çoğalması sebebiyle bankalar da kendi tedbirlerini alma yönünde çeşitli alternatifler geliştirmeye başlarlar. Bunlardan bazıları, veznede fazla para bulundurmama, daha çok güvenlik görevlisi gibi önlemlerdir. Tabii bu durumda örgütün ihtiyacı olan parayı teminde güçlükler oluşmaya başlar. Zira günlük ihtiyaçları, tutulan ve tutulacak olan evlere ödenecek kiralar ve silah-mermi gibi ihtiyaçlar için gerekli olan paralar bir yerlerden temin edilmeliydi. Bunun için İstanbul'un zenginlerinden olan Kadir Has'ın yerini tespitte güçlük çekildiğinden, onun yerine yeğeni Mete Has'ın kaçırılmasına karar verilir. Bunun üzerine Mete Has'ın evi, geliş-gidişleri, aile durumu konusunda istihbarat yapılır. Karar verilen bu eylem için 4 Nisan 1971 günü Ulaş Bardakçı'nın Ankara'dan gasp ettiği Anadol araba ile saat 15.00 sıralarında Mete Has'ın oturduğu Bağdat Caddesi Suadiye'deki 406 numaralı apartmanın önüne gelirler. Saat 17.00 sıralarında Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir ve Ulaş Bardakçı, Mete Has'ın daire kapısının zilini çalarlar. Kapıyı görevli Bayan Müyesser Sarıusta açar. Kapının açılmasıyla birlikte tabancalar çekilerek Sarıusta'ya susması söylenir. Bu arada Oktay Etiman'la birlikte Kâmil Dede dışarıda beklemektedirler. Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir ve Ulaş Bardakçı görevli kadını önlerine katarak Mete Has'ın eşi Fezal Has'ın oturma odasına gelirler ve Fezal Has'a yerinden kıpırdamamasını, bağırıp çağırmamasını, kendilerine herhangi bir kötülükte bulunmayacaklarını, buraya siyasi sebeplerle geldiklerini söylerler. Daha sonra saat 19.00 civarında kapı çalınır, bu durumda kapının açılıp açılmaması konusunda kısa bir tereddüt yaşarlar. Fakat Mete Has'ın kendi anahtarı ile kapıyı açabileceğini de düşünerek görevli

Müyesser Sarıusta'ya kapıyı açmasını işaret ederler. Kapının açılmasıyla birlikte karşılarında gördükleri Mete Has, Kadir Has ve Mete Has'ın kızı Berna Has'a tabancayı doğrultarak içeri girmelerini işaret ederler. Gelenleri de Fezal Has'ın bulunduğu odaya alırlar. Mahir Çayan orada bulunan Haslara, kendilerinin adi birer hırsız olmadıklarını, burada politik nedenlerden dolayı bulunduklarını söyler. Yeni gelenlere de heyecanlanmamalarını, kendilerini fena muameleye sevk edecek hareketlerden kaçınmalarını, yoksa yanlarında ip ve bayıltıcı ekipmanların olduğunu söylerler. Mahir Çayan, diğer arkadaşlarını silahlarıyla birlikte Fezal Has'ın odasındakilerin başında bekler vaziyette bırakıp, aralarından Mete Has'ı başka bir odaya götürerek arabasının olup olmadığını sorar. Mete Has'ın arabası olduğunu söylemesi üzerine Mahir, arabanın anahtarını kendisine vermesini ister ve anahtarı alır. Mete Has'a kendilerinin daha önce banka soyan ve bazı eylemleri gerçekleştiren gruptan olduklarını ve kendisini kaçırıp 400.000 lira fidye isteyeceklerini söyler. Bu arada öbür odada bulunan Kadir Has rahatsızlanır ve yatak odasına alınarak yatırılır. Mahir Çayan, Mete Has'a akşam eve başka bir kimsenin gelip gelmeyeceğini sorar, soruya "gelecek" cevabını aldığında, gelen kişiye kapıyı onun açmasını, kendisinin de silahlı olarak kapının arkasında olacağını, eğer gelen kişiye bir şey ima ettiğini sezerse kendisini vuracağını söyler. Saat 21.00 sıralarında beklenen misafirlerden Talip Aksoy, Fazilet Aksoy ve Yıldız Soygan'ı kapıyı açarak içeri alırlar. Bu misafirleri oturma odasına götürürler. Yeni gelen grubu da aksi bir hareket yapmamaları konusunda uyarırlar. Bu arada dışarıda bekleyen Oktay Etiman ve Kâmil Dede, telefonla evi arayarak durum hakkında bilgi almak isterler. Telefon açıldığında dışarıdakilerin 'Osman Bey'i istiyorum,' demeleri ile bağlantıya geçiliyordu. Evde önemli bir problemin olmadığını öğrenen dışarıdaki ekip bir an rahatlarlar. Talip Aksoy ve ailesinin gelmesinden yarım saat sonra Fezal Has mutfakta Mahir Çayan başında beklediği halde yemek hazırlar ve hazırlanan yemek hep birlikte yenilir. Yemekten sonra Mete Has'tan aldıkları anahtarla yatak odasında bulunan kasayı açarak, kasa içinde bulunan Otomarsan Fabrikasının açılış albümünü alırlar, bu albümü evden giderken yanlarında götürürler.

Mahir Çayan, görevli Müyesser Sarıusta'yla birlikte saat 23.00 civarında apartman giriş kapısına inerek, olağan hareketler dışında bir hareket yoksa dışarıdaki arkadaşlarının yukarıya gelmelerini

sağlar. Müyesser Sarıusta söylenenleri eksiksiz yerine getirerek dışarıda bulunan Kâmil Dede ve Oktay Etiman'ı da eve getirir. Saat 24.00 civarında Hüseyin Cevahir, Mete Has'ı koridora çağırarak bir süre sonra buradan gideceklerini, fakat giderken yanlarına Talip Aksoy'u da alacaklarını söyler. Mete Has bu işin burada halledilmesini söyler. Bunun üzerine Hüseyin Cevahir, 'Burada 400.000 lira var mı?' diye sorar. Fakat evde o kadar paranın olmadığını söyleyen Mete Has'a Hüseyin Cevahir o zaman pazarlığa gerek olmadığını söyler.

5 Nisan 1971 günü saat 00.30-01.00 arasında Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman, Mete Has ve Talip Aksoy'u alarak dışarıya çıkarlar. Talip Aksoy ve Mete Has'ın gözlerini bağlayarak Mete Has'ın arabasına bindirirler. Ulaş Bardakçı'nın kullandığı bu arabayla Erenköy Taş Mektep Sokak Tenis Apartmanı'ndaki daireye götürürler.

Evde kalan diğer kişiler Kadir Has'ın bulunduğu odaya götürülür. Başlarında silahıyla bir müddet Kâmil Dede bekler. Bir müddet sonra Kadir Has ile birlikte Berna Has aynı odada kalırlar. Diğerleri oturma odasına alınır.

Mahir Çayan, Fezal Has'ın salonda oturmasına müsaade eder. Aralarında geçen konuşmalarda, para ödenmemesi durumunda mutlaka öldürüleceklerini, dönüşün olmadığını, varlıkları konusunda bilgili olduklarını, bu sebeple bu parayı ödeyecek durumda olduklarını, mazeretlerinin hiçbir surette kabul görmeyeceğini bilmeleri gerektiğini söyler. Bu arada geçen gece kaçırılan kişilerin durumlarının iyi olduğunu dışarıdan telefonla bildirirler.

Bu arada Kadir Has ile yapılan pazarlıkta, istenilen bu paranın ancak şirket kanalıyla bankadan alınabileceği ve bunun için sabah şirket müdürlüğüne gitmek gerektiği anlaşılır.

5 Nisan 1971 günü sabah saat 7.30 civarında apartman görevlisi bir alışveriş bahanesi ile apartmandan uzaklaştırılır. Önceden kararlaştırıldığı gibi apartmanın önünde bekleyen Ulaş Bardakçı ve Hüseyin Cevahir'e hazır olmaları için işaret verilir. Hüseyin Cevahir daireye çıktığı sırada Mahir Çayan, Kadir Has'ı alarak aşağıya indirir ve Ulaş Bardakçı'nın kullandığı Mete Has'a ait araba ile Üsküdar arabalı vapur iskelesine gelirler. Sırada bekleyen araba fazlalığı nedeniyle Ulaş Bardakçı'nın otomobili bilahare getirmesi kaydı ile arabalı vapurla Mahir Çayan ve Kadir Has Kabataş'a ge-

çerek buradan bir taksiye binip Şişli Halaskargazi Caddesindeki yazıhaneye gelirler. Yazıhanede Şirket Müdürü Ali Germirli, muhasebeci Nihat Uysal'a 400.000 lira lazım olduğunu ve bunun temin edilmesi talimatını verir. 200.000 lirası bankadan çekilerek Mahir Çayan'a yazıhanede verilir. İkinci parti 200.000 lira ise daha sonra temin edileceği söylenir. Evde bulunan Fezal Has'a şirketten telefon edilerek paranın eve gönderileceği, bunun yanında bulunan kişilere sorulması istenir ve uygun cevap alınması üzerine muhasebeci Nihat Uysal 200.000 lirayı Suadiye'deki daireye götürür, talimat beklenir. Saat 17.10'da talimat gelir. Ancak evde beklenirken evdeki paralardan bir kısmının da seri numarası alınır.

Talimat uyarınca muhasebeci Suadiye'deki evden ayrılarak Etiler Çarşı durağına gelir, burada beklemekte olan Mahir Çayan'a gazeteye sarılmış 200.000 lirayı teslim eder.

Mahir Çayan parayı aldıktan sonra, orada bulunan Hüseyin Cevahir ile Levent'teki daireye giderler. Burada bulunan Ziya Yılmaz'a Erenköy'e giderek oradaki arkadaşlarına paranın tamamının tahsil edildiğini ve tutsakların salıverilmesini söylerler. Bunun üzerine Erenköy'e giden Ziya Yılmaz durumu Oktay Etiman ve Ulaş Bardakçı'ya aktarır.

Bunun üzerine Mete Has ve Talip Aksoy daha önce Ankara'dan gasp edilmiş olan Anadol marka araba ile Erenköy'deki evden alınarak saat 23.30 sıralarında elleri bağlı, gözleri kapalı ve ağızları mendille kapatılmış bir şekilde Fenerbahçe'de bir yere bırakılırlar.

Fidyeden temin edilen 400.000 lira para örgüt muhasebecisi Ziya Yılmaz'a teslim edilir. Bu para ihtiyaç duyuldukça Ziya Yılmaz vasıtası ile örgüt mensuplarına verilir.[1]

1. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 128-132.

Elrom'un Kaçırılması

1971 yılının ilk aylarında Ankara'ya gelen Yılmaz Güney ile görüşmeyi gerekli gören Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Sinan Kâzım Özüdoğru, bu konuda kendilerine yardımcı olmak için Mustafa Alabora'dan görüşmenin sağlanmasını isterler.

Mustafa Alabora bu isteği yerine getirmek için Ankara Birlik Sahnesi'nin sahibi olan Halil Ergün'ün evine Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Sinan Kâzım Özüdoğru'yu, Güven Şengil'le birlikte götürerek Yılmaz Güney'le buluşmalarını sağlarlar.

Buradaki görüşmede Mustafa Alabora ve Halil Ergün de bulunur. Görüşmede Yılmaz Güney'den devrim hareketine sadece bir sanatçı olarak değil her alanda yardımcı olunması gerektiğini, özellikle de para yardımı yapılmasını, mümkünse yapılacak soygun eylemleri ve diğer örgütsel konularda haber sağlanmasını ve kendilerine bildirilmesini talep ederler. Yılmaz Güney'in bu istekleri olumlu karşıladığını söylemesi üzerine Yusuf Küpeli kendisine İstanbul'a gidildikten sonra Ali isimli bir şahsı gönderip temas sağlayacaklarını, ona silah ve para yardımında bulunmasını ve istihbarat sonuçlarının da bildirilmesini, bu surette eylemlere katkıda bulunmasını ister.

Daha sonra Yusuf Küpeli, Yılmaz Güney, Mustafa Alabora, Halil Ergün ve Güven Şengil'e Marksist-Leninist teorilerden, Deniz Gezmiş'in yürüttüğü gerilla eylemlerinden ve kendi politikalarından bahseder. Ayrıca Yılmaz Güney'e *Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup* adlı broşürden de verir.

Mahir Çayan ve arkadaşlarının İstanbul'a gitmelerinden sonra Selahattin Güleç örgüt için Ankara Bahçelievler'de bir ev kiralar. Bu evde Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, İrfan Uçar, Hüseyin Yavuz, Selahattin Güleç, Ertuğrul Kürkçü ve sıkıyönetimin ilanı üzerine İzmir'den Ankara'ya gelmiş olan Bingöl Erdumlu birlikte kalmaya başlarlar.

Ayrıca Mustafa Şahin ve Yılmaz Salih Veyisoğlu'na ait evler de örgütsel faaliyetler için kullanılmaya devam edilir. Mahir Çayan ve arkadaşlarının İstanbul'a gidişlerinden önce Yzb. Orhan Savaşçı, Hv. Tğm. Mazhar Ataç ve Hv. Ü. Tğm. Tayfun Orçun tarafından Ankara Necatibey Caddesi Esin Apartmanı'nda tutulan dairede örgütsel toplantılar yapılıp, çeşitli kararlar alınmaya devam edilir.

Erenköy Türk Ticaret Bankası soygunu olayından kısa bir süre sonra Yusuf Küpeli, şehir gerilla eylemleri ile örgütsel diğer faaliyetleri görüşmek amacıyla İstanbul'a gelerek İlbay Apartmanı'nda Mahir Çayan ve diğer arkadaşlarla görüşür. Ankara'da daha önce Yılmaz Güney'le yapılan görüşmede "Ali" diye bahsettiği Ulaş Bardakçı'yı alarak Yılmaz Güney'in Levent'teki evine giderler. Ulaş Bardakçı'yı tanıştıran Yusuf Küpeli, Ankara'da vaat edilen yardımların sağlanmasını talep eder. Yılmaz Güney de örgüte silah ve para yardımında bulunabileceğini, ancak mesuliyeti sebebiyle haber toplama işini yapamayacağını söyler.

Yusuf Küpeli İstanbul'a gelişinde daha önce de tanıdığı Sadık Karamustafa ile Fındıklı'daki Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde buluşarak, Ankara'ya dönüşünde İstanbul'daki eylemlerde kullanılmak üzere dinamit göndereceğini, bunları Mahir Çayan tarafından gönderilecek şahsa teslim etmesini ve bu sebeple kendisine bir adres vermesini ister. Dinamitlerin İstanbul'a gönderileceği tarih bir parola ve işaret ile belirlenir. Parolayı "ben otomobilciyim", işareti ise "sizi bekliyorum" olarak kararlaştırırlar. Sadık Karamustafa dinamitin getirileceği yer olarak kardeşi Sinan Karamustafa'ya ait İstanbul Taksim Gümüşsuyu Saray Arkası Sokak 36/1'deki ev adresini verir.

Nisan 1971'de Yusuf Küpeli bahsedilen dinamitleri Yılmaz Salih Veyisoğlu ile İstanbul'a gönderir. Yılmaz Salih Veyisoğlu tarafından bu dinamitler daha önce kararlaştırıldığı şekle uygun olarak parola ve işaret karşılıklı söylenerek Sadık Karamustafa'ya teslim edilir. Teslim edilen dinamitler daha sonra örgüt irtibatçısı tarafından Mahir Çayan'a teslim edilir.

Ankara-İstanbul arasındaki irtibatçılık görevi genellikle Oğuz Önder ve Rüçhan Manas tarafından yürütülmüştür.

Mete Has ve Talip Aksoy'un kaçırılarak fidye alınmasından sonra Saffet Alp'in Kocamustafapaşa'daki evinde Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Hv. Tğm. Mehmet Alkaya Hv. Ü. Tğm. Tevfik Işık Çeviker, Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu, Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Hüseyin

Cevahir ve Oktay Etiman toplanarak bundan sonraki eylem, silah temini ve fidye gibi konular üzerinde görüş teatisinde bulunurlar.

Fidyeden elde edilen paranın bir bölümü (20.500 lira) örgüt muhasebecisi Ziya Yılmaz tarafından, Mahir Çayan'ın bilgisi dahilinde silah temini için Mehmet Alkaya'ya verilir. Diğer taraftan Ankara'da örgüt için yeni evlerin tutulması, silah temini, işyeri açılması gibi amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere 48.000 lira Ziya Yılmaz tarafından Ankara'ya götürülerek Yusuf Küpeli'ye teslim edilir.

Mehmet Alkaya, Ziya Yılmaz'dan aldığı 20.500 lira ile Ankara'da Yusuf Küpeli'ye uğrar. Silah alım konusunu açtığında Yusuf Küpeli, Mehmet Alkaya'ya 10.000 lira daha verir.

Mehmet Alkaya 1971 Nisan ayı sonlarına doğru Kayseri'ye gelerek Hv. Ü. Tğm. İzzet Aydoğdu'yu bulur ve kendisini Orhan Savaşçı'nın gönderdiğini, üzerinde 30.000 lira kadar para olduğunu, Gaziantep'e giderek oradan silah temin edeceğini, bu sebeple kendisinin Kayseri örgütünden Gaziantep'e gelmesini teklif eder. Bu teklifi İzzet Aydoğdu kabul eder. Ertesi günü İzzet Aydoğdu Gaziantep'te kararlaştırdıkları yerde Mehmet Alkaya ile buluşur.

Mehmet Alkaya yanında bulunan bir kişi ile İzzet Aydoğdu'yu tanıştırır. Alınacak olan silahların bu şahıs tarafından iki gün sonra sağlanacağını söylenmesi üzerine, Mehmet Alkaya ile İzzet Aydoğdu otelde silahların getirilmesini beklerler. Mehmet Alkaya silah temin edecek kişiden 4 adet makineli tabanca temin etmesini ister. Fakat adamla birlikte Mehmet Alkaya Kilis'in Kargamış köyüne gidip bir adet Thomson makineli tabanca alarak Gaziantep'e geri döner. Silah kaçakçısı şahıs diğer üç makineli tabancayı en kısa zamanda temin edeceğini söyler. Mehmet Alkaya bir adet Thomson makineli tabanca için o şahsa 10.000 lira para verip Kayseri'ye döner. Bu silah bir hafta boyunca İzzet Aydoğdu'nun evinde saklanır. Daha sonra silah Hv. Yzb. Sürhay Tunçman'a verilir, Tunçman da daha güvenli olacağını düşünerek silahı Yd. Sb. Tbp. Ast. Tğm. Orhan Aydurmuş'a teslim eder. Aydurmuş zimmetinde bulunan Sağlık Amirliği deposunda bir nevi ambalajlı tıbbi malzeme süsü vererek, ilaç kutusu içerisinde silahı saklar. Sıkıyönetimi takip eden günlerde Mazhar Ataç bu silahı almak için Kayseri'ye gelir, fakat tabancanın o günlerde Ankara'ya götürülmesinin tehlikeli olacağı düşünülerek, silahı almadan tekrar Ankara'ya döner.

Fidye parasıyla Ankara'da Selahattin Güleç tarafından 1971 Nisan ayı içerisinde Yenişehir Karanfil Sokak No: 22'de Yuvam

Emlak-İnşaat bürosu açılır. Burası örgütün irtibat bürosu olarak da kullanılır. Bu arada Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga ve Ertuğrul Kürkçü aranmaya başlar. Bu kişilerin örgütle irtibatını tutulan bu inşaat bürosundan Selahattin Güleç sağlar.

Mahir Çayan ve arkadaşları toplumda sansasyon yaratacak bir eylemle ortaya çıkmayı düşünürler. Bu sebeple siyasi bir şahsın kaçırılmasının uygun olacağı şeklinde bir fikir teatisinde bulunurlar. Bu durumu Topağacı'ndaki dairede, Münir Ramazan Aktolga, Ertuğrul Kürkçü ile Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir müzakere ettikten sonra İlbay Apartmanı'na gelirler. Burada Oktay Etiman, Kâmil Dede, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz ile tekrar konuşarak bu konuda bir karara varırlar. Bu toplantıda genel olarak Amerikan veya İsrail İstanbul başkonsoloslarının kaçırılması üzerinde durulur. Amerika'nın İstanbul'daki Başkonsolosu'nun konsolosluk binasında kalması nedeniyle bu binadan böyle bir kaçırma olayının mümkün olmayacağını, bu sebeple İsrail Başkonsolosunun kaçırılmasının daha uygun olacağına karar verilir.

Hv. Tğm. Saffet Alp her ne kadar hanımı ile oturmakta ise de, örgüt adına Fatih Molla Gürani Sokak Seyhan Apartmanı'ndaki 3 no.lu daireyi 800 lira karşılığı 1 Mayıs 1970 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Hv. Yzb. İlyas Aydın'ın kefaleti ile tutar. Bu eve Saffet Alp'lerin taşınmasından sonra sık sık Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı ve Hüseyin Cevahir gelip gitmeye başlarlar. Saffet Alp'le örgütsel meseleler üzerinde teatide bulunurlar. Saffet Alp bu eve taşınmadan önce Ü. Tğm. Ömer Laçiner, P. Tğm. Olcaytu Özsever ve Mu. Ü. Tğm. Yücel Top ile bir araya gelerek örgütün politik-ideolojik çizgisi üzerinde konuşurlar. Daire tutma işine devam edilir.

Mahir Çayan ve arkadaşlarının fidye olayından sonra daha az şüphe çekmek maksadıyla farklı semtlerde gizlenmek için yeni evler bulmaları gerekiyordu. Bu sebeple örgütle ilişkide olan Hv. Yzb. İlyas Aydın ile Hv. Tğm. Saffet Alp adına evler kiralanır. Bu sebeple Tğm. Saffet Alp, 1971 Nisan ayı ortalarında Nişantaşı Baytar Ahmet Sokak'taki Hamarat Apartmanı'nın 8 numaralı dairesini kiralamak için ev sahibi ile temasa geçer. 1.500 lira karşılığında Hv. Tğm. Cengiz Aker adı ile daire kiralanır. Evin döşenmesi için gerekli eşyalar Saffet Alp, Nazan Alp, Mehmet Balaban ve İlyas Aydın tarafından getirilerek gerekli yerleştirme işlemi yapılır. Nazan Alp o anda evin örgüt için tutulduğunu öğrenir. Daha sonra Saffet Alp bir kurs nedeniyle evden çıkması gerektiğini söyler ve

evi, güvenilir bir arkadaşı olan "Nevzat Işık" takma adlı Hüseyin Cevahir'i inşaat mühendisi diye tanıtarak devreder.

Bu arada 1971 Nisan ayı sonlarına doğru Hv. Yzb. İlyas Aydın, Şişli Duatepe Mahallesi Şehadet Sokak'taki Çamlıca Apartmanı'nın 8 nolu dairesini möbleli olarak kiralar.

İsrail Başkonsolosu'nun kaçırılmasına karar verildikten sonra cephe üyelerinden olan Necmi Demir ve karısı İlkay Demir'le Mahir Çayan temasa geçer. Mahir bu arkadaşlarına İsrail Başkonsolosunu kaçıracaklarını söyler ve onlardan bu sebeple Taksim'deki Seyhan Apartmanı'nda oturan kişilerin ve Başkonsolosun gidiş-geliş saatleri hakkında bilgi toplamalarını ister. Seyhan Apartmanı'nda İlkay Demir gerekli incelemeleri yaptıktan sonra, eşi Necmi Demir ile Güzel Sanatlar Akademisine giderek Kadriye Deniz Özen'i bulurlar. Özen'den Seyhan Apartmanı'nda kimlerin oturduğu bilgisini isterler. Kadriye Deniz Özen bu bilgileri topladıktan sonra Necmi Demir'e iletir.

Diğer taraftan Ankara'da aranan kişi olması sebebiyle İrfan Uçar, hem saklanması hem de Mahir Çayan'a yardımcı olması için Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga tarafından İstanbul'a gönderilir. Çayan'ların kaldığı İlbay Apartmanı'na gelen İrfan Uçar, örgütün İstanbul'da yaptığı eylemlerden de haberdar olur. Daha sonra Mahir Çayan, İrfan Uçar'a 1.000 lira para ve Ulaş Bardakçı'nın "Uğur Tolga" takma adı ile düzenlediği kimliği verir.

Ulaş Bardakçı'nın Ankara'dan gasp ettiği Anadol marka arabanın Boğaz yolunda güvenlik güçlerince ele geçirilmesi sebebiyle, Başkonsolosun kaçırılması için yeni bir araba bulmak gerekliliği ortaya çıkar. Bu nedenle tekrar bir araba gasp etmek için Ulaş Bardakçı 11 Mayıs 1971 günü gecesi Teşvikiye'den 34 LF 584 plakalı Anadol marka arabayı kaçırır. Plakasındaki L harfini Abdullah Ceceloğlu hemen E'ye dönüştürür ve plaka 34 EF 584 olur. Araba daha sonra kaçırılacak olan Başkonsolosun dairesinin bulunduğu Seyhan Apartmanı'nın önüne park edilir.

Kaçırma olayının hazırlığı için İlkay Demir'in babasına ait olan bir askeri hurcu Hamarat Apartmanı'na götürürler. Yine kaçırma olayında kullanacakları naylon ip, flaster ve makas gibi eşyaları da çanta içine yerleştirirler.

Kaçırma olayından sonra basına verilecek bildirinin müsveddelerini, Mahir Çayan'la Hüseyin Cevahir hazırlayarak Necmi Demir'e verirler. Necmi Demir bu bildiriyi daktiloda yazılması için eşi İlkay

Demir'e teslim eder. Bildirileri İlkay Demir daktilo ile mumlu kâğıda geçirir ve Necmi Demir de bunları teksir makinesinde çoğaltır.[1]

17 Mayıs 1971 saat 17. 00 'de yazılmış olan bildiri metni şöyle:
Amerikancı Bakanlar Kuruluna
Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi 1 MAYIS HAREKATI'nda, Ortadoğu halklarının baş düşmanı Amerikan emperyalizminin maşası Siyonist İsrail'in Türkiye Baş Konsolosu olan ve de ülkemizdeki Siyonist hareketlerin organizasyonunda önemli rolü olan Ephraim Elrom'u kaçırmıştır Ephraim Elrom'un hayatına karşılık, derhal şu şartların yerine getirilmesi gerekmektedir:
1-Tutuklu bulunan bütün devrimcilerin derhal serbest bırakılması, (Yer sonra bildirilecektir).
2-Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi'nin 1 No.lu bülteninin 7.30, 13.00, 19.00 ve 22.45 TRT Haber Bültenlerinde 3 gün devamlı ve eksiksiz anons edilmesi.
3-Mühlet doluncaya kadar polisin ve diğer zabıtanın hiçbir takibe girişmemesi ve aleyhte yayın yapılmaması.
Mühlet bu ültimatomun verildiği tarihten itibaren 3 gündür. Şartlar yerine getirilmezse derhal Ephraim Elrom kurşuna dizilecektir. (Mühlet: 20.5.1971 Saat 17.00'e kadar)
TÜRKİYE HALK KURTULUŞ CEPHESİ MERKEZ KOMİTESİ

Oktay Etiman, Ephraim Elrom'un Kaçırılışından Sonra Oluşan Durumu Şöyle Anlattı:

"Elrom'un Kaçırılmasından Sonra İlk Darbe Geldi."

İdam cezası verilmiş olan iki kişiden biriyim. 12 Mart döneminde birçok arkadaşımız idamla yargılandı. Fakat 1971 yılının Haziran ayında THKP-C'ye Efraim Elrom'un kaçırılması eyleminden sonra ilk darbe geldi. Güvenlik kuvvetlerinden ilk darbe, ilk yakalama operasyonu Kurtuluş'taki (Necmi Demir, İlkay Demir, yanılmıyorsam İrfan'ın, belki de Necati Sağır'ın bulunduğu) eve yapılmıştır. Bu baskın sırasında 4. Levent'teki evde Ulaş'la birlikte telsiz dinlemesi yapıyorum. Oradaki konuşmalardan bu evin basılmış olduğundan kuşkulandım. Hatta kuşkunun ötesinde konuşmalardan böyle bir şey çıkardım. Hemen Ulaş'a "Kurtuluş'taki ev basılmış olabilir, ona göre," dedim. Ulaş telefon etti, karşı taraftan tanımadığı bir ses duydu. Telefon konuşmasını o yaptı. Konuşma bitince, "Evet, ev basılmış, haklısın," dedi. Çünkü telefona yabancı birisi çıkmış.

1. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 136-142.

Polis açmış tabii telefonu. Bundan sonra ikimiz evden ayrıldık. Ulaş'a şunu söyledim, dedim ki, "Şu an derhal Mahir'e ve diğer arkadaşlarımıza haber verelim. Kurtuluş'taki ev basıldı. Bunu en kısa zamanda haber verelim ve ona göre değişik bir saklanma pozisyonunu alalım." Çünkü biraz önce söylediğim gibi, bizim beş evimizin hepsini de herkes biliyordu. Şimdi arkadaşımız konuşmaz, fakat bilinmez, bilemeyiz, bunun garantisi yoktur, yani kendimi de dahil ederek söylüyorum. Önlem almak gerekir. Daha önce söylediğimiz gibi, yani beş evin beşini de herkes biliyor. Hiç kimsenin bilmediği alternatif bir evimiz yoktu ki, zorda kalırsak bir kişi kanalıyla o evde toplanabilelim. Böyle bir ev olmayınca yapılabilecek olan şey Ulaş'a, Mahir'e ve diğer arkadaşlara haber vermektir. Biz ayrıldık, Ulaş bir yöne gitti. Ben Halaskargazi'deki yeşil panjurlu eve geldim. Bir işaretleşmemiz vardı, eğer aşağıdan baktığımızda pencerenin önüne bir vazo mu, geçmiş gün çok iyi hatırlamıyorum bir şey konmuşsa tehlike yok demektir. Konmamışsa tehlike var demektir. Yani o evden bir işaret, bir şifreydi bu. Şimdi ben eve gittim. Şu anda hatırlamıyorum o parolaya dikkat edip etmediğimi. Hatta anahtarı da elektrik sayacının üzerine koymuştum. Şimdi hatırladım, parola "olumlu"ydu. Asansöre binip yukarı çıktım. Açmak istedim, ama anahtarı bulamadım, eve giremedim. Ev en üst kattaydı. Evin merdivenlerini boyayan işçiler vardı. Boya yapan bir kişi miydi, iki kişi miydi, geçmiş gün evin korkuluklarını boyuyorlardı. Bir de anahtar yerinde yoktu. Gideceğim hiçbir yer yok. Kurtuluş'a gidemem, basıldı. Ulaş'ın, Mahir'in, Hüseyin'lerin gittiği yeri bilmiyorum. Taş Mektep konusunda da zaten biraz önce konuşurken Ulaş'a söylemiştim; bunu şu âna kadar söylememiştim. "Taş Mektep Sokak'ta arama yapılıyor, o eve gidilmesin" demiştim. Dedim ya seslerini ben tanıyorum. Daha sonraki günlerde, Ulaş benim "gidilmesin, tehlikelidir" dediğim evde yakalandı. Şimdi ben oraya gidemem. Ben oradan Beşiktaş'taki benim çocukluk arkadaşım, biraz önce sözünü ettiğim birlikte sosyalist-toplumcu olduğumuz, Cumhuriyet ve *Akşam* gazetelerini okuyan lise arkadaşım üniversitede okuyordu. Onların bir grubu vardı, onların evine geçici olarak gittim. Bir gece kalayım diye gittim. Oraya gitmeden önce de Eminönü'ne gittim, Abdullah Ceceloğlu'nun plastik atölyesi gibi bir yeri vardı. Abdullah Ceceloğlu'nu buldum, dedim ki, "Ben böyle bir yerdeyim" ve gideceğim yeri söyledim. "Mahir'in ve Hüseyin'in haberleri olsun, ben oradayım, oraya gidiyorum,"

dedim. Abdullah Ceceloğlu'na Mahir ve Cevahir'i sordum. Onlarla irtibat kurmak istiyordum. Onlarla irtibat kursam, birlikte hareket edeceğiz. Abdullah Ceceloğlu, "Nerede olduklarını bilmiyorum," dedi. Biraz da morali bozuk bir havası vardı, şöyle küfürlü bir şeyler konuştu. "Allah Allah!" dedim, anlayamadım yani, oradan liseden arkadaşımın evine geçtim. Bir akşam kalmak için oraya gittim. Güzel Sanatlar Akademisi'nin karşısında bir evdi. Geniş pencereli, Boğaz'a bakan, Selimiye Kışlası'nın göründüğü bir ev. Oraya girdim, ama arkadaşlarımla irtibat kuramadığım için başka gidecek bir yerim de yok. Bir gece kalmak üzere gittiğim evde kalmaya başladım. Bir süre sonra arkadaşlar da memleketlerine gittiler. Ders yılı bitmişti, evde yalnız kaldım. Tek başımaydım. Dört ay orada kaldım. Ancak orayı önceki yıllarda, İstanbul'a Dev-Genç zamanındaki eylemler için gittiğimizde, Hüseyin Onur diye bir arkadaşımız vardı, onunla birlikte ziyarete gitmiştik. Arkadaşlar yakalanıyor. Ondan sonra Mahir Çayan yakalandı. Cevahir öldürüldü. Mahir Çayan hastaneye getirildi, birçok arkadaşımız yakalandı fakat ben yakalanmamıştım. Örgütten hiç kimse bilmiyor bu evi, ama ben şunu düşünüyordum; Hüseyin Onur şu an Stockholm'de yaşıyor, yakın arkadaşımdı, ama bizim örgütten değildi, Dev-Genç'liydi. "Bu gelip beni bulur," diyordum. Bu ayın sonunda Hüseyin geldi buldu beni. Bizim arkadaşlarla bağlantımızı kurdu ve ben o evi terk ettim. Yusuf ve Münir'le onlar İstanbul'a gelmişler. Onlarla irtibat kuruldu. Örnektepe'de bir işçi evi kiralanmış, orada kalmaya başladım.[2]

İstanbul İsrail Başkonsolosu Ephraim Elrom'un Öldürülmesi Olayı

Mahir Çayan 17 Mayıs 1971 günü Harbiye civarındaki çiçekçiden kırmızı-beyaz karanfiller aldıktan sonra Taksim'e geçerek orada beklemekte olan Hüseyin Cevahir ve Ulaş Bardakçı ile buluşup saat 12.15 civarında Seyhan Apartmanı'nın giriş kapısı önüne gelirler. Eldeki çiçeklerle apartmanın kapısını çalarlar. Apartman görevlisi Garip Işık kapıyı açmadan önce kimi görmek istediklerini sorar. Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir ve Ulaş Bardakçı, görevliye 8 numaralı dairede oturan Dr. Eskenazi'yi görmek istediklerini söylerler. Görevli, Dr. Eskenazi'nin seyahatte olduğunu söylediğinde, bu defa doktorun eşiyle görüşeceklerini söylemeleri üzerine görevli kapıyı açar. İçeri girildiğinde Hüseyin Cevahir görevlinin koluna girerek tabancasını

2. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 145-148.

karnına dayayıp bağırmamasını, sesini çıkartmamasını söyler. Ulaş Bardakçı ise görevli yardımcısı Halil Özcan'ı aynı yöntemle diğer görevlinin yanına getirerek ikisinin birlikte görevli dairesine götürülmelerini söyler. Hüseyin Cevahir ve Ulaş Bardakçı'nın arkasından apartmana giren Mahir Çayan ile Oktay Etiman, görevli dairesinin gösterilen daire olmadığı kanaatine vararak, hemen karşıda servis kapısı aralık duran Perihan Bele'ye ait dairenin kapısını çalarlar. Kapıyı müstahdem Fatma Atmaca açar açmaz Hüseyin Cevahir ile Mahir Çayan tabancayı ona doğru yönelterek bağırmamasını, sesini çıkarmamasını, aksi takdirde kafasını patlatacaklarını söylerler ve diğer iki görevliyi de bu daireye sokarlar. Mahir Çayan ve arkadaşları, iki görevli ve bir de müstahdemi yemek odasına götürürler. Bu arada daire sahibinin gelen sesler üzerine bunların bulunduğu odaya gelerek kendisinin daire sahibi olduğunu söylemesi üzerine Mahir'ler evde kendisinden başka bir kimsenin bulunup bulunmadığını sorarlar. Daire sahibi kendisinden başka kimse olmadığını söyler. Ulaş Bardakçı rehin aldıkları kişilerin başında beklerken diğer arkadaşları evin diğer bölümlerini kontrol ederler.

Bu arada beklenmedik bir durum oluşur. Apartmanın bitişiğinde antikacı dükkânında çalışan İshak Yürekliler'e merdiven lazım olur ve bu merdiveni de Seyhan Apartmanı'ndaki görevliden istemek için apartmana girer. Apartman girişinde Çayan, Cevahir ve Oktay Etiman'la karşılaşır. Ellerindeki silahları görünce birdenbire telaşlanıp dışarı çıkmak ister, fakat Çayan'lar onu da silah zoruyla Perihan Bele'nin dairesine götürerek salona oturturlar. Bir müddet sonra ikinci bir problem daha yaşanır. Seyyar satıcılık yapan Mehmet Ötre, Perihan Bele'nin kapısını çalar. Kapıyı Oktay Etiman Açar ve Ötre'ye, "Gir gir, Perihan Hanım içeride film çeviriyor," diyerek onu da içeri alır ve bu kişiyi de diğerlerinin yanına oturtur. Saat 13.00 sıralarında Seyhan Apartmanı'nda oturan bir kişinin şoförlüğünü yapan Hüseyin İçmener, servis kapılarının bulunduğu yerden yukarıya çıktığı sırada Perihan Bele'nin servis kapısı açılır ve Mahir bu şahsı da salona götürüp oturtur. Bu arada Perihan Bele'nin kızı Begüm Bele de apartmana gelir, o da aynı yöntemle salona götürülerek oturtulur. Aynı zamanda Seyhan Apartmanı'nda bir dairede oturan aşçı Mustafa Asım Gündüz, 3 numaralı dairenin şoförü Hıfzı Altınok ile Siranuş Ersen ve 9 yaşındaki kızı Meyda Ersen, aynı yöntemle diğerlerinin yanına götürülür. Bu kişilerin başında silahı ile Ulaş Bardakçı bekler.

İsrail Başkonsolosu Efraim Elrom, saat 13.30'da Seyhan Apartmanı'na gelir ve merdivenlerden yukarı doğru çıkmaya başlar. Bu sırada Hüseyin Cevahir elinde silahla Konsolosu tehdit ederek Perihan Bele'nin dairesine almak isterken kapıda Oktay Etiman'la karşılaşırlar. Elrom mukavemette bulunmak isterken, Oktay Etiman Elrom'un ensesine tabancanın kabzası ile birkaç defa vurur. Yaralanan Elrom direnmekten vazgeçerek antreye girer. Zararsız hale getirilmiş olan Konsolosa İngilizce olarak kendilerinin Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi savaşçıları olduklarını, mukavemet etmemesini, kendileriyle gelmesini söylerler. Bu arada dışarıda bulunan Necmi Demir apartmana gelir, fakat apartman kapısının kapalı olması sebebiyle zile basar. İçerideki itiş kakış sebebiyle kapı otomatiğine iki dakikalık bir gecikme ile basılır. Necmi Demir de artık daireye girmiş olur. Konsolosun itiş kakışta yaralanması nedeniyle gömleği kanlanır. Perihan Bele'den temiz gömlek ve kravat temin edilir. Konsolosun kanlı yüzü temizlenip üzeri giydirildikten sonra yemek odasına alınarak daha önceden hazırlanmış olan naylon iple el ve ayakları bağlanır. Mahir, Perihan Bele'yi yatak odasına çağırarak Konsolosun şoförünün hangi saatlerde geldiğini sorar; aldığı cevap saat 14.30'dur. Bunun üzerine orada bulunan tüm şahısların, önce erkeklerin daha sonra da kadınların elleri arkadan bağlanır, ağızları da flasterle kapatılır.

Bağlama işi bitince Hüseyin Cevahir, Necmi Demir ve Ulaş Bardakçı, Konsolosu Demir'lerin daha önce getirdiği hurca yerleştirirler. Bu arada portmantoda bulunan iki mantonun birini hurcun altına birini de üste koyarlar. Çayan, Cevahir ve Bardakçı hurcu apartman önünde bekleyen Anadol marka arabaya götürürler. Oktay Etiman'la, Necmi Demir onların gidişinden sonra 10 dakika daha Seyhan Apartmanı'nda kalırlar ve daireyi terk ederler. Çayan'lar apartmanda birbirlerine numara ile hitap ederler. Bu zaman zarfında dışarıdaki gözcülük işini Ziya Yılmaz yürütür.

Arabaya aldıkları hurcun içindeki Konsolosu Hamarat Apartmanı'ndaki 8 no.lu daireye getirirler. Konsolos daireye çıkarılırken dışarıdaki durumu gözetleme görevini İlkay Demir üstlenir.

Kaçırma olayının gerçekleşmesinden sonra Necmi Demir evine giderek teksir ettiği "Amerikancı Bakanlar Kuruluna" şeklinde başlayan bildiriyi ve diğer bildirileri zarfa koyar. Bunların bir kısmını Türk Haber Ajansı binasının önündeki kâğıt bobinlerin arasına, TRT'ye ait olanları da Adli Tıp binasındaki çöp kutusuna atar ve her iki kurumu telefonla arayarak durumu bildirir.

Necmi Demir ile eşi İlkay Demir aynı günün akşamı diğer bildirileri de hazırlayarak ayrı ayrı postanelerden yayın organlarına, parti başkanlarına ve bir kısım öğretim üyelerine postalarlar.

Başkonsolosun Hamarat Apartmanı'na getirilmesinden sonra Seyhan Apartmanı'ndaki tutsakları bekleyen Oktay Etiman da Hamarat Apartmanı'na gelir. Burada günlük ihtiyaçların karşılanması işi Rüçhan Manas tarafından yürütülür.

Kaçırılma olayı basında yer almaya başlayınca toplumda bir tepki uyanır. TRT ve diğer basın yayın organlarına gönderilen "Amerikancı Bakanlar Kuruluna" başlıklı bildiride ileri sürülen şartlar yerine getirilmediği takdirde Başkonsolosun kurşuna dizilerek öldürüleceği, hükümete muayyen bir süre verilmesi ve hükümetçe bu isteğin olumsuz karşılanması halinde Başkonsolosun öldürülmesi mi, yoksa fidye alınarak serbest bırakılması mı konularında Mahir Çayan ve arkadaşlarınca tereddütte düşüldüğünden, Ankara'da bulunan Genel Komite üyelerinin görüş ve oylarının alınmasının doğru olacağı düşünülür.

Bunun üzerine Genel Komite üyelerine verilmek üzere 17 Mayıs 1971 gecesi Oğuz Öder, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi'nin devrimci stratejisini belirleyen "İhtilalin Yolu" adlı, Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi'nin 1 no.lu "Amerikancı Bakanlar Kuruluna" başlıklı bildirileri yanına alarak Ankara'ya hareket eder. 18 Mayıs 1971 günü sabahı Ankara'ya varan Oğuz Öder, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga ve Bingöl Erdumlu'nun bulunduğu örgüt evine giderek İsrail Başkonsolosunun İstanbul eylem timi tarafından kaçırıldığını söyler ve beraberinde getirdiği bildirileri de Genel Komite üyelerine verir. Öder, Genel Komitenin bu konudaki görüş ve oylarını İstanbul'a bildireceğini de söyler.

Bunun üzerine Genel Komite üyeleri Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Ertuğrul Kürkçü, Orhan Savaşçı ve Bingöl Erdumlu bir araya gelerek durumu görüşürler ve gönderilen bildirileri okurlar. "Amerikancı Bakanlar Kuruluna" başlıklı bildirideki isteklerin hükümetçe yerine getirilmesi kararını alırlar. Alınan kararı Oğuz Öder kanalıyla İstanbul'daki Mahir Çayan ve arkadaşlarına ulaştırırlar.

O dönemde sıkıyönetimin almış olduğu kararlar gereği apartman yöneticisi apartmanda oturanlardan beyanname almak zorunda olduğu için, Hamarat Apartmanı 8 no.lu daireden de beyanname ister. Hüseyin Cevahir kendisini Nevzat Işık, Mahir Çayan'ı da

Metin Sürer takma adlarıyla yöneticiye bildirir. 22 Mayıs 1971 günü beyanlarını gerçekleştirmek ve çevrenin de şüphesini çekmemek için daha önceden düzenlenen sahte hüviyet cüzdanlarını yöneticiye ibraz ederler.

Mahir Çayan, 22 Mayıs 1971 günü Hv. Tğm. Saffet Alp'in Fatih Molla Gürani Sokak'taki evinde bulunduğu sırada radyodan o gece genel bir arama yapılacağını duyar. Bunun üzerine Saffet Alp ve Mahir, Konsolosu arama ânında nasıl saklayacakları konusuna bir çözüm geliştirmeye çalışırlar.

Akıllarına gelen ilk çözüm Saffet Alp'in evindeki koltukların alınması, Başkonsolosun hurca konulup normal bir taşıma havası verilerek, bunların aynı araçla Hamarat Apartmanı'nın önüne getirilerek Saffet Alp'e ait daireye götürülmesinin uygun olacağıdır.

22 Mayıs 1971 gününün cumartesiye rast gelmesi sebebiyle araç bulmanın güçlüğü düşünülür. Fakat buna da bir çözüm bulunur. Nazan Alp, Saffet Alp'in görev arkadaşı Hv. Tğm. Mehmet Balaban'ın Küçükçekmece Cennet Mahallesi'ndeki evine gönderilir. Nazan Alp, durumu Mehmet Balaban'a açar. Bunun üzerine Mehmet Balaban Eyüp Jandarma Karakolu önünde bekleyen birliğe ait erzak arabasını alarak doğruca Saffet Alp'in evine gider, oradan koltukları araca koyup Nazan Alp ve Mehmet Balaban'la birlikte Nişantaşı Rumeli Caddesindeki Hamarat Apartmanı'na yakın bir yerde aracı park ederler. Nazan Alp, aracın geldiğini Mahir Çayan'a bildirdikten sonra Mehmet Balaban'la birlikte oradan ayrılırlar.

Mahir Çayan'la Saffet Alp tekrar eve gelirler. Arkadaşlarına Başkonsolosu daha önce taşıdıkları şekilde yine hurca yerleştirerek dışarıda bekleyen araca taşıyıp, Saffet Alp'in evine götüreceklerini söylerler. Fakat vaktin bir hayli geç olması ve taşınmanın şüphe çekeceği göz önünde bulundurularak Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir, Oktay Etiman ve Saffet Alp, Başkonsolosun naklinden vazgeçip Genel Komitenin kararına uygun olarak derhal öldürülmesi hususunda görüş birliğine varırlar.

Daha sonra Saffet Alp ile Başkonsolosun bulunduğu odadaki konuşmalara alınmayan Nazan Alp, Hamarat Apartmanı'ndan ayrılır.

Nazan Alp'in buradan ayrılmasından sonra Oktay Etiman, Efraim Elrom'un el ve ayaklarını bağlar. Mahir Çayan da ağzını ve gözlerini bantlar. Bu süre içinde evde bulunabilecek parmak izleri silinir. Delil olabilecek diğer vesikalar da ortadan kaldırılarak evin terk edilmesi için tüm hazırlıklar yapılır.

Saat 18.00 sıralarında radyoyu sonuna kadar açan Mahir Çayan, 6.35'lik tabancasını Efraim Elrom'un kulak sayvanı ön üst kısmı saçlı deri mıntıkasına yönelterek üç el ateş etmiştir. Mermi yaralarına bağlı geniş beyin harabiyeti ve kanaması, kafatası kırılması sonucu başkonsolos ânında ölmüştür. Mahir Çayan başkonsolosu öldürdükten sonra ellerini kollarını çözmüş, bantları çıkarmıştır.

Hüseyin Cevahir'in daha önce hazırladığı "Nevzat Işık" takma adlı mukaveleden bir suret ev sahibinde bulunduğundan ve ileride delil olarak kullanabileceğini düşünüldüğünden, bu belgeyi ev sahibinden almak için Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman, Hamarat Apartmanı'ndan ayrılarak ev sahibini bulmaya giderler. Fakat ev sahibini bulamazlar, dolayısıyla bu belgeyi de alamazlar. Daha sonra oradan ayrılıp Fatih Molla Gürani Sokak'taki Saffet Alp'in evine giderler. Bir müddet sonra Mahir Çayan'la Ulaş Bardakçı da bu eve gelir.

> Saffet Alp, Mahir Çayan'a, "Ne oldu?" diye bir soru yöneltir. Bunun üzerine Mahir Çayan, "Bu konuyu daha sonra konuşacağız, ben öldürdüm," der.[3]

Elrom'un öldürüldüğünü duyan Saffet Alp kıpkırmızı olur. Bu arada Mahir, Hüseyin Cevahir ile Oktay Etiman'a, Elrom'u kimin öldürdüğü konusunun bu dört kişinin arasında kalması gerektiğini, başka bir yerde konuşulmaması gerektiğini söyler.

Hamarat Apartmanı'nda ve Saffet Alp'in evinde daha önce polisin telsiz frekansına ayarlanmış olan radyo ile emniyet telsizlerini düzenleyerek, güvenlik güçlerinin yapacağı takipleri bir deftere not ederler.

Saffet Alp'in evinde bulunan Ulaş Bardakçı bir müddet sonra oradan ayrılarak Yılmaz Güney'i bulur ve durumu ona açıklar. Yılmaz Güney özel otomobili ile Ulaş Bardakçı'yı alarak kaldıkları evin yakınına gelince, Ulaş arabadan inip diğer arkadaşlarına Güney'in evin yakınında bir yerde beklediğini söylediğinde, evde bulunan Hüseyin Cevahir, Mahir Çayan ve Oktay Etiman evden ayrılarak Yılmaz Güney'in arabasına binip, aramanın başlayacağı saatten önce Levent'teki eve giderler. Fakat Ulaş Bardakçı onlardan ayrılarak Rüçhan Manas'ın örgüt adına kiraladığı eve gider.

Yılmaz Güney'in evinde bulunan Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman evde nasıl saklanacakları konusunda bir fikir

3. Turhan Feyizoğlu, *Mahir On'ların Öyküsü*, Ozan Yay., 2007, s. 403.

teatisinde bulunurlar. Bu arada çatıya açılan bir kapağın varlığını öğrenince hep birlikte burada gizlenmeyi daha emin görürler. Daha sonra Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman, çatı arasına çıkarak aramaların sonuna kadar burada saklanırlar. Bu arada çatıya çıkmadan Yılmaz Güney'den aldıkları 2 adet Smith Wesson marka tabancayı da yanlarında bulundururlar.

Aramanın bitiminden sonra Güney'in evinden ayrılan Mahir Çayan ve arkadaşları, Ulaş Bardakçı ve Rüçhan Manas'ın kaldıkları Levent Akçam Apartmanı'ndaki eve giderler.[4]

Rüçhan ve Ulaş Endişe İçindeydi

Fatoş Güney, Ulaş Bardakçı ile Rüçan Manas'ın evlerine gelişi ve daha sonraki gelişmeleri şöyle anlatır:

> İsrail Başkonsolosu Elrom'u kaçıranların yakalanması için İstanbul'un ev ev aranacağı "Fırtına 1 Tatbikatı"nın radyodan ilan edilişinin hemen ardından Ali yani Ulaş Bardakçı ve kız arkadaşı Duygu yani Rüçhan Manas, Levent'teki evimize geldiler. Evlerinde taşınması gereken kitaplar ve bazı eşyalar olduğunu söyleyip Yılmaz'dan yardımcı olmasını istediler. Ancak Yılmaz'ın bir an önce sete dönmesi ve bazı işleri ivedilikle halletmesi gerekiyordu.
>
> "Ben kullanabilirim arabayı, gelebilirim sizlerle."
>
> Oysa acemiydim, henüz ehliyetimde yoktu, üstelik kocaman bir arabaydı sürmeın gereken, hamileydim. Yılmaz tereddüt ettiyse de ısrarcı oldum. Arkadaşlarımız zor durumdaydı, kendime güvenmek zorundaydım. Rüçhan ve Ulaş endişe içindeydi. Yılmaz çaresiz kabul etti durumu.
>
> Mavi-beyaz Buick arabaya bindiğimizde, Ulaş Topağacı'ndaki bir evde bazı arkadaşları almamız gerektiğini söyledi. Şehrin tüm merkezlerine, meydanlarına o akşam gerçekleştirilecek arama için askeri yığınaklar yapılmaktaydı.
>
> Tedirgin insanlar bir an önce evlerine dönme telaşı içindeydi. Ulaş'ın tarifiyle vardığımız sokağın bir köşesinde park ettik. Beklememi söylediler. Birden içimi sinsi bir şüphe sardı, neden daha önce arkadaşlarını alacaklarını söylememişlerdi? Kimdi bu arkadaşlar, neden onları böyle bir günde almak zorundaydık? Levent'teki evden ayrılırken, Yılmaz da bu arkadaşların varlığından haberdar değildi. Yine de bu şüphelerden hızlıca silkinip kurtuldum. Başıma gelebilecek her türlü aksiliğe, belaya karşı koyacak güçteydim. Dakikalar sanki uzuyor, geçmek bilmiyordu. Sabırla bekledim. Rüçhan ve Ulaş yanlarındaki iki kişiyle geri döndüler, Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman.

4. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 148-154.

Selamlaşmadan bindiler araca. Arka koltuğa oturan yabancıları dikiz aynasından gözlemlemeye çalıştım. Oldukça sinirli ve tedirgindiler. Alnını kırıştırmış genç adamlardan biriyle göz göze geldik. Oktay'dı bu.

"Şehzadebaşı'na gideceğiz," dedi Ulaş.

Adını işittiğim ama nereden, nasıl gideceğimi bilmediğim bu semt, şehrin öte ucundaydı. Acele etmem gerektiğini iyice anlamıştım artık. Şehirde olağanüstü bir hareketlilik vardı. Adım başı askeri kamyonlara, zırhlı araçlara rastlıyorduk. Her köşe başı tutulmuştu.

Mümkün olduğunca hızlı gitmeye çalışıyordum. Kimseden çıt çıkmıyordu. Kavşağın başında duran askeri araçla burun buruna geldiğimizde çarpmamak için sertçe frene bastım. Askerler aracı durdurdu. Bize doğru gelen subayı görünce telaşla pencereyi açarak 'özür dilerim, çok ama çok özür dilerim' dedim. Şanslıydık. Asker gülümsemekten kendini alıkoyamadı ve eliyle geç işareti yaparak bize yol verdi. Derin bir nefes aldık.

Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman Şehzadebaşı'nın ara sokaklarından birinde araçtan indiler, sanki bir bilinmezliğin boşluğuna adım atar gibi... Rüçhan ve Ulaş'ı ise Taksim'de bıraktım.

Ne kitap ne de herhangi bir eşya taşımışlardı. Olup biten neydi, bu insanlar burjuvazinin kanunlarına karşı nasıl bir suç işlemiş olabilirlerdi? Ne yapmışlarsa, halkın iyiliği için yapmışlardı mutlaka, bundan şüphem yoktu. Onlara bir şekilde yardımcı olduğum için mutluydum, keşke elimden daha fazlası gelseydi. Eğer üniversitede olsaydım, mutlaka onların yanında olacağımı biliyordum. İlk kez evlendiğim için pişmanlık duydum. Biliyordum, Yılmaz, koruyabilmek adına uzak tutacaktı beni her şeyden, tutuyordu da nitekim.

Levent'teki evimize geri döndüğümüzde, Yılmaz'ı bahçede kaygıyla beklerken buldum.

"Ciğerim, ciğerim, dünya güzelim, seni çok merak ettim, çok korktum," diye bağrına bastı beni görür görmez. Sanki beni bir an kaybetmiş de yeniden kavuşmuşuz gibi sevinmişti.

"Ne olabilirdi ki," diye sordum.

"Her şey olabilirdi ciğerim, çok kötü şeyler olabilirdi. Tahmin bile edemeyeceğin şeyler."

"Neler mesela?" diye üsteledim.

"Sizi çevirebilirlerdi, takip edebilirlerdi, çatışma olabilirdi, tutuklanabilirdiniz. Sana örgüt elemanı diyerek işkence edebilir, zorla suç kabul ettirebilirlerdi, idamla bile yargılarlardı. Ve bütün bunların sebebi ben olurdum, hayatım boyunca vicdan azabından kurtulamazdım. Oğlumuz hapishanelerde doğar, annesiz büyür, beni de asla affetmezdi!"

"Bugün senaryo yazma günün anlaşılan," dedim gülerek. Oysa Yılmaz haklıydı ama henüz her şeyi bütünlüklü olarak kavrayamıyordum.[5]

5. Fatoş Güney, *Camları Kırın Kuşlar Kurtulsun*, İthaki Yay. 2020, s. 107-110.

Oktay Etiman Efraim Elrom'un Kaçırılıp Öldürülmesi Olayını Anlatıyor

Elrom olayıyla ilgili olarak şunları aktarabilirim. Efraim Elrom pazartesi günü kaçırıldı. Cumartesi gününe kadar beklenirdi aslında, ama cumartesi gününden önce bizim verdiğimiz süre doluyordu. Yani kamuoyuna, basına bir açıklama yapıldı. Bu da THKP-C'nin ilk bildirisidir. Oradaki süre dolmasına rağmen, Efraim Elrom infaz edilmedi, kendisine herhangi bir şey yapılmadı. Biz daha çok Nişantaşı'ndaki Hamarat Apartmanı'nda bekleme halindeyiz. Taha Aksoy, Mete Has ya da Efraim Elrom gibi kaçırıp sakladığımız kişilerin yanında da daha çok ben durdum. Efraim Elrom'u Hamarat Apartmanı'nda sakladığımız sırada, cumartesi günü saat 13.00'te TRT, akşam şu saatten itibaren genel arama yapılacağını açıkladı. Bu benim beklediğim bir şeydi, bunu hafta içinde Mahir'le konuşmuştum. Mahir'e, "Bizim İstanbul'daki evlerimizin sayısı belli, yanılmıyorsam beş veya altı tane diye hatırlıyorum ve beş evin beşini de bütün arkadaşlar biliyor" dedim. Mahir'e bir öneri sundum, dedim ki, "Güvenlik kuvvetleri sokağa çıkma yasağı ilan edip İstanbul'u ev ev arayacaktır. Biz buna karşı bir önlem geliştirmeliyiz." En azından arama yapıldığı zaman Efraim Elrom'u göremeyecekleri bir mekân veya öyle bir perde ya da gizli duvar gibi bir şey olsun ki, genel bir arama ânında iki ayağımız bir pabuca girmesin, rahat karar verebilelim. Yani bir şaşkınlığa düşmekten, çaresiz kalmaktan ya da çözümsüz kalmaktan kaynaklanan istemediğimiz bir sonuç ortaya çıkmasın. Mahir, "Nişantaşı zengin semtidir, burayı aramazlar" diye düşünüyordu. Nitekim bu evde gizli bir duvar ya da bölme gibi bir şey yapıp yine zorunlu halde orada tutabilelim, eve girdikleri zaman ilk anda göremesinler istiyorduk. Zaten bir oda, bir salon, bir de mutfak gibi bir şey var evde. Kapı açılıp da içeri girildiği zaman öyle gizleyebileceğimiz bir yer yok. Girdiği zaman görecektir, bunu engellemek ve esneme alanımızın olması için ona ben önermiştim. Mahir, "Burayı aramazlar" diyor ve yapacak belirleyici bir şey de yok. Ankara'daki arkadaşlarla benim direkt ilişkim yoktu. Mahir orada her şeyi koordine ediyordu, bütün bilgiler onda toplanıyordu. Yani ben öyle düşünüyorum en azından. Bu fikrimin yanlışlığına dair bir bilgi de edinmedim. Cumartesi günü saat 13.00'te genel arama yapılacağı bildirildi radyodan (o zamanlar radyo var). Elimizde polisin konuşmalarını da dinleyebildiğimiz bir telsiz var. FM radyo çıkmıştı o zamanlar. Biri

FM radyoyu (artık kim yaptıysa) polis telsizini dinleyebilecek hale getirmiş. Sürekli olarak polisi dinliyorduk biz. Zaten yakalanma sırasında Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir ve benim el yazılarımızla polisin konuşmalarını kaydettiğimiz küçük bir defterimiz vardı ve polisin eline geçmişti. Bu dava dosyamızda vardı. Hatta oradaki en güzel yazı Mahir Çayan'ındı. En kötü, en çirkin yazı da benimdir. Bunu da ben isterdim, "arkadaşlar dinleyelim, buradan bir şeyler öğrenebiliriz" diye. Nitekim hakikaten ben Ulaş'ın daha sonra yakalandığı Taş Mektep Sokak'taki eve operasyon yapıldığını duydum. O zamanlar polis de o kadar tecrübeli değildi. Birkaç kişi içinde sadece bir kez birisi bir şey diyebiliyordu. O zaman I. Şube Başkanı Ildız Aykutlu idi (müdür). Emniyet Müdürü de Çağlar'dı galiba, şu anda hatırlayamıyorum. Mesela onların seslerini ben tanıyordum artık. Bir kez, "Sayın Valim" diyor ya da "Amirim" diyor ya da "Ildız Bey" her neyse, hiç hayatımda görmediğim halde seslerini tanır hale gelmiştim. 15-20 gün süren bir dinlemeydi. Sürekli Cevahir ve Mahir de bulunduğumuz yerde "nöbetleşe dinleyip not alalım, bir şeyler öğrenelim" diyorlardı. Çünkü o zamanlar MOSSAD'a göre aranıyoruz. MOSSAD da o zaman İstanbul'a gelmişti, bizim dinlediklerimizden bilmediğimiz bir dille konuşulduğunu da duydum. Elrom'u kaçırdıktan sonra büyük ihtimalle MOSSAD görevlileri gelmişti ve kulaklıkla dinlediğimiz için bizi Elrom duymuyordu. Belki de onlar da bizim bilmediğimiz bir dilden konuşarak Elrom'a bir şey söylemeye çalışmış olabilirler, ama kulaklık olduğu için Elrom duyamıyordu. Bu dil İngilizce, Fransızca, Almanca ve İtalyanca değildi. Bilmediğimiz bir dil idi. Elrom Polonya Yahudi'sidir, o kısa süre içinde çok kısa konuşmalarımız olmuştu onunla. Lehçe olabilir o dil. Sonuçta, İsrail'den de görevliler gelmişti, kendi başkonsoloslarını aramak için. Şimdi saat 13.00'te arama kararı duyurulduğu zaman, sokağa çıkma yasağı duyurusu yapılacaktı. Buna göre insanlar ihtiyaçlarını alsınlar, şu saatten sonra da evlerine çekilsinler diyerek arama yapmak istiyorlardı. Şöyle bir şey oldu, Mahir bu arada Ulaş'la gidip geliyor bir yerlere. Evde ben varım, Hüseyin Cevahir var, Mahir var. Ulaş da zaman zaman çıkıyor, gidip geliyor, ama nereye gidiyor ve neden geliyor ben bilmiyorum. İlyas Aydın yok, ben İlyas Aydın'ı hiç görmedim. İlyas Aydın'ı daha önce gördüm, onu da söyleyeceğim, ama o gün hiç görmedim. Bir ara askerî araçla başka bir yere nakledilmesi durumu vardı, hatta askerî araçla bunlar kayıtlarda da var. Balaban, bir yerden yanılmıyorsam

bir askerî araç getiriyor, ondan sonra o araçtan şüpheleniyorlar ve durdurup geri dönüyorlar. Sonuçta, şimdi böyle bir oda, bir salon, şurada da mutfak var (bu söylediğini kâğıda çiziyor), salonda da bir piyano var. Elrom'un muhafaza edildiği, tutulduğu oda burası. Birimiz Elrom'un başında duruyoruz (cumartesi gününden bahsediyorum). Genel aramanın yapılacağı gün, "Bağlı mı?" diye sordum. "Hayır, hiç bağlama yok" dendi. Uzanacağı bir yatak, bir masa ile bir de sandalye vardı. İstediği zaman tuvalete gidip geliyordu. Yemek yapıp veriyorduk, ama tabii çok da iştahlı olamaz insan öyle bir durumda, o pozisyonda. Benim o zaman gelişmiş bir İngilizcem yoktu. Şu anda da ne kadar gelişti bilemem. Çat pat konuşuyorduk, ama çok da bir şey yapmadım, ağırbaşlı bir adamdı. Efraim Elrom tecrübeli bir adam. Aramızda birkaç şey konuşmuşuzdur.

Ben, "Bekleyelim Öldürmeyelim" Dedim

Şunu da ekleyeyim; bir gazetede Elrom ile Arjantin'de yaşamakta olan Eichmann adlı eski bir Nazi kayıtlara geçiyor. Elrom'un, eski bir Nazi'yi Arjantin'den kaçırıp İsrail'e getiren 3 kişilik MOSSAD ekibinin mensuplarından biri olduğu haberi çıkmıştı. "Böyle bir haber var ve eğer böyle bir şey olduysa da çok iyi, Eichmann'ı kaçırıp oradan getirmen bizim için iyi bir durum" dedim. Bu anti-faşist bir eylemdir, bu anti-Nazi bir eylemdir. Bunu reddetti Elrom, "Ben o ekipte değildim" dedi. Ancak yargılanması sırasında "prosecutor" kelimesini kullandığı için onu konuşmaya ikna ettim. Bu kadarını hatırlıyorum. Zaten başka bir şey de konuşmadık Elrom'la. Bu konuda da başka bir şey konuşulmadı. Ben de bunu biraz rahatlasın diye söyledim. Yani olanlar iyi bir şey, hoş bir şey, buna değer veririz diye düşündüm. Bunu da kendisine söyledim zaten, ama kendisi reddetti. O da onun bileceği iş, ama biraz önce söylediğim gibi böyle bir konuşma geçti aramızda, cumartesi gününden önce, hafta içinde. Başında birimiz bekliyoruz, diğer iki kişi salonda duruyor. Cumartesi günü iki kişi konuşuyor. Bir ara ben çıktım, Mahir evde. Elrom'un kaçırıldıktan sonra muhafaza edildiği Hamarat Apartmanı'nda bizim grubumuzun çıkardığı *Aydınlık* dergisinin ciltleri vardı. Dışarı bir çıkıyorum Cevahir geliyor, bir çıkıyorum Mahir geliyor, nöbetleşerek duruyoruz. Bir çıkışımda Mahir bu dergilerin ciltlerinin iç kapaklarındaki mührü (*Aydınlık Sosyalist Dergisi* mührü mü ne, öyle bir şey vardı) sökmekle uğraşıyordu. Her fasikülün, her cildin ilk sayfasında o mühürler vardı. Onu sanıyorum ki, bıçak gibi bir şeyle sökmeye

çalışıyordu. İz kalacak, o izi ortadan kaldırmaya çalışıyordu diye düşündüm. Ben Cevahir'le salonda yan yana kaldığımızda ona şunu söyledim: "Bu evi bulacaklar ve buraya girecekler. Elrom'a herhangi bir şey yapılmasın. Eğer bulurlarsa –ki büyük ihtimalle bulacaklar– çatışalım. Yani öldürülmesin, burada duralım. On milyonda bir ihtimal gelmeyebilirler de. Ama gelirlerse de çatışalım." Hatta ona göre, o zamanlar iki tane otomatik silahımız da vardı. Bir miktar mermi var, yeteri kadar. Ne olacak 200 tane mermi olsa varsayımıyla düşünüp onları konuştuk. Orada dururuz, şurada dururuz vs gibi şeyleri de konuştuk. Ben Mahir'le nöbetleşe durduğum için, "Mahir geldiği zaman bu önerimi aktar" dedim. "Sen ne düşünüyorsun?" dedim, "Ben de böyle düşünüyorum" dedi. "Hüseyin, öldürülmesin, bekleyelim" dedi. "Ben buna katılıyorum, o zaman Mahir'e söyle" ben girdim Elrom'un bulunduğu odaya Mahir çıktı. Tabii bir süre ben orada kaldım. Onların aralarında nasıl bir konuşma oldu, ben bilmiyorum. İkisi oradaydı. Ayrıca Ulaş bir yerlere gidiyor geliyor. Daha sonra bir haber mi getiriyor, arkadaşlarla mı görüşüyor bunları bilmiyorum. Biz İstanbul'dayız zaten. Ankara'daki arkadaşlarla ne konuşuluyor ya da ne konuşmuyorlar bunları bilmiyorum ama ben fikrimi söyledim, "Bekleyelim, öldürülmesin" dedim. Epey bir süre kaldık, ondan sonra dışarı çıktım ben yine. Dışarı çıktığımda, "Nasıl olacak? Ne oluyor? Ne olacak?" dedim. Mahir, "Öldürülecek!" dedi. Bunu ben sadece Mahir Çayan'ın fikri olarak algılamadım. Ankara'daki arkadaşlarla konuşulmuştur, buna göre bir karar çıkmıştır diye düşündüm. Daha sonra "Ankara'daki arkadaşlar ne düşünüyor, onlar da öldürülmesinden yana mı?" diye sordum. Mahir de, "Evet" dedi. Ben bu son söylediğimi bizim mahkememizde tekrarlamadım, çünkü o sırada Ankara'da olan arkadaşları da bağlayacaktı söyleyeceklerim. Yani onların da alacakları cezalar artmış olacaktı, belki onlar da benim gibi idam cezası alırlardı. Bundan dolayı ben duruşmalarda bunu konu etmedim. Zaten duruşmalarda biraz önce sana da söylediğim gibi eylemlerin nasıl olduğu o kadar da önemli değil. Yani oralara bile girmedim ben, çünkü benden önceki bütün duruşmalarda benim içinde bulunduğum eylemleri benim de varlığımı ifade ederek anlatmış arkadaşlar. Bundan dolayı arkadaşlarıma asla bir kırgınlığım yok. Bizim partinin, bizim cephenin o zamanki politikası buydu çünkü. Diğer arkadaşlar, yani THKO'lu arkadaşlarımız da öyle davranmışlardır. Şimdi hal böyle olunca, öldürülecek gibi olunca, bu söylenince biraz daha durdum ben.

"Hüseyin Cevahir'le Ben Evden Ayrıldık."

Ondan sonra Hüseyin Cevahir'le ben, Hamarat Apartmanı'ndaki evin kira sözleşmesinin ev sahibinden alınması amacıyla evden ayrıldık. Ev Beşiktaş'taydı yanılmıyorsam. Neyse, biz evden ayrıldık. Amaç kira sözleşmesi almak, yani iz bırakmamaktı. Taksiyle aşağıya indik, ben caddede bekledim. Öyle caddeden uzakta, içeride bir yerde olan bir binaydı. Cevahir ev sahibinin evini biliyormuş, o gitti oraya, bir süre sonra döndü. Ev sahibi Ada'daymış, Ada'daki evine geçmiş, dolayısıyla alamıyoruz. Yapacak bir şey yok diyerek ayrıldık. Yarım saat, bir saat sonra da Saffet Alp'in Fatih'teki evine geçtik (tabii zamanı tam bilemiyorum şimdi). Saffet Alp ve Nazan Alp bizimle birlikte yargılandı. Nazan Alp'in bulunduğu Fatih'teki eve gittik. Bir saat ya da biraz daha fazla bir süreden sonra Ulaş ile Mahir geldiler. "Ne oldu, hanginiz öldürdünüz?" diye sordum. Mahir'de bir an bir duraksama oldu ve "Ben öldürdüm" dedi. Sonra konuyu kapattık. Bir şey söylemedi, ben de başka bir şey sormadım. Cevahir, Oktay Etiman, Ulaş Bardakçı, Mahir Çayan ve Saffet Alp de oradaydı. Saffet'i çok iyi hatırlıyorum, şöyle yan yanaydık, Saffet'in yüzünün kıpkırmızı olduğunu hissettim ben. Beyaz tenliydi Saffet. Diğer normal zamanlarda da konuşurken yüzü kızarırdı Saffet'in. Böyle temiz yüzlü bir arkadaşımızdı. Sonra Mahir oraya geldiğinde, "Bu öldürme olayı için hiçbir şekilde kimin öldürdüğü konuşulmayacak" demiş. Bu doğru mudur, evet söylemiş olabilir. Orada Saffet Alp'lerin evinde bunu ben söylemiş olabilirim. Orada Mahir yok, Saffet yok, Ulaş yok, Hüseyin yok, hepsi öldüler bir tek ben varım, bir de Nazan var. O sırada Nazan yanımızda mıydı bilmiyorum, belki de iç odadaydı, bunu başka bir yerde söylemiş de olabilirim. Mahir bunu söylemiştir, bu doğal bir şey. Başka bir yerde söylenmemesini istemek doğal bir şey. Bu yüzden de konuşulmadı.[6]

Odaya Girdiğimde Ceset Bir Somyanın Üzerinde Uzatılmış Vaziyetteydi

Genel arama gecesi saat 04.40 sıralarında Ü. Tğm. Temel Ünsal komutasındaki ekip Hamarat Apartmanı 8 no.lu dairenin kapısını uzun süre çalar, fakat içeriden hiçbir ses gelmemesi sebebiyle kapıya yüklenerek içeriye girerler. İçeride başkonsolosun cesediyle karşılaşırlar.

6. 9 Nisan 2011 tarihinde Ankara'da Oktay Etiman'la yapılan söyleşi.

Bu olayı Ü. Tğm. Temel Ünsal'ın anlatımından bir alıntıyla vermek istiyorum:

Sıkıyönetim tarafından yaptırılan büyük aramada Alay Komutanı tarafından görevlendirilmiştim. Mesudiye Mahallesi'nde bulunan evlerin tarafımızdan aranması gerekiyordu. Bu mahallenin muhtarına bir ihbar yazısı verilmişti. Bu ihbarın tarif ettiği ev, Baytar Ahmet Sokak 5/8 numaralı evdi, bu apartmanın Hamarat ismini taşıdığını sonradan öğrendim. İhbar olduğu için özellikle bu evi aramak üzere 04.15'te eve doğru gittik. 8 numaralı dairenin zilini 10 dakika kadar çaldım. Cevap veren olmadı. Yanda bulunan 7 numaralı daireden 8 numarada kimin oturduğunu sordum. Talebe veya mühendis şeklinde kesin olmayan malumat verildi.

Apartmanın kapıcısını sordum. Özellikle bu binanın kapıcısının olmadığını, karşı apartmanda bulunan kapıcının aynı zamanda bu apartmana da baktığını söylediler. Keza o binanın yöneticisi seyahatte imiş. Bu malumatı müteakip 8 numaralı dairenin zilini 5 dakika kadar tekrar çaldım. Cevap verilmeyince aldığım talimat gereği kapıyı kırdım, içeri girdim. Salon salomonje şeklinde bulunan kısmın kapısı açıktı. Orta yerde 4 koltuk duruyordu. Ayrıca dört köşe bir masa vardı. Masanın üstünde pamuk vs. şeklinde pansuman malzemesi vardı. Sağlı sollu olan iki odada elektrik yanıyordu. Sağdaki odaya baktığımda üzerinde Alptekin yazılı olan bir hurç gördüm, içersinde aceleyle doldurulmuş intibaını veren eşyalar vardı. Sol odaya baktım, bir ayak görünce ihtiyatla çömeldim. O şekilde bakınca yerde pıhtılaşmak üzere olan kanlar gördüm. Acaba yaralı mı diye yanına gidip nabzını tuttum. Soğumuş olduğunu müşahede ettim. Bize gösterilen resimlere ve elimizdeki broşüre göre bu cesedin aranmakta olan Ephraim Elrom'a ait olduğunu tespit ettim.

Bina etrafında gerekli tertibatı alarak komutanlarım vasıtası ile durumu savcılık ve Adli Tabipliğe bildirdim. Odaya girdiğimde ceset, bir ölünün uzatıldığı şekilde somya üzerine uzatılmış vaziyetteydi. Sol kulağının üzerinde üç tane kurşun izi gördüm. Cesedin yanında bir yorgan vardı. Yorganın üzerinde 7.65 çapında üç tane mermi kovanı duruyordu. Cesedin elleri dirseklerinden kıvrılmış vaziyette ve yumrukları göğsünün üzerinde duruyordu, bağlı değildi.[7]

7. THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 22 Eylül 1971.

Niye Bizim Aleyhimize İfade Verdin?

12 Aralık 1971 Pazar günü, Mustafa Baykara'nın kiraladığı Levent, Güvercin Sokak'taki evde Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz bir araya gelirler. Yusuf Küpeli bu görüşme konusunda özetle şunları anlatmıştır:

(...)

"Levent'teki eve gittik. Bir odaya geçtik. Mahir odada yerde oturuyordu. Önünde de Star marka bir silah vardı. Diğerleri de odanın bir kenarında oturuyorlardı. Mahir, beni ve Münir'i soğuk bir tavırla karşıladı. Münir elini uzattığı halde tokalaşmadı. Münir, Ulaş'ı elinden tutup çekti ve ayağa kaldırarak öpüştü. Ziya ve Ulaş'la el sıkıştık, öpüştük. Görüşmeye diğerleri hiç karışmadı. Mahir'in böyle itici, soğuk tavrı nedeniyle ben biraz sinirlendim ve, "Ne bu havalar. Niye böyle yapıyorsun. Çok iyi bir şey mi yaptın? O zaman benim sorularıma cevap ver. Niye İlyas Aydın'ın ismini verdin? Ajan mı demek istedin?'

"Hayır Ajan demek istemedim. Sadece yurtdışına çıkmış olacağını sanıyordum.'

"Peki yakalansaydı ne yapacaktın?'

"İfade değiştirecektik.'

"İstanbul'a gelmediği ve hiçbir işe karışmadığı halde neden hiç alakası olmayan ve oluşmamış Genel Yönetim Kurulu'nda Hüdai Arıkan, Hüseyin Yavuz ve Bingöl Erdumlu'nun ismini saydın?'

"Mahir bunun üzerine sinirlendi, 'Fena mı yaptık? Örgüt varmış gibi gösterdik. Örgütümüzün reklamını yaptık,' diyerek bağırmaya başladı. Bunun üzerine ben, 'Hani çocuk kaçırmak adi, kriminal olaylardı,' dedim. THKO'luları eleştirmek için Hakan Duman'ın kaçırılmasını adi, kriminal bir olay olarak ilan etmişti. Ayrıca Sibel Erkan'ı üç gün tuttu, üç gün anti-propaganda yaptırdı orada. Bunun üzerine bağırmaya başladı. Cebinden, Türk gazetelerinde iki ay önce yayınlanmış bir resim çıkarttı. Filipinler'de ufacık, on, on bir veya on iki yaşındaki bir kızın kafasına bir adam, kocaman bir tabanca dayamış, rehin almış götürüyor, kurtulmaya çalışıyor. Bu fotoğrafı göstererek, 'Bak dünyanın her yerinde gerillalar böyle yapıyor. En doğrusunu yaptık,' diye bağırmaya başladı.

"Niye bizim aleyhimizde ifade verdin? Elrom'un öldürülmesine biz mi emir verdik? Biz emir vermedik. Aksine biz durdurmaya kalkıştık,' dedim.

"Örgütü güçlü göstermek için öyle dedik. Sizlerin isimlerini kitlelere reklam etmekle hata etmişiz. Biz hapishanede iken dışarıda kalan sizler ortaya bir eylem koymadınız, hep birlikte bu işe başladık, biz vazifemizi yaptık, siz çizmiş olduğunuz yolu terkettiniz, şehir gerillasına devam etmeyip kendinizi sakladınız.'

"Biz de boş durmadık, bir yığın iş yaptık, bunları teker teker konuşuruz,' şeklinde karşılık vermem üzerine, 'Bizim sizinle konuşacak bir şeyimiz yok,' diyerek, kalktı öbür odaya gittiler. Bunun üzerine, Münir'le,

'Madem ki Genel Yönetim Kurulu ilan ettin. Gelsin Genel Yönetim Kurulu toplansın. Bundan sonra ne yapacağımıza karar verilsin,' diye haber yolladık. Bunun üzerine, Mahir'den, 'Hayır. Genel Yönetim Kurulu da yoktur, Merkez Yürütme de yoktur. Hiçbir şey tanımıyoruz. Bugüne kadar yapılan her şeyi biz yaptık. Banka soymaksa biz soyduk. Adam kaçırmaksa biz kaçırdık. Teorik yazılarsa onları da ben yazdım. Bu işlerde sizin hiçbir katkınız ve alakanız yoktur. Siz ikiniz nesiniz? O bakımdan Parti de Cephe de biziz. Sakın bu adları bir daha ağzınıza almayın. Bu iş burada biter,' diye haber geldi.[8]

Münir Ramazan Aktolga Anlatıyor:

O geceyi Aktolga Mahirler'le aynı evde geçirir. Gece, Mahir ve diğer arkadaşları bir odada, Münir ile Ulaş ayrı bir odada kalırlar...

(...)

Mahirlerle buluşmaya giderken Yusuf'a sıkı sıkı tembih etmiştim. "Mahirlerin mahkemedeki ifadelerini eleştirmeyi falan öne çıkarma, önce daha sakin bir ortamda diğer teorik konuları konuşalım. Hatta mümkünse, ideolojik-teorik konuları bile fazla tartışmadan, bütün bu tartışmaları, olup bitenleri daha sakin bir ortamda tartışabilmek için yurtdışına çıkma konusunda onlarla bir prensip kararı almaya çalışalım" demiştim. Bu önerimi daha sonra aynen Mahirler'e de tekrarladım. Ama ne mümkün, daha içeri girer girmez Mahir elini vermeyince Yusuf başladı konuşmaya "yok mahkemede niye öyle ifade verdiniz de, neden siyasi savunma yapmak yerine kendinizi kurtarmak için kaytarma yoluna girdiniz de"...

Yukarıdaki açıklamalara ilave etmek istediğim –Ulaş'la olan ilişkimize dair– bir nokta daha var: Bu konuyu ne zaman düşünsem hep içim yanar, şu an gene öyle!..

Ulaş'la Yalnız Kalıyoruz... Son Konuşmamız...

Neyse, konuşmalar bitti, Mahirler bir odaya çekildi ve Ulaş benim yanımda kaldı, oturma odasındaki halının üzerinde yatacağız. Ben bu fırsatı değerlendirerek Ulaş'a bazı şeyler anlatmaya çalıştım. İşte bizim biraraya geliş amacımız, daha sonraki gelişmeleri, Mahirler'le birleşmeyi, onun bizim ortak kararımızla İstanbul'a geliş nedenini falan anlatarak, bütün bunların hiçbir zaman "şehir gerillası", ya da "politikleşmiş askeri savaş" stratejisi içinde yer almadığını, olayın Denizler'in banka soygunundan sonra girilen rekabet ortamı içinde Mahir'in İstanbul'a gelmesiyle yön değiştirdiğini anlatmaya çalıştım. O da beni dinliyordu... Ama, tam bu arada öbür odadan Mahir Ulaş'ı çağırdı ve olay bitti!..

---

8. Turhan Feyizoğlu, *Mahir On'ların Öyküsü*, Totem Yay., 2017, s. 551-553. Münir Ramazan Aktolga İddianame'deki bu anlatıyı "Bütün bunlar doğrudur" diyerek onaylar (Münir R. Aktolga, *Hatıralar: Nereden Başlamıştık Nerelere Gitti İşin Ucu*, Alter Yay., 2018, s. 246-248).

Bu konuyu daha sonra Niğde Cezaevi'nde Ziya Yılmaz'la konuştuğumuz zaman Ziya bana demişti ki, "aslında Maltepe'den kaçmadan önce biz de kendi aramızda yurtdışına çıkmayı konuşuyorduk, Ulaş da ben de bu konuda aynı görüşte idik. Mahir bu konuda biraz kararsızdı, ama öyle karşı da çıkmıyordu; fakat nasıl olduysa daha sonra birden değişti. O gece senin Ulaş'la konuşman da bu nedenle onu rahatsız etmişti"...

Tamam anlıyordum, her şey açıktı kafamda, ama bir nokta beni hep rahatsız etmiştir. Ulaş'la benim ve İrfan Uçar'ın ilişkimiz adeta kardeş olmaktan daha ileri bir ilişkiydi. Nasıl olmuştu da Mahir çağırınca Ulaş hiç bana bakmadan hemen onun sözünü dinlemiş ve bir anda benimle olan bütün ipleri kopartmıştı?

Bu soruyu Niğde'de Ziya'ya da sordum... Şu kadarını söyleyeyim ki, süreç içinde Mahir'le Ulaş arasında adeta kader ortaklığından kaynaklanan duygusal bir ilişki gelişmişti. Her şeyden önce, cezaevinden tünelden çıkarlarken bir ara Mahir fenalaşıyor ve yürüyemez hale gelerek, "beni burada bırakıp siz gidin" diyor. Ama Ulaş o an hemen "olmaz öyle şey" diyerek onu sırtına alıp taşıyor...

(...)

Ah diyorum bazan kendi kendime, iyi güzel, onlar ne düşünürlerse düşünsünler birçok insanın hayatını kurtarmış oldun bu arada, ama bir tek o Fukara'yı –Ulaş'ı– kurtaramadın!.. (...) çok uğraştım ama olmadı! Bu hâlâ içimde bir sızı!..[9]

Kartal Maltepe Askerî Cezaevi'nden Kaçış Hazırlığı

4 Ekim 1971 tarihinde Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, İstanbul'daki kursa başlamasından sonra sadece Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve örgüt askerî sorumluları ile ilişki kurar. Daha sonra Mahir Çayan ve arkadaşlarının Kartal-Maltepe Askerî Ceza ve Tutukevi'nden kaçmaları ve kaçırılmaları yönünden de İstanbul'daki bazı örgüt üyeleriyle birlikte yoğun bir çalışma içine girer.

Ulaş Bardakçı, Fuzuli Yazıcı'nın tutuklu bulunan Rüçhan Manas ile hissi ilişki kurduğunu öğrenir. Orhan Savaşçı'nın İstanbul'a gelmesi ve kendisiyle irtibat kurmasından sonra Askerî Ceza ve Tutukevi'nden kaçmak istediklerini Fuzuli Yazıcı'ya anlatarak kendilerine yardımcı olmalarını isterler.

Ulaş Bardakçı'nın bu konuda Teğmen Fuzuli Yazıcı ile görüşmeleri defalarca devam eder. Kartal Maltepe Askerî Ceza ve Tutukevi Emniyet ve Muhafız Subaylığı görevi yapan Tğm. Fuzuli Yazıcı ile konuşmasında, subay ya da er elbisesi temin edilmesinden sonra

9. Münir R. Aktolga, *Hatıralar: Nereden Başlamıştık Nerelere Gitti İşin Ucu*, Alter Yay., 2018, s. 248-249, 241.

bu kıyafetle kaçırılmalarının sağlanmasını teklif eder. Fakat Tğm. Fuzuli Yazıcı'nın bu durumun kendi görevi itibariyle çok tehlikeli bir durum doğuracağını belirtmesi üzerine Ulaş Bardakçı, bu defa da tünel kazmak suretiyle ceza ve tutukevinden kaçmaları yönünde kendilerine bazı konularda istihbarat toplanmasını ve gerekli bilgilerin getirilmesini ister.

Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz arasında yapılan konuşmada, Fuzuli Yazıcı'dan hapishane çevresi, garnizonun konumu ve emniyet tedbirleri konusunda aldıkları bilgiler konuşulur. Bu bilgiler ışığında Cihan Alptekin ve Ömer Ayna'nın kaldıkları odanın dış avlu yönünde olması, görevlilerin kontrollerinden diğer koğuşlara nazaran daha kontrolsüz olması hususları göz önünde tutularak tünel açılmasına bu odadan başlanması kararlaştırılır. Ziya Yılmaz ve Ulaş Bardakçı'nın aynı koğuşta bulunmaları nedeniyle Ömer Ayna ve Cihan Alptekin tarafından tünel kazılmasına başlanır. Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz, o tarihlerde Selimiye'de tutuklu bulunan Mahir Çayan'ın, toplu savunma hazırlayacaklarını beyanla Kartal-Maltepe Askerî Ceza ve Tutukevi'ne naklini ısrarla isterler. Mahir Çayan, 1 Kasım 1971 günü Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz ve Necmi Demir'in bulunduğu D koğuşuna nakledilir. Böylece Ömer Ayna ve Cihan Alptekin'in kaldıkları ve tünel kazdıkları koğuşa gitmesi ve aynı faaliyete iştiraki mümkün hale gelir. Kartal-Maltepe Askerî Cezaevi'nde bazı sanıkların kaçırılması üzerinde önemle duran Hv. Yzb. Orhan Savaşçı ve Haldun Yeşil, Rüçhan Manas ile hissi ve Ulaş Bardakçı ile yakın ilişkisi bulunduğunu bildikleri Top. Tğm. Fuzuli Yazıcı ile kaçırmada yardımcı olmasını sağlamak yönünden temas kurma görevini P. Tğm. Olcaytu Özsever'e verirler.

P. Tğm. Olcaytu Özsever Top. Tğm. Fuzuli Yazıcı ile Kartal-Maltepe, Moda ve Kadıköy'de buluşmalarında kendisinin THKP-C üyesi olduğunu, bu itibarla da tutuklu bulunan Mahir Çayan ve bazı arkadaşlarının kaçırılmasını düşündüklerini söyler. Sonra ceza ve tutukevindeki subay, astsubay ve erlerin yemeklerine uyuşturucu nitelikte bir madde koyup, tutuklulara asker elbisesi giydirerek bir araçla dışarı çıkmalarının mümkün olup olmadığını sorar. Tğm. Fuzuli Yazıcı ise kaçırma işine fiilen katılmayacağını, ancak yardımcı olabileceğini bildirir. Olcaytu Özsever, "Sana silah versek içeriye sokabilir misin? Kaçırılacak tutuklulara elbise temin edebilir misin?" diye sorduğunda ise olumlu cevap verir. Top. Tğm. Fuzuli

Yazıcı'nın, ceza ve tutukevi tutuklularından Rüçhan Manas ile hissi ilişkisinin, verilen emirlere ve cezaevi tüzüğüne aykırı olarak tutuklular ile temasları olduğunun komutanlıkça duyulması üzerine 4 Kasım 1971 günü emniyet ve muhafız subayı görevine son verilir.[10]

Bende Bir Tabanca Var,
Süleyman Demirel'in Hediye Ettiği,
İsterseniz Size Onu Vereyim...

Bu konu ile ilgili yaptığım bir söyleşide, Atilla Özsever o günleri şöyle dillendirir:

1967 yılında Kara Harp Okulu'ndan piyade subay olarak mezun oldum. Tabii ki hem askerî okullarda hem daha sonraki süreçte ister istemez bir yurtsever bilince sahip olarak yetiştirildik. Aynı zamanda, günümüzde '68 olaylarının büyük bir önemi vardı. Öğrenci olayları dünyada ve Türkiye'de genç subaylar olarak bizleri de etkiledi. İşçi eylemleri vardı bunun yanında Vietnam olayları, 6. Filoya karşı eylemler söz konusuydu. Bir de bunun yanında İşçi Partisi vardı, oyumuzu Türkiye İşçi Partisi'ne veriyorduk. İster istemez sol düşünceye karşı bir eğilim söz konusu oldu. Subaylar arasında da o dönemde Deniz Harp Okulu'nda Sarp Kuray ve arkadaşları, 69 subay bir bildiri yayınlamıştı. Ben de 1970 yılının yazında Kartal Maltepe Zırhlı Tugay'da piyade taburu, piyade bölüğünde takım komutanıydım. Dolayısıyla devrimci subay arkadaşlarla bağlantım oldu.

Bu arada yine o dönemde Sabahattin Sakman diye Topçu Taburu'nda devrimci olan bir arkadaşım vardı. Bir gün bana dedi ki "yav Atilla iki tane devrimci arkadaş geldi bizimle görüşmek istiyorlar, onlarla görüşelim" dedi. Ben de "peki görüşelim" dedim. Sanırım 1970 Kasım ayı olmalı. Daha sonraları meşhur olan Yoğurtçu Parkında buluştuk. İki tane devrimci genç, dediler ki:

"Bizim silaha ihtiyacımız var."
"Ne yapacaksınız silahı?"
"Devrimci eylemler için kullanacağız" dediler.

Tamam, biz de devrimciyiz ama bizim silahlarımız sicil numaralarımızla üzerimize kayıtlı olan silahlar. Bu silahların her hangi bir olayda yakalanması durumunda kime ait olduğu hemen belirlenir.

10. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 241-242.

Bu karşımızdaki kişilerden biri daha sonra devrimci hareket içinde çok önemli bir yeri olan liderlerden Sinan Cemgil diğeri Tuncer Sümer'di. Sinan Cemgil'e "Hoca" diyorlardı, ODTÜ'nde, Fikir Kulüpleri derneklerinde yönetici olmuş entelektüel kapasitesi yüksek bir arkadaşımızdı. Tuncer daha sakindi, Sinan ise daha heyecanlı bir şekilde bizden silah istiyordu. Biz de devrimciydik ama sicilimiz olan silahları da veremezdik. Bunu kendilerine izah ettik. Sabahattin 1968'de Harp Okulu'ndan ikinci derce ile mezun olmuştu. Derece ile mezun olanlara hediyeler verilirdi. Sabahattin'e de hediye olarak o dönemin Başbakanı Süleyman Demirel bir tabanca hediye etmiş. Sabahattin'in aklına bu hiçbir kaydı kuydu olmayan tabanca geldi, Sabahattin dedi ki "Yav, bende bir tabanca var, Süleyman Demirel'in hediye ettiği, isterseniz size onu vereyim" dedi.

Böylelikle hem sicili olan silahlarımızı vermemiş olduk hem de devrimci arkadaşlarımıza bir silah vermiş olduk. O silah yapılacak olan eylemin gerçekleşmemiş olması nedeniyle hiç kullanılmadı.

Bir toplantıda Orhan Savaşçı, kardeşim Olcaytu Özsever, Sabahattin Sakman bir toplantıda Mahir Çayan'ların tünel kazarak kaçma düşüncelerinin olduğunu söylediler ve onlara yardım edeceğiz dediler. O sırada Mahir Çayan davasında erkekler de var, kadınlar da var. Kadınlar arasında Rüçhan Manas diye bir devrimci arkadaşımız da var. Maltepe Ceza ve Tutukevi'nde gardiyan subay olarak görev yapan Teğmen Fuzuli Yazıcı diye biri var. Orhan Savaşçı, Tğm. Fuzuli Yazıcı'nın Rüçhan Manas'a platonik olarak ilgi duyduğunu ifade etti. Dolayısıyla Tğm. Fuzuli Yazıcı tutuklularla direkt ilişki içinde olduğu için Fuzuli'ye bir mektup verelim Rüçhan'a versin. Rüçhan'da bir şekilde havalandırmaya çıktıklarında Mahir Çayan'a versin. Kaçma olayıyla ilgili irtibatı böylelikle kurmuş olalım. Fuzuli Yazıcı benim sınıf arkadaşım değildi, fakat kardeşim Olcaytu'nun sınıf arkadaşıydı. Daha sonra Fuzuli ile kardeşim Olcaytu bağlantı kurdu. Fuzuli'ye bir mektup verilecekti, Fuzuli mektubun içeriğine bakmadan doğrudan doğruya, koğuşlarda yoklama sırasında bir şekilde Rüçhan Manas'a verecekti. Havalandırmaya çıkılınca da Mahir'e verilecekti. Bu kaçma olaylarının planlama aşamasında ben Tatvan'a tayin oldum.

Bu arada bu olaylar su yüzüne çıktıktan sonran Fuzuli Yazıcı çok kısa süre cezaevinde kaldı, nedendir bilinmez komutanlığa bir dilekçe verdi, "ben tutuklulardan Rüçhan Manas'a ilgi duyuyorum,

niyetim ciddidir, evlenmek istiyorum" der. Birdenbire Fuzuli Yazıcı'yı görevden aldılar, fakat bizim açımızdan başka bir şans doğdu. Fuzuli Yazıcı'nın yerine örgütten arkadaşımız olan Sabahattin Sakman geldi. İçeridekilerle ilişki kurmak, mektuplaşmak, haberleşmek konusunda bir sıkıntımız kalmadı. Sabahattin Sakman Maltepe Cezaevi'ndeki askerî birlikte gardiyan subay olarak görevine devam ediyordu. Ekim ayında ben izne geldim, Orhan Savaşçı Maltepe Cezaevi'nden firar olayı gerçekleşecek fakat tünelin ucu yine askerî birlik sınırlarının içinde kalacak. O günlerde bizim Ankara Asfaltı dediğimiz bugünlerde E-5 dediğimiz yola ciddi bir mesafe var. O sebeple o bölgenin bir krokisinin çizilip Mahir'lere ulaştırılması lazım. Tünelden çıktıklarında orada bir Ford minibüs bekleyecek, elbiseleri kirlendiği için elbiselerini değiştirecekler. Oradan belirlenen evlere götürülecek. Dolayısıyla o bölgenin detaylı bir krokisinin çizilmesi gerekiyor. Orhan Savaşçı, "Atilla bu krokiyi sen çizer misin?" dedi. Çizmem için yanıma da iki arkadaş daha vereceğini söyledi. "Bu işlerden sonra iznin bitince Tatvan'a geri dönersin" dedi. Biz iki arkadaş, birisi Hv. Tğm. Mehmet Alkaya diğeri aramızdan ayrılan mimar Mehmet Sönmez. Üçümüz sivil elbiselerimizle zırhlı tugayın Ankara Asfaltına bakan bölümüne geldik, orası askerî birlik olduğu için çok iyi biliyorum, aralarında 500 m mesafede askerî kulübeler var. İki kulübenin tam ortasına yakın bir yerde çitlerin gerisine yattık. Yanımızda iki tane dürbün var. Dürbünün biri bende, öteki diğer arkadaşımda. Dürbünle cezaevini rahatlıkla görebiliyoruz. Neyse biz orada krokiyi çizerken, bayrak sallanan yer cezaevi, biraz ileride taş yapı bir ev ve ağaç var gibi. Çevrede bulunan tüm objeleri krokide gösteriyoruz. Çizdiğimiz bu kroki bir şekliyle Mahir'lere ulaştırılacak, Mahir'ler tünelin ucundan çıktıktan sonra bu kroki ile Ankara Asfaltına ulaşacaklar gibi. Tam bu sırada enteresan bir durum hâsıl oldu, bir ses duyduk. Bu sesi duyunca üçümüz de panik olduk. Orada yakalanma riskimiz var, yakalanırsak bizim açımızdan çok ciddi sorunlar çıkabilir, kaçma olayı gerçekleşmeyebilir. Dolayısıyla refleks olarak yokuştan aşağı kaçmaya başladık. Bir süre sonra yokuşun sonuna doğru geldik, yukarı doğru bir bakalım dedik, bu ses neyin nesi diye. Bir de ne görelim bu duyduğumuz ses orada koyun otlatan çobanın koyunlarının çan sesiymiş. Bu ses bizde bir infial yaratmıştı, geriye dönmenin de bir imkânı yoktu. Kroki de beş aşağı beş yukarı ortaya çıkmaya başlamıştı. O durumda yapılması gereken eve dönmek, biz de öyle yaptık, eve geri döndük ve krokiyi

verdik. Ben daha sonra iznim bitti, Tatvan'a geri döndüm. Mahirler sanırım 29 Kasım gibi kaçtılar.

Tabii cezaevinden Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Cihan Alptekin, Ömer Ayna ve Ziya Yılmaz firar ettiler ama bu iş bana kadar gelir mi gelmez mi, onunda bir heyecanı stresi vardı içimde. 13 Şubat 1972 tarihinde bir pazar günü ben Tatvan'da bir otelde kalıyordum. Pazar sabahı otelin kapısı açıldı içeriye istihbarat subayı Yarbay, ismini hatırlayamadım onunla birlikte Yılmaz Yüzbaşı girdiler. Ben de o zaman karargâh bölük komutanıyım, o tümenin önemli sayılabilecek birliğinin sorumlusuyum üsteğmen olarak. Orada görevini düzgün yapan, komutanların güvenini kazanmış bir kişiyim. Komutanlarımız şaşkın. Komutanlarımız "yav Atilla İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan böyle böyle bir yazı var seninle ilgili, arama yapacağız" dediler. İnsan psikolojisi çok enteresan, ben çok rahatladım. Komutanlarım ise çok telaş içindeler. Onlara kolonya ikram ediyorum.

Arama yapıldı, daha sonra beni tümen cezaevine koydular. Tümen cezaevinde benimle birlikte kalan bir astsubay arkadaşımız daha var. O siyasi suçlardan değil, başka bir olay nedeniyle almışlar. Ben o zaman 24 yaşlarındayım, astsubay ise 40-45 yaşlarında. Ben Astsubaya devrimci propagandalar yapıyorum. Devrim şöyle devrim böyle gibi. Astsubay "yav üsteğmenim siz şimdi İstanbul'a cezaevine gideceksiniz, ben size bir Librium vereyim" dedi. Bu bana o zaman tuhaf gelmişti, devrimci ilaç mı içer gibi duygularla. Fakat yine de ilacı cebime koydum.

Orada iki üç saat kaldıktan sonra bir üsteğmen nezaretinde otobüsle Tatvan'dan çıktık İstanbul'a gidiyoruz. Tam Elazığ'a geldiğimizde Üsteğmen'e postaneden "anneme bir telgraf çekmek istiyorum, beni Harem'de karşılasınlar, izin var mı?" dedim. Üsteğmen izin verdi, ben de anneme telgrafımı çektim. Bir iki gün içinde sabaha karşı Harem İskelesine vardık. Bakıyorum kimseler yok. Meğerse polisler bizim evin önüne karakol kurmuşlar. Benim çektiğim telgraf polislerin eline geçmiş. Annemle kız kardeşimi o zamanların meşhur olan Sansaryan Han'a götürüp gözaltına almışlar.

Beni Harbiye Merkez Komutanlığı'na getirip bir hücreye koydular. Hücre daracık bir yer, sadece bir tane yatak var, her taraf kapalı, bir tane küçük gözetleme deliği var. O arada benim ağzımdan çıkan laf şu oldu "işte faşizm bu olsa gerek" dedim.

İnsan zor koşullarda yaratıcı olmaya çalışıyor. Yandaki hücrede yatanın sesi bana pek de yabancı gelmiyordu. Bir baktım bu ses

Yücel Top'un sesiydi. Yücel'le haberleşmemiz lazım fakat bunu nasıl başaracaktık? Hemen bu arada Librium aklıma geldi, ağzıma attım bir tane, rahatladım, kendime geldim.

Tuvalet dışarıda, Yücel'le mutlaka haberleşmeliyim. Yücel tuvalete gitti, fırsattan istifa nöbetçinin göremeyeceği bir şekilde gözetleme penceresini açtı, oradan bana bir kâğıt attı. Kâğıtta "oğlum seninle haberleşelim" diye yazıyordu. Ben bir şekilde sana bir şeyler göndereceğim. Hücrede duvara bir kere vurduğum zaman ben sana mesaj gönderdim. İki defa vurduğumda mesajı aldım, üç defa vurduğumda almadım gibi. Biz burada ilkel koşullarda haberleşirken, hücrelerde havacılar da var, onlar kendi aralarında mors alfabesiyle haberleşiyorlarmış. Fakat bu konuyu orada görevli Astsubay anlamış bunların mors alfabesiyle konuştuklarını. Arkadaşları alıp sopadan geçirmişler. Biz Yücel'le tükenmezkalemin ucunu çıkarıp gövde içine yazdığımız kâğıdı koyup ucu takıyoruz, diş macununun arka bölümünü açıp kâğıdımızı koyuyoruz, sigaranın içine kâğıdımızı koyuyoruz gibi. Bir gün ben bir defa duvara vurdum, Yücel üç defa vurdu, eyvah dedim, bir daha vurdum, Yücel yine tekrar üç defa vurdu. Eyvah biz de yakalandık sopayı yiyeceğiz, diye düşünürken bir şey olmadı. Anladık ki bizim gönderdiğimiz sigarayı asker içmiş... İşte böyle şeyler yaşadık...

Devrimcinin Hapishanedeki Birinci Görevi Firar Etmek...

Tayfur Cinemre ile yollarımız, İstanbul Taksim'deki ODTÜ Mezunlar Derneğinde *Devrim Yolcuları* belgeseli gösteriminde kesişti. Kendisi ile daha sonra Kadıköy'de bir kitapçıda söyleşimizi gerçekleştirmiştik. O söyleşide, Maltepe Cezaevi'ndeki tünel kazma olayını saati saatine şöyle anlatmıştı. Anlatmıştı diyorum çünkü bu satırlar yazılırken, ne yazık ki yakın bir zamanda onu da kaybettik

Selimiye kışlasında yaklaşık 15 gün savcı ifadesinde kaldık. Ağustos başında Maltepe Askerî Cezaevi'ne nakledildik.

Maltepe Askerî Cezaevi tek katlı bir binaydı. Bir A-B koğuşu, bir de C-D koğuşu vardı. C-D koğuşunda İlhan Selçuk, Çetin Altan gibi bazı entelektüeller kalıyordu.

Bizi de A-B koğuşuna koydular. A ile B koğuşları aslında birleşik koğuşlardır. Ortada küçük bir havalandırma olan yer var. Havalandırmanın üstü demir parmaklıklarla kapalı.

Biz oraya ilk geldiğimiz günden itibaren buradan nasıl kaçılır onun düşüncesini geliştirmeye başladık. Devrimcinin hapishanedeki birinci görevi nedir? Firar etmektir.

Onun üzerine epey kafa patlattık. Değişik alternatifler düşündük. Fakat en sonunda orada bir tünel kazma fikri ağır bastı. Ve o düşünceyi hayata geçirmek için harekete geçtik.

Tünelin kazılacağı yer hapishanenin dış duvarına en yakın olan küçük bir odacıktı. O odacıkta adi suçtan tutuklu birtakım insanlar kalıyorlardı. Öncelikle onları oradan çıkarttık. Orada üç ranza vardı. O üç ranzayı ben, Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Oktay Kaynak, Osman Bahadır, Yavuz Yıldırımtürk işgal ettik.

Benim yatağımın altından da tünelin kazılabileceği yeri tespit ettik.

Öncelikle betonun delinmesi gerekiyordu. Betonun delinebilmesi için de betona tuzruhu dökerek betonu çürütüp daha sonra çelik murçla onu kırmak gerekiyordu.

Murç işi kolaydı, çünkü bir kapı kolunu söktüğünüz ve onun içindeki o demiri sivrilttiğiniz zaman onu murç olarak kullanabiliyorsunuz. Ama çekicimiz yoktu.

O sıralar bütün cezaevleri oldukça rahattı. İçeriye giriş çıkışlar sıkı kontrol altında değildi. Sayımlar çok sıkı kontrol altında yapılmıyordu. Herkes yatağında oturduğu yerde sayılıyordu.

Saffet Arolat vardı, gazeteci. Kendisine "Biz burada portakal sandıklarından kendimize bir kütüphane yapacağız" dedik. "Bu kütüphaneyi yapmak için bize bir çekiç lazım, sen eşine bunu getirtebilir misin?" O da eşinden rica etti. Eşi de bir şeker kavanozunun içine çekicin kafasını koyup gönderdi bize. Bizde bu çekiç kafasına bir sap uydurduk. Böylece hem çekicimiz hem de murcumuz oldu.

Bir taraftan da tuvaletleri temizleyeceğiz bahanesiyle sürekli tuzruhu sipariş ediyorduk. Kasalar dolusu tuz ruhu geliyor. Tuz ruhunu betona döküyoruz bir müddet sonra o iyice reaksiyona giriyor, betonu ve o içindeki mozaik mıcırını eritiyor.

Sonra murç ve çekiçle betonu kırmaya başlıyoruz. Bu kırma sırasında çıkacak gürültünün bastırılması için az önce sözünü ettiğim havalandırmada şarkı türkü seansları yapmaya başladık. Özellikle akşamları bütün arkadaşlar o havalandırmaya çıkıp marşlar türküler söylüyorlardı. Bir süre sonra bu seanslara kadınlar da iştirak etmeye başladılar. Her türlü türküyü marşı bağıra çağıra söylüyorlardı. Biz de o sırada tıkır tıkır orada betonu kırmaya çalışıyorduk.

Betonun altında döşeme demiri yoktu, yalnızca şap beton ve onun altında da blokaj taşları vardı. Blokaj taşlarına gelince tamamen toprağa gelmiş oluyorduk.

İlk önce biz bu toprağı nereye saklayacağımız konusuna kafa patlattık. O sıralarda 1960'larda çevrilen bir film vardı *Büy*ük Firar, Steve McQueen'in. O filmde bir Nazi kampından kaçan İngiliz ve Amerikalı subayları anlatıyordu. Mahkûmlar pantolon ceplerini büyütüp ceplerine doldurdukları toprağı havalandırmaya çıktıklarında bir iple paçalarından çekerek aşağı döküyorlardı. Biz de bu yöntemi denemeye karar verdik. İlk gün bu yöntemi denemek için beş altı arkadaş ceplerimizi büyüttük. Bu büyüttüğümüz ceplerimize toprakları doldurarak havalandırmaya çıktık. Havalandırmada o sıralar üstbaş araması da yapılmıyordu. Bu işlemi zaten bu sebeple seçmiştik. Ama her an birinin aklına bir şey gelir arama da yapılabilirdi, fakat yapılmadı. Biz cebimizdeki toprağı oralara kimsenin görmeyeceği şekilde döktük. Döktük ama bu işin böyle yürümesi de mümkün değildi. O yolla bu işe devam etseydik tünelin kazılması sanırım yüz yıllar sürerdi her halde.

Başka bir yol bulmamız gerekiyordu, bu toprağı temizlememiz için. Kaldığımız koğuş enteresan bir şekilde ana koğuştan ayrıydı. O koğuşa bir kapıyla geçilmiyordu. Zannedersem burası askerlerin kaldığı bir dönemde çay ocağı olarak kullanılmış. Bir pencereden içeri giriliyordu.

Buraya giriş çıkışları pencerenin bir tarafında bir sandalye, öbür tarafında bir sandalye koyarak o sandalyelere basarak gerçekleştirebiliyorsunuz.

Bu küçük koğuşun kendine has bir de tuvaleti var. Bu kullanılmayan bir tuvalet. Arka taraftan ranzalardan biri de buradaki kapıyı kapatıyor.

Kapının üzerinden kontrplağı söktük. Tuvaleti toprak deposu olarak kullanmaya karar verdik Blokaj taşlarını alıp toprağa ulaştıktan sonra bu defa dikine inmeye başladık çukura. Kafa aşağı çalışmak zorundasınız. Ranzanın altında 30 santimetrelik bir boşluk var. Orada çalışıyorsunuz.

Hemen yanımızda bir ara duvar var. Ara duvarın derinliği yaklaşık 2 metrelik bir temel. Tabii duvarı delmek bizim için çok zor olacağından altından geçmeye karar verdik. Ve 2 metre kadar indik, indiğimiz yeri biraz genişlettik orada kendimize bir manevra alanı oluşturduk. Tayin ettiğimiz istikamete doğru kazmaya başladık.

Yaklaşık olarak tünel kazma işlemi bir buçuk ay falan sürdü. Hiç istisnasız hemen hemen her gün çalıştık. Vardiya usulü çalışıyorduk. Bu vardiyada dört kişi görev aldı. Biri içeride toprağı kazıp yastık kılıfının içine dolduruyor, biri manevra alanı dediğimiz yere çekiyor, üçüncü bir kişi tuvaletin içinde duran kişiye veriyor tuvaletin içindeki kişi o toprağı döküp sıkıştırmak için üzerinde zıplıyor. Çalışmalar bir imece usulü devam ediyor. Bu şekilde epeyce ilerledik.

Belli bir süre sonra tuvalet dolmaya başladı. Başlangıç aşamasında kış ve yağmur sezonunun olması dolayısıyla oraya bir suyun gelebileceğini hesap ederek tuvaletin ortasındaki deliğe bir soba borusu koymuştuk. Bu soba borusunun etrafını toprakla dolduruyoruz. Ama soba borusu temiz olarak duruyordu. Bir gün kalktığımızda o soba borusunun ağzına kadar su ile dolu olduğunu gördük. Gündüz o suyu boşaltmak bir hayli zordu. Bu sebeple geceleyin kova kova suyu boşalttık. Çalışma alanımıza bir de elektrik tesisatı çekmiştik

Tüneldeki toprak killi olduğu için çökme ve dökülme tehlikesi de yoktu. Eğer kumlu bir tabaka olsaydı tünelin kazılması mümkün olmazdı. Bu durumda bile bazen çöktüğü de olmuştu. Ben bir kere tünelin içinde mahsur kalmıştım, ayağımdan tutarak geri çekmişlerdi.

O sıralar bu tünelin varlığından yalnızca bizim (THKO) arkadaşlar haberdardı. Onların dışında kimsenin haberi yoktu. O koğuşun ana koğuşlardan ayrı olmasının avantajı vardı. O sebeple kimse gelip gidemiyordu. Biz o pencereyi battaniye yardımıyla kapatmıştık. Biz içeride "savunmamızı hazırlıyoruz" diyerek hiç kimsenin içeri girmesine izin vermiyorduk.

Bir de şöyle bir durum vardı, gece hava kardıktan sonra dışarıdaki nöbetçileri takviye ediyorlardı. Bu takviye esnasında bir de jeneratör getirip projektörle hapishane duvarlarını aydınlatıyorlardı dışarıdan. Bu olay genellikle saat altı, altı buçuk arası oluyordu. Oysaki hava beş buçuk gibi kararıyordu. Beş buçuktan altı buçuğa kadar kullanmamız gereken net süremiz otuzla kırk beş dakika aralığında. Bu süre içinde projektörler olmuyordu. Kaçılacaksa bu zaman diliminde kaçılmalıydı. Çünkü projektörler devreye girdiğinde her taraf aydınlanıyor ve o zaman kaçmak da mümkün değildi. Bizim kaçacağımız yerleri o bahçe duvarlarını gündüz gibi aydınlatıyorlardı. Kaçılacak olan tünelin çıkışı hemen bahçe duvarının dibindeydi.

Mahir Açlık Grevine Başlar

Tünel kazım işlerinin yavaş yavaş sonuna doğru yaklaşmaya başlayınca dedik ki "Bu durumu Ulaş'lara, Mahir'lere haber vermemiz lazım". Ulaş o sıralarda başka koğuşta kalıyordu. Altta küçük bir koğuş vardı orada kalıyordu.

Benim o sıralar Ulaş'la epey bir hukukum vardı ODTÜ'den. Beraber onunla ava falan çıkardık. Çok severdik birbirimizi. Öncelikle ona haber gönderdim. "Sen gel, bak biz burada böyle bir işe girişiyoruz." Ulaş bu haberden sonra geldi, tüneli gördü ve dedi ki "Mahir'i getirin bir an önce".

Mahir o sıralarda Selimiye Kışlası'nda hücrede kalıyordu. Mahir gelmek için birkaç girişimde bulundu. Ama başarılı olamadı Sonunda açlık grevine başladı. Demiş ki: "Ben savunmamı yapacağım arkadaşlarımdan ayırıyorsunuz beni, beni arkadaşlarımın yanına göndermezseniz açlık grevine devam edeceğim." Bu sayede geldi bizim yanımıza.

Mahir geldiğinde tünelin bitimine on, on beş günlük bir zaman kalmıştı. Esas tünelin büyük bir kısmı bitmişti. O sıra bizim tuvalet dolunca, kullanılmayan genel duş kabinleri vardı. Bu defa bu kullanılmayan duş kabinlerine çıkan toprakları yığmaya başladık. Bu duş kabinlerine geçebilmek için o havalandırma dediğimiz boşluktan geçmemiz gerekiyordu bu sebeple gündüz çalışmasını yapamıyorduk. Gündüzleri herkes ortalıkta dolaşıyordu.

Geceleyin saat 22:00 gibi insanların ortalıkta dolaşmasını yasakladık. Dedik ki: "Biz savunmalarımızı hazırlıyoruz ortalıkta dolanmayın, gürültü yapmayın." El ayak çekildikten sonra havalandırmadan geçerek bu duş kabinine toprakları yığmaya devam ettik

Ve 28 Kasım günü artık tünel nerdeyse bitmişti. Herkes hazırdı. Bu tarihten bir hafta kadar öncesinde THKO'nun İstanbul ayağını teşkil eden arkadaşlar yakalanmışlardı. Nahit Töre başta olmak üzere yakalandılar ve bizim dışarı ile bağlantımız koptu. Dışarıya çıkıldığında kimin nerede saklanacağı, kimin kime yardım edeceği konusu muallakta kaldı. Biz Mahir'e döndük dedik ki "Bizim örgütün İstanbul ayağı yakalandı o sebeple irtibat kuracağımız ortam da ortadan kalktı. Sizin dışarıdaki imkânlarınızla bize saklanma olanağı sağlayabilir misiniz?" Onlarda dışarıyla konuştuktan sonra dediler ki "En fazla beş kişi kaçırılabilir".

Bu durum karşısında bizim örgütten iki kişi ve THKP-C'den üç kişi olarak kararlaştırıldı. Bu bizim dışarıyla irtibatımızın tamamıyla

kopması sebebiyle alındı, yapacağımız çok da bir şey yoktu. Bu sayıyı bu şekilde kabul etmekten başka çaremiz de yoktu. Oysaki bizim niyetimiz daha çok adam kaçırmaktı, ama dışarıdaki irtibatın kopması sebebiyle, saklanacak yer bulmak sorun olduğu için bu öneriyi kabul etmek durumunda kaldık.

Biz tünele başlarken aslında mümkün olduğu kadarıyla fazla adam kaçırmayı düşünüyorduk. O sıralarda Uruguay'daki bir örgüt yaklaşık kazdıkları tünelden doksana yakın kişi kaçırmışlardı. Bizim de niyetimiz en az 20-30 kişiyi kaçırmaktı.

Hatta tünel bitimine kadar hiç kimseye haber vermeyi düşünmüyorduk. Hatta bunun için Harun Karadeniz'e de haber verecektik kabul eder miydi kabul etmez miydi o da ayrı mesele. Yukarıda Sarp Kuray'a böyle bir önerinin gittiğini hatırlıyorum ama o bu öneriyi kabul etmemişti.

Bizim davadan yargılanan birkaç kişi vardı mesela Osman Bahadır ve Oktay Kaynak idamla yargılanıyorlardı. Tünelin başlangıcından sonuna kadar Oktay Kaynak işin içindeydi. Zaten bu planları da Oktay Kaynak'la ben yapmıştım. Oktay gidecekler içinde yoktu bu sebeple bu duruma çok üzülmüş, ağlamaklı olmuştu.

28 Kasım günü Cihan tünele girdi. Son deliği açmak için epey bir uğraşıdan sonra ağlamaklı bir vaziyette elleri parçalanmış olarak tünelden geri çıktı. Açamamış deliği. Demek ki tahmin ettiğimizden biraz daha fazla kazmak gerekiyormuş. Saat 18.00 gibi devriyeler geliyordu, o sebeple o gece kaçma eylemi tehlikeliydi, bu sebeple kaçma işi bir sonraki güne kaldı.

30 Kasım Pazartesi günü hem THKP-C'lilerin hem de bizim THKO'luların Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinde duruşmalarımız vardı. O sebeple 29 Kasım Pazar günü mutlaka firar gerçekleşmeliydi. Kamuflaj için bıyıklı olan arkadaşlar bıyıklarını kestiler. Eğer kaçma gerçekleşmezse, pazartesi günü duruşmaya çıkıldığında kesilmiş bıyıklar dikkat çekip şüphe durumu ortaya çıkabilirdi. Ve yapılacak en basit bir aramada her şeyin ortaya çıkması işten bile değildi. Bu şartlarda ne olursa olsun pazar günü bu kaçış gerçekleşmeliydi.

29 Kasım günü devriyeler gittikten sonra tünele önce Oktay sonra Cihan girdi ve son kalan toprak tabakası dikkatli bir şekilde kaldırılıp, tünel çıkışını en fazla 10 dakika içinde açılabilecek hale getirdiler. Dönüşlerinde "ışık göründü" dediler.

Hepimiz bu durumu sevinçle karşılayıp kucaklaştık. Akşam olduğunda gidecek olan arkadaşlarla son bir defa daha kucaklaşıp

vedalaştık. Bu duygu dolu anlarda bir de Oktay'ın durumu var o çok üzülmüş ve gözyaşlarına boğulmuştu.

Firarın mümkün olduğunca geç duyulması için planlar hazırlıyorduk. Koğuşların kapılarını kapatıp arkalarına ranzalar yığdık. O günlerde Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının da destek verdikleri Ankara Mamak Askerî Cezaevi'ndeki tutuklularının başlatmış olduğu direnişi desteklemek için o gün duruşmalara girmeyeceğimizi söyledik.

Cezaevi kısa sürede tank ve destek birliklerince sarıldı. Saat 12:00 civarında dışarıda devriye gezen askerlerden biri Oktay'ın tünelin çıkış deliğine yerleştirdiği çöp kutusu kapağına basınca dışarıda kızılca kıyamet koptu. Bu durum karşısında derhal kapıları açmamızı, açmadığımız takdirde havan topu ile üzerimize ateş açacaklarını megafonla anons etmeye başladılar. Bizler açmamakta diretiyoruz. Artık sabırlar taşmaya başlamıştı. Komutanlar son kez ikaz etiklerini 10 dakikaya kadar kapıları açmadığımız takdirde havan atışlarının başlayacağını anons ettiler. Arkadaşlara bu saatten sonra daha fazla direnmenin bir anlamı olmadığını söyledim. Kan dökülebilirdi. Zaten firarın üzerinden de 18 saat gibi bir zaman geçmişti. Bu kadar sürede arkadaşlarımız gidecekleri yerlere ulaşmış olmalıydılar.

Kapıları açtık, koğuşlara askerler ve rütbeliler daldılar. Sıraya geçip yoklama düzenine geçtik. İsimlerimiz teker teker okunuyor, adı okunanlar birer adım öne çıkıp "burda" diyor. Sıra firar eden arkadaşlarımızın ismi okunduğunda derin bir sessizlik, arkasından Tugay Komutanı Generalin "Uçtuuu" diye seslenmesi benim için o günün hiç unutulmayan anılarından biriydi. Yoklama yapan:

"Mahir Çayan?..."
Ses yok…
Komutan:
"Uçtuu!…"
"Cihan Alptekin?...
Ses yok
Komutan:
"Uçtuu!…"
"Ömer Ayna?..."
Ses yok
Komutan:

"Uçtuu!..."
"Ulaş Bardakçı?..."
Ses yok
Komutan:
"Uçtuu!..."
"Ziya Yılmaz?..."
Ses yok
Komutan:
"Uçtuu!..."

Yoklamadan bir gün sonra İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün geldi, tüneli görünce "Adamlar İstanbul Metrosu'nu kazmışlar, bir de haberimiz yoktu diyorsunuz" diye cezaevi komutanını fırçalamıştı...

28 Kasım bir cumartesi gününe rastlıyordu. Pazartesi hem bizim hem de THKP-C'lilerin davası olduğu için o duruşmaya gitmeden önce kaçmak gerekiyordu. Arkadaşlarımız zaten bıyıklarını kesmiş, hatta saçlarının rengini saç boyalarıyla değiştirmişlerdi.

29 Kasım pazar günü mutlaka kaçılması gerekiyordu. Gündüzden Oktay tünele girdi iyice hazırlığını yaptı. Tünel çıkışını gökyüzü görünecek hale getirdi. Akşamüzeri arkadaşlarla gözyaşları içinde sarıldık birbirimize. Özellikle Oktay'ın morali çok bozuktu kaçamayacağı için. Çünkü tünel kazmada en başından itibaren işin içindeydi ve büyük bir umudu vardı oradan kaçmayla ilgili. Çünkü o idamla yargılanıyordu.

Ellerinde naylon torbaların içinde temiz elbiseleri vardı, çünkü tünelin içi çamurdu. Bir kere geçtin mi vıcık vıcık çamura bulanırdınız. Oradan çıktılar.

Çıkmadan önce son bir defa kucaklaşarak vedalaştık ve gidiş o gidiş oldu!...

Kaçışla İlgili Olay, İddianamede Şöyle Yer Alır

Top. Tğm. Fuzuli Yazıcı, Ulaş Bardakçı ve Olcaytu Özsever ile ilişki kurduktan sonra dışarıdan cezaevine ve buradan da dışarıya gönderilen haberlerin ulaştırılmasını sağlar.

Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga ile Ceza ve Tutukevi'ndeki şahıslar arasında haberleşme Ayşe Baykara ve Zeki Öztürk vasıtasıyla sağlanır. Ağzı bantlı ilaç şişeleri içerisine yerleştirilen mektuplar dışarıdan cezaevindeki tutuklu bulunan Yusuf Küpeli ve arkadaşlarına bu yolla ulaştırılır. Tutuklulardan Ziya Yılmaz'ın

amcasının oğlu Abdullah Yılmaz, 6 Kasım 1971 günü cezaevine ziyarete geldiğinde, Ziya Yılmaz tarafından dışarı ile cezaevi arasında haberleşmeyi sağlayan Zeki Öztürk ile tanıştırılır. Ziya Yılmaz'ın cezaevindeki tünel kazılma işiyle ilgili olarak Yusuf Küpelilere yazdığı mektubu bilahare Zeki Öztürk'ün tanıştırdığı Mustafa Baykara'ya buluştuklarında verir. Sanık örgüt üyesi Abdullah Yılmaz, 13 Kasım 1971 günü cezaevine gittiğinde, Ziya Yılmaz tarafından kendisine verilen ve dışarıya ulaştırılması istenen örgütle ilgili haberleri içeren bir mektubu Mustafa Baykara'ya ulaştırarak, Yusuf Küpeli ile görüşmek arzusunda olduğunu bildirmişse de, her nedense temas imkânı doğmamıştır. Ancak Yusuf Küpeli, Mustafa Laçiner'i, Ertuğrul'a ikinci kez gönderir. TRT'de çalışan Abdullah Yılmaz ile de ilişki kurmalarını ister.

Ertuğrul Kürkçü, Selahattin Güleç vasıtasıyla Abdullah Yılmaz'la ilişki kurar. Selahattin Güleç, Ziya Yılmaz ile hapishanede konuştuğunu, Ziya Yılmaz ve arkadaşlarının yakında cezaevinden kaçacaklarını haber verir.

Top. Tğm. Fuzuli Yazıcı'nın cezaevindeki görevinden alınmasını müteakip Hv. Yzb. Orhan Savaşçı ve Hv. Yzb. Haldun Yeşil, Olcaytu Özsever'den cezaevinden kaçma hazırlığı yapan tutuklular ile irtibatı sağlayacak ve bu kaçma işinde kendilerine yardımcı olabilecek devrimci bir subay bulunmasını isterler.

Sebahattin Sakman'ın 15 Kasım 1971 tarihinde cezaevi emniyet ve muhafız subaylığı görevine başlamasından bir-iki gün sonra Olcaytu Özsever'in evinde Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Hv. Yzb. Haldun Yeşil, P. Ü. Tğm. Atilla Özsever, Mustafa Laçiner ve Olcaytu Özsever toplanırlar. Fuzuli Yazıcı'nın görevden alınması üzerine Mustafa Laçiner örgüt üyesi Sebahattin Sakman'ın cezaevi ile haberleşme ve kaçırmaya yardım görevini yerine getireceğini, bu itibarla ilişki kurulmasını beyan ve teklif eder. Olcaytu Özsever'den devre arkadaşı olan bu kişi ile ilişki kurması istenir. Olcaytu Özsever, Sebahattin Sakman ile temas sağlayıp meseleyi anlattıktan sonra, ikinci buluşmalarında evlerine gitmiştir. Evde Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Hv. Yzb. Haldun Yeşil, P. Üsteğmen Atilla Özsever, Mustafa Baykara, Olcaytu Özsever ve Sebahattin Sakman toplanırlar. Toplantıda Mahir Çayan ve arkadaşlarının Askerî Ceza ve Tutukevi'nden en tehlikesiz, kolay ve şüpheyi çekmeyecek tarzda kaçırılmaları üzerinde durulur. Kaçırma ile ilgili diğer meseleler de konuşulmuştur. Bunlardan birincisi, Tğm. Sebahattin Sakman'ın ceza ve tutukevi

nöbetçi subayı olduğu bir gece, nöbetçi astsubayını hizmet maksadıyla tutuklular arasına göndererek onu enterne etmesi, Mahir Çayan'ın bu astsubayın elbisesini giyerek ceza ve tutukevinden kaçmalarını temin etmesidir. Ortaya konulan kaçma ile ilgili bu yollar hazır bulunanlar tarafından topluca eleştirilir. Bu tarz bir kaçmadan sonra Sebahattin Sakman'ın sorumluluğu ve kendilerinin de deşifre olacakları dikkate alınarak bu yolların denenmesinden vazgeçilmiştir. Bu toplantıda örgüt üyesi Sebahattin Sakman'a ceza ve tutukevinden kaçma hazırlığı içerisinde bulunan Mahir Çayan ve arkadaşları ile kendi aralarındaki irtibatı sağlaması, kaçmakla ilgili yardımda bulunması görevi verilmiştir.

Bu görev icabı Sabahattin Sakman, Orhan Savaşçı tarafından verilen mektupları Askerî Ceza ve Tutukevi'ne götürür, Mahir Çayan'ın gönderdiği haberleri ve mektupları ise Orhan Savaşçı ve arkadaşlarına ulaştırır. Bu yolla sağlanan haberlerden Mahir Çayan ve arkadaşlarının tünel kazmaya devam ettikleri, kısa bir süre sonra bu işin tamamlanacağı hususu öğrenilmiş, bunun üzerine kaçıştan sonra Mahir Çayan ve arkadaşlarının emin şekilde saklanabilecekleri bir evin temini, bu mahalde bir aramaya karşı saklanmayı sağlayacak bir çukurun kazılması meseleleri üzerinde durulmuştur.

16 Kasım 1971 tarihinde on gün izinle İstanbul'a gelen Hv. Tğm. Mehmet Alkaya, Hv. Yzb. Orhan Savaşçı ve Mehmet Sönmez, örgüt adına daha önce Rahmanlar'da kiralanan Mete Sönmez ve Şerafettin Serdar'ın kaldıkları eve gelirler. Orhan Savaşçı, evin odalarından birinin tabanında çukur kazılmasını, düzenli bir şekle sokulmasını, bilahare çukurun üstünün taban tahtası renginden döşenip boyanmasını Mete Sönmez ve Şerafettin Serdar'dan istemiştir. Verilen talimat gereği her iki şahıs evde küçük oda tabanını birlikte kazarak düzenli bir çukur açarlar. Bilahare üstünü kapak şeklinde tahta ile kapatmışlardır. Çukur kazma işinin tamamlanmasından sonra bir gün evde Mete Sönmez, Şerafettin Serdar ve Âdem Muhammed Gündoğan bulunduğu sırada oraya gelen Mehmet Alkaya ve Orhan Savaşçı, kazılan çukuru görüp saklanılmaya müsait olduğunu belirterek, buradaki örgüt üyesi şahıslara evden ayrılmamalarını, daha sonraki günlerde Mahir Çayan ve arkadaşlarının ceza ve tutukevinden kaçacaklarını, kendilerini karşılayıp bu eve getireceklerini beyan etmişlerdir.

Orhan Savaşçı, Ceza ve Tutukevi'nden kaçma hazırlıkları hakkında edindikleri bilgileri değerlendirmek ve onların da görüşlerini

almak bakımından Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Mustafa Baykara ve Mehmet Sönmez toplanarak, Sebahattin Sakman ve Abdullah Yılmaz'ın cezaevinden kendilerine ulaştırdıkları mektuplardaki haberleri değerlendirmeye tabi tutmuşlardır. Orhan Savaşçı, ceza ve tutukevinden kaçırma işi ile kendi talimatı dâhilinde Haldun Yeşil, Mustafa Baykara, Mehmet Sönmez, Mehmet Alkaya, Mehmet İncili, Mete Sönmez ve Seyfi Akman'ın ilgilendiklerini, çaba sarf ettiklerini bildirir. Mehmet Alkaya ise edinilen bilgiye göre cezaevinin krokisini çizerek kaçmanın ne şekilde olacağını izah eder.

Askerî Ceza ve Tutukevi'nde bulunduğu bir sırada Top. Tğm. Sebahattin Sakman, Mahir Çayan'ın kendileri ile görüşmek istediğini ihsas etmesi üzerine odasına gitmiş, Mahir Çayan, tünel kazma işinin tamamlanmak üzere olduğunu, 27, 28, 29 Kasım 1971 günleri tünelden çıkmayı deneyeceklerini söylemiş, sonra tünelden çıkma deliği çevresinde takviye nöbetçilerinin hangi saatte yerlerini aldıklarını sormuş, Sebahattin Sakman da bu nöbetçilerin saat 18.50'den önce yerlerini almadıklarını bildirmiş, ayrıca Mahir Çayan'ın sorusu üzerine, tünelden çıktıktan sonra takip edecekleri yol ve istikameti, hazır bulundurulacak taksinin kendilerini Tugay'dan Yakacık-Samandıra'ya giden yol kavşağına yakın bir yerde bekleyeceğini, kendilerini yol kavşağı civarındaki beyaz bir taşın yanına gelip bekleyecek şahıslarla buluşmalarını, ayrıca Ankara asfaltına yakın kireç ocakları ve hurdalıkta Orhan Savaşçı'nın görevlendirdiği şahısların kendilerini bekleyeceğini izah etmiştir.[11]

Gidecekleri Evin Anahtarını Bulamazlar...

Tünelden çıktıktan sonra, daha önce kararlaştırılan yere gelirler. Tünele girerken naylon torbaya koymuş oldukları elbiseleri tünel çıkışında değiştirirler. Aynı gün buluşma yerinde kendilerini bekleyecek olan Ahmet Mete Sönmez ve Seyfi Akman'ın buluşma yerinde olmadığını görürler. Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna önce bir minibüse daha sonra da bir otobüse binerek Bostancı yol kavşağına geldiklerinde otobüsten inip Av. Sadık Akıncılar'ın Bostancı Daryol No: 15 Kat: 2'de ki evine gitmek için tekrar o yöne giden otobüse binip; Şenevler durağında otobüsten inip; Av. Sadık Akıncılar'ın evine gittiklerinde onu da bulamazlar. Bunun üzerine oradan otobüs durağına doğru

11. İddianame, 28 Şubat 1973 (Naci Gür) Sayı No:1973/1, s. 155-157.

yürürlerken Av. Sadık Akıncılar'la karşılaşırlar. Av. Sadık Akıncılar evin anahtarının Yalçın Öztürk'te olduğunu, kendilerinin burada biraz beklemelerini ve anahtarı alıp geri döneceğini söyler. Fakat Mahir Çayan İstanbul Avrupa yakasında ikinci bir evin adresinin daha olduğunu ve oraya gitmelerinin daha uygun olacağını söyler. Bunun üzerine orada bulunan arkadaşlarına Ulaş Bardakçı ile kendisini saat 23,00-23,30 civarında Dolmabahçe Camii karşısındaki Sebil Çay evinde beklemelerini söyleyip, Necmi Demir'den daha önce adresini aldıkları bir eve giderler. Fakat gittikleri yerdeki ev sahibini de bulamazlar. Diğer grup ise (Ömer Ayna, Ziya Yılmaz ve arkadaşları) Üsküdar'dan bir deniz motoruna binip karşıya geçerek söylenen Sebil çay evinde beklemeye başlarlar.

Diğer taraftan Mahir'ler ceza evinde iken Av. Alaaddin Ulus'un verdiği adrese giderek Av. Alaaddin Ulus ile görüşerek kendilerini saklayabilecekleri bir yerin olup olmadığını sorduklarında Av. Alaaddin Ulus bunun kendi evinde mümkün olabileceğini söylemesi üzerine oradan hep birlikte kalkıp arkadaşlarının beklediği Sebil Çay evine gelirler.

Mahir Çayan ve arkadaşlarının gecikmeleri üzerine yanlarında bulunan Yalçın Öztürk'ü Av. Alaaddin Ulus'un evine gönderirler. Onun evin durumu ile ilgili getireceği habere göre hareket edeceklerini kararlaştırırlar. Fakat daha sonra çay evine gelen Mahir Çayan ve arkadaşları Av. Alaaddin Ulus'la kendilerinin görüştüğünü ve onun evinde kalabilecekleri kararına vardıklarını Cihan Alptekin ve arkadaşlarına söylemeleri üzerine buradan hep birlikte Av. Alaaddin Ulus'un evine hareket ederler. Bu arada daha önce Av. Alaaddin Ulus'un evine gönderdikleri Yalçın Öztürk'ün geri dönüşte kendilerini bulamayıp telaşlanmaması için çay evinde Av. Sadık Akıncılar'ı bırakırlar.

Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna, Sebil Çayevi'nden ayrıldıktan sonra doğruca Alaaddin Ulus ve Hilmi Baydar'ın İstanbul Beyazıt Karakol Sokak No 7/1'deki evine gelirler. Ancak bu evin bulunduğu blokta daha başka kiracıların da bulunması, pencere perdelerinin iyice kapanmaması, emniyet yönünden sakıncalı görülür. Mahir Çayan, Alaaddin Ulus ve Hilmi Baydar'dan Mustafa Laçiner'i bulmalarını ve kendisini getirmelerini ister. Hilmi Baydar bu istek üzerine Mustafa Laçiner'in çok kere oturduğu kıraathaneye gitmişse de, kendisini bulamayarak geri döner ve vaziyeti Çayan'lara bildirir.

Bu hal karşısında huzursuz olan firariler bu sefer de Alaaddin Ulus'a şimdilik saklanabilecekleri daha emin bir yer olup olmadığını sorarlar. Alaaddin Ulus, daha emin bir yer bulabileceğini söyledikten sonra Abdülkadir Elçi'nin evine giderek kendisini saat 04.00 sıralarında Mahir Çayan ve arkadaşlarının bulundukları eve getirir. Beş cezaevi firarisi, Alaaddin Ulus, Hilmi Baydar ve Abdulkadir Elçi, saat 06.00 sıralarında hep birlikte Elçi'nin İstanbul Kumkapı Havuzlu Hamam Sokak No 14' teki evine gitmişler ve burada kalmaya başlamışlardır. Ancak Beyazıt Karakol Sokak'taki evden ayrılmadan önce MAP marka sekiz mermili bir tabanca, güvenliklerini sağlama yönünden Alaaddin Ulus ve Hilmi Baydar tarafından Mahir Çayan'a verilir. Mahir Çayan, 30 Kasım 1971 günü Alaaddin Ulus ve Hilmi Baydar'dan Mustafa Laçiner'i arayıp bulmalarını, kendilerine saklanabilecek bir yer temin etmesini söylemelerini, kendileriyle görüşmesinin sağlamasını ister. Aynı gün öğleden sonra Hilmi Baydar, Mustafa Laçiner'i Beyazıt'taki kıraathanede bularak Mahir Çayan ve arkadaşlarının kendileri tarafından saklandığını, kendisiyle görüşmek ve hassaten gizlenecek bir yer bulmasını istediklerini iletir.

Mustafa Laçiner, Bilge Saka ile konuştuktan sonra aynı kıraathanede Alaaddin Ulus ve Hilmi Baydar ile buluşarak Mahir Çayan ile arkadaşlarının saklanabilecekleri emin bir yer bulunduğunu bildirir. Hilmi Baydar, firarilerin bulunduğu eve döner, Mustafa Laçiner ve Alaaddin Ulus ise bir taksi temin etmek üzere ayrılırlar. Saat 20.00 sıralarında Mustafa Laçiner ve Alaaddin Ulus, sağladıkları taksiyi firarilerin kaldığı evin 150 metre kadar ilerisine getirirler. Alaaddin Ulus ve Hilmi Baydar, firari şahısları taksinin bulunduğu yere kadar götürürler. Burada Mustafa Laçiner ve beş firari taksiye binerek Av. Taner Saka ve Bilge Saka'nın Florya Gençlik Mahallesi Hamam Sokak No 9'daki evlerine gelirler. Bu tarihte Av. Taner Saka, Ankara'da bulunduğundan, Bilge Saka daha önce Selimiye'deki duruşmaları takip etmesi sebebiyle tanıdığı beş şahsı evinde saklamaya başlar. 1 Aralık 1971 günü Mustafa Baykara, Mustafa Laçiner ve Mehmet İncili ile buluşur. Kendisinin oradan ayrılmasından sonra İncili ve Laçiner, Mahir Çayan'ların Florya'da kaldıkları eve giderler, aynı eve kısa bir süre sonra Mustafa Baykara da gelir. Mahir Çayan burada Mustafa Baykara'dan örgüte ait ev ve iş yerleri hakkında bazı bilgiler aldıktan sonra bildirilen evleri emin bulmadığını, bu sebeple gizlenmeleri için daha emin evler bulunmasını ister.

2 Aralık 1971 günü Orhan Savaşçı ve Mehmet Sönmez ile Fitaş Sineması önünde randevusu olduğunu, Mehmet Sönmez'in para getireceğini söyleyen Mustafa Baykara, kendisinin gidemeyeceğini söyleyerek Mehmet İncili'ye bu buluşmaya gitmesini söyler. Mehmet İncili, 2 Aralık 1971 günü belirtilen yerde Mehmet Sönmez ve Orhan Savaşçı ile buluşur. Mehmet Sönmez, ertesi günü Aksaray'da kararlaştırılan yere silahları getireceğini söylemesinden ve yanlarından ayrılmasından sonra, Mehmet İncili ve Orhan Savaşçı, Mahir Çayan'ların kaldıkları eve giderek görüşürler. Aynı günün sabahı Ankara'dan dönen Av. Taner Saka, önce yazıhanesine uğrar, buraya Mustafa Laçiner de gelir. Av. Taner Saka'ya Kartal Maltepe Ceza ve Tutukevi'nden firar eden Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna'yı Florya'daki evlerine götürdüğünü söyler. Av. Taner Saka, akşam eve geldiğinde evde beş firariyle karşılaşır ve kendileriyle konuşur. Firarilerin bu evde kaldıkları sürece Taner Saka, şüphe çekmemek için her gün normal olarak işine gidip gelir.

Mehmet Sönmez, yine aynı gün Mete Sönmez'den Rahmanlar'daki evde kazılan çukurda saklanan yedi adet tabanca, iki adet telsiz, iki adet el bombası ile yüz adet mermiyi 3 Aralık 1971 günü Kızıltoprak'taki benzincinin karşısında bekleyeceği yere getirmesini ister. Ahmet Mete Sönmez, istenilen silah, bomba, telsiz ve mermileri bir fileye koyup üzerine bazı sebzeler yerleştirerek Mehmet Sönmez'e teslim etmek üzere Âdem Muhammed Gündoğan ile gönderir. Mehmet Sönmez, filedeki tabanca, telsiz, el bombası ve mermiler ile Ankara'dan gönderilen, Tamer Saka'nın Mete Çakmak'tan aldığı 50 bin lira parayı Mustafa Laçiner'e verir. Mustafa Laçiner para ve diğer malzemeleri 3 Aralık 1971 günü Aksaray Migros önünde Mustafa Baykara'ya teslim eder. Aynı gün muayyen saatlerde Yenikapı'da triportörüyle bekleyen Mehmet İncili ile buluşan Mustafa Baykara, kendisine teslim edilen silah, bomba, mermi, telsiz ve parayı, Taner Saka'ların evinde Mahir Çayan'a verir. Mahir Çayan, bu paranın 30 bin lirasını alır, 20bin lirasını ev tutma ve diğer örgüt hizmetlerinde kullanmak üzere Mustafa Baykara'ya iade eder.

Florya'daki evde kalırken Mahir Çayan yazdığı bir mektubu Mustafa Baykara'ya vererek Yusuf Küpeli'ye götürmesini ister. Mustafa Baykara bu mektubu o sıralarda evlerinde kaldığı Zülfikar Dicleli'ye verir. Zülfikar Dicleli'de mektubu Halit Bedir Bozan'a vererek Yusuf Küpeli'ye götürmesini ister.

3 Aralık 1971 tarihinde Orhan Savaşçı ve Haldun Yeşil, Saka'nın evine gelirler. Burada bulunan Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz ile aynı yere gelen Mustafa Baykara ve Mehmet İncili, yaptıkları toplantıda mevcut örgüt evlerinin saklanmaya elverişli olmamaları sebebiyle başka evlerin bulunması üzerinde dururlar. Mehmet İncili, Ahmet ve Hatice Alankuş'un Levent Menekşe Sokak No 11'deki evlerinin saklanmaya çok müsait olduğunu, evvelce bu evde Yusuf Küpeli'nin bir süre kaldığını, durumu bu şahıslarla görüşüp konuşacağını söyler. Bahse konu olan evin temininde triportörünü orada bırakarak Orhan Savaşçı ve Haldun Yeşil ile birlikte evden ayrılır.

4 Aralık 1971 Cumartesi sabahı Ahmet ve Hatice Alankuş'a giden Mehmet İncili, Ahmet Alankuş'la yaptığı konuşmada Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna'nın halen Av. Taner Saka'nın Florya'daki evinde saklandıklarını, kendi evlerini yer itibariyle daha emin bulduklarından onları buraya getirmek istediklerini söyler. Örgüt üyesi Ahmet Alankuş, bu isteği olumlu karşılayarak firarileri saklayabileceğini bildirir. Mehmet İncili buradan ayrılarak Erdoğan Sarvan'a gider, hadiseyi ona da anlatarak özel arabası ile Florya'ya gitmeleri gerektiğini, triportörle Mahir Çayan ve arkadaşlarını taşıyacağını, kendisinin de yanında Mustafa Baykara olduğu halde özel otosu ile önden gideceğini, yolda bir arama veya yol kesme durumu olması halinde durumu derhal kendilerine bildirmelerini bir talimat tarzında söyler. Erdoğan Sarvan'ın idaresindeki özel taksi ile hareketten sonra, Mehmet İncili, daha önce kararlaştırdıkları bir yerden Mustafa Baykara'yı alarak hep birlikte Florya'ya giderler ve aracı evden biraz uzakta bir yerde park ederler. Daha sonra Mehmet İncili, Erdoğan Sarvan ve Mustafa Baykara'ya burada beklemelerini, kendisinin Mahir Çayan ve arkadaşlarını triportöre aldıktan sonra geleceğini, yüz metre ara ile kendilerini takip edeceğini söyleyerek yanlarından ayrılır. Doğruca saat 12.00 sıralarında Mahir Çayan ve arkadaşlarının bulundukları eve gelen Mehmet İncili, Alankuş'ların evini temin ettiğini triportör ile götüreceğini, triportörün 100 metre önünde Erdoğan Sarvan idaresindeki özel otonun gideceğini, bir arama ve yol kesme halinde onların durumu kendilerine bildirileceklerini ve özel arabanın halen evin biraz ötesinde beklediğini anlatır. Ancak Mahir Çayan, bu saatte gidişin pek emin olmayacağını, saat 17.00'de gitmelerinin uygun olacağını, taksinin o saatte hazır bulunmasını

ister. Bu konuşma sırasında orada bulunan Taner Saka, İncili'den özel arabada bekleyenlerin Erdoğan Sarvan ve Mustafa Baykara isimli kişiler olduğunu öğrenmesini müteakip aracın bulunduğu mahale giderek bu saatte gidişin sakıncalı olacağının düşünüldüğünü, saat 17.00'de aynı yerde hazır bulunmalarını söyledikten sonra eve döner ve durumu Mahir Çayan'lara bildirir. Aynı gün saat 17.00'de Mehmet İncili, triportörün kapalı arka tarafına beş firari şahsı bindirerek evden ayrılır. Erdoğan Sarvan ve Mustafa Baykara'ya hareket etmelerini işaret eder. Özel oto önde, triportör de onları yüz metre mesafeden takip etmek suretiyle Florya'dan Levent Menekşe Sokak no 1'deki eve giderler.

Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna geldiklerinde, Ahmet Alankuş, Hatice Alankuş ve Akgül Yulkarslan kendilerini karşılayarak evlerinde firarilerin gizlenmelerini sağlarlar. Mustafa Baykara bu gelişten kısa bir süre sonra Mehmet İncili'yi Site Sineması'nın önüne göndererek kendisini bekleyen Orhan Savaşçı ve Mehmet Sönmez'i getirmesini söyler. Buluşma yerine giden Mehmet İncili, Orhan Savaşçı ve Mehmet Sönmez'in yanlarından ayrılmasını müteakip Orhan Savaşçı ve Mehmet İncili Levent'teki eve gelirler. Bu arada başkaca evlere de ihtiyaç duymaları sebebiyle 1971 Aralık ayı başlarında Mustafa Baykara, Levent Güvercin Sokak no 19'daki evi örgüt adına 750 liraya kiralar.

Mahir Çayan'ın isteği üzerine örgüt üyesi Baykal Gürsoy'un tanıştırdığı, 'Pala' diye anılan ve Örnektepe'de oturan Mehmet Karaca ile temas sağlayan Mehmet İncili ve Mustafa Baykara, aranılan bazı örgüt üyelerini saklamak için bir yere ihtiyaçları bulunduğunu, evi önündeki dükkânı örgüt adına kiralayıp arkasında saklanacak bir bölme yapacaklarını, ön bölmeye ise soğan ve patates alıp depo edeceklerini söylerler. Mehmet Karaca'dan 300 liraya kiralanan dükkânın arka kısmına Mustafa Baykara tarafından bir bölme yapılır. Mehmet İncili tarafından 5 bin liralık soğan ve patates alınarak ön bölmeye depo edilir.

Mahir Çayan, Ziya Yılmaz ve Ulaş Bardakçı, Menekşe Sokak'taki eve gelişlerinden takriben bir hafta kadar sonra Mustafa Baykara tarafından Levent Güvercin Sokak'ta kiralanan eve getirilir. Cihan Alptekin ve Ömer Ayna ise aynı gün Mehmet İncili tarafından Zülfikar Dicleli'nin evine götürülürler.[12]

12. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 254-260.

"Davada Her Gün Hır Çıkaranlardan Biri de İlkay'dı."

Necmi Demir'le Datça'da yaptığım bir söyleşide Maltepe Askerî Cezaevi'ndeki olayları şöyle anlattı:

O da çok basittir. Maltepe olayları üstüne çok spekülasyonlar yapıldı. Bu spekülasyonlardan arındırarak her şeyi en basitiyle anlatmam gerekir. Benim bunca yıllık hayat tecrübemle, en basiti şu, zaten esas olarak Mahir'in kaçırılması için biz dövünüyorduk, çünkü öncelikle Mahir'i öldüreceklerini biliyorduk. "Üçte üç" diye konuşulurdu hep. 27 Mayıs'ta idam edilen üç kişiye karşılık üç kişinin idam edileceği konuşuluyordu, ne ilgisi varsa. Nitekim daha sonra Deniz'leri de biraz o mantıkla astılar. Dolayısıyla esas olarak Mahir'in kaçırılmasını onun için düşünüyorduk biz. Hep onun üzerine çalışıyorduk kaldığımız sürece. Ama Mahir, Selimiye Cezaevi'nde bir tecrit hücresinde tutuluyordu. Mücadelemiz de onun Maltepe'ye gelmesi için yapıldı. Davada her gün hır çıkaranlardan birisi de İlkay'dır. Her gün bir olay yaratıyordu, savunma gerekçesiyle. THKO'dan arkadaşlar da cezaevindeki ruh haliyle kaçma hazırlığı yapıyorlardı. Bizim düşündüğümüz kaçma şekilleriyle onlarınkini birleştirdik. Tünel olayına onlar ilk önce başlamışlar. Biz başka yollarla hazırlık içindeydik. Asker elbiseleriyle çıkarmayı düşünüyorduk. Subayların THKP-C'nin örgütlenmesi içinde elemanları vardı bir hayli. En mantıklı olarak bu göründü. O günün koşullarında henüz cezaevlerine demin sözünü ettiğim sertlik o ölçüde yansımamıştı. Yani kaçış olayına kadar bayağı rahattı cezaevleri deyim yerindeyse ve çok rahat bir şekilde bir tünel açıldı ve kaçıldı. Orada başka kaçış yollarının nasıl saklandığını bir araştırırsanız, bunun çok basit olduğunu anlarsınız. 20-30 metrelik tüneller kazıyorlar. O toprakları yok etmek için tavan aralarına atıyorlar ya da yatağın altına saklıyorlardı. Zaten çok fazla koğuşların içine girip arama yapılmazdı. Açıkçası orada ciddi bir arama yoktu. Ben doğrudan tünel kazmanın hiçbir safhasına katılmadım. Çünkü biz başka koğuştaydık, Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz ve bizler diğer koğuşlardaydık, kazı koğuşunda bizim arkadaşlar vardı, onlar kazıya katılıyorlardı. Kaçış imkânsız gibi bir şeydi. Çünkü cezaevi etrafına, Mahir geldikten sonra ışıklı cemseler ve askerler yerleştirdiler. Kadın koğuşundaki arkadaşlar havanın kararmasıyla askerlerin gelişi arasındaki 20 dakikalık boşluğu tespit etmişler, günler kısaldığı için. Hava kararıyor 20 dakika sonra, sanırım 17.40-18.00 arasında kaçış gerçekleşiyor.

Tünelden Kaçış Sonrası Yaşananlar...

29 Kasım 1971 günü nöbetçilerin saat 18.30'dan önce yerlerini almayacaklarını göz önünde bulundurarak, saat 17.00'de Cihan Alptekin tünele gidip çıkış deliğine kadar olan kazı işlerini bitirir. Arkasından Mahir Çayan, Ömer Ayna, Ulaş Bardakçı, Cihan Alptekin ve en son Ziya Yılmaz da tünele girerek sürünmek suretiyle çıkış deliğinden dış avlu bahçe duvarının dışarısına çıkarlar. Daha sonra Ziya Yılmaz geri dönerek tünelin ağzına bir bidon kapağı koyup toprakla fark edilmeyecek bir şekilde kapatarak arkadaşlarının yanına döner.

Tünelden en son çıkan Ziya Yılmaz, bundan sonrasını şöyle anlatmıştır:

Biraz ilerde baktım bizimkiler toplanmış duruyorlar, şok geçirdim sanki. Çünkü hepsinin teker teker su kaynağına doğru ilerlemiş olması gerekiyordu. Oysa onlar topluca duruyorlardı. Meğer Mahir fenalaşmış, onlar da başına toplanmışlar. Mahir'in fenalaşma nedeni de şu; sinirli olduğu zaman ne bulursa yerdi.

Kaçmadan öncede o gerginlik içinde eline ne geçtiyse atıştırdı. Defalarca uyarmıştım, "bak sonra fena olursun," diye. Sonunda olan olmuş ve Mahir çıkarmaya başlamıştı. Çok sinirlendim ve "benim burada kalmaya niyetim yok, devam etmeliyiz," dedim. "Arkadaş da kendini iyi hissettiği an gelir bize katılır," diyerek yürüdüm. Ardımdan Ömer Ayna geldi. Bizim kararlı tavrımız karşısında Mahir de doğruldu. Ulaş ve Cihan'ın yardımıyla yürümeye başladı. Mesafe uzadıkça da açıldı zaten.[13]

Diğer sanıklar mahkemeye getirilerek duruşmalarına devam edilmiş ve olay hakkında gerekli kovuşturmaya başlanmıştır.

Taksim Anadolu Sokak'ta bulunan Erkan Akın'ın evinde zaman zaman Mustafa Alabora, Güven Şengil, Lale Arıkdal toplanıp THKP-C'nin ideolojik-politik çizgisi üzerindeki ihtilafları değerlendirirlerdi ve Çayan taraftarı bir çizgiyi benimserlerdi. Nitekim o grubun içinde yer aldılar. Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz'ın saklanmaları için bir ev arıyorlardı. Bu arayış Erkan Akın'ın evinde zaman zaman Mustafa Alabora ve Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu tarafından konuşulurken, Mustafa Alabora, Lale Arıkdal'ın evini kullanabileceklerini düşünse de, Lale'ye bu teklifi Güven Şengil

13. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 253.

vasıtası ile yaparlar. Lale önce Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu ile tanıştırılır. Veyisoğlu, Lale'ye aranılan arkadaşlarından Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz'ın evinde saklanıp saklanmayacağını sorar. Lale, evi birlikte paylaştıkları kız arkadaşının yakında evden ayrılacağını, bunun ancak onun ayrılmasından sonra mümkün olacağını söyler. Evin adresini Veyisoğlu'na verir.

İstanbul'da arkadaşlar arası irtibatı sağlama görevini, Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu ve Hv. Tğm. Tamer Hazer'in izin sürelerinin bitmek üzere olması sebebiyle Hv. Ü. Tğm. Faik Güleçyüz üstlenir. 7 Şubat 1972 günü senelik iznini alarak İstanbul'a gelir ve Hv. Yzb. Haldun Yeşil'in evine gider. Bu evde Şerafettin Serdar ile tanışır. Hv. Yzb. Haldun Yeşil, Seyfi Akman ve Faik Güleçyüz örgütsel meseleleri konuşmak için aynı gece İsmail Samur'un evine Seyfi Akman'ı götürürler. Eve geldiklerinde, evde Hv. Tğm. Tamer Hazer, Hv. Tğm. İsmail Samur ve Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu ile karşılaşırlar.

Daha sonraki gün Veyisoğlu, Faik Güleçyüz'ü Rıza Çolak'ın evine götürerek, 'bundan böyle gerekli irtibatları bu arkadaşımız vasıtasıyla sağlayacağız,' der. Eve aynı zamanda Ziya Yılmaz'ın da çağırılması üzerine, görüşmek amacıyla İstanbul'a gelen İsmet Öztürk, her iki kişiyle tanıştırılır. O gece Faik Güleçyüz, Kenan Yada ve Rıza Çolak birlikte gizlenme çukurunun kapağını yapmak için alınan tahtaları alarak Levent Menekşe Sokak'taki eve götürürler. İsmail Samur'un evindeki Ulaş Bardakçı da bu eve getirilir.

Ulaş Bardakçı, Faik Güleçyüz'e, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga grubu ile aralarındaki fikir ayrılığını ayrıntılı bir şekilde anlatır. O gece Yılmaz Veyisoğlu, Haldun Yeşil'lerde bulunan Şerafettin Serdar'ı bu eve getirir.

9 Şubat 1972 günü Faik Güleçyüz ve Tamer Hazer, Yılmaz Salih Veyisoğlu'nun verdiği para ile İsmail Samur'un evinden alınan kullanılacak eşyaları getirir. Tamer Hazer, Faik Güleçyüz'e İstanbul'da bulunan arkadaşlarının ev ve iş adreslerini verir. Daha sonra Tamer Hazer, Faik Güleçyüz'ü Levent Menekşe Sokak'taki eve götürerek, Ziya Yılmaz ve Ülkü Ahmet Cafer ile tanıştırır. Ziya Yılmaz, örgütte doğan fikir ayrılıklarından bahseder. Ziya Yılmaz, Karadeniz Bölgesi ile ilgili konuları görüşmek istediği Ertan Sarıhan'ın İstanbul'a gelmesi üzerine onunla bu konular hakkında ayrıntılı olarak tartışıp neler yapılması gerektiği üzerinde kafa yorarlar. Ayrıca İsmet Öztürk, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga ile aralarındaki

fikir ayrılığı da canlarını sıkar. Mahir Çayan, Ertan Sarıhan'la Karadeniz Bölgesine geçip orada gerilla eylemlerine devam etmeleri gerektiğini söyleyerek saklanabilecekleri yer üzerinde konuşurlar.

Ziya Yılmaz Salih Veyisoğlu tarafından verilmiş olan 1.000 Mark para, görünmez yazı yazmaya yarayan ve yazıyı görünür hale getiren ekipmanları, birkaç gün sonra Tamer Hazer ile Mahir Çayan'a gönderir. Erkan Akın'ın evinde bulunan Yılmaz Salih Veyisoğlu, Cengiz Özateş ve Ulaş Bardakçı ile görüşmek istediğini söyler. Bunun üzerine Cengiz Özateş ve Faik Güleçyüz, Hv. Ütğm. İsmail Samur'un evinde kalan Ulaş Bardakçı ile görüşmeyi gerçekleştirir. Ulaş Bardakçı ile Cengiz Özateş fikir ayrılığı üzerindeki görüşlerini birbirine aktarırlar. Ulaş Bardakçı, Cengiz Özateş'ten bir peruk temin etmesini ister. Peruk için gerekli parayı Faik Güleçyüz, Cengiz Özateş'e verir.

Diğer taraftan sahte nüfus hüviyet cüzdanı ve diğer belgelerin hazırlanmasında kullanmak için gerekli olan ekipmanlar Yılmaz Salih Veyisoğlu ve Faik Güleçyüz tarafından temin edilerek Şerafettin Serdar'a verilir.[14]

Üç Beş Tane Fukara Gecekondu Kadını "Oğlum Arabanız Yanıyor"

İbrahim Çenet yıllar sonra Ulaş Bardakçı ile olan anılarını şöyle anlatır:

Ulaş THKP-C'nin on iki kişilik yönetim kurulu üyesi. O zamanlar örgütteki bir insanın çok görevi de vardı. Ulaş en önde vurucu güçte görev almakla beraber aynı zamanda örgütün tüm silah, teksir makinesi, cephane daha çok da araba gibi araç gereçlerinin genel sorumlusuydu. Bu araç gereçlerin temini ve dağıtımını o sağlıyordu.

Hatta Ulaş'ın yaptığı ilginçliklerden bazılarını anlatayım. Bir gün Mahir Çayan'lar İstanbul Kadıköy tarafında bir banka soyacaklar. Araba işini mutlaka Ulaş halledecek. Ulaş yanındaki arkadaşlarına diyor ki:

"Yav banka soyanlar arabayı ne yaparlar?"

"Tabii ki çalarlar."

Çalarlar ama iyisine denk gelir kötüsüne denk gelir hatta fukarasına denk gelir niye öyle olsun diye aralarında münazara yaparlar ve birisi "Peki, ne yapalım?"

14. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 314-316.

Ulaş "Yav gidelim Levent'te zenginlerden birinin arabasını çalalım" diyor.

Bu akıllarına yatar, giderler Levent'e Amerikalıların en güzel Land Rover arabalarından birini çalmak için yola çıkarlar. Bu arabayı açmak, düz kontak yaptırmak, çalıştırmak zor. Fakat Ulaş Bardakçı'da bu araba çalmanın uzmanı. Oradan gözlerine kestirdikleri Land Rover bir arabayı çalıyorlar. Ulaş ertesi gün bu aracı bir yerde kamufle ediyor. Daha sonra bu aracı soygunda kullandıktan sonra Hüseyin Çevahir'le birlikte şehrin dışında bir gecekondu mahallesine götürüp orada daha önce hazırladıkları benzinli üstübüyü yakıp arabanın içine atıyorlar. Araba yanmaya başlıyor, tam oradan ayrılıyorlarmış ki evin önünde oturan üç beş tane fukara gecekondu kadını "Oğlum arabamız yanıyor" diyorlar.

Ulaş "Ha, ana bizde itfaiyeye haber vermeye gidiyorduk" diyor.

* * *

Söz Ulaş'tan açılmışken onunla ilgili bir anıyı daha anlatayım size.

12 Mart 1971 askerî darbesinin ardından bazı arkadaşlarımız aranır duruma düşmüşlerdi. Bu arkadaşlarımıza sahte nüfus cüzdanı gerekliydi. Bu nüfus cüzdanlarının kontrollerde sahte olduğu belli olmamalıydı. Bu konuya kafa yorarken araç gereç, silah ve teknik konularda uzman olan arkadaşımız Ulaş girer devreye. Kısa zaman sonra nüfus cüzdanlarını temin eder ve nasıl temin ettiğini de şöyle anlatır.

Ulaş "Ben bir iş yaptım, amma kötü mü yaptım, iyi mi yaptım ben de bilemiyorum. Bir yanı mutlaka iyi ama, bir yerinde de kötülük var. O benim biraz içime battı."

Arkadaşlarından biri "Hayrola?"

Şimdi bu Doğu Perinçek'in adamları, alan öğretmenleri var, onların taraftarları. İlkokuldaki çocukların nüfus cüzdanlarını çalıyorlar. O, adı soyadı kısmını ilaçla siliyorlar, ondan sonra onu sahte hüviyet yapıp verecekleri kişinin adını soyadını yazıyorlar. Tabii bu silinen yer ne de olsa biraz tahrip oluyor. Böyle yaptığın bir hüviyet pek de güvenlikli olmuyor. Ayrıca o okuyan çocuklara da yazık oluyor. Biz bunların böyle yaptığını biliyoruz yakalananların ifadesinden.

Ulaş diyor ki "durun ben bu hüviyetlerin orijinalini yapayım". Ulaş yakışıklı, şık giyimli, pantolonunun kemeri yılan derisi, atletik vücutlu kilosu yok. Gitmiş İstanbul'daki nüfus dairelerini gezmiş.

Eminönü Nüfus Dairesi'nde yaşı 30'a gelen parmağında evlilik ve nişan yüzüğü olmayan bir kızı kestirmiş gözüne. Saat tam 11.55'te kuyruğa girmiş. En son kendinden sonra bir adam daha gelip Ulaş'ın arkasına sıraya girmiş.

Ulaş "Buyurun amca benim vaktim var, siz geçin öne" diyerek sırasını o yaşlı adama vermiş. O da öne geçince Ulaş en sona kalmış. Adam işini yaptırıp oradan uzaklaşınca Ulaş tek başına kalmış.

Ulaş kıza yaklaşıyor, kız soruyor "Çocuğunuz mu oldu, nüfus cüzdanı mı çıkartacaksınız?"

Ulaş "Yaa yok ben aslında, ben mühendisim, seni geçenlerde falan yerde görmüştüm, eğer isterseniz, çaya, çorbaya davet etmek istiyorum" demiş.

Kız 30 yaşlarında evde kalmış, o yaşa kadar ne nişan var ne evlilik. Ulaş gibi genç, şık adamı görünce teklifi geri çevirememiş. Gitmişler oturmuşlar çaylarını kahvelerini içmişler.

Ulaş'ın amacı oraya giderken nüfus dairesinin giriş çıkış ve oradan o boş nüfuz cüzdanlarını nasıl aşırabilirim planı.

İkinci bir defa daha buluşmuşlar kızla. Yine oraya buraya bakarak emelini nasıl gerçekleştiririm diyerek nerdeyse nüfus dairesinin fotoğrafını çekiyor.

Ertesi gün iki arkadaşını alarak gitmiş. Nüfus dairesinin kapısını mis gibi açmışlar, içeride boş bir tomar nüfus cüzdanı, onları alarak bir de yanında damga vuran makineyi de alıp oradan uzaklaşıyorlar.

Gelene sahte hüviyet verilecek. Arkadaşı Ali Hiçkorkmaz'a yeni bir hüviyet düzenler, Eminönü Nüfus Dairesi'nden zayiinden dolayı verilmiştir, cart curt. Gayet güzel mis gibi kimlik.

"Arkadaşım iyi güzel de, ben sabahtan beri senin durumun merak ediyorum, nedir bu?"

"Ben bir iş yaptım da galiba kötü de yaptım. İki gün de olsa 'ben mühendisim, seni gördüm, hoşlanıyorum, birbirimizi tanıyalım' der gibi kıza iyi yapmadım."

"Yok kardeşim sen kızla ne yatmışsın ne kalkmışsın, ne bilmem neye götürmüşsün. Bu kadar kusur kadı kızında da olur" diye takıldım.

* * *

Ayrıca bir konu daha.

Maltepe Cezaevi'nden kaçılmış, Levent'te sokak içinde bir dairede kalıyorlar. Ulaş lise sondaki çocuklara benziyor. Sokaktaki çocuklarla beraber ikindi üzeri sokakta küçük dandik bir topla, top

oynuyorlar. Ulaş'ın saçı biraz azdı, hem kelliğini kapatmak için hem de cezaevinden kaçmış, tanınmamak için kafasına peruk takıyordu. Normal zamanda bu peruğu takmazdı. Sokaktaki çocuklarla top oynarken topa hızlıca vurduğunda kafasından peruk düşer, üst tarafında da sadece atleti, altında pantolonu var. Çocuklardan biri:

"Ağabey peruğun düştü" diyor.

O da hiçbir şey olmamış gibi gayet sakin, yere düşen peruğu alıp başına takıyor. Çok zeki aynı zamanında teknik biri bizim Ulaş.

* * *

Başka bir anı, Efraim Elrom kaçırılmış, götürülmüş. Efraim Elrom İngilizce olarak Ulaş'a diyor ki "Beni Filistin gerillalarına mı kaçırıyorsunuz? Yoksa Türk gerillalarına mı kaçırıyorsunuz?"

Ulaş "Türk gerillalarına."

Elrom "İyi o zaman."

"Niye iyi?"

"Filistinliler çok gaddarlar, kaçırdıklarında götürür işkence yapar öldürürler. Oysa Türk gerillalar kaçırırlar sonra da bırakırlar."

Daha o zamanlar THKP-C'nin adı daha duyulmamıştı. Deniz'ler Amerikalıları kaçırıp daha sonra serbest bıraktılar. Daha sonra başka bir grup Amerikalıları kaçırdı, onlar da bir müddet sonra serbest bıraktılar. Elrom buna istinaden fikir geliştiriyor.

Ulaş, Elrom'a "Biz o senin bildiğin kişilerden değiliz" gibi bir şeyler söylüyor.

Ulaş'a "fukara" derdik, nedenini de pek bilmiyorum ama masrafsızdı, aza kanaat ederdi, gereksiz konuşmazdı; belki bu sebeplerden dolayı fukara denmiştir.

* * *

Çenet'in Ulaş Bardakçı ile olan anılarının ardından, ben de İstanbul Beyoğlu'nda bir film şirketindeki sohbete konu olan Ulaş'la ilgili bir konuyu Mehmet Usta'nın ağzından aktardım Çenet'e:

Ulaş'ın teyzesinin kocası öğretmenmiş. TÖS'ün kurucularından biri olduğunu da duymuştum. Bir gün öğretmen bir arkadaşımla Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun Ankara'daki kongresine gitmiştik. Ben 1970 öncesi TİP'in üyesiydim. Malatya Kürecikli olan Hüseyin Aygün arkadaş da TİP'in üyesiydi ve çok aktif biriydi. Haydar Bey'le tanışıyorlarmış. Her ikisi de öğretmen olduğu için.

Ankara'da kongreye katıldık. O kongrede yanılmıyorsam eğer, Faruk Pekin seçilmişti. Öyle kalmış aklımda. Kongreden sonra

orada bulunan Adanalılar bize bir çiğköfte yapsın diyerek bizi Haydar Bey'in evine davet ettiler. Biz de davete icabet edip şehrin bir hayli dışında bir tepeyi aşınca deremsi bir yerdeki eve gittik.

Çiğköftenin yapımında kullanılan etin dışında bulgur, maydanoz, soğan gibi malzemeler var. Arkadaşlardan biri "Et yok, et nerde?"

Başka biri "Eti çocuklar getirecek."

Bekliyoruz et gelecek diye. Ne gelen var, ne giden. Et yok ortada. Hava da iyice kararmıştı. Bir de baktık üç genç içlerinden biri kız çıkageldiler. Birinin omzunda beyaz bir torba vardı, o torbayı yere atarak "Aha size et."

Aramızdan biri "Eti nerden buldunuz?"

Genç adam "Faşist bir kasabın camını kırıp oradan aldık."

O eti çıkarıp bizim Adanalı arkadaşların emeğiyle hazırlanan o çiğköfteyi yemiştik. Daha sonra o Haydar Bey'in oğlu olan Alaaddin Orhan, bana eti getiren o genç adamın Ulaş Bardakçı olduğunu söylemişti.

Ulaş Bardakçı'nın Üvez Sokak'ta öldürülmesi İle ilgili basında çıkan haberlerde bir bakacak olursak:

Hayat Mecmuası Bu Olaya "Adım Adım Büyük Takip" Diye Başlık Atarak Yer Verir:

Heyecanlı cumartesi herhangi bir kış sabahı gibi başlamıştı ortalıkta hiçbir fevkaladelik görünmüyordu. Fakat gece tam üçü beş geçe Fındıkzade'nin kendi halinde bir mahallesinde birkaç saat sonra da Arnavutköy'ün sakin Üvez Sokağı'nda tabanca ve makineli tüfek sesleri duyuldu, üç buçuk aylık nefes kesici takip, en heyecanlı yerine gelmişti…

Bir bölümünü daha sonra Ulaş'ın yere yatırılmış cesedinin sağ kolu yana açık sol kolu ise yan tarafa paralel uzanmış ve bacakları v şeklinde açık, başucunda dokuz kişinin beklediği bir fotoğrafın altına şöyle bir yazı düşüyordu basın: "Son çarpışma on dakika sürmüştü. Sonunda polis memuru Reşat Okutan'ın kurşunlarına hedef olan şehir eşkıyası Ulaş Bardakçı'nın cesedi saklandığı evden dışarı çıkartıldı. Bu vuruşmada cesur polis memuru Okutan da ağır yaralandı." Basının diğer sayfasına geçtiğimizde Ulaş Bardakçı'nın yakın çekim bir fotoğrafını görüyoruz. Ulaş'ın fotoğrafın altına da şöyle yazıyor: "34 KURŞUN, gizlendiği evin banyosunda kıstırılan

şaki Ulaş Bardakçı'nın cesedinde 34 kurşun yarası tespit edildi." Devam ediyoruz THA foto muhabirleri Kutlu Ertuna ve Atılay Gülen'in çektiği evin deniz tarafında görülen fotoğrafın üst köşesine şöyle bir yazı ekleniyor: "Arnavutköy'de kuşatma başlıyor.""Saat 07.00'de Arnavutköy Üvez Sokak 8 numaralı apartmanı kuşatan güvenlik kuvvetleri tedbirleri almış ve Ulaş Bayrakçı'yı kapana kıstırmışlardı" (Çekilen resmin üzerinde bir ok işareti var). "Okla işaretli dairede saklanan şehir eşkıyası ve kendisine yataklık eden dairenin kiracısı Lale Arıkdal ise olanlardan habersiz kapalı perdeler ardında çaylarını yudumluyorlardı." Bu resim çatışmadan iki dakika önce çekilmiştir, diye not düşülmüş. Bu haberin yazılarını da Koray Güney ve Deniz Banoğlu yapmışlar.

Önce Farklı Evlere Baskın Düzenlenir

Geçiyoruz üçüncü sayfaya. Oradaki resim yine evin denize bakan tarafı olan bölümden, geriden çekilmiş ve Ulaş Bardakçı'nın gizlendiği daire ve üst katlarından birinin üzerine de "1. Şube Müdürü Mahmut Dikler'in dairesi" diye büyük harflerle not düşülmüş. Evin çevresinde 16 kişilik güvenlik güçleri.

Geçiyoruz başka bir sayfaya evin bir bölümü ile Ulaş'ın cenazesinin evden çıkarılış ânındaki bir resim. Bu resmin üzerine ise şöyle bir yazı eklenmiş: "ARNAVUTKÖY ÜVEZ SOKAK SAAT: 7.30 güvenlik kuvvetleri bir gün arayla Arnavutköy'de iki ayrı eve baskın yapmışlardı. Ama hiçbir ize rastlanmamıştı. Bunun üzerine ihbarlar bir daha değerlendirildi."

Burada bir not düşmekte fayda var Lale Arıkdal'la yapmış olduğum söyleşide kendilerini ihbar eden birilerinden şüphelendiğini ama net olmadığı için de isim vermeyeceğini söylemişti.

Güvenlik güçlerinin ihbarı tekrar değerlendirilmelerinden sonrası Ulaş Bardakçı'nın saklandığı apartman dairesi tespit edildi. Üvez Sokak 8 numaralı apartmanın zemin katıydı bu (yani bodrum). Güvenlik kuvvetleri derhal evin çevresini kuşattılar. Bu arada çember gittikçe daraldı. Çelik yelekli polis memurları şehir eşkıyasının bulunduğu dairenin karşısındaki boş dairenin camını kırarak içeri süzüldüler. Aralarından ikisi Tanzer Gürbüz ve Reşat Okutan, Ulaş'ın sakladığı dairenin zilini çaldılar. Kendilerine kapıyı genç bir kız açtı Lale Arıkdal'dı adı. Polisleri içeri aldı. Evde yalnız olduğunu odaları diledikleri gibi arayabileceklerini söyledi. 1. Şube memurlarından Taner Gürbüz salonu ve Lale'nin yatak odasını araştırırken arkadaşı

Reşat Okutan eli silahının tetiğinde Ulaş Bardakçı'nın saklandığı odanın kapısını araladı işte o anda silahlar patladı. Diğer polisler arkadaşları Reşat'ın, "Vuruldum!" diye haykırdığını duydular. Bu haykırışa dışarıdan odayı tarayan güvenlik kuvvetlerinin makineli sesleri karıştı. O sırada salonda bulunan polis Taner Gürbüz de arkadaşının yardımına koşarken elinden ve bacaklarından yaralandı. Ama Reşat Okutan'ın "onu vurdum öldürdüm, öldürdüm" diye bağırması içini ferahlattı. Sonra uzun süren bir sessizlik oldu. Ardından güvenlik kuvvetlerinin ayak sesleri ve telaşlı konuşmaları doldurdu kanlı daireyi. Ulaş Bardakçı'nın cansız yere serildiği odanın görünüşü gangster filmlerinden bir sahneyi andırıyordu. Ağır yaralı polis memuru Reşat Okutan'la şehir eşkıyasının cesedi birbirlerinin üzerine yığılmıştı adeta. Arnavutköy Üvez Sokağı sakinleri gürültülü başlayan cumartesi gününün sabahında pencerelerinden önce yaralı polislerin sonra da Lale Arıkdal'ın götürüldüğünü ürkek bakışlarla seyrettiler. Ya Ulaş Bardakçı'ya ne olmuştu? Az sonra dışarı çıkartılan kanlı ceset herkesin zihnine takılan bu sorunun karşılığını verdi. O sırada saatler 7.30'u gösteriyordu. Üvez Sokağı'nda yalnız huzurun bekçisi güvenlik kuvvetlerinin tok ayak sesleriyle arada bir yükselen kısa kesik cümleli konuşmaları duyuluyordu.

Mahallede Hiçbir Şüphe Çekici Hareketleri Görülmemişti

Öbür sayfaya geçtiğimizde sol üst köşede Ziya Yılmaz'ın çizgili pijaması ile hastane odasında yatmakta olduğu yaralı resmini görüyoruz. Resmin altında da şöyle yazıyordu:

OLAYLARIN ADAMI ZİYA Fındıkzade baskını sonunda Tevfik Fikret Sokağı'nda Kısmet Apartmanı'nın bodrum katında ele geçirilen firari şehir eşkıyası Ziya Yılmaz hastanede devamlı sinir krizleri geçiriyor. Dev Genç muhasebecisi olan 34 yaşındaki Yılmaz cezaevinden kaçan beş şehir eşkıyasından biri olduğu için olayların kilit adamı sayılmaktadır. Ziya Yılmaz'ın resminin altında iki küçük resim daha var onların altına da şöyle yazmışlar:

EVLERİNİ ŞAKİLERE AÇAN KARI KOCA Eli silahlı anarşistlerin bombalı yakalandığı Kısmet Apartmanı'nın bodrum katını Hüseyin ve Safiye Özkan çifti bundan iki ay önce kiralamışlardı. Mahallede şüphe çekici hiçbir hareketleri görülmeyen karı kocanın

akıbeti herkesi şaşırttı. Hele Bursalı bir sütçünün kızı olan Safiye Özkan'ın anarşistlere katılmış olması ailesine büyük darbe oldu.

Fındıkzade Olaylarının bilfiil içinde yer alan Safiye-Hüseyin Özkan çiftiyle İstanbul'un Kadıköy yakasındaki evlerinde, 19 Şubat 1972'de neler yaşadıklarını konuştum, işte anlattıkları:

İsimsiz '68'liler

Safiye ve Hüseyin Özkan çiftinin evine Osman Cavit İyigün ile birlikte gittik. Bizi çok samimi bir ortamda karşıladılar. Hüseyin Özkan rahatsızlığı nedeniyle bizi tekerlekli sandalyede karşıladı. Konuşma yetisi zayıflamış. Konuşmaların büyük bir bölümünü Safiye Özkan'la yaptık. Zaman zaman Hüseyin Özkan da konuşmalara katıldı fakat konuşma zorluğu nedeniyle bu konuda devreye Safiye Özkan girerek yardımcı oldu.

Bu oluşumun içine nasıl girdiniz? Asıl önemlisi sizlerin bilfiil yaşadığı Fındıkzade'deki çatışma öncesi, çatışma ânı ve sonrasını anlatır mısınız?

Ben, Bursa Kız Lisesi'ni bitirip daha sonra İstanbul'da Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldum. Türkoloji sertifikamın olması sebebiyle öğretmenlikte yapabiliyordum. Sırasıyla Eyüp Lisesi, Bozdoğan Ortaokulu, Cibali Kız Lisesi ve Oruçgazi Ortaokulu'nda öğretmenlik yapmıştım.

Beni bu oluşumun içine iten sebeplere gelecek olursak, büyük ölçüde okuduğum kitapların bunda önemli etkisi oldu diyebilirim. Okuduğum kitaplarda bahsedilen haksızlıklar, insanların ezilmesi, insanların sınıflara ayrılması, insanların adam yerine konulmaması gibi konuların işlenmesi beni bu yöne itti. Devrimci düşünceye sahip kimselerde bu söylediklerimi görmedim. Onlar insan sevgisiyle doluydular. İnsan sevgisi olmayanların devrimcilikten de bahsetmemeleri gerekir bence. İnsanseverlik bizim özümüzde var.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi karşısındaki bahçede Hasıraltı diye bir yer vardı. Orada zaman zaman Hasıraltı konuşmaları yapılırdı. Ben de o konuşmaların büyük bir bölümüne katılırdım. Orada sol görüşlü arkadaşlarla güncel konuları tartışır, bazen de yürüyüşlere, protestolara katılırdım. Bir gün Güzel Sanatlar Akademisine gitmiştim ve orada bana ajan muamelesi yapmışlardı, onu hiç unutamam. Beni orada tanımadıkları için böyle davranmışlar. Zaten o dönemde herkes herkesten şüphe ederdi, bu hoş olmayan bir şeydi ama böyleydi. Sanki bu bir gelenekti.

Ben o dönem Vakıflar Kız Yurdu'nda kalıyordum. Erkek Vakıflar Yurdu'nda kızlı erkekli ortak geceler düzenlenir, elde edilen gelirlerle yoksul öğrencilere yardımlar yapılırdı.

1970'de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin İç Hastalıkları Bölümü'nün kütüphanesinde çalışmaya başlamıştım. Hüseyin'in bir arkadaşı Niyazi Tekin, Balıkesir Öğrenci Yurdu'ndaki çatışmada ağır yaralı olarak hastaneye getirilmişti. Niyazi'ye ne gibi bir yararım olur, kan vermek gerekebilir, orada tanıdığımız doktorlara rica eder, ona daha iyi davranırlar gibi düşünce içerisinde oraya gitmiştim. İşte eşim Hüseyin Özkan'la orada tanıştım. Tanıştık, fakat ne yazık ki Niyazi'nin yaşaması da mümkün olmamıştı. Onu da kaybettik, öldü orada.

Hüseyin Özkan araya girerek şöyle dedi:

"Son devrimci de öldü."

Eşimle tanışmamız 11-12 Nisan 1971, Niyazi'yi ise bir hafta sonra kaybettik. Doktorlar uzun uğraşlar verdiler Niyazi'nin yaşaması için fakat mümkün olmadı. Hatırlarım, Malatyalı bir baş asistan vardı Mesut Parlak, Niyazi'yi kurtarmak için çabası görülmeye değerdi. Bir şeyi söylemeden geçemeyeceğim o dönemin doktorları insanların sağ görüşlü veya sol görüşlülüğüne göre hareket etmiyorlardı.

Hüseyin arkadaşlarıyla birlikte Niyazi'nin cenazesini memleketine götürdü ve geri döndüğünde de Malatya'ya gitti. Oradan da dağa çıkacaklardı. Dağa çıkmak için son hazırlıklarını yaparken fikir değiştirip arkadaşları ile İstanbul'a dönmüşlerdi. Dağa THKO'lular çıktılar. Biliyorsunuz orada Sinan Cemgil, Kadir Manga ve Alpaslan Özdoğan ölü, Mustafa Yalçıner ile Hacı Tonak yaralı olarak kurtulmuşlardı. Bizim evliliğimiz Hüseyin'in Malatya'ya gidişiyle biraz gecikti fakat gelmesiyle birlikte evrakımızı tamamlayıp 17 Aralık 1971'de evlendik. Evlilik hazırlığı yaparken bir taraftan da ev aramaya başladık ve Fındıkzade Kızılelma Caddesi Tevfik Fikret Sokak'taki bir apartmanın bodrum katını tutup oraya yerleştik.

Yanında Ziya Yılmaz Yatıyormuş, O Ölmesin Diye Hüseyin Onun Üzerine Bacağını Uzatmış

13 Şubat 1972 günü Rıza Çolak'ın evinde kalan Ziya Yılmaz bu evin tehlikeli olmaya başlaması sebebiyle Rıza'dan yeni bir ev bulmasını ister. Ertan Sarıhan'da daha önce Osman Cavit İyigün'den arkadaşlarının kalması için bir ev bulmasını istemişti. Bu sebeple

Osman Cavit İyigün daha önceden tanıdığı ve yeni evli olan Hüseyin-Safiye Özkan çiftinin Fındıkzade'de bulunan evlerine giderek Rıza Çolak'ı onlarla tanıştırır ve Ziya Yılmaz'ı ve Şerafettin Serdar'ı kısa bir müddet evlerinde misafir edip edemeyeceklerini de sorarlar.

Safiye Özkan o evde olup bitenleri şöyle anlatır:

Bir gün Osman Cavit, Rıza Çolak'la bize geldiler, Rıza'yı o gün tanımış olduk. Rıza Çolak bize birkaç arkadaşının kısa süreliğine kalacak bir eve ihtiyacı olduğunu söyledi. Biz de hiç tereddüt etmeksizin kalabileceklerini söyledik. Evimiz çok küçük olmasına rağmen kabul etmiştik. Sokakta kalmışlar, zor koşullarda o insanlar, onlara bir süreliğine yardım edebiliriz, diye düşündük. O insanlar (Ziya Yılmaz, Şerafettin Serdar) geldiler fakat gidecek bir yer de bulamadılar. Ben normal yaşantıma devam ediyorum, gündüz işime gidip gelirken bakkal alışverişimi de diğer günlerde yaptığım gibi yapıyorum. Hüseyin ise onlarla kalıyordu. Biz eşimle arka odada yatıyorduk. Gelen arkadaşlar ise oturma odası dediğimiz küçük odada kalıyorlardı.

Rıza da o gün o evde kalır. Ziya Yılmaz, Rıza'dan Mustafa Alabora'ya giderek "mermi ve para getirmesini" söyler. Rıza bu istekleri yerine getirmek için evden ayrılır.

Biz o gün Rıza Çolak'ın gelmesini bekliyorduk fakat gelmedi. 18 Şubat gecesi birileri geldi pencereye güm güm, diye vurmaya başladılar. Eyvah polisler geldi dedik. Fakat gelenlerin sesinden onların Osman Cavit İyigün ile Leyla Dedal olduğunu öğrenince, önce onların da zarar görmesini istemediğimiz için kapıyı açmak istemedik. Kapı çalışlarındaki kararlılık onları içeri almamıza sebep oldu, fakat bir daha dışarı çıkamadılar. Rıza'nın gelmemesi bizi iyiden iyiye şüphelendirmeye başlamıştı. İlk önce pencereden silah atışları başladı. Her taraftan silah sesleri geliyor. Askerler daldılar içeriye, bizden silah atılmadı, öyle hatırlıyorum. Ben Leyla Dedal'la birlikte arka odadayız. Hüseyin önce göğsünden vurulmuş, kurşun göğsünü sıyırıp geçmiş. Yanında Ziya Yılmaz yatıyormuş, o ölmesin diye Hüseyin bacağını onun üzerine uzatarak onu korumaya çalışmış fakat Hüseyin'in bacağına isabet eden kurşun onun bacağında parçalı kırık oluşturmuş. Çok kan kaybetmiş, dışarı doğru o vaziyette sürükleyerek çıkarmışlar. Ben Hüseyin'i gördüğümde daire kapısının önünde boylu boyunca yatıyordu. Biz onu orada gördük ama bir şey yapamadık. Bizi de yaka paça sürükleyerek götürdüler. Sonra dua ettiğimi hatırlıyorum, Hüseyin'e ve karnımdaki bebeğe bir şey olmasın, diye. Sanırım bu annelik içgüdüsü. Hüseyin olayların

etkisiyle hamile olduğumu unutmuş. Aslında hamile olduğum da tam kesin değildi, zira o kargaşada test yaptıramamıştım fakat öyle hissediyordum, hissim de doğru çıktı. O bebek büyük oğlum Ulaş'tı ve 3 Kasım 1972'de doğdu. Hüseyin'den uzun süre haber alamamıştım. Polisin radyosu ve telsizinden kırık dökük bilgiler kulağımıza geliyordu. Lale Arıkdal da bizimle birlikte kalıyordu. Leyla Dedal'ı teselli etmek için şöyle dediğimi hatırlıyorum: "Korkma, seninki (Osman Cavit İyigün) az yaralı, fakat Hüseyin ağır yaralı."

Şöyle bir şey daha hatırlıyorum.

Lale Arıkdal'ın annesi çok güzel yemek yapardı. O yemeklerin tadını hâlâ unutamıyorum. Hele o sıcak sıcak getirdiği hamsili pilavını hiç unutamam, bir daha o tadı hiçbir yerde bulamadım. Sirkeci'de gözetim altındayken gözetim yerine tabaklarla yemekler taşırdı. Lale çok güzel bir kızdı, hâlâ öyle mi bilmem? Bu soru üzerine ben de Lale Arıkdal'ın belgesel çekiminden bir bölümü izlettiğimde, "Evet, hâlâ güzel," dedi Safiye Özkan.

Sonra hapishaneye götürüldük. Oranın en kötü yanı insanlara kelepçe takılması, insanın ağrına gidiyor. Orada beni güçlü kılan şey karnımda taşıdığım bebekti, o bana güç verdi. Fakat Hüseyin'den uzun süre haber alamamak beni çok kaygılandırıyordu. Bir ara ayağının kesileceği şeklinde bir haber almıştım, bu beni yıkmıştı. Şimdiki bu durumunun (Parkinson) biraz da o yediği kurşunların vücutta yarattığı tahribattan olabileceği düşünülüyor ama kesin bir kanıt yok. Bacağı tedaviden sonra 15 santim kısalmıştı. Hüseyin hastanede kaldığı sürenin tamamını yatağa zincirle bağlı olarak geçirmişti. Eşimi o çatışmadan sonra önce Tıp Fakültesi'ne kaldırdılar fakat orada doktorların müdahale etmesine izin vermediler.

Sanıyorum orada Hiram Abas da vardı, daha sonra resimlerini gördüğümde tanıdım. O operasyonu yönetmiş ve çatışmada yaralanıp oraya getirilmiş. Tıp Fakültesi'nde güvenlik yok diyerek komple hastaneyi boşalttılar. "Tez elden bunları buradan götürelim" dediler. Orada bir gün kaldık. "Hiç kimsenin umurunda değil, senin kafana ne olmuş, senin ayağında ne var, böyle şeyler kimsenin umurunda değil." Çok şikâyet eden bir kişi değil Hüseyin. Örneğin, ayağı 15 santimetre kısaldı, bundan dolayı sızlanmadı. Ayağının üzerinde duran sorumluluk sahibi bir kişiliği var. Bize çektiği acıları hissettirmedi. Ayağındaki kısalmanın tedavisi için Almanya'ya gitti. Orada bizim davadan yargılanan doktor dostlarımızdan çok yardım gördük, orada bizimle ilgilendiler. Köln'de bir kilise hastanesinde ameliyatını sağladılar eşimin. O zaman memleketimizde olmayan bir teknikle

ayağını kestiler. Kalçadan alınan kemiklerle ayağı milim milim uzattılar. Yıl 1976, çok büyük bir acı, düşünebiliyor musunuz? 35 kiloya düşmüştü eşim. Kalçadan kemik alıp eklediler. İki yanına da plaka koyarak çivi ile monte ettiler. Bu tedavi tam üç ay sürmüştü. O yıllarda ülkemizde döviz sıkıntısı nedeniyle ve yurtdışı çıkışlarındaki güçlükler nedeniyle Hüseyin zamanı gelmeden her iki plakayı da çıkartmıştı. Maddi açıdan çok sıkıntıdaydık, ikinci bir defa daha yurtdışına çıkmaktaki güçlük böyle bir şey yaptırmıştı eşime. Eşim çok hareketli biri, bir gün çok sıkılmış olmalı ki koltuk değnekleri ile yürürken birdenbire değnekleri atıp yürümeye başladı. Fakat bu tezcanlılık ona çok pahalıya maloldu. Çünkü yürümeye başladığında ayağı kırıldı. Bu olayın tam da bayrama rastlaması sebebiyle bir doktor bulamamıştık, o sebeple yamuk yumuk kaynadı. Arkadaşlarımız Macit Uzel'den randevu aldılar, fakat Uzel bakana kadar ayak kaynamış, belki de ameliyat yapmak istemedi bilmiyoruz.

Hüseyin yukarıda da bahsettiğim gibi hayatı hep mücadele ile geçmiş bir kişi. Ayrıca tabiata âşık bir insan. Ayağında büyük problemler olmasına rağmen, 600 metre uzaktan su taşıyarak bahçemizi ağaçlandırdı. Bu konularda çok inatçı birisi. Herkes eskiden yurtdışına gittiklerinde elbise, ayakkabı, elektronik eşyalar getirirken Hüseyin bitki ve bitki tohumları alır getirirdi, bahçemizi cennete çevirmişti. Oğlumuz yurtdışında, ondan gelirken bitki tohumlar getirmesini isteriz, işte tabiata düşkünlük bu olsa gerek.

Eşimin uzun bir süre gazetecilik serüveni de oldu. Önce *Vatan* gazetesinde göreve başladı daha sonra *Cumhuriyet* gazetesinde çalıştı. *Vatan*'da Sabetay Varol, Cengiz Çandar ve Aslan Başer Kafaoğlu gibi kişilere öncülük yaparak sendikal hareketlere katılıp grevler yapmışlardı. *Cumhuriyet* gazetesinden aşırı solda, devrimci diye işten atıldı. İnsanlar sigortasız çalıştırıldığı için gazeteye dava açmıştı ve davayı kazandı. Kazandı ama bir daha o gazeteye geri dönmedi, yapılanları içine sindiremedi. Hatta gazeteden, "Daha ne istiyorsun? İstediklerin oldu, bak davayı kazandın, sigortan da yapıldı," demişlerdi fakat Hüseyin dönmedi.

Hüseyin bahçesiyle mutlu.

Oradan Osman Cavit İyigün ile ayrılmadan, Hüseyin Özkan'la kucaklaşıp vedalaşırken Safiye Özkan'la tekrar görüşmek üzere diyerek ayrıldık.

İki gün sonra beni telefonla Osman Cavit İyigün aradı ve "Hüseyin'imin bir notu var," dedi. Nedir dediğimde, "Bizimle ilgili

bölüm başlığı 'İsimsiz '68'liler' olsun," demiş. Öyle de oldu başlık. Bunu analiz etmeli '68'liler.

Fındıkzade baskınının bilfiil içinde yer alan Mehmet Eymür, Fındıkzade baskınını *Analiz* adlı kitabında şöyle anlatır:

> 13 Şubat tarihinde sorgudaki bir şahsı alarak Ankara'ya gitmiştik. Ankara'da Merkez Komutanlığı ile koordine ederek ev bastık, silah ve patlayıcılar ile birlikte birkaç örgüt üyesi yakalandı. Aynı akşam İstanbul İç Levent Menekşe Sokağı'ndaki bir evde Mahir Çayan ve arkadaşları kaçarak izlerini kaybettirmiş, büyük bir fırsat kaçırılmıştı. Herkes birbirine düşmüş, Polis MİT'çilerin korkup kaçtığını ve kendilerini yalnız bıraktığını söylüyordu.
>
> Bu olay Hiram Bey'e çok tesir etti. Teşkilat mensuplarının korkak olarak vasıflandırılmasını hazmedemiyordu. Basılan birkaç eve çelik yeleği olmadığı halde en önde girdi.
>
> 18 Şubat 1972 günü Çayan'ların Fındıkzade'de bir evde kalabileceğini tespit etmiştik. Önce gidip araştırmasını yaptık Fındıkzade'de 4-5 apartmandı.
>
> Gece yarısına doğru Merkez Komutanlığı'na bağlı bir birlik evin etrafını çevirdi. Hiram Bey yine en önde çelik yelekli polis timi ile birlikte gidiyordu. Biz de onu yalnız bırakmıyor arkasından izliyorduk. Kalabalık bir grup ana kapıdan girip daire kapısının önüne geldik. Hepimiz sığmadığından bir kısmı merdivenlerdeydi. Kapıdan evin içini dinlediler. Pek ses gelmiyordu. İki kişi birden yüklenip kapıyı kırdılar ve daldılar. Bu odanın bir kapısı diğer bir odaya, diğer bir kapısı da küçük bir koridorla arkadaki başka bir odaya açılıyordu. Hiram Bey'in ilk odaya dalması ile birlikte silahlar patladı. Karşılıklı ateş başlamıştı. Birtakım polisler arka odaya koştular, burada bulunan terörist kızlar, o binayı havaya uçuracak kadar büyükçe bir dinamit lokumu demetini ateşlerken mâni olup hareketsiz hale getirildi.
>
> Her şey saniyeler içinde oluyordu. Hiram Bey elinde silah geri dönüp koşarak dışarıya çıktı. Ne olduğunu anlamamıştık. İki polis memuru makineli tabancaların ucunu odaya sokmuş, görmeden içerisini tarıyordu. Odadan da dışarıya kesif bir ateş açılmıştı. Her tarafı barut kokusu kaplamış, toz duman olmuştu. Hiram Bey'in dışarı çıkmasından sonra birisi dışarıdaki camdan odanın içini taradı. Bizim bulunduğumuz odaya da ateş edebileceğini düşünerek dışarıdan ateş edilmemesi için bağırdık.
>
> Ateş edilen odadan haykırışlar ve inlemeler geliyordu. Kanlar içinde iki kişi sürünerek dışarıya çıktı, çelik yelekli polisler yer değiştirerek içeriden açılan ateşe mukabele ediyorlardı. Biraz sonra içeriden 'ateşi kesin, teslim oluyoruz' diye bağırmalar geldi. Polisler 'Tek tek ve yerde sürünerek çıkın' diye karşılık verdiler. Kapıdan kafasını çıkaranı, diğer polisler sırtından çekip bulunduğumuz odanın ortasına getiriyorlardı. Çıkanlardan biri örgütün muhasibi Ziya Yılmaz'dı. Polisler çekince buzda

kayar gibi, büyük bir kan izi bırakarak odanın ortasına geldi. Yarı ölü gibi yatanların pek yaşayacağına ihtimal vermiyordum. Hepsi yaşadı. Çatışma bitmişti. Odaya girildi. Ziya Yılmaz'ın kullandığı silah 14'lü tabir edilen cinstendi, şarjörü özel yapılmış, 30 mermi alıyordu.

Dışarı çıktık. Hiram Bey'i merak ediyorduk. Koşarak neden dışarıya çıktığını anlayamamıştık. Yaralandığını, yarasının ağır olduğunu, hastaneye kaldırıldığını söylediler. Birden dünya başımıza yıkıldı.

Hastaneye geldiğimizde Hiram Bey'i ameliyat masasına almışlardı. Ziya Yılmaz'ı ve diğerlerini de yanındaki diğer ameliyat masasına getirdiler. Hastane polis ve askerle dolmuştu.[15]

Hayat mecmuası haberlerine şöyle devam eder:

"OLAYLARA KARIŞAN ÖĞRETMEN KIZ"

Ankara'nın Kızılcahamam ilçesinde ortaokul matematik öğretmenliği yapan yirmi iki yaşındaki Leyla Dedal Fındıkzade'de ele geçen kişilerin arasındaydı. Suç ortaklarından Şerafettin Serdar ise çarpışmada yaralı olarak yakalandı. Sayfanın yan tarafında boydan boya Lale Arıkdal'ın resmini koymuşlar ve altına da şöyle bir not düşmüşler:

"PABUÇLARI HÂLÂ ELİNDE"

Arnavutköy'deki evinde Ulaş Bardakçı'ya yataklık eden Lale Arıkdal, polislerle kanun kaçağı arkadaşı silahlı çatışmaya girdikleri sırada ayağında çorapla üst kattaki (zemin) daireden birine sığınmıştı. Osmanbey'deki bir kitabevinde çalışan Lale daha sonra güvenlik kuvvetlerine teslim edildi. Genç kadın emniyet müdürlüğüne getirildiği sırada şaşkınlıktan hâlâ pabuçlarını elinde tutuyordu.

Diğer bir sayfaya geçtiğimizde sayfanın üst bölümünü kaplayan fotoğrafla, evin içindeki Lale'nin giysi türünden eşyaları bir somya üzerine gelişigüzel atılmış, darmadağın edilmiş bir vaziyette görebiliyoruz. Bu eşyalar arasında, 45'lik bir plak, Ulaş'a ait şapka ve üç adet kitap ve bir de dergi bulunmaktaydı.

Sayfanın sağ alt köşesinde bulunan fotoğrafta ise yine gelişigüzel odanın ortasına yığılmış eşyalar (yorgan, battaniye, çerçeveli fotoğraflar, Ulaş'ın tanınmamak için yaptırdığı peruk) vardı.

Sayfanın sol alt köşesinde şöyle yazıyordu:

15. Mehmet Eymür, *Analiz*, Milliyet Yay., 1991, s. 68-69.

"Pabuçları Elinde Teslim Olan Kız"

Ulaş Bardakçı'nın öldürüldüğü Arnavutköy Üvez Sokak sekiz numaralı apartmanın zemin katındaki yatak odası olaydan sonra bu haldeydi. Divanın başucunda Bardakçı'nın kanı göllenmiş, araştırma sırasında basılan ayaklarla oda yer yer kanla damgalanmıştı. Yatağın üzerine ise şehir eşkıyasının eşyaları, yasak kitaplar ve el yazısı notlar yığılmıştı.

Ulaş Bardakçı'nın ölü olarak ele geçirildiği odanın hemen yanında ona yataklık eden eski Ankara Koleji öğrencisi Lale Arıkdal'ın yatak odası bulunuyordu. Güvenlik kuvvetleri her yeri didik didik taradı ve genç kızın eşyaları ortaya döküldü. Bu arada duvardan indirilerek yatağın üzerine bırakılan iki çerçeveli fotoğraf herkesin dikkatini çekmişti. Bunlardan ilkinde bir Çinli, diğerinde bir zenci çocuk fotoğrafı görünüyordu. Lalenin eşyaları arasındaki peruğu ise kimin kullandığı meçhuldü. Tuvalet masasının üstünde duran kutu kapağının içinde Vahiyettin Sap imzası ile bir not yazılmıştı.

"Sayın Kardeşim Hacı, bayram günleri yaklaştıkça senin kitabı unutuyorum. Selamlarımı sunar iyi günler dilerim. Denizli köyü Kağızman-Kars"

"Bu notta ne anlatmak istediği Lale'nin ifadesi alındıktan sonra öğrenilecektir."

Diğer sayfaya geçtiğimizde "Şehir eşkıyasının fesat yuvaları" diye başlayıp, "Beş Esrarlı Ev" diye başlık atılmış.

Sayfanın en sol üst köşesinde Leyla Dedal'ın Kızılcahamam'daki evinin resmini koymuşlar ve resmin altına da şöyle yazılmış: "Anarşist kızlardan Leyla Dedal'ın Kızılcahamam'daki evinin dış görünüşü."

Hemen o evin resminin yan tarafından kuşatılmış aşağı sağ köşesindeki ev ise Fındıkzade Kızılelma Caddesi Tevfik Fikret Sokak'taki evin giriş katı ile bodrum katını gösteren apartmana ait.

Daha sonra bu apartmana gittiğimde, apartmanın dış görünüşünde önemli bir değişiklik görmedim. Bodruma inip orayı incelediğimde ise dairenin ikiye bölündüğünü gördüm. Bir bölümünü üst kattaki yorgancı ardiye olarak kullanmakta, diğer bölümü ise kullanım dışı. Hâlâ kapıda o günden kalma zorlamalardan dolayı kırık ve çöküntü izine rastladım. Evin bulunduğu sokakta o yıllarda cuma pazarı kurulurdu. Hâlâ da cuma pazarının kurulmaya devam ettiğini öğrendim.

Başka bir sayfaya geçtiğimizde Florya Şenlikköy'de bahçe içinde bir ev görmekteyiz. Bu evde yine o yıllarda örgütün önemli buluşma merkezlerinden biriydi. Bu evin sahibi ise o dönemlerde öğretmenlik yapan daha sonraları ise bakır tabaklar üzerine motifler yaparak hayatını kazanan Bilge Saka'ydı.

Son Perde

Emekli hava başgediklisi Fevzi İnci bakkallığa başladığı günden beri böyle sıkıntılı bir rüya görmemişti. O gece kolu sırmalı mavi üniformasını giymiş, kendini tatbikat alanının tam ortasında bulmuştu. Bir yanda bombalar patlıyor, öte yandan tabanca ve tüfek sesleri makineli seslerine karışıyordu. Fevzi İnci kan ter içinde gözlerini açtı ve yatağında doğruldu. Hayret! O kulakları tırmalayan tarama sesi kesilmemişti. İnci, yatağından fırladığı gibi soluğu pencerede aldı. Dışarı baktı ve gözleri hayretle açıldı. Evinin tam karşı köşesine isabet eden Kısmet Apartmanı'nın etrafı güvenlik kuvvetleri tarafından sarılmıştı. Apartmanın bodrum katı ateş yağmuruna tutulmuştu. Fevzi İnci saatine baktı, tam üçü beş geçiyordu. Ateş on dakika sürmüş, ardından Kısmet Apartmanı'ndan birtakım adamlar çıkmaya başlamıştı. Hepsinin de elleri başlarının üstündeydi. Aralarından yaralı olanlar vardı.

Yaralıların yüzlerinden kim oldukları anlaşılmıyordu. Oysa daha sonra dışarı çıkartılan iki kadından Safiye Özkan bakkala hiç de yabancı değildi. Bundan iki ay önce mahalleye taşınan Hüseyin Özkan'ın karısıydı. Hani her defasında 100 gram peynir, 100 gram zeytin bir pakette sigara alan genç kadın.

Sonra yavaş yavaş gün ağırdı ve Fındıkzade Tevfik Fikret Sokağı sakinleri gece yarısı patlayan silahların, bombaların esrarını çözdü. Firarı şehir eşkıyası Ziya Yılmaz beraberindeki anarşistlerden Şerafettin Serdar, Osman Cavit İyigün ve Leyla Dedal olduğu halde Hüseyin ve Safiye Özkan çiftinin kaldığı Kısmet Apartmanı'nın bodrum katında silahlı çatışma sonunda yakayı ele vermişlerdi ve olay şöyle cereyan etmişti.

Belgesel çekimi için Kısmet Apartmanı'nın bodrum katına indiğimde hâlâ o günün çatışma izine rastladım. Kapının zorlanarak

açılmış olmasını ve bazı mermi izlerinin de duvarlarda olduğunu gördüm. Aşağıda yazdığı gibi evin anahtarla değil zorlanarak açıldığı aşikârdı.

Yapılan bir ihbarı değerlendiren güvenlik kuvvetleri gece saat 2.30'da Fındıkzade Tevfik Fikret Sokak Kısmet Apartmanı'nı sarmaya başlamış ve bu iş sabaha karşı saat üçte son bulmuştu. Ardından çelik yelekli on kişilik bir polis ekibi önceden temin edilen anahtarla apartman kapısını açmış ve içeridekilere teslim olmalarını ihtar etmişlerdi. Bu ihtara anarşistler silahla karşılık verince apartmanın bodrum katı dışarıdan ve içeriden ateş çemberine alınmıştı. İlk teslim olan hafif yaralı Osman Cavit İyigün oldu. Onu karnından, omzundan ve bacaklarından yaralı Ziya Yılmaz takip etti. Aynı odada ağır yaralı bulunan dairenin kiracısı Hüseyin Özkan ile Şerafettin Serdar'ın da teslim olmaktan başka yapacakları kalmamıştı. Safiye Özkan ile Leyla Dedal ise burunları bile kanamadan ele geçtiler.

İkinci Perde Kapanıyor

Heyecanlı cumartesiyi hazırlayan olayın başlangıcı bundan üç ay öncesi 29-30 Kasım gecesi Kartal Askerî Tutukevi'nde cereyan eden olaylara dayanıyordu. Tutuklu şehir eşkıyalarından Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz ve Ömer Ayna bulundukları koğuştan kaçıyor ve izlerini kaybettirmeyi başarıyorlardı.

O tarihten 13 Şubat pazar akşamına kadar çeşitli yerlerde sürdürülen aramalar bir netice vermemişti. Ancak, bir ihbar alan polis bu defa İç Levent Yeni Sülün Menekşe Sokak'taki bir numaralı eve baskın yapmış fakat kaçakları ele geçirememişti. Acaba aralarında Ülkü Ahmet adlı güzel Kıbrıslı kızın da bulunduğu şakiler nereye sığınmışlardı?

Yapılan ihbarların çizdiği yol güvenlik kuvvetlerini olaydan iki gün sonra bebek İnşirah Sokak'taki İ. H. Kural'a ait koruluk içindeki eve götürdü. Kartal yuvasını andıran evin alt katı arandığı zaman, bazı izler kaçakların bir ara burada barındıklarını gösterdi.

Evin ön tarafındaki Bebek Tevfik Fikret İlkokulu'nu bir gece önce siyah gözlüklü, hüviyeti meçhul bir şahsın ziyaret etmesi bu iddiayı daha da kuvvetlendirdi. İlkokul müdürü Ayten Tunal ise sonradan olayı şöyle anlatır:

Saat yirmi iki sıralarında siyah gözlüklü, koyu renk elbiseli, uzun boylu, 30 yaşlarında bir genç okula gelerek polis olduğunu

ve araştırma yapacağını söyleyip okulun bütün lambalarının söndürülmesini istemiş. Sonra üst katları dolaşmış ve odama girerek birkaç yere telefon etmiş ve bu durum kapıcıyı endişelendirmiş. Kapıcı derhal evime gelerek haber verdi, ben de karşımdaki inzibat karakolundan yardım alarak okula gittim. İçeri girdiğimizde, adam emniyetteki diğer arkadaşları yanına alacağını söyleyerek uzaklaşmıştı. Sonradan yaptığımız araştırmada polis merkezlerinden hiç kimsenin bu konuda görevlendirilmediğini öğrendik. Bu olaydan sonra şakilerin bıraktıkları izler olayların Fındıkzade ve Arnavutköy'de düğümlenmesine yol açıyordu. Şimdi Maltepe kaçaklarından geriye üç şehir eşkıyası kalıyordu, Mahir Çayan, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna... Bakalım güvenlik kuvvetlerinin kararlı takibi nerede ve nasıl sonuçlanacak?

Yazılı basın 2 Mart 1972 günü olaya böyle bakıyor ve düşündüklerini, gördüklerini böyle yazıyordu. Yazının sonunda Mahir Çayan, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna gibi devrimcilerin sonunun nasıl olacağını soruyordu. Ne yazık ki bu üç devrim yolcusunun sonu da diğer yoldaşlarından farklı olmadı. Devrim için çıktıkları yolu tamamlayamadan 30 Mart 1972 günü Niksar Kızıldere Köyü'nde yaşamları son buldu.

Yine basından devam edelim:

Lale'nin Konuşmayan Oda Arkadaşı

Arnavutköy Üvez Sokak 8 numaralı evde Ulaş Bardakçı'ya yataklık yapmak suçundan yakalanan Lale Arıkdal oturduğu katı uzun süre bir kız arkadaşı ile paylaşmıştı. Kimdi bu kız? Ne yapıyordu? Şimdi neredeydi? Bilen yoktu. Basından bir ekip Lale'nin oda arkadaşı Şule Sönmezler'i Gayrettepe'de çalıştığı işyerinde buldu. Muhabirlerimizi görünce çok şaşırdı Şule ve "Lale konusunda gazetecilerle konuşacak hiçbir şeyim yok" dedi. Orta uzunluktaki saçlarını sıkı sıkı arkaya toplamış esmer, gözlüklü bir genç kızdı. Muhabirle Şule aralarında şöyle bir konuşma geçer:

"Bir hafta önce işinize daha yakın diye Gayrettepe'ye mi taşındınız?"

"Siz sebebini benden daha iyi biliyorsunuz, neden soruyorsunuz?"

"Lale hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?"

"Lale'nin özel hayatını açıklamaya yetkili değilim ve böyle bir hakkı kendimde görmüyorum."

"Gazetelerde çıkan haberlere biraz ışık tutar mısınız?"

"Hayır, hiçbir beyanat vermeyeceğim."

"Lale'nin iyi arkadaşı mıydınız?"

"Dört yıldır tanıştığımıza ve onunla aynı odayı paylaştığımıza göre insan bu durumda ne kadar iyi arkadaş olursa benimki de öyleydi."

"Peki, şimdi üzgün müsünüz?"

"Dünyada gazetecilerden de cin kişiler vardır. Böyle duygusal bir açıklamada bulunmayacağımı bilmelisiniz. Benim daha fazla söyleyebileceğim hiçbir şey yok."

Şule konuşmuyor, konuşmamakta direniyordu. Ama bu sözleri bile anlamak isteyene çok şey ifade ediyordu. Şule, Lale'yi suçlamamıştı. Fakat arkadaşını annesinin yaptığı gibi inançla savunmamış, savunamamıştı.

Diğer bir sayfada şöyle bir başlık atılmıştı:

Dertli Anne

Ulaş Bardakçı'ya yataklık eden Lale Arıkdal'ın babası Diyarbakır'da hekimdi. Annesi Asuman Hanım diğer kızı Ufuk'la Şişli'deki evinde kalıyordu. Lale hakkındaki sorularımızı şöyle cevaplıyordu:

Lale iki buçuk yıl bir deniz subayıyla evli kaldı, evliliği süresince Gölcük'te oturdu. Bu arada Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'ne devam etti. On ay önce kocasından ayrıldı ve Arnavutköy'deki eve yerleşti. O son derece mazbut ve karakteri sağlam bir kızdır. Olayı ben de sizler gibi gazetelerden öğrendim, şok oldum.

Basında haberler böyle yer bulur. Fakat o olayları ve içindeki kişileri yıllar sonra bulup o günlerin ve saatlerin nasıl yaşandığını konuştuk.

Çatışma sırasında evde bulunan Osman Cavit İyigün 19 Şubat 1972'de evde yaşananları şöyle anlattı:

Fındıkzade'deki Evi Üç Çembere Almışlar...

Fındıkzade olayına geçmeden size olayın kahramanlarından Rıza Çolak'tan biraz bahsetmek istiyorum. Rıza Çolak bizim Karadeniz örgütlenmesinin çok değerli isimsiz kahramanlarından biri. Bu arkadaşımız nakliyecilik yapan bir işçi, bir emekçi. Bizim

üniversitedeki arkadaşlarla ilişkiye benim değerlerimle katılmıştı. Daha önceleri Karadeniz Bölgesindeki faaliyetlerimizde yaşamı paylaşmıştık Rıza'yla. İşçi Partisi mutfağından yetişmiş bir kişi. Yaşamı paylaşmanın getirdiği sonuçla ona getirdiğim öneriyi kabul etti. Neydi bu öneri? O günlerde en basit konular da bile daralıyorsunuz. Araca ihtiyaç var. Bir Skoda kamyoneti var ve onu seferber ediyor, o günlerde bu kolay bir iş değil. Çalışıyorsunuz bir işyerinde ve bir aracınız var, bunu örgüt için hiç tereddüt etmeksizin kullanıyorsunuz. Çarşıkapı'da bir eviniz var, yine tereddütsüz örgütün kullanımına açıyorsunuz evi. 50 lira verir misiniz dediğinizde insanların düşündüğü bir dönemde evini, barkını ve aracını paylaşıyor sizinle, bu kolay bir şey değil. İşte Rıza Çolak bu. THKP-C örgütünü Karadeniz'e arabası ile taşıyan kişi.

Osman Cavit'in birden sesinin tonu değişiyor. Rıza Çolak sorgudan sonra, sorguda geçenleri anlatmıştı bana diyerek devam ediyor:

Tabii sorguya birer birer alıyorlar. Sorguda demişler ki Rıza'ya, "Bunlar üniversiteli öğrenciler. Her gün bir yerde eylemde, mitingde fakat sen çalışan, işi gücü olan bir işçisin. Ne işin olur bunlarla? Nereden takıldın bunlara? Tombaladan mı çıktın?" Anlayamamışlar bu formattaki bir kişiyi. "Ben sizleri ele vermeme adına tonlarca cefalar çektim." İşte Rıza böyle biriydi. Biz ona, o bize güveniyordu. Rıza Çolak'ın evinde kalan Ziya Yılmaz o evin tehlikeli olmaya başladığını söyleyerek yeni bir ev bulmasını ister. Bunun üzerine aramızdaki sıkı güvenden dolayı Rıza bu isteği bana iletir.

İşte bu durumda Ziya Yılmaz'ın kalacağı ev için ben Rıza'yı Fındıkzade'deki yeni evli Hüseyin Özkan-Safiye Özkan çifti ile tanıştırdım. Evlerinde Ziya Yımaz'ların bir müddet kalıp kalamayacaklarını sordum. Onlar da kalmalarının bir sakınca yaratmayacağını söylediler. Bunun üzerine Rıza Çolak da Ziya Yılmaz ve Şerafettin Serdar'ı alarak Fındıkzade'deki eve getirmişti.

Güvenlik güçleri Levent'teki başarısızlıklarından sonra aynı hatayı yapmamak için bulunduğumuz Fındıkzade'deki evi üç çembere almışlar. Şayet birinci çemberden kurtulursak ikincide, ikiciden de kurtulursak üçüncüde yakalarız diye.

Biz İstanbul'da çemberin daralması sebebiyle Karadeniz'e geçme planları yapıyoruz. O gün de uyuduğumuz söylenemez. Yataktayız fakat uyumuyoruz. Eşim Leyla Dedal ile Safiye Özkan arka odadalar. Ben, Ziya Yılmaz, Hüseyin Özkan ve Şerafettin Serdar hep birlikte salondayız. Ev yarı bodrum, pencerelerin bir bölümü yol

seviyesinden yukarıda. Sabaha karşı sanırım üç veya dört sıralarıydı, önce kapıya omuz atıp aynı anda hem kapıdan hem de pencereden ateş etmeye başladılar. Bizim mermi sayımızın sınırlı olduğunu biliyorlar. Ta ki bizim mermimizin bittiği kanaatine varınca içeri çelik yelekli güvenlik güçleri daldılar. Ben ayak ve boynumdan, Ziya omzundan ve ayaktan, Hüseyin ayaktan ve omuzdan yaralandı. Şerafettin Serdar da yaralandı. İçimizde en ağırı Hüseyin Özkan çıkmıştı.

Bizleri apar topar sürüyerek arabalara atıp Çapa'ya hastaneye götürdüler. Bütün hastaneyi çember içine almışlar. Ertesi gün Çapa'da güvenliği sağlayamayacaklarını düşünerek bizleri Haydarpaşa Askerî Hastanesi'ne götürdüler. Safiye ve Leyla evin korunaklı yerinde oldukları için yaralanmadılar. Onları Sirkeci'deki Emniyet'e götürmüşler.

Bizim Haydarpaşalı günlerimiz de böylece başlamış oldu. Ellerimizden kelepçelerle karyolalara bağlıyız ve tuvalete kelepçeyle gidip geliyoruz. Bir polis ve bir asker birlikte götürüyorlar. Birbirlerine güvenmiyorlardı kurum olarak. Cezaevinde iki buçuk, üç yıl kaldık.

Ulaş Bardakçı'ya Kalacak Yer Aranır

Bu arada Hv. Yzb. Haldun Yeşil, 11 Şubat 1972 günü güvenlik güçlerince yakalanır. Aynı gün Haldun Yeşil'in evine giden Kemal Yada, Fatma Yeşil'in "gelme" şeklindeki işareti üzerine Haldun Yeşil'in yakalandığını anlar ve durumu İsmail Samur'a bildirir. Haberin doğruluğunu araştırmak için mahalleye gelen İsmail Samur, Fatma Yeşil'in işareti ile karşılaşır. Bunun üzerine Yılmaz Salih Veyisoğlu, Haldun Yeşil'in yakalandığı Levent Menekşe Sokak'taki evde kalan Ziya Yılmaz'a haber ulaştırır. Daha sonra bu durum Şişli Hanımeli Sokak'ta bulunan Ulaş Bardakçı'ya da bildirilir. Haldun Yeşil'in yakalanması durumu, evin de tehlikeli olduğu düşüncesi ile Ulaş Bardakçı evi terk ederek Levent Menekşe Sokak'taki Ziya Yılmaz'ın kaldığı eve giderek burada kalmaya başlar. 12 Şubat 1972 günü Hv. Tğm. Mehmet Alkaya, Şişli Hanımeli Sokak'taki eve gittiğinde, Yılmaz Salih Veyisoğlu'ndan Haldun Yeşil'in yakalandığını öğrenir. Bu evde kalmaya başlayan Ulaş Bardakçı'nın yanında bulundurduğu dinamitlerin bulunduğu çantayı Levent Menekşe Sokak'taki eve götürür. Ulaş Bardakçı, Yılmaz Salih Veyisoğlu ve Mehmet Alkaya'dan, Haldun Yeşil'in evinin bulunduğu yere gitmelerini ve durumun ne safhada olduğunu öğrenmelerini ister.

Gittiklerinde pencerede Fatma Yeşil'i görürler ve Yeşil'in verdiği işaretle durumun karışık olduğunu anlarlar. Aynı zamanda Olcaytu Özsever'in evinde pencereden polisleri görürler. Bu durumda geri dönerek durumu Ulaş Bardakçı'ya bildirirler. Ulaş bunun üzerine Levent Menekşe Sokak'taki evin de güvende olmadığını düşünerek, Yılmaz Salih Veyisoğlu ve Mehmet Alkaya'dan Lale Arıkdal'la irtibata geçmelerini ister. O geceyi Alankuş'ların Taksim Caddesi'ndeki evlerinde geçiren Yılmaz Salih Veyisoğlu ve Mehmet Alkaya, 13 Şubat 1972 günü Lale Arıkdal ile ilişki kurarak eve saat 20.00'den sonra gelmelerinin daha güvenli olacağı kanaatine varırlar.

İstanbul Levent Menekşe Sokak no. 1'deki evde Ziya Yılmaz, Ulaş Bardakçı ve Ülkü Ahmet Cafer birlikte kalmaktaydılar. Bu durumu güvenlik güçleri bir istihbarat sonucu öğrenirler. Güvenlik güçleri evin çevresini 13 Şubat 1972 günü saat 18.20'de sarar. Güvenlik güçleri evde tam olarak kaç kişinin kaldığını tespit etmek amacıyla evin güney kısmındaki Krizantem Sokağı'na bakan balkona çıkan Komiser Kemal Sarıdoğan, Komiser Halil İbrahim Tunca ve polis memuru Mustafa Arda, balkona bakan hol penceresinden içeri bakarlar. İçeride kimliğini tam olarak tespit edemedikleri bir şahıs görürler. Holün dışında başka odalarda ışık yanmadığını da görürler. O arada holde Ziya Yılmaz pencere panjurunun oynadığı hissine kapılarak bir şeyler olduğunun farkına varır ve Ülkü Ahmet Cafer'i dışarıya kontrole gönderir. Cafer, ön kapıdan dışarı çıkar çıkmaz evin güvenlik güçleri tarafından sarıldığını görür. Hemen içeri girerek Ziya Yılmaz ile Ulaş Bardakçı'ya evin sarılmış olduğunu söyler. Bunun üzerine Bardakçı ve Yılmaz tabancalarıyla yaylım ateşine başlarlar. Diğer taraftan güvenlik güçleri de ateşe başlar ve teslim olmaları konusunda uyarılar yapılır. Bu arada Ülkü Ahmet Cafer, holdeki şöminenin arkasına geçerek buradan Baretta marka tabanca ile balkon penceresi istikametinde güvenlik güçlerine ateş etmeye başlar. Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz da güvenlik güçlerine keşif atışları yaparlar. Kısa bir süre güvenlik güçlerinin ateşe ara vermesi üzerine Ziya Yılmaz, Ulaş Bardakçı ve Ülkü Ahmet Cafer, kaçmak için bir yöntem arayışına geçerler. Bardakçı ayrı ayrı odaların pencerelerinden dışarıya birer adet el bombası atar, ateş ederek pencereden kaçmayı başarırlar. Ülkü Ahmet Cafer de Ziya Yılmaz'ın kaçtığı pencereden atlayarak evi terk eder. Kaçış sırasında Ulaş Bardakçı'nın silahından çıkan bir mermi Komiser Kemal Sarıdoğan'ı yaralar.[1]

1. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 316-318.

Datça'nın bir köyünde yaşamını sürdüren Ülkü Ahmet Cafer'e Ulaş'la ilgili anılarını paylaşıp paylaşmayacağını sordum, cevabı şöyle oldu:

"Elbette, yıllar geçti, birçok şeyler unutuldu fakat size hatırlayabildiğim küçük birkaç anımı anlatayım" diyerek aşağıdaki paylaşımı yaptı:

Ulaş O Anda Benim Üzerime Kapandı

Levent Menekşe Sokak'taki ev başkasının üzerineydi, fakat o evi ben tutmuştum. Ulaş Bardakçı'yı da ben o evde tanımıştım. Cana yakın, sevimli, kafa dengi neşeli fevkalade biri idi benim için.

Çatışma ânımızdaki bir olaydan bahsedeyim size:

Evin basılıp her an çatışma çıkacağını biliyorduk, buna rağmen biz evde oturduk pişti oynuyorduk. Dışarda sesler vardı, fakat biz gayet rahattık güle oynaya piştiye devam ediyorduk.

Çatışma başladı, Ziya Yılmaz'ın dışarıya atmaya çalıştığı bir el bombası dışarı yerine evin içine düştü. Meğerse pencerenin panjuru kapalıymış, o hengâmede fark edememişiz. O anda Ulaş'ın tepkisi benim hiç unutamadığım anlardan biriydi. Ulaş o anda fırladı benim üzerime kapandı, kendisini hiç düşünmedi. Beni koruma refleksiydi bu. Bunu unutmam mümkün değil. O sırada komiser Kemal Sarıdoğan vuruldu, biz önce Ulaş vuruldu sanmıştık. Daha sonra gördük ki Ulaş vurulmamış.

Küçük bir anı daha var, o da şöyle:Bir buluşma yerine gidiyorduk. Orada birileriyle buluşacaktık. Dışarıda hava buz gibi, kar yağıyordu, yer çok kaygandı. Ulaş'ın üzerinde el bombaları vardı. Ziya Yılmaz ve Ulaş Bardakçı'nın kullandığı el bombalarını Faik Güleçyüz temin etmişti. Ben düşmemek için Ulaş'ın koluna girmiştim, ona sımsıkı sarılmıştım, düşmeyeyim diye. Ulaş bu arada benimle dalga geçmeye başladı. "Şimdi düşeriz bu bombalar da patlar, her ikimizde paramparça oluruz" demişti. Bir ara ayağımız kaydı yere düştük. Bombaların patlamadığını görünce bir hayli gülüşmüştük. İşte Ulaş böyle neşeli bir çocuktu…

Bir yaşanmışlığımız daha var. Bunu da anlatayım size:

Bu olayımız da aynı çatışmada oldu. Bende küçük bir tabanca vardı, ateş ânında sık sık arıza yaptı. Tutukluk yaptığında ben Ulaş'a "silahım tutukluk yaptı" dediğimde o hengâmede hiç sinirlenmeden gelip silahımı tamir etti. Tekrar tutukluk yapıyor, tekrar geliyor ta-

mir edip bana veriyordu. Hiç sinirlenmez telaşa kapılmadan bunu defalarca yapmıştı. İşte onun nasıl bir insan olduğu konusunda önemli bir şey bu.

Levent Menekşe Sokak'taki Evi Terk Ederler

Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu ve Mehmet Alkaya o gece Lale Arıkdal'ın Arnavutköy'deki evine Ahmet Alankuş'un kullandığı araba ile gideceklerini söylemek üzere gittiklerinde evin sarıldığını ve çatışmanın devam ettiğini görürler. Çatışmanın bitiminde emniyet güçleri eve girerler. Evde çeşitli patlayıcı ve radyo telefon konuşması yapmaya yarayan telsiz bulunur. Bunun dışında yurtdışından getirilen, görünmez yazı yazan ve o yazıyı görünür hale getiren ekipmanlardan bir kısmı da bulunur. Ayrıca evde beş adet erkek peruğu, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga'nın partiden ihracı ile ilgili karara da rastlanır.

Çatışma sonunda Levent Menekşe Sokak'taki evi terk eden Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz, daha önce kararlaştırdıkları yerde bulunan Rıza Çolak'ın Beyazıt'taki evine gidip, evin kapısını zorlayarak içeri giderler. Daha sonra Rıza Çolak da eve gelir. O gece Ziya Yılmaz, Rıza Çolak'tan Fındıkzade'deki Hv. Ü. Tğm. İsmail Samur'un evine giderek, Hv. Ü. Tğm. Faik Güleçyüz veya Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu'nu çağırmasını ister. Rıza Çolak eve gittiğinde İsmail Samur'dan Faik Güleçyüz ve Yılmaz Salih Veyisoğlu'nun eve gelmediklerini öğrenir. Bunun üzerine Rıza Çolak, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz'ın mermi istediğini söyler. İsmail Samur, 25 adet mermiyi Rıza Çolak'a verir. Çolak, Şerafettin Serdar ile Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz'ın kaldığı eve geri döner. Aynı gece Ulaş Bardakçı, Rıza Çolak'ı Ulus'a gönderir, fakat Çolak, Ulus'u evde bulamaz.

11 Şubat 1972 gecesi Faik Güleçyüz, İsmail Samur'un evine giderek Levent Menekşe Sokak'taki evde meydana gelen olayı kendisine anlatır. 14 Şubat günü işinden dönen İsmail Samur, evin çevresinde güvenlik güçlerinin bulunduğunu görür. Memleketlisi olan Haydar Bektaş, Arif Çakır ve Hasan Yıldız'ın kaldıkları eve gelir. Arif Çakır'ı eve gelmesi ve ayrıca bir miktar da para göndermesi için Hava Harp Okulu Öğrenci Örgütü Başkanı Naki Tolunay'a gönderir. Aynı gün güvenlik kuvvetleri İsmail Samur'un İstanbul Şehremini Ördekkasap Mahallesi, Akkoyunlu Sokak, Dörtler Apartmanı 41/1'deki dairesine girerler. İsmail Samur ve Faik Güleçyüz'e ait tabancalar ve 69 adet dinamit tahrip kapsülü, örgüte ait dokümanlar ve bazı

evrak hazırlamakta kullanılan ekipmanlar bulurlar. İsmail Samur, 15 Şubat günü Haldun Yeşil'in evine gittiğinde güvenlik güçleri tarafından yakalanır.[2]

Bu olayların bilfiil içinde bulunan Faik Güleçyüz ile yıllar sonra yollarımız kesişti, ben de o günlerde yaşananları sordum. İşte Faik Güleçyüz'ün o günlerle ilgili anlattıkları:

Ben Yoldaşıma Yüzde Yüz Güvenirim

1972 senesi Ocak ayı. Mahir Çayan, Ziya Yılmaz, Ulaş Bardakçı, Cihan Alptekin, Ömer Ayna Maltepe Askerî Cezaevi'nden kazdıkları tünelden kaçarlar. Ben de Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C) üyesiyim. Kütahya'da Hv. Er Eğitim Tugayı'nda 12. Bölük komutanıyım. Kıdemli üsteğmenim. Evliyim, iki çocuğum var.

Kütahya, Eskişehir, Afyon illerinden oluşan, Bayrak Bölgesinin üç kişilik komitesindeyim. Biri teğmen Tamer Hazer, vefat etti, nurlar içinde yatsın. Müsaadesini almadığım için, diğer arkadaşımın adını söylemeyeceğim.

Tarihini hatırlayamadığım, Ocak 1972'de bir gün askerî örgütün koordinatörü teğmen Mehmet Alkaya Kütahya'ya geldi. Bana "THKP-C'nin irtibat sorumlusu olarak görevlendirildin, İstanbul'a gideceksin" dedi. "Ben İstanbul'u doğru dürüst bilmem" dedim. "Önemli değil, öğrenirsin" dedi.

Halbuki *Şehir Gerillası* adlı kitabında Carlos Marigella; "gerilla, faaliyet gösterdiği şehri, avucun içi gibi bilmelidir" diyor. Askerim, bizde emir demiri keser, bunu biliyoruz.

Alkaya, "senelik iznini alman lazım" dedi. "Nasıl olacak bu iş" dedim. "Benim, Naci Elgin Albayla (5. tabur, 20. bölükten oluşan 5 bin mevcutlu bir birliğin eğitiminden sorumlu, Eğitim Grup Komutanı) aram iyidir, görüşürüm onunla" dedi. Sonra görüşmüşler. Yaz aylarında kullanacağım 30 günlük iznimi ocak ayında kullanacağım şeklinde oluşturmuşlar.

Bu arada, rahmetli Naci Albay "ben sizin gibi silahı elime alıp ortaya çıkamam, ama gönlüm sizinle" demişti.

İstanbul'a geldim, kalacağım Fındıkzade Ördek Kasap Mahallesi. Akkoyunlu Sokak 41/1 adresindeki eve gittim. İrtibat görevini üsteğmen Salih Veyisoğlu'ndan devraldım. Tamer Hazer bana, işadamı Sıtkı Koçman'ın ev ve işyerlerinin adreslerinin listesini verdi. "Bu adamı takip edeceksin, kaçırılacak, fidye alınacak" dedi.

2. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 318-319.

Levent Menekşe Sokak No: 1 adresindeki evin bir odasının birine aramalarda saklanmak için çukur kazılmış. Üstüne kapak yapılacak. Nakliyeci Rıza Çolak'ın kamyoneti ile tahtaları ve gerekli diğer malzemeleri aldık. Eve götürdük. Evde, Ziya Yılmaz'la Ülkü Ahmet Cafer vardı. Ben geldiğimde Ulaş dışarı çıkmış, evde yoktu.

Mahir de birkaç gün önce Ankara'ya gitmiş. Tanışmak nasip olmadı. Mahir Çayan'ın örgüt adı Hasan, Ziya Yılmaz'ın Memduh, Ulaş Bardakçı'nınki Cevdet benimki de Murat.

Ertesi akşam, Fındıkzade'deki eve gençten iki kişi geldi. Bir müddet sonra biri, başındaki peruğu çıkardı. Karşımda Ulaş, güneş gibi pırıl pırıl, tertemiz bir yüz.

Evde teğmen İsmail Samur, Şerafettin Serdar üçümüz kalıyoruz. Şerafettin Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu öğrencisi. Sahte araba plakası yapmak için uğraşıyor. Ulaş, "bence böyle uğraşacağımıza plakayı çalmak daha uygun daha pratik" dedi.

Bir müddet sonra arkadaşlar yattılar. Ulaş'la ikimiz kaldık. Gün ağarıncaya dek konuştuk. Konu Mahir'in hapishanede yazdığı *Kesintisiz Devrim*'e geldi. Henüz hiçbir yerde yayınlanmamış. Ulaş, bir davaya inanmış insanların heyecanıyla büyük bir şevkle *Kesintisiz Devrim*'i anlatıyor.

Ama bugün durup düşündüğüm zaman; *Kesintisiz Devrim*'de; "Türkiye'de Emperyalizmin gizli işgali var" tezinden başka, özgün bir şey göremiyorum.

İyice yorgun düşmüştük. Biraz uyuyalım dedik. Ulaş'ın hiç aklımdan çıkmayan, iki kulağımda küpe bir sözüne aklım takıldı, "Ben Yoldaşıma yüzde yüz güvenirim." Düşündüm, ben hainin teki olsam, şu anda bu insanın hayatı benim elimde.

Elli yıllık siyasi mücadelemde; üçü illegal, dördü legal, yedi partim oldu.

Bir davanın adamıysanız, yol arkadaşlarınızla, birbirinize yüzde yüz güveneceksiniz. Yoksa olmaz.

13 Şubat 1972 akşamüzeri, Levent'teki eve gitmek üzere yola çıktım. Vardığımda hava iyice kararmıştı. Eve yaklaştığımda, evin askerler tarafından kuşatıldığını gördüm. Aralarından geçtim. Eve yaklaştığımda, ortalığın polis kaynadığını gördüm. Kısa süre önce çatışma yaşanmış.

İçeride Ziya Yılmaz, Ulaş Bardakçı ve Ülkü Ahmet Cafer var. Benim bölük depomdan verdiğim, el bombalarını atmaya başlayınca, beklemedikleri bir şey, polis dağılmış. Bu panik üzerine, bizimkiler evden çıkıp kaçmışlar.

Durumu haber vermek üzere, Fındıkzade'ye döndüm. Kızıltoprak'ta İstanbul örgüt sorumlusu rahmetli Yüzbaşı Haldun Yeşil'in evi var. Arkadaşlara "ben gidiyorum, bu gece dönmezsem bilin ki yakalandım demektir, ona göre her türlü tedbiri alın" dedim.

Kızıltoprak'taki eve geldim. Zili çaldım. Kapı açılır, açılmaz biri iki bileğimden yakaladı. Diğer biri, mermisi namluya sürülmüş, Beratta marka tabancayı belimden aldı. Üzerimden subay hüviyeti çıktı.

İki sivil polis eşliğinde, sohbet ederek Kadıköy Polis Karakoluna doğru gidiyoruz Bir taraftan, dışarıdakilere zaman kazandırmam lazım. Kafamın içinde kurmaca bir ifade tasarlıyorum.

Karakola geldik, komiserin odasına alındım. Nazik ve kibar davranıyor. Bir müddet sonra, sonradan adının Fehmi olduğunu öğrendiğim, bir piyade albay, yanında izbandut gibi, siyah paltolu, siyah fötr şapkalı, gangster kılıklı iki kişi geldiler. "Kalk gidiyoruz" dediler. Ellerim arkadan urganla bağlandı. Dışarıda siyah steyşın bir araba, albay önde, arka ortada ben.

Gözlerim siyah bir bezle bağlandı. Araba hareket etti. Meçhule doğru götürülüyorum (Kontrgerillanın karargâhı ve işkencehanesi Zihni Paşa Köşküne gidiyoruz). O geceyi, sorguda kafamda kurduğum hikâyeyi anlatarak geçirdim.

15 günüm, işkencedeki kadın ve erkek feryatları dinleyerek geçti. Orada bana, bu dünyada cehennemi yaşattılar.

Tekrar sorguya alındım. Gözlerim açıldı. Karşımda, sonradan adının Necati olduğunu öğrendiğim Yılmaz Güney'in hemşerisi olur, evinde küvette ölü bulunmuştu, o bana "Faik, her şeyi biliyoruz, her şey bitti, kendine eziyet ettirme, ne biliyorsan anlat" dedi.

"Ulaş öldü." İçimden, yalan söylüyor, moralimi bozmak istiyor dedim. Ziya'nın, sedyede ağır yaralı fotoğrafını gösterdiğinde durumun vahametini anladım.

Aynı nakarat; ben bir şey bilmiyorum. Bir taraftan da, neyi ne kadar kurtarabilirsen, kurtarmaya bak diyorum kendi kendime. Bunları düşünürken, elektrik kablosunun bir ucu kulağıma, diğer ucu cinsel organıma bağlı manyetolu telefon sürekli çalışıyor.

En önemli, birinci soru örgüt üyesi miyim? Evet, THKP-C üyesiyim. Nerdeyse, zafer naraları atıyorlar.

İşkenceli sorgum bittikten sonra, işi kılıfına uydurmak için orada görevli komiser, Ulaş için aynen, "müthiş yürekli bir delikanlı" dedi.

Evet. Ulaş, Arnavutköy'de kuşatıldığı evde; tek başına etrafını saran bir sürü polisle, elinde silahı çatışarak, 25 yaşında hayata veda etti.

Işıklar içinde yat, sevgili yoldaşım. Seni hiç unutamıyorum. Dünyaya yeni gelmiş çocuk gözlerinle, tertemiz yüzünle, dün gibi karşımda duruyorsun.

Mahir Çayan İstanbul'dan Ankara'ya Bir Sandık İçinde Nakledilir

Mahir Çayan'ın 31 Ocak 1972 günü İstanbul'dan Ankara'ya götürüleceği kesinlik kazanır. Bayramın üçüncü günü Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu'nun evinde yapılması kararlaştırılan tim toplantısını yürütmek ve Mahir Çayan'ın Ankara'ya gelişinde hazır bulunmak amacıyla Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, 26 Ocak 1972 tarihinden itibaren bir hafta izin alarak Ankara'ya gelir.

Mahir Çayan 31 Ocak 1972 günü İstanbul'dan Ankara'ya Rıza Çolak'ın kullanacağı Skoda ile götürülecek. Araçta ayrıca Ertan Sarıhan'ın bulunması da kararlaştırılır. Mahir Çayan'ı 31 Ocak 1972 günü kamyonetle İstanbul'dan Ankara'ya gönderileceğini, aynı gün saat 17.00'de Kızılcahamam'da sağ tarafta bulunan Türk Petrol benzin istasyonu meydanında beklenilmesini söyler. Ayrıca bu hususun derhal Ankara'ya da ulaştırılması talimatını verir. Seyfi Akman, Ankara'ya gelişinde Yılmaz Salih Veyisoğlu'nun evine giderek Selma Veyisoğlu'na da durumu anlatır. Ondan birkaç saat sonra Hv. Yzb. Orhan Savaşçı'nın geleceğini de öğrenir. Seyfi Akman, Hv. Yzb. Orhan Savaşçı geldiğinde durumu kendisine bildirir.

31 Ocak 1972 gününün sabahı Rıza Çolak kullandığı kamyonetle Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu ve Ertan Sarıhan Levent Menekşe Sokak No. 1'deki eve gelirler. Daha önce yaptırılmış olan sandığa Mahir Çayan girer. Sandığın kapak tahtalarını Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz birlikte yarıya kadar çaktıktan sonra üzerine eşya süsü vermek için bir de adres yazarlar. Mahir Çayan'ın bulunduğu sandık, Hv. Ü. Tğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu, Ertan Sarıhan ve Rıza Çolak hep birlikte araca koyarlar. Ayrıca ev eşyası taşınıyor havası vermek için Akgül Yulkaslan tarafından verilen koltuk, soba, sandalye gibi ev eşyaları da araca yüklenir. Rıza Çolak ve Ertan Sarıhan'la birlikte olan Yılmaz Salih Veyisoğlu Üsküdar'da onlardan ayrılır.

31 Ocak 1972 günü öğleden sonra Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Selma Veyisoğlu'na Hv. Ü. Tğm. Mustafa Şahin ile eşi Türkan Şahin'i çağırmasını söyler. Daha sonrada kendisinin Muzaffer İlgen'e gidip özel otosunu isteyeceğini söyleyerek evden ayrılır. Muzaffer İlgen'i bularak saat 16.00 sıralarında Anadol otomobil ile eve birlikte dö-

nerler. Evde bulunan kişilere, Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, İstanbul'dan gelecek olan Mahir Çayan'ı karşılamak üzere Kızılcahamam'a gideceklerini bildirir. Muzaffer İlgen'in kullandığı özel otoya resmî elbiseli olarak Hv. Ü. Tğm. Mustafa Şahin, eşi Türkan Şahin, Hv. Yzb. Orhan Savaşçı ve Seyfi Akman binerek Kızılcahamam'a hareket ederler. Daha sonra yolda aracın direksiyonuna Hv. Ü. Tğm. Mustafa Şahin geçer ve saat 17.00 sıralarında Kızılcahamam'da tarif edilen yere gelerek Skoda kamyoneti beklemeye başlarlar. Kısa bir süre sonra Skoda kamyonet geldiğinde, Seyfi Akman, bu araçta bulunan Ertan Sarıhan'ın yanına biner, otomobil önde, kamyonet arkada Ankara'ya hareket edilir. Kızılcahamam'da Hv. Yzb. Orhan Savaşçı'nın verdiği talimat üzerine Ankara Gazi Orman Çiftliği yakınında müsait bir yerde saklandığı yerden çıkarılan Mahir Çayan, otomobile geçer. Bu araçla doğruca Hv. Ü. Tğm. Mustafa Şahin'in Ankara Emek Mahallesi 77. Sokak 2/6'daki evine gelirler. Mahir Çayan'ın geldiği Hv. Ü. Tğm. Tayfun Orçun tarafından Ertuğrul Kürkçü'ye bildirilir. Mahir'i, Mustafa Şahin'in evine getirirler. Bir süre sonra da aynı eve Seyfi Akman, Hv. Tğm. Ömer Uluğ ve Selma Veyisoğlu gelirler. Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Muzaffer İlgen ile evden ayrılır. Mahir Çayan, Ertuğrul Kürkçü ve Seyfi Akman geceyi Mustafa Şahin'lerde geçirirler.[3]

Bu arada güvenlik güçleri 19 Şubat 1972 günü sabah saat 07.00'de Arnavutköy Üvez Sokak 8/1'deki dairenin istihbarat bilgilerini alırlar. Fakat aldıkları bilgi tam olarak kesin değildir. Çünkü Lale Arıkdal'ın anlattıklarına göre, gelen güvenlik güçleri öncelikle karşıdaki apartman üzerinde yoğunlaşırlar. Zaman içinde Komiser Muavini Alican Özgenler, polis memurları Reşat Okutan, Tamer Gürbüz ve Turan Koçak, Ulaş'ın bulunduğu, Lale Arıkdal'a ait evin kapısını çalarlar. Kapıyı açan Lale Arıkdal'a evin aranacağını söyleyip evde başka kimsenin olup olmadığını sorarlar. Lale Arıkdal evde yalnız yaşadığını, başka kimsenin olmadığını söyler. Fakat görevli tim elemanları içeri girerler. Salon salomanje, bir büyük bir de küçük koridor, mutfak ve iki odadan ibaret olan evde arama başlatılırken, Komiser Muavini Alican Özgenler ve diğer memurlardan ikisi Lale'den diğer bilgileri sorarlar. Polis memuru Reşat Okutan, koridorun sonundaki odaya girer ve oda kapısının salona düşen köşesindeki karyolanın üzerinde bir erkek ceketi bulunduğunu fark

3. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 307-309.

eder. Arkadaşlarına, "Burada erkek elbiseleri var," diye seslenir. Bu sırada karyolanın karşısında duvara bitişik duran bir vinlex gardırobun fermuarları açılır ve bir tabanca namlusu görünür. Güvenlik güçleri ile gardıropta bulunan Ulaş Bardakçı arasında çatışma çıkar. Bu çatışmada Ulaş Bardakçı hayatını kaybeder. Çatışmada Reşat Okutan ve Tamer Gürbüz de hafif yaralanır.

Lale'yi 37 yıl sonra *Devrim Yolcuları* adlı kitabımı yazmaya karar verdiğimde aramaya başlamıştım. Eski bir gazeteci olmam da bana bu kişiyi nasıl bulacağımı, bulduğumda ona nasıl yaklaşacağımı ve nasıl konuşturacağımı öğretmişti.

Lale Arıkdal, Ulaş Bardakçı ile ilgili evinde gerçekleştirdiğimiz şöyleşide 19 Şubat 1972'de Üvez Sokak'taki evde yaşananları ve sonrasını şöyle anlattı:

Sorularıma geçmeden önce ben Lale Arıkdal ile yaşadığım on günlük iş arkadaşlığı anımı şöyle hatırlatıp, daha sonra kendisinin yaşadıklarını anlatmasını istedim.

Benim sizinle on günlük bir iş arkadaşlığım olmuştu. Siz benim çalıştığım İKA Ajansı'nda işe başlamıştınız bilmem hatırladınız mı? O on günlük arkadaşlığımız süresince bana İngilizce bilip bilmediğimi sormuştunuz. Ben de, "Hayır, bilmiyorum" dedim. Siz de öğrenmek isteyip istemediğimi sorduğunuzda ben de kim istemez ki demiştim. Onuncu günü bir öğlen vakti öğle yemeği için iş yerinden çıktınız fakat bir daha geri dönmemiştiniz. O gün dönmeyip, iş yerine telefonla gelemeyeceğinizi haber vermek için aradığınızda telefona yakın olmam sebebiyle ben açmıştım. "Benim acil bir işim çıktı işe geri dönemeyeceğim" demiştiniz. Gerisini siz anlatır mısınız?

O zaman Mustafa Alabora Şişli'de bir evde oturuyordu. Ben o gün (18.02.1972) Ulaş Bardakçı'yı Mustafa Alabora'nın evinden almaya gitmiştim. Ulaş'ı Alabora'nın evinden aldım. Ulaş'ın ismi o zamanlar Ulaş diye geçmiyordu, kod ismi kullanılıyordu. Ulaş'la evden ayrılıp taksi durağına kadar yürüdük. Dikkat çekmemek için Ulaş'ın koluna girip iki sevgili gibi durağa kadar gidip taksiye atladık. Benim Arnavutköy Üvez Sokak'taki evime gelmiştik. Hatırladığım kadarıyla bu eve Ulaş'la daha önceden de gelmiştik. Bu sizin bahsettiğiniz son geliş öncesiydi. Ulaş evde kalıyor, ben işe gidip geliyordum. Daha sonrasını biliyorsunuz, çatışma oldu, Ulaş öldü ve ben yakalandım.

Eve polisin nasıl geldiğini sorduğumda şunları söyledi: Şöyle oldu, biz zaten geceleri hiç uyumazdık. Sabaha karşı daha hava aydınlanmamıştı. Kıştı, Şubat ayı çok soğuktu. Evin çevresinde patır patır sesler duyduk. Alt katta oturuyorduk. Pencereler bahçeye bakıyordu. Pencereden baktığımızda gördüğümüz, dışarıdaki insanlar sırtlarını bizim pencereye dönmüşler, karşı eve hedeflenmişlerdi. Sanırım aldıkları istihbarat yanlıştı. Yanımızda boş bir arazi ve karşısında da bir ev vardı. Sonradan öğrendiğimize göre, kaldığımız evi o ev sanmışlar. Biz güvenlik güçlerine çok yakınız. Konuşmalarından karşı evi basacaklarını söylemelerinin akabinde hiçbir uyarı yapmadan evin alt katının tüm pencerelerini taradılar ve içeri girdiler. Yüksek sesle konuştukları için onları net olarak duyabiliyorduk. "Burada kimse yok." İyi ki orada kimse oturmuyormuş. Yoksa hepsi ölürdü o taramada. Bunun üzerine o evin yanlış ev olduğunu anlayıp, bizim eve yönlendirdiler. Yine sonradan öğrendim, bizim bulunduğumuz apartmanda 1. Şb. Md. Mahmut Dikler oturuyormuş. Güvenlik güçleri onunla da konuşuyorlardı. Sanırım konuşmalardan sonra alt katlara bakılması söylenmiş olacak ki bizim eve yönelmişler. Kapımız çalındı, biz zaten Ulaş'la oturuyorduk. O hengâmede kaçma şansımız da yoktu. Zira ev tamamen sarılmıştı. Ben kapıya doğru yöneldiğimde Ulaş koridora doğru gitti ve ben kapıyı açtım. Otomatik tabancalı insanlar duruyordu karşımda. Bunların da ikisi sivil giyimliydi. Gerçi o zamanlar sivil polis nasıl olur, benim çok bildiğim bir şey değildi. Çok korkutucu, dehşet bir şey. O silahlar insanı o kadar ürkütüyor ki, bilemezsiniz. Yaşamanız lazım. Onların deyişi ile kapıyı açtığımda soğukkanlı bir şekilde, "Ne istiyorsunuz?" demiştim. Onlar da bana, "Burada senden başka kimse var mı?" diye sormuşlardı. "Sadece ben oturuyorum, kimse yok" demiştim. Benim soğukkanlı davranışım onlara çok inandırıcı gelmişti. Bu görünüşüm karşısında silahlarını indirdiler. Fakat genel yaptıkları davranış gereği içlerinden iki kişi içeriye bir bakalım deyip eve daldılar. Ben de o sahanlıkta sokak kapısının açık olduğu yerde duruyordum. Önce bir ses çıkmadı. Sonra içeri giren polislerden biri bağırdı. "Burada bir erkek ceketi, bir de şapka var." Ulaş'ın kaldığı odada fermuarlı bir elbise dolabı vardı. Onun içine saklanmış, fakat ceketi ile şapkasını divanın üzerinde unutmuştu. Daha sonra içerden bir cayırtı koptu ve hiç dinmedi.

O ses bütün pencerelerden atılan kurşun sesleriydi. Ulaş da onlara içerden karşılık veriyordu. Bağrışmalar ve vızır vızır kurşun

sesleri hiç dinmiyordu. Her taraf delik deşik olmuştu. Kapının önünde kimse kalmadı. Ben de o hengâmede otomatik olarak bir üst zemin kata çıktım. Şimdi net hatırlamıyorum. Sağdaki daire mi, soldaki daire mi zaten orada oturanlarla da görüşmüyordum. Kapılardan biri aralıktı, ben de o kapıyı itip içeri girdim. Şöyle garip bir şey yaptım. Parmağımda bir yüzük vardı. Tek taş bir yüzüktü. Teyzem hediye etmişti. Benim için değerliydi. O yüzüğü teyzem bir ameliyat öncesi takmıştı parmağıma. Bir kaçma halim olursa ileride ihtiyaç halinde paraya çeviririm diye düşünmüştüm. Eve girdiğimde gayri ihtiyari şöyle düşünmüştüm. Ben nasıl olsa öldürüleceğim. Bu yüzük güvenlik güçlerinin eline geçmesin diye parmağımdan çıkartıp orada bir büfenin üzerine koydum ve evin sahibine bu yüzük burada kalsın dediğimi hatırlıyorum. O sırada beni aramak geldi güvenlik güçlerinin aklına. Ulaş çıkartılmış sokağın ortasına. Ölmüş mü, ölmemiş mi tam hatırlamıyorum. Boylu boyunca yatıyordu.

"Gördüğünde Ulaş Ölmüş müydü?"

Orada öldürülmüş olduğu gibi bir izlenim hatırlıyorum. Çok yıllar geçti üzerinden. O kargaşada gözünle bir şey göremiyorsun. O travmada hiçbir şey net değil. O bağrışmalar, sağa sola koşuşturan insanlar, vurduk gibi konuşmalar. Burada bir şey düşünüyorsun. Ben onu aşağıda bırakmıştım. Kapıyı açtığımda onu sokağın başında yerde gördüm. Orada ölmüş gibi duruyordu. Bilemiyorum ölmüş müydü? Ve o anda herkes bana yöneldi. Çünkü o rahat halim nedeniyle iki polis içeri girmiş, Ulaş'la girdikleri çatışmada biri ağır olmak üzere ikisi de yaralanmıştı. Ağır yaralı olanın öleceğini düşünmüş olmalılar ki ve bunun da tüm sorumluluğunun bende olduğunu söyleyerek öfkeyle üzerime yürüdüler. Beni ortalarına alıp başladılar tartaklamaya. Tam bir linç girişimiydi bu. O sırada kafama aldığım bir darbeyle kafam kırılmıştı. Fakat ben hiç hissetmiyorum bunları. İnsanın vücudu fizyolojik olarak farklı çalışıyor bu gibi ortamlarda. Sonra birileri beni çekip çıkardı o ortamdan.

* * *

Fındıkzade baskınında yer alan Mehmet Eymür, Üvez Sokak baskınınında da görev alır. İşte Üvez Sokak olayını *Analiz* adlı kitabında da şöyle anlatır:

Merkez komutanı Fevzi Aysun Paşa olayı takip etmiş, hemen hastaneye gelmişti. Sarılıp bizi öptü. "Siz Hiram Bey'i merak etmeyin, ben her türlü tedbiri aldırırım. Aynı kuvvetle (Merkez Komutanlığına ait) operasyon yapılacak diğer evlere gidin" dedi.

Arnavutköy'de Çayan ve arkadaşlarının kalabileceği bir ev daha vardı. Ancak bilgiyi veren evin kesin yerini bilmiyor, üç apartmandan biri diyordu.

Konvoy halinde Arnavutköy'e gittik. Sabahın erken saatleri idi ve henüz hava karanlıktı.

İlk iki bina 2-3 katlı küçük binalardı. Daire daire aramaya başladık. Sabaha karşı ne olduğunu anlamadan yatağından kalkan insanların yatak odaları dahil aranması, özel yaşantılarına girilmesi pek hoş bir şey değildi. Ancak başka yapacak bir şey yoktu. Ev sahiplerine karşı kibar davranılıyor, onlarda anlayışla karşılıyorlardı

İlk iki evden sonra üçüncü büyük, 7-8 katlı apartmana sıra gelmişti. Önünden ve yanından yol geçen yenice bir binaydı. Telsizden, gelişmeleri izleyen Şube Müdürü rahmetli Mahmut Dikler'in telaşlı sesi duyuldu. "O bina benim oturduğum bina" diyordu. Apartmanın üst katlarından aramaya başladık. Bekâr olan Mahmut Dikler kız kardeşiyle birlikte oturuyordu. Bina kendilerine ait olduğundan aynı zamanda yönetici olan kız kardeşi ile konuştuk. Daha ziyade evde oturan gençlerin ve bekârların olup olmadığını araştırdık. Talebelerin oturduğu bir daire vardı. O daire arandı, şüpheli hiçbir şeye rastlanmadı.

Sıra Fındıkzade'deki gibi apartmanın bodrum katına gelmişti. Hava artık aydınlıktı. Zil çalındı ve genç bir kız kapıyı açtı. Kendisine kibar bir şekilde arama yapılacağı söylenerek eve girildi. Evde yalnız olup olmadığını sorduk. Bir kız arkadaşı ile kalıyordu, ancak seyahatte olduğundan evde değildi. Adı L. A. idi. Kız arkadaşı Ş. ise, İzmir Sıkıyönetim Komutanının kızı idi.

Polisler odalara dağılmış bakıyorlardı. Evin salonuna açılan koridordan arka odalara gittim. Sağda bulunan yatak odasına girdim. Yatak hiç bozulmamıştı. L. A.'nın yanına giderek kimin odası olduğunu sordum. Benim odam dedi. Salondaki kanepede battaniye ve yastık vardı. Orada yattığını söyledi.

Polislerden biri gelerek yatak odasının yanındaki dip odada peruk bulduklarını söyledi. Odada bir divan, odanın girişinde ise plastik fermuarlı bir dolap bulunmaktaydı. Dolabın karşısındaki duvarda bulunan yüksek pencere yandaki yola bakıyordu. Peruk, bir erkeğin kullanabileceği cinstendi. Çayan ve arkadaşlarının eşkâl değiştirmek için peruk kullandıklarını öğrendiğimizden ev sahibinden kime ait olduğunu sormalarını istedim.

Koridorda bulunan banyo ve tuvalete şöyle bir baktım. Her yer aranıyordu. Tekrar yatak odası önüne gelmiştim ki birden silah cayırtısı duyuldu. Silah ve makinalı tabanca sesleri dip oda tarafından gelmişti. Hemen bütün odaları boş olarak gördüğüm için seslerin binanın içinden mi yoksa sokaktan mı geldiğini kestiremedim. Yatak odasının kapısında

yere çömeldim. Odanın içinde arama yapan bir polis memuru vardı. Bina içinde ve dışında konuşmalar, bağrışmalar duyuluyordu. Ne olduğunu anlayamadan dışardan da ateş edilmeye başlandı.

Bizim bulunduğumuz odanın yüksek penceresinden de içeri mermiler gelmeye başladı. Ateş edilmemesini ve bizim odada olduğumuzu bağırdık. Bu arda yanda bulunan odada birisi "Mehmet Ağabey, sen misin?" diye seslendi. Kim olduğunu sordum. 1. Şubenin çelik yelekli polis memurlarından T. idi. "Ben çok ağır yaralandım, ölmek üzereyim" dedi. Ne olduğunu anlatmasını istedim.

Odayı ararken fermuarlı dolaptan birinin ateş ettiğini karnından ağır yara aldığını, çok kan kaybettiğini, kendisinin de elindeki makinalı tabanca ile dolabı taradığını ve dolabın devrildiğini, içinden hâlâ ateş edildiğini, ancak yapılan bu atışların kendisine gelmediğini söyledi. Hakikaten kısa fasılalarla 1-2 el ateş ediliyordu.

Camı açıp dışarıdakilerle irtibat kurarken T.'den tam yerini tarif etmesini istedim. Dolabın karşısında, pencerenin altında yerde oturduğunu söyledi. İçeriye ateş edilmemesini, seken mermilerin kendisine geldiğini ifade etti. Dolapta kaç kişi olduğunu bilmiyordu. Dolap odanın kapısına doğru, girişe mâni olacak şekilde düşmüştü.

Sesinden T.'nin durumunun iyi olmadığı anlaşılıyordu. Yine de sorularımıza cevap veriyordu. Bir yanlışlık yapmadan onu kurtarmamız lazımdı. Dışarıdan diğer ekip mensupları gelmişti.

Dolaptan atışlar kesilmişti. Kısaca ne yapılacağı kararlaştırıldı. T.'nin bulunduğu oda kapısının diğer tarafına sıçrayan bir kişi ile kapının diğer yanındaki devrik dolaba kurşun yağdırarak odaya girdiler. Silah sesleri kesilmişti. T.'yi dışarıya taşırken eve gelen diğerleri de dolabın içinden ölü bir şahıs çıkardılar. Bir elinde 14'lü bir silah diğerinde bir naylon torba içinde mermiler vardı.[4]

Ulaş'ın öldürülmesinin ardından ünlü romancı Yaşar Kemal *Bugünlere Bahar İndi* kitabında aşağıdaki ağıdı kaleme alır.

Hele Ulaş'a Ulaş'a
Ulaş benziyor güneşe
Ulaş kardaş can verirken
Görenlerin aklı şaşa

Ulaş canım ulaş gülüm
Sana yakışmıyor ölüm
Sana demedim mi kardeş
Düşman hayin düşman zalim

4. Mehmet Eymür, *Analiz*, Milliyet Yay., 1991, s. 69-71.

Ulaş benim gülüm güzel
İnsanlığım yolum güzel
Kardeş sen öldükten sonra
Vallah billah ölüm güzel

Döğünürüm yana yana
Haber olmadı mı sana
Yüreğindeki kırk kurşun
Ağır gelmiyor mu sana

Şu boğazın günden yanı
Gitti gelmez ulaş hani
Bu dünya güzel olacak
Bu insan güzel olacak
Ulaş kardeş koç yiğidim
Görmeyecek güzel günü
Dağlar taşlar geldi dize
Bu dünya kalır mı böyle
Öcümüz yerde kalmaz
Sinanıma selam söyle

Sinan kadir hüseyinim
Soylu dağım yüce kinim
Ulaş selam et dostlara
Bizi durduramaz ölüm

Bu zalim günler geçecek
Bu zalim günler geçecek
Düşmanlar ağu içecek
Bundan sonra yeryüzünde

Çiçekler ulaş açacak
Çiçekler kadir açacak
Çiçekler İlkay açacak
Bundan sonra yeryüzünde
Çiçekler dostluk açacak

Generaller generaller
Kızıl kanda kanlı eller
Sizi de yeneriz bir gün
Bize türk milleti derler

Hele ulaşa ulaşa
Ulaş benziyor güneşe
Ancak sen ölürsün böyle
Böyle yiğit biz ölürüz
Düşmanların aklı şaşa
Ulaş benziyor güneşe
Bundan sonra yeryüzünde
Hep çiçekler ulaş aça

Lale Arıkdal çatışma sonrasını şöyle anlatır:

Hiç Tanımadığım Bir Kişi Bana Sahip Çıkmaya Çalışmıştı

Tam o sırada sokağın başındaki, şu anda tam hatırlamıyorum, iki katlı mı üç katlı mı o binada oturan genç bir kişi, tanımıyorum ama oradan çıkıp güvenlik güçlerine bağırdı. "Yapmayın, etmeyin!" Gördüğü manzaraya dayanamamış olmalı. Beni öldürüyorlar sanmış. O genç bağırdı diye onu da aldılar ve ikimizi aynı arabaya yan yana bindirdiler. Hiç tanımadığım biri bana sahip çıkıyordu. İşte insanlık böyle bir şey. Arabada hakaretin haddi hesabı yoktu. O genç de onlara cevap yetiştiriyordu. Korkusuzdu. Bir ara gence dönüp onu susturmaya çalıştığımı hatırlıyorum. Çünkü her söylediği söz için bir darbe yiyordu. Onun benim yüzümden hırpalanmasını istemiyordum. Çünkü o bana yapılanlara karşı çıkmıştı.

Yine araba içinde hatırladıklarım. Çok hakaret ediyorlardı. Kin doluydular. O sırada şöyle konuştuklarını da hatırlıyorum. "Bu arkadaşımızın kanı, onu sen öldürdün." Bu gibi sözlerdi bunlar. Ben de, "Ben kimseyi öldürmedim," dediğimi anımsıyorum. Bunun üzerine, "Her tarafın kan, nasıl öldürmemiş olabilirsin?" Ben de şaşırdım. Neremde kan var diye şöyle bir elimi gayriihtiyari başıma götürdüm. Elim kan olmuştu. Meğerse kafam kırılmış, onların "üzerinde kan var" dedikleri kendi kırık kafamın kanıymış. Sonra oradan emniyete götürüldük. Emniyette hatırladığım, aklımda kalanlar; merdivenler vardı, birçok merdiven, ben hiçbir merdiven

basamağına bastığımı hatırlamıyorum. Beni kargatulumba koluma girip yukarı katlardan birine çıkarmışlardı. Yani hiçbir basamağa basmamıştım. Ayağımda ayakkabı filan yoktu, çorapla çıkmıştım. Kış olduğu için çok soğuktu. Dışarıda kar vardı. Orada bir odaya aldılar bizi. Birileri bana bir atkı vermişti. Gözaltına alınmadan ayağıma sarmam için. Çünkü ayağımdaki çorap sırılsıklam olmuştu. O atkıyı da şöyle tutuyordum, diyerek gösterdi bana tutuş şeklini. Bu durumum gazeteciler tarafından fotoğraflanmıştı. Daha sonraları o fotoğrafı görmüştüm. O durumuma da çeşitli mânâlar vermişlerdi o dönemde.

Kadınlar Koğuşuna Kondum

"Hiç işkence gördünüz mü?" diye bir soru yönelttim eski arkadaşa.

Orada işkence görmemek mümkün değil. Benim bir de ek olarak diğer insanların yaralanmasına neden olduğum düşünüldüğünde kin ve nefret kusuyorlardı. Onun için beni hiç affetmediler. Ben de onları hiç affetmedim.

Hapishanede neler olduğunu sorduğumda şunları söyledi:

Biraz garip olacak ama sadece ben zorluk çekmedim. Ondan önce polis, MİT filan korkunçtu. Hakikaten sonra orada bir ay geçti ve savcılığa gönderildik. Savcılık tutuklama kararı verdi. Orada normal insanlarla karşılaştık. Kadınlar koğuşuna kondum. O koğuşta daha önce Mahir Çayan'ların birinci davadan yargılanmakta olan üç dört arkadaşları vardı, onları orada tanıdım. Orada bir gece kaldım. Ertesi sabah gardiyanlar gelip aldılar. Götürürlerken gözlerimi bağlayarak bir arabaya bindirdiler. Kadıköy'de şimdiki nikâh dairesinin olduğu yerde bir karakol vardı, 0raya götürmüşlerdi. Gözüm bağlıyken bir polis vardı yanımda ve bana doğru bir araba yanaştığını hissettim. Hissettiğim doğruydu. Bulunduğum arabadan alıp diğer arabaya bindirdiler. Arabadan arabaya geçirirlerken kafamı bastırmışlardı. O sırada iki kişi olduklarını konuşmalarından anlamıştım. Gittiğim yeri gözüm kapalı olduğu için bilemiyordum fakat gözlerim açılınca gittiğim yerin MİT olduğunu anladım. Ben oradayken Kızıldere olayları oldu. O olayın arkasında tutuklamalardan dolayı MİT kalabalıklaşmaya başlayınca bizi oradan hapishaneye gönderdiler.

Hiram Abas'ı Teşhis Etmiştim

MİT, insanı o davranış ve sorgularıyla çökertiyor ve acele anlatırken içini çekiyor, o günleri sanki tekrar yaşıyor, suratının şekli değişiyor. "Ne olur burayı anlatmayayım" diyerek konunun değiştirilmesini istiyor. Ben de bunun üzerine şöyle bir soru soruyorum:

Hiram Abas'ın teşhisini yapmışsınız, bundan bahseder misiniz?

"Hiram Abas'la karşılaştım" diyerek konuyu girdi ve "Evet, Hiram sık sık bizim odaya girerdi. Gördüğüm insandı," dedi.

MİT'ten olduğunu bilmiyordunuz herhalde?

"Tabii ki MİT'ten olduğunu bilmiyordum. O dönemde herkes birbirine binbaşım, yüzbaşım diye hitap ediyordu. Bir defasında benim odama general rütbeli bir asker geldi. Sonra onu da tanımıştım."

Soruma devam ediyorum. Hiram Abas öldürüldüğünde mi sizin tanıklığınıza müracaat ettiler?

"Hayır. Hiram Abas öldürülmeden önce *Aydınlık* gazetesinde resmi yayınlamıştı. Orada gördüğümde işte bu demiştim. Uzaktan çekilmiş bir resimdi. Tahminen bu resim olayı 1977 veya 1978 yılı olabilirdi. Orada bulunanlar sormuştu bunu, kim tanıyor dediklerinde ben tanıdığımı söylemiştim."

Konuyu değiştiriyor anlatımında.

Ayakta Kalmayı Hiçbir Zaman Yeniden Düşünmeyeceksin

Ben hapishaneye kayıt olduktan sonra, tutuklanıp Bayrampaşa Hapishane'sine giriş yaptılar. Kayıt dememdeki sebep de daha önce hiçbir yerde kaydım yok. Ölsen de hiçbir şekilde ispat edecek bir kayda rastlanmamasından bahsediyorum. Kaydım yapıldığında rahatlıyorum. Ailem aramış. Tam bir ay hapishaneye kuşkuyla gelip gitmiş ve iz sürmüşler. Ondan sonrası yok. Hapishanede kaydım görülüyor ama ben hapishanede değilim. Nerede olduğum belli değil. Ailemin baskısı devam ediyor, fakat ben yokum. Hapishane yönetimi de bir hayli zor durumda kalıyor. MİT'ten hapishaneye döndüğümde çok hırpalanmış bir vaziyetteydim. Fakat insanın vazgeçemeyeceği değerlerden biri de hayatta kalmak, her şeyi ona göre planlayarak ayakta kalmayı düşünüyorsun. Benim için vazgeçilmeyecek olan kişisel hayatımda ayakta kalmak. Ayakta kalmak için hayatta kalmayabilirdim. Bunu fark ettim. Sonra dönüp kendi hayatıma baktım. Bireysel ilişkilerimde de bunu kendime ilke edindim. Çok iyi bilemeyebilirim, doğru karar veremeyebilirim

bunların hiç önemi yok. Beni esas yönlendiren, harekete geçiren, benim hayatta kalmamı anlamlı kılan şey ayakta kalmak. Bundan çok eminim, bu bir seçim. Yanlış karar, doğru karar hep odur.

İnsan siyasi görüşünü yenilemelidir, ben buna inanıyorum. Çünkü hayatın koşulları hızlı değişiyor, sen de bütün bu değişime göre karar vereceksin. Şöyle diyebilir miyiz? Üzerine bir palto geçireceksin, bu paltoyu üzerinden çıkarmadan temmuz ayını geçirebilir misin? Bu başka bir şey, ayakta kalmak başka bir şey. Ayakta kalmayı hiçbir zaman yeniden düşünmeyeceksin. Ayakta kalmak yeniden düşünülecek bir şey değildir. Hayat bana bunları öğretti. Benim o dönemde yapabileceklerim bunlardı, pişman değilim. Hayatımın o dönemden sonraki kısmında da, günlük yaşamımda da yapabileceklerimi yapmaya çalıştım. Görünüşte bunlar kahramanca gibi geliyor ya da öne çıkmalar oluyor, bunları yaşamda çok gördüm fakat benim bunlardan pek hoşlandığım söylenemez. Ben çığırtkanlıktan hoşlanmıyorum. Bir şeyi ya yapacaksın ya da konuşmayacaksın. Ben yaşamımda hep yapmayı tercih ettim. Bunu çocuğumda, ilişkimde, bakkalla ilişkimde bu hep böyle oldu. Benim için hep ön plana çıkan ayakta kalmak. Hayatta kalmak için ayakta kalırım yoksa benim için yaşam hiçbir şey ifade etmez.

Şehir Eşkıyası Elinde Diplomasıyla Öldürüldü

Üniversite yıllarıyla ilgili daha önceki söyleşimizde aklımda kalan bir soru vardı, o soruyu sordum. Üniversite diplomanızı alırken yaşadığınız bir olay vardı ondan bahseder misiniz?

Evet, o çok komikti. Tezimi yazıp vermiştim ve en son bir de mezuniyet sınavına girip okulu bitirecektim. Bu arada bu olaylar oldu (Ulaş Bardakçı olayı) hapse girdim. Okul olayı öylece kalıverdi. Ben o zaman kendimi çok başka bir şeye adamıştım. Fakat daha sora üniversite bir karar almış, benim durumumda olanların kaydını dondurmuş. 1974 yılında çıkan bir afla dışarı çıktığımda bir öğrendim ki okuluma devam edebileceğim. Hiç istemedim, arkadaşlarımın zorlamasıyla sınava girdim ve sonucu telefonla öğrendim, okulu bitirmişim. Bitirdim fakat diplomayı almak için okula gitmedim. Aradan on sene geçti. Bir iş başvurusunda diploma gerekiyordu. Gidip alayım dedim. Yıllar geçti benim fiziki durumumda yılların etkisiyle bir hayli değişmişti. Açıkçası ben öyle sanıyordum. Kalktım gittim üniversiteye. Önce kalemin bulunduğu bölüme uğrayıp ismimin Lale Arıkdal olduğunu söyleyip,

arkasından diplomamı alacağımı söyledim. Oradaki yetkili memur bana, "Biraz şurada oturur musunuz?" diyerek bir yer gösterdi. Gişe gibi kapalı bir yerdi kalemin bulunduğu yer. İşlemlerim yapılıyor, on-on beş sene geçmiş aradan. O arada herkes birbirleriyle alçak sesle bir şeyler konuşuyor. Bana hiçbir şey söylemiyorlar, ben bekliyorum, bir an önce işlemlerim bitirilsin diplomayı alıp gideyim diye. Sıkıldım, oradaki memura, "Daha bitmedi mi? Neden bu kadar uzatıyorsunuz?" dediğimde, "İşlemleriniz bitti fakat siz polis eşliğinde çıkacaksınız," demesinler mi? Sordum neden polis eşliğinde çıkmam gerekiyor. Dışarıyı göstererek, "Size zarar verebilecek kişiler var," dediler. Gelişimde okul önünde kimsecikler yoktu. Zaten mevsim olarak okulun açık olduğu mevsim de değildi. Memura, "Beni kim tanır ki?" dediğimde, "Siz öyle sanın. Dışarıdakileri görmüyor musunuz?" dedi. Şöyle bir baktım, dışarıda yoğun bir kalabalık vardı. Polisle götürülmek çok ağrıma gitmişti. Bir an için yıllar önce kafamı kıran polisler geldi aklıma. Polis beni niye korusun dediğimi hatırlıyorum. Onlar da polis olmadan sizi dışarıya salamayız bu sorumluluğu alamayız demişlerdi. İki tane mi, dört tane mi hatırlamıyorum aradan yıllar geçti. Polisler beni kalemden aldılar dışarı çıkıyoruz, o kalabalık topluluk tehdit dolu sözlerle saldırıyorlardı bana. Kıyametler kopuyordu, küfürler ediliyordu. Ben hayretler içinde kalmıştım. Bu kadar yıl geçmesine rağmen, beni nasıl tanımışlar, oraya geleceğimi nasıl haber almışlardı? Ben gelip diplomamı alıp gideceğim. Normal yaşamda beni kimse tanımıyor, diye gitmiştim oraya. Ayrıca üniversite yıllarımda da devamlı okula giden bir öğrenci de değildim, sadece sınav zamanlarını aksatmazdım. Bu durum beni çok şaşırtmıştı. Kendi kendime dışarıdaki topluluk beni öldürse sanırım basında bu defa haberin manşeti şöyle olurdu: "Şehir Eşkıyası Elinde Diploması İle Öldürüldü."

Ne yazık ki Ulaş'ın öldürülmesi benim de yakalanmam gerçeğini saptırarak bir gazetede nasıl verilmişti hiç unutamam. Bu gazete ilk sayfasının yarısını bir ressamın canlandırmasıyla renkli bir şekilde yapmış, çok çirkin bir betimlemeydi. Bu gazeteyi daha sonra görebilmiştim. Ben o resimde yarı çıplak bir şekilde çizilmişim. Ulaş'la beni iki sevgili gibi göstermişler. Üstelik bu gazete sıradan bir gazete değildi, o yıllarda bunu nasıl yapabilmişlerdi? O zamanki diller çok kötüydü. Yani Ulaş delik deşik edilerek öldürülmüş, beni bir fahişe olarak lanse etmişlerdi. O görüntü ve yazıları gördükten

sonra o gazeteye dava açmayı çok istedim ama cezaevinde olduğum için o işi kotaramadım. Ne yazık ki dava edemedim, öylece kaldı. Tabii ki gazetesiz olmaz. Ben günde dört gazete okuyorum ama bu yalan haberleri de kendi hayatımla ilgili gördüm. Demek değildir ki gazeteler kötü, böyle bir şey yok.

Lale Arıkdal Yıllar Sonra Ulaş Bardakçı'nın Ailesi İle Buluşur

Cezaevinden çıktıktan sonra Ulaş Bardakçı'nın ailesi ile hiç görüşmeniz oldu mu diye sorduğumda, şöyle bir içini çekti ve anlatmaya başladı.

Evet oldu. Cezaevinden çıktıktan sonra bir gün Ulaş Bardakçı'nın ailesini ziyaret için Ankara'ya gittim. Gitme sebebim hem aile ile tanışmak hem de cezaevinden çıktıktan sonra güvenlik güçlerinin bana teslim etikleri bazı eşyalarını ailesine, yani ait oldukları yere teslim etmekti. Eşyalar arasında ceket vardı ama nedense şapkası yoktu. Acaba birileri hatıra olsun, diye almış olabilir mi diye hâlâ düşünürüm. Eşyaları aileye teslim ettim, bu benim için unutulmaz bir anıydı. Aile için de çok önemliydi bu eşyalar. Daha sonraki yıllarda bu ailenin öldüğünü öğrendiğimde çok üzülmüştüm.

Ailesi (anne baba) beni son derece sıcak karşıladılar. Gitmeden önce acaba nasıl karşılarlar? Ölümünden beni mi sorumlu tutarlar gibi bir sürü düşünceler geçti içimden, fakat yanılmışım. Zili çaldım, kapı açıldı, sonradan öğrendim annesiymiş kapıyı açan. Çünkü daha önce ailesiyle ne karşılaşmıştım ne de resimlerini görmüştüm. Önce kendimi tanıttım ürkek bir tavırla, fakat annenin "İçeri buyur kızım," demesi beni çok rahatlattı. Açıkçası böyle bir karşılama beklemiyordum, her şeye hazırlıklı idim.

Annesi ile ilk karşılaşmamızı şöyle hatırlıyorum. "Artık bundan böyle sen de bizim evladımız sayılırsın," diyerek kucakladı beni. Ben o gün eşyaları verip İstanbul'a geri dönecektim fakat aile evlerinde kalmam için o kadar ısrar etti ki reddetmem olanaksızdı. O gün orada kaldım. Evde devamlı Ulaş'ın çocukluk yılları ve gençlik yılları ile ilgili ne hatırlıyorlarsa hepsi konuşuldu. Bana da bu samimi ortamda Ulaş'la olan arkadaşlığımızı ve nasıl öldürüldüğü ile

ilgili kısım düşmüştü. Anlattıkça yüzlerinde bir hüzün hissettim. Ölümünü anlatırken annenin gözünden yaşlar geldiğini gördüm.

Bir ara kulağıma eğip, "Kızım seninle bir şeyler konuşmak istiyorum, benimle arka odaya gelir misin?" dedi. Düşündüm bir an için, tereddüt ettim. O anda ne yapacağımı şaşırdım fakat yapacak da bir şey yok, onunla birlikte bulunduğumuz yerden farklı bir odaya geçtik. Arka odaya girer girmez büyük bir telaşla, "Kızım, çocuk nerede? Biz yıllardır onun hasretiyle yanıyoruz" demesin mi? Şaşırdım, ne diyeceğimi düşündüm bir an için. Aile basında çıkan haberlerden dolayı benim Ulaş'tan bir çocuğum olduğunu sanıyormuş. Tekrarladı, "Torunum nerede?" diye. O anda nasıl üzüldüm bilemezsiniz. O annenin yüz ifadesi destansı bir görünümü andırıyordu. Düşündüm o anda keşke bir çocuğumuz olsaydı da bu anneyi mutlu edebilseydim, diye. Ama Ulaş'la biz sadece dava arkadaşıydık, bundan öte bir şey yoktu aramızda. Ayrıca böyle bir çocuk olsaydı zaten cezaevinde doğmuş olurdu ve bundan da herkesin haberi olurdu. Onları hayal kırıklığına uğrattığım için çok üzülmüştüm ama gerçek de buydu. Evde o gün kaldım, aile de Ulaş'la ilgili başka bir şey konuşmadı.

Ulaş'la aramızda geçen bir anıyı daha anlatayım size. Ulaş'ın bende kaldığı süredeki tüm haberleşmelerini ben sağlardım. Bir gün Ulaş'la farecilik oynuyorduk, birimiz önde birimiz arkada yerde emeklerdik. Ben haberleşme bilgilerini bir oyuncak fare içinde getirirdim. Ne bileyim Ulaş'ın o fareyi beni korkutmak için kullanacağını. Bir gün eve geç gelmiştim. İçeri girip kapıyı kapadığım anda Ulaş'ın o oyuncak fareyi bacağıma dokundurmasıyla nasıl bir çığlık atmıştım anlatamam. Ulaş korktuğumu gördüğünde buna o kadar çok üzülmüştü ki beni teselli etmek için özür üzerine özür dilemişti.

Başka bir anı daha. Tanınmamak için kaşlarını almamı söyleyip önüme oturmuştu. Kaşlarından bir teli cımbızla çektiğim anda nasıl acı hissettiğini gördüm ve kendisine istersen vazgeçelim dediğimde, "Hayır vazgeçmek yok" demişti, ben de devam etmiştim. İşte bu da böyle bir anı.

Arkadaşları Ulaş Bardakçı'yı Anlatıyor

Oktay Etiman

Oktay Etiman'la söyleşi yapmak için 9 Nisan 2011 tarihinde İstanbul'dan Ankara'ya gidecek ilk uçakla hareket ettim. Öğleden sonra Ankara Mülkiyeliler Birliği Lokalinde buluşacaktık. Kararlaştırdığımız saatte buluştuk. Lokalin üst katında söyleşimizi yapacağımız yerde hazırlıklarımızı yapıp söyleşiye geçtik. Sorularımdan birisi de Ulaş'a neden "fukara" dedikleriydi. İşte Oktay Etiman'ın bu soruya verdiği cevap:

Niye dediğimizi bilmiyorum ama ona "fukara" derdik.

Ulaş Bardakçı ODTÜ'lüdür. Münir'le daha yakındı. ODTÜ grubundan Münir, İrfan ve Ulaş Bardakçı, ODTÜ'lülere daha yakın duruyorlardı, ama bizim THKP-C'nin aktivist elemanlarla, benim de içinde bulunduğum insanlarla, devrimci militanlarla birlikte hareketlerimiz olmuştu. Ulaş böyle az konuşan, tiyatrovari hareketi olmayan, devrimci düşünen, Alevi kökenli, sanırım Hacıbektaşlıydı. Ulaş böyle bir arkadaşımızdı. Teşkilatın araba çalma vs konularında aktivitesi olan, bu tür alanlarda biraz deneyim sahibi, dürüst, temiz bir arkadaşımızdı. Aramızda nedense ona "fukara" derdik. Münir Ramazan Aktolga ona 'fukara' derdi. Biz de ondan sonra "fukara" aşağı "fukara" yukarı böyle gitti. Sessiz sakindi. Niye "fukara" dendiğini bilmiyorum, ama Münir'e bir gün "Niye fukara diyorsun Ulaş'a?" dediğimde, "Ağzımız alıştı," demişti. Niye bilmiyorum, ama öyle derdik, sevdiğim bir arkadaşımdı. Ulaş Bardakçı öldürüldüğünde ben kaçaktım, saklanıyordum. Onlar İstanbul'dan Kızıldere'ye gitmeden önce hapishaneden kaçmışlardı; ben de bir gecekondu semtinde saklanıyordum. Gazeteler geldi, okudum;

bütün arkadaşlarım öldürülmüştü. Son derece üzüldüm, kahroldum. Ulaş'la birlikte ben araba çalma operasyonlarına başlamıştım. Neden? Çünkü biz kent gerillası yapacağız. Kırda da yapsak, kentte de yapsak bu tür becerilerimizin olması lazım. Hatta fakültenin yanındaki bir sokakta Anadol marka bir araba vardı. Onu arkadaşlarla gece 2-3 gibi kaçırıp, Ankara'da dolaşmıştık.[1]

Fatoş Güney

28 Kasım 2020 tarihinde Fatoş Güney'i aradım, Ulaş Bardakçı ile ilgili bir kitap hazırlığım olduğunu ve kendilerinden Ulaş'la ilgili anılarını paylaşıp paylaşamayacaklarını sordum. Koronavirüs hastalığı (Covit 19) sebebiyle Sapanca'da olduklarını söyledi. Zaten anlatacaklarımda yeni çıkan *Camları Kırın Kuşlar Kurtulsun* kitabında var, oradan alıntı yapıp kullanabileceğimi söyledi. İşte Fatoş Güney'in kitaptaki o Ulaş Bardakçı ile ilgili anıları:

> THKP-C ve THKO eylemleri ses getirmeye devam ediyordu. (...) Ekibin üyelerinden Ulaş Bardakçı, (...) biri vesile oldu. Yılmaz'la tanıştılar. Ulaş bize kendini "Ali" olarak tanıtmıştı. Duygu kod adlı kız arkadaşı Rüçhan Manas ile bize gelip gitmeye başladılar. Yılmaz'la her defasında çalışma odasında baş başa görüşüyorlardı.
>
> "Sana olan güvenimle alakası yok bu olayın Fatoş. Herhangi bir olumsuz durumda benim ardımdan polisin peşine düşeceği ilk insan sensin. Sana bütün bildiklerini söyletecek yöntemleri vardır onların, direnemezsin, çözülürsün ve bütün ömrün boyunca bana ve başkalarına vereceğin zararının vicdan azabını çekersin."
>
> Demek ki Yılmaz'ı her an tutuklayabilir, ona işkence edebilirlerdi. Yılmaz yeniden mahpusa düşebilir ve hatta öldürülebilirdi bile. Peki ya Ali o da mı? O ince yüzlü, pırıl pırıl siyah gözleriyle Ali de mi?
>
> Karşı çıkmam imkânsızdı. Ne Yılmaz'ın söylediklerine bir şey diyebilirdim ne de onlarla görüşüyor olmasına. Baştan her şeyi kabul etmiştim.
>
> "Hazırlıklı olalım Fatoş, sıra bana da gelebilir."
>
> Yılmaz'ın ağzından bu sözcükler çıktığında ince bir sızı duydum içimde. Beş aylık hamileydim. Yılmaz elini karnıma koyup içli türküler söylüyordu. Kimi zaman gözyaşlarımı gizlemeye çalışsam da Yılmaz durumu mutlaka fark ederek sarılırdı bana. Bazen birlikte, sessizce ağlardık.[2]

1. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 118.
2. Fatoş Güney, *Camları Kırın Kuşlar Kurtulsun*, İthaki Yay. 2020, s. 104, 105, 106.

Bingöl Erdumlu

Bingöl Erdumlu'ya Ulaş Bardakçı ile ilgili anılarından bahsetmesini istedim. İşte Ulaş'la olan anılarından bir bölüm:

Ulaş'la ilgili ne anlatayım? Ulaş tabii ki İstanbul olayları başka ama benim tanıdığım dönemde Ankara'da iken çok sakin, fazla konuşmaktan hoşlanmayan, ama son derece ciddi, dinleyen, kolay kolay kendi görüşünü belli etmeyen biriydi.

Fakat Ulaş'ın en önemli yanlarından biri içinde bulunduğu harekete para temin ederdi. Bir şekilde ne yapar eder, bir şeyler bulur satar eder, el koyar neyse o zamanın yöntemiyle (kamulaştırma) para temin ederdi, bizi parasız bırakmazdı. Örneğin bizim Aliağa'da ne yerimiz ne de bir yurdumuz vardı. Zaten işçilerle birlikte arazide yatıp kalkıyorduk. Çok sonraları Menemen'de bir lokalimiz olmuştu. Ama bu anlattığım dönemde günlük peynir ekmek, üzüm alacak paramız bile yoktu. Ulaş sürekli bizi takviye ediyordu.

Ben Aliağa'dan Ankara'ya gider gelirdim. Ulaş'a "sen olmasaydın biz orada aç kalırdık" dediğimde gözleri nasıl parlardı, nasıl memnun olurdu bir bilseniz. "Siz iyi çalışın gerisini merak etmeyin" derdi. En sıcak anlatabileceğim hikâye bu. Paraların işe yaradığını duyunca gözlerinin parıldadığı hiç gözümün önünden gitmiyor

Ulaş, Cevahir ve Ertan daha da sayabilirim, bunlarla başka bir Türkiye kurabilirdik, şimdiki gibi bir Türkiye olmazdı.

Gülay Ünüvar (Özdeş)

Ahmet Tuncer Sümer, Ulaş Bardakçı ile ilgili bir anıyı *Adsız Kahramanlar* kitabında şöyle anlatır:

> Yeni para kaynakları bulmak gerekliydi. Herkes bu konuda görüş birliği içindeydi. Ama nasıl? Mali sekreter olarak bu önerinin ilk muhatabı bendim. Ancak bu bir kişinin altından kalkabileceği bir sorun değildi. Sosyalist Fikir Kulübü Yönetim Kurulu'nda Örgütlenme Sekreteri olan Ulaş Bardakçı'yla beraber bu sorun üzerinde düşünüp taşınacak ve bir hafta sonunda somut önerilerle gelecektik. O hafta içinde aklımızdan neler geçmedi neler? Haftanın sonuna doğru Ulaş'la beraber başka bir iş için Ulus'a gitmiştik. Bir sokakta tükürük köftesi satan bir adam gördüm ve hemen ona yöneldim. Ulaş ne düşündüğümü anlamıştı. Birer köfte aldık ve adamla konuşmaya başladık. Bir günde ne kadar kazandığını sordum. "Aşağı yukarı 50 lira" diye yanıtladı. "Yarın sana 50 lira ödersek bu işi bize de öğretir misin?" diye sordum ve "Biz buradan çok uzakta bir yerde satacağız" diye de ekledim. Adam arkadaki küçük dükkânlardan birine girdi. Az sonra dükkânın arka tarafındaki bölmeyi köfte yapmayı

öğrenmek için kullanabileceğimizi söyledi. Köfte malzemesi alması için 25 lira verdik ve ertesi gün buluşmak üzere ayrıldık.

Köfteci ertesi gün sözleştiğimiz yerde bekliyordu. Bize köfteyi nasıl yaptığını öğretti. Bol soğan, bol baharat, bol ekmek içi! 50 Lirasını ödedik. Köftecinin güzel bir ızgarası da vardı. Bize de aynı ızgaradan yaptırmasını istedik.

"Bunlar Aklını mı Kaçırdı?.."

ODTÜ'ye döndüğümüzde arkadaşlara para kazanmak için köfte satmayı öğrendiğimizi söyledik. Yüzlerindeki ifadeyi hâlâ anımsıyorum. "Bunlar aklını mı kaçırdı" der gibi bir halleri vardı. Ulaş ve ben, toplam 325 Lira yatırdığımızı, bu parayı nasıl olsa çıkaracağımızı, zarar etmeyeceğimizi, tersine para kazanma olanağı olduğunu söyleyerek önerimizi savunduk. Yanıtları "Yapın da görelim!" oldu. Engellemediler. O dönemde bir şeyler yapmak isteyen arkadaşların inisiyatifi köreltilmezdi.

Barakaların arkasındaki boş bir odayı temizledik. Bizim evden getirdiğimiz buzdolabını yerleştirdik. 250 Lira ödediğimiz köfte ızgarasını getirdik ve ertesi gün satış için hazırlandık.

Köfte satışına başladığımız gün ne olur ne olmaz diye yalnızca 5 kilo kıyma aldık. Ben köfteleri yapıyor, soğanı, domatesi, yeşilliği hazırlıyor, Ulaş da kafeteryanın karşısına kurduğu ızgarada pişirip satıyordu. 5 kilo kıymadan yaptığımız köfteler öğleyin bitti. Öğrenciler bizim ne için köfte sattığımızı anlamışlardı. Kafeteryada yemek yerine, dayanışmak için bizden köfte alıyorlardı. Bir arkadaşı şehre yollayarak 5 kilo daha kıyma aldırttık. Akşamüstü o da bitti.

Ertesi gün 20 kilo kıymayla başladık işe. (...) Ancak 20 kilo kıymadan köfte yapmak hiç de öyle kolay bir iş değildi. Ellerim şişti. Bu böyle gitmez, bir çözüm yolu bulmak gerek diye düşünmeye başladık. Çareyi bir et çekme makinesi almakta bulduk. Bütün malzemeyi et çekme makinesine koyup, iki-üç kez çektik mi köfte karışımı hazır oluyordu. İş köfte yapmaya kalıyordu. Ancak yüzlerce köfte yapmak zaman alan bir işti. Bazen köfteleri yetiştiremediğim oluyordu. Sosyalist Fikir Kulübü'nden yardım istedik. Hüseyin İnan, Yusuf Aslan, Taylan Özgür yardıma ilk koşanlar arasındaydı. Can arkadaşlarım, benim yanımda oturup beceriksiz elleriyle köfte yapışları hâlâ gözümün önünde...[3]

Tayfur Cinemre

Tayfur Cinemre *Anılar Belleğimizin Bekçileridir* kitabında Ulaş'la ilgili bir anısını şöyle anlatıyor:

Film bitmiş, ışıklar yanmıştı. Birbirlerine sarılmış genç kız ve erkekler, aralarında filmi konuşarak çıkıyorlardı. Salon yavaş yavaş boşalırken

3. Ahmet Tuncer Sümer, *Adsız Kahramanlar: Gülay Ünüvar (Özdeş) Kitabı*, Ayrıntı Yay., 2018, s. 55-56.

oturduğum arka koltukta düşüncelere dalıp gitmiştim. Film beni almış ta uzaklara, yıllar öncesinin soğuk bir Ankara kışına götürmüştü. Tam 48 yıl[4] öncesine. Kulaklarımda, hafızamdan yıllar önce silindiğini zannettiğim bir türkü, derinden derine yankılanmaya başlamıştı.

Hele Ulaş'a Ulaş'a,
Ulaş benzerdi güneşe...
Ulaş gardaş can veriyor,
Yüreğim düştü ateşe...[5]

Sene 1970. Aylardan Kasım. Ankara'ya bu kış erken gelmiş, hafiften yağan kar tepeleri ince bir örtüyle kaplamıştı. Eymir Gölü bu havada yeşille beyazın, maviyle grinin birbiriyle dans ettiği bir dans pistine dönüşmüştü. Havada ayaz vardı.

Birdenbire uzaklardan bir motor sesi yankılandı gölü saran tepelerde. Bir Jawa motosikletin tok gümbürtüsü sessizliği yırttı. Az sonra, yolu örten ince kar tabakasını ağır ağır ezerek yaklaşan motosiklet virajı döndü. Gölün bir kıvrım yaptığı yerdeki küçük yarımadanın hizasına gelince yavaşladı, yolun kenarına yanaştı, durdu. Birkaç saniye daha motorun tok sesi havayı dövdükten sonra sustu. Ortalık birden derin bir sessizliğe gömüldü. Öyle ki, motosikletin arkasında oturan adam ayağını yere bastığında ezilen karların gıcırtısı sanki ta gölün öte yakasından duyuldu.

"Burası işte" dedi motosikleti kullanan, "Burası av sahamızın başlangıcı."

"Avımız bereketli olsun öyleyse!" dedi arkadaki elleriyle arkadaşının omuzlarından destek alarak motosikletten inerken.

"Devrim Yolunda Kurban Oluruz Bizler"

"Donmuş yahu ayaklarım. Biraz daha böyle gitsek tutmaz olacaklarmış" derken ayaklarını yere vurarak zıplamaya başladı.

Motosikleti kullanan motoru sehpasının üstüne kaldırmaya çalışırken:

"Bu daha bir şey değil. Bir keresinde Mogan Gölü'nde ava çıktığımızda sabaha karşı göl donuvermiş, sandalımızı kilitlemişti sazların arasında."

"Vay be! Ne zaman olmuştu bu?"

"Geçen kış. Mogan'daki Su Sporları Kulübü'nün bekçisi Kurban'la, sık sık çekek yerindeki teknelerden birini alır sabaha karşı açılırdık göle."

"Kurban mı?"

"Adamın ismi. Ben de hiç duymamıştım daha önceleri. Kars'lıydı. Kendinden önce doğanların hiçbiri yaşamadığı için, anası 'Bu da ölürse Allah'a kurban olsun bari!...' diyerek vermiş bu ismi ona."

"Ama inadına yaşamış senin Kurban."

---

4. Bu bölümün kaleme alındığı yıl 2018.

5. Yaşar Kemal'in Ulaş Bardakçı için yazdığı "Ulaş" şiiri, Zülfü Livaneli tarafından bestelenmiştir (*Bugünlere Bahar İndi*, YKY, 2010). (y.h.n.)

"Öyle olmuş. Ama o gün gölün donduğunun farkına erkenden varıp da buzları kırıp çıkmasaydık, hep beraber kurban olacaktık Mogan'ın sularına."

"Yapma yahu! O kadar kötü müydü yani?"

"Hem de nasıl. Biz av buluruz ümidiyle sazlıkların içinde kaybolmuşuz zaten. Kimsenin bizi görmesi, duyması mümkün değil. Göl meğerse donmaya başlamışmış biz gecenin üçünde çekek yerinden ayrıldığımızda."

"Gece karanlığında da farkına varmadınız tabii."

"Aynen öyle. Kürek çekerken ince buz tabakasının farkına bile varmamışız. Ne zaman ki sazların arasına girdik, buz tabakası giderek kalınlaşmaya başladı."

"Ve o zaman jeton düştü sizde."

"Jeton düştü ne demek? Paniğe kapıldık resmen. Sandal öyle bir buz tabakasının içine girmişti ki kımıldaması mümkün değil. Küreklerle kırmak bile namümkün."

"Ne yaptınız o halde."

"Ne yapacağız? Gerisin geri geldiğimiz yoldan geri dönmeye başladık. Ancak geçen süre içinde buralardaki buzlar da kalınlaşmaya başlamış. Neyse epey uğraştıktan sonra kurtardık kendimizi bu buz batağından. Öğlene doğru ancak dönebildik çekek yerine."

"Yani kurban olmaktan kurtuldunuz Mogan Gölü'ne?"

"Aynen öyle."

"Dur bakalım oğlum. Öyle ucuza kurban olmak var mı bizim kitabımızda. Olsa olsa devrim yolunda kurban oluruz bizler..."

• • •

Bir süre yan yana yürüdüler hiç konuşmadan. Yalnızca ayaklarının altında ezilen karların gıcırtısı duyuluyordu. Her ikisi de omuzlarında asılı av tüfeklerini çıkarmış, namluya fişeği sürmüş, emniyet kilidini açmışlardı. Arada sırada uzaklardan gelen ördek sesleri, hiç de yanlış bir zamanda gelmediklerini anlatıyordu. Parmakları tetikte, başlarını hafifçe öne eğerek çalıların arasında ilerliyorlardı.

Bir süre sonra ikiye ayrıldılar. Biri küçük yarımadanın bir kıyısından, diğeri öbür kıyısından yürümeye devam etti.

Göl henüz buz tutmamıştı, ama böyle giderse birkaç gün içinde donabilirdi de. Ankara'nın ayazı hiç belli olmazdı. Çalıların, küçük ağaçların arkasına sinerek ilerlerken sazlıkların içinden bir patırtı koptu. Kanat sesleri en azından dört beş ördeğin birden havalandığını anlatıyordu. Eğildi, baktı bodur ağaçların dalları altından sazlıklara doğru. Birkaç ördek hızla kanat çırparak uzaklaşıyorlardı. Çok geç kalmıştı ateş etmek için.

"Ulaaş!" diye bağırdı. "Sana doğru geliyorlar, dikkat eet!"

Ulaş sesin geldiği tarafa baktı. Tam da çalılıksız, açıklık bir alandaydı o anda. Yarımadayı aşan ördek sürüsü de son anda onu gördü ve ani bir dönüşle geniş bir kavis çizerek gölün içlerine doğru uzaklaştı. Ulaş hızla davranıp nişan almaksızın arkalarından bastı tetiğe ama ördekler sanki alay eder gibi vakvaklayarak gölün üstünde süzülerek uzaklaşıp gittiler.

"Karavanaa!" diye bağırdı.

"Karavana" diye doğruladı Ulaş ve ekledi,

"Ama en azından ben bir el atabildim. Sende daha bir tık bile yok."

Kıyıları izleyerek yürümeye devam ettiler. Bir süre sonra yarımadanın ucuna yakın bir yerde birbirlerini gördüler. Tüm sahayı taramış olmanın verdiği rahatlıkla tüfeklerini indirdiler, ellerini tetikten çektiler.

Birbirlerine iyice yaklaştıkları bir anda, önlerindeki küçük sazlığın içinden bir kanat sesi parlayıverdi birden. Tek başına bir Yeşilbaş ördek fırlayıvermişti sazlığın arasından. Sürüden ayrılmış gizlenmişti sazlıkların arasına.

İkisinin de tüfeklerini omuzlarına alıp ateşlemesi bir an sürdü. İki tüfek de hemen hemen aynı anda patladı. Ortalığı kara barut dumanı sardı. Bu meret zaten top gibi patlıyor, arkasından da kapkara bir duman bulutu bırakıyordu her atışta. Pahalı olduğu için MKE'nin (Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu) dumansız barutla doldurulmuş hazır fişeklerinden alamıyor, kendi fişeklerini iptidai el aletlerinde kendileri dolduruyorlardı kara barut kullanarak.

Barut dumanı dağıldığında ördeğin sanki inecek bir yer arar gibi gölün üstünde dönmekte olduğunu gördüler. Hızla tekli kırma tüfeklerini yeniden doldurmaya çalışırlarken buna gerek kalmadığını anladılar. Gölün soğuk sularına sakince inivermişti bile yeşilbaş.

"İşte bu!" diye bağırdı Ulaş, "Sürüden ayrılanı kurt kapar!"

"Ne işin vardı be Yeşilbaş, sürüden ayrılıp da... Gitseydin ya sen de diğerleriyle beraber."

"İyi de şimdi bunu nasıl alacağız gölden? Senin Kurban'ın sandalı da yok burada."

"Güzel soru. Taş atıp gölü dalgalandırsak nasıl olur?"

İkisi birden yerden topladıkları taşları fırlatarak suda bir şamandıra gibi yüzen ördeğin ötesine denk getirmeye çalışıyorlar, suda oluşan dalgaların onu kıyıya doğru getirebileceğini ümit ediyorlardı. Ama taşlar ya çok uzağa düşüyor ya da bazen arkaya değil de öne düşerek daha da uzaklaştırıyordu Yeşilbaş'ı sahilden.

Çok geçmeden bu işten vazgeçtiler.

"Yok, arkadaş bu iş olmayacak böyle."

"İğneyle kuyu kazmak gibi. Her taş atımında ancak birkaç santim kımıldıyor yerinden. Bu gidişle biz akşama kadar burada göle taş atmakla uğraşırız."

"Doğru. Peki, ne yapalım öyleyse?"

"Kırk yılın başında bir yeşilbaş vurmuşuz. Bunu bırakamayız gölün ortasında böyle."

"Öyle. Kıymetli av. Peki de ne yapacağız?"

"Baksana, aklıma bir şey geliyor. Bundan birkaç yıl önce *National Geographic* dergisinde kışın buzları kırarak göle giren İsveç'lileri anlatan bir yazı okumuştum. Fotoğraflara bakarsan hepsi de yaşlı başlı adamlardı. Baltayla buzu kırıp içine giriyorlar. Birkaç dakika yüzdükten sonra çıkıp kurulanıyorlardı."

"Bu adamlar o yaşta bunu yapabiliyorlarsa, biz neden yapamayalım bu işi?"

"Hem de su henüz donmamış olduğuna göre şansımız onlara göre daha fazla."

"Doğru da, hangimiz yapacak bu işi. Senin gözün kesiyor mu?"

"Öyle ya da böyle. Başka şansımız yok. Hangimizin yapacağına gelince, en doğrusu yazı tura atmak."

"Doğru. Haydi, o zaman. Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın."

Ulaş cebinden bir yirmi beş kuruşluk çıkardı. Parmaklarıyla döndürerek havaya fırlattı.

"Yazı!"

"Benden de tura!"

Metal para havada döndü, döndü, ayaklarının dibinde yere indi.

"Yazı! Ben kazandım!" diye bağırdı Ulaş.

"Vay be!... Şimdi nasıl gireceğim ben bu suya bu havada?"

"Senin şu İsveçli morukları düşün. Herifler buzu kırıp girmiyorlar mıydı orada?"

"Doğru da, kim bilsin adamlar bu işi kaç yıldan beri yapıyorlar?"

"Düşündüğün şeye bak. Sen de bugüne bugün Mogan Gölü'nün buzlarını parçalamış adamsın."

"Peki, peki anladık. Ya bu işe hiç kalkışmayacaktık ya da başa gelen çekilir. Ne yapalım söz sözdür. Sen şimdi dön bakalım arkanı. Plaja geliyoruz diye çıkmadık ya yola. Onun için maalesef son moda mayomu getirmedim yanımda!... Anadan üryan soyunacağım mecburen."

"Hadi oğlum! Erkek adamın malı meydandadır. Sen ona kafanı takma. Bak ben döndüm bile arkamı."

Artık karar verilmişti. Daha fazla beklemenin anlamı yoktu. Hızla soyundu, üstünden çıkanları katlayıp postallarının üstüne koydu.

Ve gözünü kapatıp atladı sulara.

Vay canına. İlk anda kalbi duracak gibi oldu sanki. Bütün vücudu sanki kaynar suya girmiş gibi yandı bir an için. Vücudunu çevreleyen su her hücresini ısırıyor, ısıyı büyük bir açlıkla emiyordu.

Yapılacak tek şey vardı. Olanca hızla hedefe ulaşıp aynı hızla geri dönmek. Bütün gücüyle kulaçlamaya başladı Eymir'in sularını. Her kulaçta enerjisinin akıp gittiğini hissediyordu bir musluktan akar gibi.

Yeşilbaş'a ulaştığında takati iyiden iyiye kesilmişti. O anda aklına geldi. Ördeği nereye koyabilecekti? Üzerinde şort olsaydı içine koyar getirirdi öyle veya böyle. Ama şimdi böyle anadan üryan. Aklına da gelmemişti

hiç beline bir ip bağlamak. Yapılacak bir şey yoktu. Ördeği o güzel yeşil boynundan ısırdı. Sırtüstü döndü ve kalan enerjisinin son kırıntılarıyla sahile doğru yüzmeye başladı.

Kıyıya ulaştığında yarı yarıya donmuş durumdaydı. Ulaş parkasını üzerine attı. Hızla kurulanıp giyindi. Şimdi artık işin keyfini çıkarmak kalıyordu geriye.

Ve işte şimdi tam 48 yıl sonra *Diarios de Motocicleta* ile Ulaş, o sevgili *Ulaş Bardakçı* gelip karşıma oturuvermişti her zaman gülen gözleriyle.

Deja Vu dedikleri işte tam da bu olsa gerekti.

Gülerek şöyle söylüyordu Ulaş: "Olsa olsa devrim yolunda kurban oluruz bizler.."

Ve kulaklarımda o eski türkü çınlamaya devam ediyordu.

Hele Ulaş'a Ulaş'a, Ulaş Benzerdi Güneşe
Ulaş'ın elinde mavzer,
Mavzeri türküye benzer.
Bizimkiler böyle ölür,
Böyle ölür bizimkiler...

Tohumlar düştü toprağa,
Donandı yeşil yaprağa,
Kurban olam, kurban olam,
Seni yaratan toprağa...[6]

Ulaş Bardakçı benim ODTÜ'deki av arkadaşımdı. İkimizin de elinde birer çakaralmaz tekli kırma tüfek, kâh Eymir'de kâh Elmadağ'da, kâh Gölbaşı sırtlarında ava giderdik benim motosikletle.

Yine karlı ama güneşli bir kış günü Elmadağ'da avlanmaya gitmeye karar verdik. Dağın yamaçlarından itibaren artan kar örtüsü kayak kulüplerinin binalarına ulaştığımızda iyice yükselmişti. Güneşli havaya güvenerek zirveye doğru yürüyüşe geçtik. O zamanlar dağ havasının ne kadar hızlı değişebileceğinin farkında değildik.

Ortalıkta birkaç sığırcıktan başka dişe dokunur bir av görünmüyordu. Bir ara Ulaş'ın alakarga dediği bir kuşun arkasına takıldık ama kuş bizden akıllı olmalı ki, daha biz atış menziline girmeden havalanıp başka bir yere konuyordu. Böylece farkında olmadan kayak merkezlerinden epeyce uzaklaşmıştık. Biz ava konsantre olmuş karlara bata çıka ilerlerken, birdenbire hava döndü. Ortalık önce kararda ardından şiddetli bir tipi başladı. Öyle bir tipi ki insanın yön algısını tamamen ortadan kaldırıyor, nereye gideceğini şaşırtıyor. Derhal yönümüzü aşağıya çevirdik ama nereye gittiğimiz belli değil. Körlemesine yürüyoruz. Kar kalınlığı dizlerimize ulaşıyor. Her adım takatimizi kesiyor. Aklımıza dağda kaybolup donan dağcılar, avcılar geliyor. Böyle giderse bizim de akıbetimiz böyle olabilir.

6. A.g.e., (y.h.n.).

Zaman ve mekân kavramını tamamen yitirmiş bir şekilde bu beyaz cehennemden çıkmaya uğraşırken ne kadar süre geçtiğinin farkında değiliz. Endişemiz yavaş yavaş paniğe dönüşürken birdenbire tipinin arasından sarı, sıcak bir ışık görüyoruz. Yaklaştığımızda burasının taş bir bina olduğunu anlıyoruz. Binanın etrafında dolanıp bulduğumuz kapıyı yumrukluyoruz. İçerden belli belirsiz bir müzik sesi geliyor. Sesimizi duyurabilmek için kapıyı tekmelemeye başlıyoruz. Bir süre sonra kapı aralanıyor. Kapıda, içinde bulunduğumuz cehennemi ortamla tam bir tezat teşkil eden dünya güzeli bir kız duruyor. Bizim yarı donmuş halimizi görünce "Ne işiniz var böyle bir havada dışarda?" diyerek bizi içeri alıyor. İkimiz de kardan adam gibiyiz. Ellerimiz tüfekleri zor tutuyor.

İçeride kızlı erkekli 20-30 kişi kadar var. Köşede bir şömine çıtır çıtır yanıyor. Gençlerin bazısı çalan müzik eşliğinde dans ediyorlar. Tam anlamıyla cehennemden cennete düşmüş gibiyiz. Üstümüzü başımızı silkeleyip buzlarımız eridikçe, insanlar merakla yüzümüze bakıyorlar. Birden köşede oturan gençlerden biri "Ulaş sen misin hocam?" diyerek yanımıza koşuyor ve Ulaş'ı kucaklıyor. Bunun üzerine kızlı erkekli bir grup genç yanımıza gelerek Ulaş'ı ve beni çevreliyorlar. Hepsi de bu tipide dışarıda ne aradığımızı soruyor.

Meğerse bu bina *Hacettepe Üniversitesi'nin Kayak Klübü*'nün binasıymış. Buradaki gençler de bu *Kulübün Kayak Takımı*. Şöminenin sıcaklığında müzik ve dansla ortamın keyfini çıkarıyorlardı.

Ava çıktığımızı söylediğimizde, ilk sordukları soru doğal olarak "Neler vurdunuz bakalım?" oldu. Neler vuracağız? Hiçbir şey. Bu tipide göz gözü görmezken ne vurabilirdik ki? Üstelik duymamışlar mıydı *avcının kırk gün taban eti, bir gün av eti yediğini?*... Biz bunları söylerken bir taraftan da hayıflanıyorduk için için, elimizin boş olduğuna. Hele de etrafta bu kadar güzel kız varken havamızı atamıyor oluşumuza...

Tipi fırtınası geçene kadar kaldığımız bu mekânda Hacettepeli arkadaşlarla koyu bir sohbete daldık. O günlerin Türkiye'sinde siyasetin nereye gittiği, askerî bir darbenin ayak seslerinin duyulduğundan falan konuştuk.

Oradan çıkıp motosikletimize atladığımızda, Ulaş'la bir dahaki sefere buraya elimizde avlarımızla gememiz gerektiğini konuşuyorduk. Hatta işi garantiye almak için Samanpazarı'nda bir tavşan çiftliğinin ürünlerini satan bir kasaptan derisi yüzülmemiş bir tavşan alıp havamızı atmaya bile karar verdik. Benzeri bir kaz çiftliğinin Gölbaşı'nda eli boş dönen avcılara yolunmamış kaz sattığını biliyordum ben. Aynı yöntemi pekâlâ burada uygulayabilirdik. Maksat havamız olsundu Hacettepe'li kızlara!...

Bu av macerasından çok kısa süre sonra tahmin ettiğimiz askerî darbe geldi 12 Mart'ta. Ve ben sevgili Ulaş'ı ancak sekiz-on ay kadar sonra İstanbul'da, Maltepe 1. Zırhlı Tugay Askerî Cezaevi'nde görebildim o günden sonra ilk olarak. THKP-C (Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi) Davasından yargılanan ve başka bir koğuşta kalan Ulaş'a, cezaevinden firar planımızdan ve kazmaya başladığımız tünelden söz ettim. Onun ve

Mahir Çayan da dahil diğer dava arkadaşlarının bizim koğuşa geçmelerini söyledim.

Ve zamanı gelip firar günü gelip çattığında Ulaş'ı kazdığımız tünelden özgürlüğe yolcu ederken kucakladığımda, aramızda bir espri konusu olan o günün hatırasını yâd ederek "Hacettepeli kızlara bir tavşan bile götüremedik!" diye şakalaştığımızı hatırlıyorum.

Sevgili Ulaş'ı son görüşüm bu oldu. 19 Şubat 1972 günü, yani firardan yaklaşık 2,5 ay sonra, Arnavutköy'de kaldığı evde polisle girdiği silahlı çatışmada vurularak öldürüldü. Öldükten sonra bile üzerine onlarca mermi sıkılmıştı. Yiğit bir insandı. Diğer yoldaşlarımız gibi ölümün üzerine gözünü kırpmadan yürüdü.

Yoklamadan bir gün sonra İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün geldi, tüneli görünce "Adamlar İstanbul Metrosu'nu kazmışlar, bir de haberimiz yoktu diyorsunuz" diye cezaevi komutanını fırçalamıştı...[7]

Münir Ramazan Aktolga

Burada şunu ifade edeyim ki bütün o "solculuk"–Dev-Gençlilik macerası içinde, tanıdığım en fedakâr, en içten, üzerlerine aldıkları görevi hiç çekinmeden yerine getiren içi dışı bir iki kişiden biriydi Ulaş. Diğeri de Necmettin... Bütün bu süreç boyunca hiçbir şey bana onları kaybetmek kadar Koymamıştır!.. Çünkü çok yakındık birbirimize. Hacıbektaş'lıydı Ulaş. Alevi bir ailenin çocuğuydu. Ama öyle dinsel bir yanı yoktu ailenin. Babası da annesi de şeker gibi insanlardı. Bir de ağabeyi vardı o kadar. Biz hepimiz sigara içerdik ama o içmezdi. Bazan o kadar zorlardık "ulan yak bir sigara" derdik gene de "hayır" derdi.

Ulaş'a "Fukara" diye hitap etmemizin nedeni de bu sigara konusuydu zaten! "İster zengin olsun ister fukara, yemekten sonra ister bir sigara" derken. Ulaş'ın kendi aramızdaki lakabı "Fukara" olarak kalmıştı. Öyle içki falan da içmezdi! İrfan, Ulaş ve ben bir kere şarap içerek sarhoş olduğumuzu hatırlıyorum o kadar. Onun da hepsini çıkartmıştık zaten! (...)

Necmettin ve Ulaş... ne zaman bu iki isim anılsa içimde bir şey kopuyor sanki, alıyor beni götürüyor, bir süre dalıp gidiyorum... Necmettin, benim için o dönemde bizi işçi sınıfına bağlayan canlı bir bağdı adeta. Ulaş ise, fedakârlığın, su katılmamışlığın, saflığın bir sembolüydü... (...)

Ama nasıl başarılacak bu iş?

Bir yanda, ayağımızın altından hızla kaymaya başladığını hissettiğimiz ve bizi acele etmeye yönelten politik ortam, diğer yanda ise, bir an evvel "profesyonel devrimci" haline geleceğiz diyerek kendi ellerimizle yarattığımız dejenerasyon-lumpenleşme süreci... Evet, böylesine kaygan bir ortamda nasıl bulacaktık yolumuzu?..

İçinde bulunduğumuz o olağanüstü ortamı daha iyi anlatabilmek için size bazı olayları anlatayım...

7. Tayfur Cinemre, *Anılar Belleğimizin Bekçileridir*, Ayrıntı Yay., 2020, s. 70-78.

Evet, kendimizi "profesyonel devrimci" yapmak için bir karar vermiş, üniversiteyi falan "devrimden sonraya" bırakarak "mevcut düzenle aramızdaki köprüleri yıkıp atmıştık" ya, nereye gidecekti bu işin sonu? Siyaset yapmak, yazıp çizmek, laf üretmek başkaydı ama, bütün bunların yürümesi için bir de işin finansal yanı vardı. Buna ilişkin olarak, daha önce işin o yanını Fukara'ya –Ulaş'a– havale ettiğimizden bahsetmiştim; ama o da sihirbaz değildi ki!.. Elinden geleni yapıyordu çocuk. Bir araba çalmıştı –Anadol– plakasını değiştirerek "benim arabam" diye onu kullanıyordu!.. Bu arada da, öyle propaganda amacıyla falan değil, sadece gelir yaratmak amacıyla el altından bazı işler yapıyorduk...

Hiç unutmuyorum, Bahçelievler civarında gene Ulaş'ın tuttuğu bir evimiz vardı. Bir akşam bir de baktık Ulaş geldi, "hadi gelin arabayı boşaltalım" diyerek!.. Ne boşaltacağız diyerek dışarı çıktık, bir de baktık ki, Ulaş'ın Anadol'u elektronik aletlerle dolu: Fukara bir depoya girmiş, hiç telaş yapmadan boşaltmış koca depoyu!.. Neyse, bu konuyu fazla uzatmayayım, bunlar mahkeme sürecinde hep ortaya çıkmış zaten, yani mahkeme kayıtlarında var; birileri polis ifadesinde bunların hepsini anlatmıştı!..

Ama baktık bu iş böyle olmayacak, yani daktilo çalıp satarak falan yürümeyecek, "ne yapalım" diye düşünürken, bizim grupta İstanbul'da ailesi zengin olan bir arkadaşımız vardı o dedi ki, "biz Ulaş'la İstanbul'a gidelim, orada bizi kimse tanımaz –Ankara'da hepimiz tanınıyorduk– bizimkiler aracılığıyla zenginlerin çevresine girerek istihbarat toplar, daha büyük işler yaparız, yani bu işleri artık İstanbul'da yürütelim." Bu fikir bize de çok uygun göründü ve Ulaş'a "sen artık tezgâhı İstanbul'a taşıyorsun" dedik... O da "tamam" dedi ve diğer arkadaşlarla birlikte İstanbul'a gittiler...[8]

Selçuk Şahin Polat

Evet, burada tekrar Selçuk Şahin Polat'ın Ziraat Bankası soygunu ile ilgili anlattıklarına dönelim...

Soygunu yapacağız ama deşifre de olmak istemiyorduk. Önce soyulacak banka belirlendi. Daha sonra bankanın bulunduğu Küçükesat bölgesinde keşifler yapıldı. Kişilerin neler yapacakları üzerinde ayrıntılı olarak tartışmalar yapıldı ve görev bölümleri netleştirildi.

Herkesin kolunda saat olacak ve saatler sabah soyguna gidilmeden senkronize edilecek. Bana ve Hüdai'ye makyaj yapılacak. Makyajı hatırladığım kadarıyla Ülkü Ahmet yapmıştı. Benim kaşlarım kalındı biraz inceltti, bana ve Hüdai'ye peruk takarak homoseksüel birine benzetmeye çalışmıştı. Sanırım benzemişiz de. Bankaya doğru kırıta kırıta yürümeye başladık, fakat bu konuda da

8. Münir R. Aktolga, *Hatıralar: Nereden Başlamıştık Nerelere Gitti İşin Ucu*, Alter Yay., 2018, s. 122, 142, 155-156.

tecrübesiz olduğumuz için pek becerdiğimiz söylenemez. Giderken arkamızdan laf atanlar da oldu, biz de onlara gülücükler atmıştık. Fakat bir taraftan da elbiselerin altındaki Thomson tabancaları da fark ettirmemeye çalışıyorduk. Bu silahları Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin kantinini işletirken topladığımız paralarla almıştık. Bu silahlar muhtemelen Suriye tarafından getirilmişti. Paraları ben verdim, silahları da Mahir almıştı, fakat kimden aldığını bilmiyorum.

Görev bölümüne gelince,

Ziya Yılmaz: Gözcülük yapacak, polis geliyorsa hemen gelip bize haber verecek.

Ulaş Bardakçı: Soygunda kullanılacak arabayı çalıp, bankanın kararlaştırılan yerinde çalışır vaziyette bizleri bekleyecek.

Mahir Çayan: Hüseyin'in arkasından bankaya müşteri gibi girip sıraya geçecek ve Hüdai'nin gelmesini bekleyecek.

Hüdai Arıkan: Benimle birlikte bankaya girerek, sol taraftaki banka müdürünü enterne ederken, Hüdai de harekete geçecekti.

Bu plan hazırlandıktan sonra yatacağız fakat uyumak ne mümkün. Kalbim küt küt atıyor, uyuyamıyorum. Aslında ne kadar tehlike olursa olsun ben kafayı koydum mu uyuyan biriyim, fakat o gün nedense uyuyamıyorum. İçimizde arkadaşın birinin "süt içersen uyursun" demesi üzerine bir bardak süt içtim ondan sonra uyumuşum. Birkaç saat sonra uyandım ve Hüdai'yi de uyandırdım. Ulaş bizden önce uyanıp gitmiş. Hüdai ile ben peruklarımızı takıp makyajımızı da yapıldıktan sonra belirlenen saat geldiği için arka arkaya çıktık. Soyacağımız bankanın eve çok yakın olması sebebiyle yürüyerek gidiyoruz. Fakat yürürken halktan laf atanlar var ama gözcülük görevi yapan Ziya Yılmaz'ın yanından geçerken o da kıs kıs gülmeye başlamasın mı? Arabanın içinde Ulaş, o da Hüdai ile benim bu halimize gülmeye başladı. Ben Hüdai'ye "bakma onlara yürü" diye ikaz ettim. Bankanın önüne geldiğimizde Hüdai saatine baktı kararlaştırdığımız saatte olduğumuzu işaret etti ve içeri daldık. Ben hemen sol taraftaki müdürün odasına geçtim, fakat müdürün odasında bir misafiri vardı. Silahımı çıkardım ve "Sakın dışarı çıkmayın, bir hareketiniz olursa vururum!" dedim. Müdür ve misafirin yüzlerindeki ifade çok korktuklarını gösteriyordu. Müdür ve misafiri ne dersem yapıyorlar. Ben de içeride olan bitenleri gözlüyorum bir taraftan.

İçeri girenlerin arasında Mahir yok. Hüseyin banka memuresine hesap açtıracağını söylediğinde memurenin yoğun olması sebebiyle başka bir memur yardımcı olmak istiyordu. Bunun üzerine Hüdai

silahını çekip, "Eller yukarı, bu bir soygundur!" dedi ve hemen akabinde Hüseyin de silahını çekip memurlar etkisiz hale getirilmişti. Fakat Mahir hâlâ yok ortada, bunun üzerine Hüseyin paraları toplamaya başlamıştı. O arada müşteriler arasında bir de subay vardı, onunda silahı alınıp etkisiz hale getirilmişti. Soygun bitip arkadaşların kapıya doğru gittiğini görünce ben de bulunduğum yerden kapıya yöneldim. Kapı önünde bulunan arabaya bindik. Mahir hâlâ yok, Ulaş'a Mahir'in ortalıkta olmadığını bu sebeple beklemeyip gitmemizi söyledik. Ulaş arabayı tam hareket ettiriyordu ki arka kapı büyük bir gürültüyle açıldı ve Mahir yürüyen arabaya atladı. Arabaya biner binmez bir de küfür savurdu, çok öfkeliydi kendisini bıraktığımızı sanıyordu. "Beni bırakıp nereye gidiyorsunuz?" demişti. Mahir'in bitmeyen öfkesi karşısında hiçbirimiz bu küfrün özeleştirisini isteyememiştik. Mahir bankaya geldiğinde kimseyi göremeyince bir aksilik var düşüncesiyle oradan ayrılmış. Daha sonra geri bankaya geldiğinde soygunun gerçekleştirilip dışarı çıktığımızı görünce o da bomba süsü verilen bir paketi bankanın kapısına asmış, içeridekilere de, "Kapıyı açarsanız bomba patlar," demiş. Tabii biz onu göremeyince oradan ayrılmaya karar vermiştik. Bayır aşağı doğru bir müddet gittikten sonra uygun bir yerde arabayı park edip hiçbir şey olmamış gibi ayrı ayrı yollardan giderek örgüt evinde toplandık. Net hatırlamıyorum ama, o soygundan elde edilen para sanıldığı kadar büyük bir para değildi. Ağabeyim yıllardır espri olsun diye "Selçuk o paralar nerde?" diye sorar. Ben de ağabeyime "abi benim parayla pulla işim olmaz" derim.

Soygun başarılı fakat kaldırılan paranın ise yetersiz olduğu üzerinde düşüncemiz aynıydı.

"İddianamede Selçuk Şahin Polat'ın bu soyguna katılmadığı ve soygunda da sık sık Oktay Etiman'ın adının geçtiğini görürüz. Bu bir yanıltmadır. Oktay Etiman bu soygunda yer almamıştır. Selçuk Şahin Polat'ın başkaca bir soygunda yer alabileceği, bu nedenle adının deşifre olmaması için sorguda Oktay Etiman bu soygunda kendisinin yer aldığını söylemiştir."

İlkay Demir

"Bu Olay Anne ve Babama Çok Ağır Gelmişti. Açıkçası Ben O Durumdan Çok Utanmıştım."

İlkay ve Necmi Demir'le söyleşi yapabilmek için bir hayli yol kat ettikten sonra nihayet bir deniz kenarında kafede buluştuk.

Çayımızı yudumlarken ben sorularıma geçtim. Elrom'un kaçırılmasında kullanılan hurcu sordum. İşte anlattıkları:

Biz evlenmiştik, kendime ait yatak örtüsü vs gibi eşyaların bir kısmını hurca koyarak getirmiştim. Eskiden eşyalarımızı genellikle hurçla taşırdık. Taşınmada kullandığımız hurç normalde Necmi ile bizim yaşadığımız evde duruyordu. Arkadaşlar onu alıp götürmüşler; bakmamışlar üzerinde isim falan var mı, yok mu diye. Bunlar hep vahim amatörlükler, ama bu babama çok pahalıya mal oldu. Çünkü ilk önce babama gittiler. Babam bir emekli subay, aynı zamanda da avukat. Bu olay anneme ve babama çok ağır gelmişti, açıkçası ben de o durumdan çok utandım. Böyle bir hatayı nasıl yapmıştım, gerçi benim iznim olmadan alınmıştı ve kimse de üzerinde yazı var mı diye bakmamıştı. Konsolosu götürmek için almışlardı, fakat orada kalmıştı. Şimdi bunun ötesinde 12 Mart süreci çok hızlandı, yani sizin planlarınız hayata uymuyor, THKP-C'nin çok büyük kitle örgütlenmeleri vardı, Karadeniz'de, Zonguldak'ta, Ege'de, her yerde çok önemli bir muhalif kesim THKP-C'ye katılmıştır ki, bunlar örgütlüydü. THKP-C'nin ilk Ankara'daki örgütlenmesinde, yani bizim katılmamızdan önceki süreçte bunların hepsi katılmış sürece. İstanbul'daki süreç biraz daha yavaş devam etti. İstanbul'da biz azdık. Deniz Gezmiş'in Ankara'ya gitmesiyle durum daha da netleşti. Daha sonra İstanbul'da bu sürece katıldı. Ama İstanbul'da da 15-16 Haziran'dan sonra işçi örgütlenmeleri içinde örgütlüydü arkadaşlarımız. Daha sonraki görevlerimiz öğrenci ve işçi hareketlerinde çalışmaktı. Daha sonra bize bunun hesabını soranlar oldu, "Niye gittiniz eyleme katıldınız? Sizin göreviniz şuydu, bizi yalnız bıraktınız" vs diye. Almanya'da bir doktor arkadaş 40 yıl sonra hesap sordu. Bilal Parlak ismini vermekte bir sakınca var mı bilmiyorum. Jinekolog olmuş, orada evlenmiş, Alman bir eşi var, çocukları var ve bizden 30-40 yıl sonra hesap sordu.[9]

Necmi Demir

Necmi Demir evlilik anılarını söyleşimizde şöyle anlattı:

"Üstüme Giyecek Bir Şey Yoktu, Ulaş'ın Ceketini, Mahir'in Trençkotunu Almıştım."68 işgalinde tanıştık İlkay'la. Ben o zamanlar o işgalin içinde yer alıyordum. İşgal geceleri ile ilgili film gösterimi için Sinematek'e gitmiştik. Ben oraya, o ekibe tesadüfen katıldım. Yani öyle bir ilgim de yoktu. İlkay'la orada bir kez görüş-

9. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 142-143.

müştük. Sonra üniversite bahçesinde görüştük. Kısa bir süre sonra evlenmeye karar verdik. 12 Mart'tan dört gün sonra 16 Mart'ta evlendik." İlkay araya giriyor: "Her şeyimiz hazırdı, fakat evlenmeye zaman bulamıyorduk, karşılıklı tarafları bir araya getiremiyoruz. Benim ailemin gelmesi gerekir, fakat bunlar olmuyor." Necmi devam ediyor: "Bu durumu İlkay'ın ailesi kabullendi. Ya ben, ben de 16 Mart'ta nikâh dairesine giderken üstümde hiçbir şey yok. Ne pantolonum ne başka bir şeyim var. Tabii ki çıplak değiliz, ama doğru dürüst bir giyeceğim yoktu. O aralar Mahir de yoktu. Sanırım uzun zaman geçti, Ulaş'ın ceketini ve Mahir'in de trençkotunu aldım, bir de kravat, damatlığı öyle oluşturup bir fotoğraf çektirmiştik. Fotoğrafta hafif tertip rahatsız bir şekilde duruyoruz. Çünkü İlkay'ın ailesinden nikâha gelenler vardı, bir minibüsle gelmişlerdi." İlkay araya girerek o gün aileden nikâha gelenlerle ilgili şunları söyledi: "Biz aileden kimsenin gelmesini istememiştik. Bize 'Gelmek için izin mi alacağız, size mi soracağız? Sen o kadar büyüdün mü?' diye tepki göstermişlerdi."[10]

Halil Ergün

O kitaplardaki romantizmin somuta dönüşmeye başladığı bir gün Ertuğrul benim evime geldi. Mahir de bizdeydi, dedi ki Ertuğrul, "tutamıyorum öğrenci kesimini, eylem koymamız lazım." İşte o günlerde iş rekabete dönüşmüştü. Bu iş Elrom'un kaçırılıp öldürülmesine kadar gitti. Ondan sonraki olay da Mete Has olayıdır. Bu konuyla ilgili bir anımı anlatmak istiyorum size. Ulaş, İstanbul'a gönderilecek, tabii ben neden gideceğini sormak durumunda değilim. Son gün bizim evde makarna yapmıştı, sosisli makarnayı çok severdi, o makarnayı yiyişi hâlâ gözümün önünde, şapur şupur yemişti. Ulaş'ı son görüşümdü, makarnayı yedikten sonra gitti ve bir daha geri dönmedi. Biliyorsunuz, ölümüne tanık olduk.[11]

İbrahim Kalyoncu
"Ulaş Bardakçı'ya Araba Çalmayı Ben Öğrettim."

Ben o dönemlerde Ereğli Demir Çelik Fabrikasında işe girmiştim. İşçiler bir bunalım içindeydiler, bizim ömrümüz hep böylemi geçecek diye. Ben de o işçiler gibi düşünüyordum. Bu arada Necmettin Giritlioğlu ve Bingöl Erdumlu ile tanışıp onlarla

10. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s.145-146.
11. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 132.

arkadaş oldum. TİP'e üye olduk onlarla birlikte. Daha sonra ben ilçe sekreterliğine getirildim. Hafta sonları Necmettin Ankara'ya gidip geliyordu. Bir müddet sonra ben de Ankara'ya gitmeye başladım. Orada Ulaş Bardakçı, Mahir Çayan ve Yusuf Küpeli'lerle tanıştım. Ulaş Ereğli'ye geldiği zamanlarda bizde kalırdı. Bir gün araba çalma bahis konusu oldu. O araba çalma konusu üzerinde çalıştığını söyledi. Ben de Demir-Çelik'in oto bakım bölümünde çalışıyordum. O ara bu konularla ilgili biraz bilgim vardı, fakat bu konuyu asıl ustalarından öğrenerek geliştirmiştim. Araba ne özellikte, Anadol otomobil nasıl çalınır, düz kontak nasıl yapılır, ben bu konularda bazı şeyler söyledim Ulaş'a. Ama Ulaş bunu öyle bir yarışa bindirdi ki bir arabanın kaç dakikada çalınabileceği konusu üzerinde kafa yormaya başladı. İki buçuk dakikada mı, beş dakikada mı bilmiyorum, ama çok kısa sürede çalmayı becerecek hale gelmiştik. Ulaş Bardakçı diyelim ki, arabanın kapısını açıp, anahtarı sokup çalıştırma süresi kadar bir sürede anahtar olmaksızın bu işleri daha kısa zamanda yapma becerisine ulaşmıştı. Anadol markayı daha da kısa sürede çalıştırıyordu, diğerlerinde ise biraz daha zorluk çekiyordu. Bu arada bir de Mercedes araba çalmaya çalıştık fakat onu elimize yüzümüze bulaştırmıştık. Biz araba ile uğraşırken arabanın sahibi geldi, onu kovaladık ama arabayı da çalamayıp oradan yürüyerek uzaklaşmıştık.

Ulaş, çok sevimli, dürüst ve mertti. Dinlemeyi daha çok yeğlerdi anlatmaktan ziyade. Herkes çok şey bilmediğini zannederdi ama çok şey biliyordu. Sohbetlerimizde konuşurdu. Eve gelirdi, kalırdı. Gece yarılarına kadar konuşurduk. Postal hastasıydı. Benim postalları her geldiğinde çalardı. Eskisini bırakır yenilerini alır götürürdü. Çok sevimliydi, benim hanım onu çok sevmişti, kardeşi gibi biliyordu. Ölümünden çok etkilendi. Doya doya ağladı. Çok sevimli bir insandı.

Mustafa Alabora

"Biriktirdiğim 10.000 Lirayı Hiç Tereddüt Etmeden Verdim."

O sıralarda Halil Ergün Siyasal Bilgiler'de okuduğu için, bütün o çocuklar, Mahir falan, Halil'in arkadaşlarıydı. Halil'den dolayı da onlarla tanışmaya başladık. Tiyatroya gelmeye başladılar. Orada tanışmaya başladık. Ertuğrul Kürkçü o zaman Dev-Genç'in başkanı, Atilla Sarp da Fikir Kulüpleri başkanıydı. Orada Mahir'le tanıştım,

Yusuf Küpeli ile tanıştım, şimdi ismini unuttuğum bir sürü insanla tanıştım. Yılmaz Güney benim arkadaşımdı, onlar bana Yılmaz'dan ekonomik olarak para ve silah yardımı alıp alamayacağımı sordular. Ben de Yılmaz'a söyledim. Yılmaz müthiş cesur bir adamdı. O da gerekli yardımları yaptı. Sonradan *Asiye Nasıl Kurtulur*'u oynadık. Ben de üç-beş kuruş biriktireyim de anneme babama içeri girersem biraz para kalsın diye 10.000 lira biriktirmiştim. O zamanın parasıyla daha sonra arkadaşlara 10.000 lira verdim. Şu anda düşünüyorum da, ne adamlarmışız biz. Yılmaz da 5 bin lira verdi. Hatırladığım kadarıyla 15.000 liraya Kurtköy'de bir çiftlik alındı, orası güya tavuk çiftliği olacak, ama aslında çocuklar saklanacak orada. Düşünün tüm parasını verebiliyor insan o zaman. Yılmaz'dan parayı almak için hiçbir zorlama olmadı. Hatta Yılmaz'la bu ilişkiyi daha rahat kuralım diye, biz daha önce *Bàlatlı Arif* diye bir film yapmıştık 1967'de, bana rol çıkartmıştı. Bir de Ertem Göreç'e söyledi, *Sahtekârlar* diye bir filmde de rol çıkartı bana. Bunu kimse bilmez, *Baba* diye bir senaryo yazdı, oğlunu ben oynayacaktım. Yıllar sonra (5-6 sene) öğrendim. Şerif Gören ve o zaman onun modacısı ve asistanı Şerif'e demiş ki, "O oynamasın, sana hiç benzemiyor; Aytaç Arman oynasın." Aytaç da ondan dolayı meşhur oldu. Derken bu Yılmaz'la ilişkiler başladı. Sonra bana Yusuf dedi ki, "Sen şimdi İstanbul'a gideceksin, İstanbul'da saçlarını uzatacaksın ve bu işlerden vazgeçtiğini söyleyeceksin, biz seninle önemli ilişkiler kuracağız." Biz de geldik İstanbul'a. Paltolar aldım, saçlarımı uzattım, Gülsüm Kamu Tiyatrosu'na girdim. Özellikle Selçuk Polat benimle ilişki kuruyor. Yılmaz'a gidiyoruz, Yılmaz para falan veriyor ve ben paraları çocuklara ulaştırıyorum. O sırada o çocuk (Rıza Çolak) öldü galiba, Skoda'sı vardı. Hâlâ hatırlarım, Rıza Çolak bir gün eve geldi, ben de onu polis sandım. Bir ara "Fakir," dedi, "fakir" deyince anladım onun polis olmadığını. Fakir, Ulaş'ın takma adıydı. Ben Ulaş'ı o güne kadar hiç görmemiştim. Fakir takma adlı Ulaş'ı getirdi bana, ben şimdi ne kadar vazgeçmiş olursam olayım geçmişimiz kirli bizim. Ulaş'ın kullandığı peruğu ben yaptırmıştım, bizim evin hemen yukarısındaki perukçuda. Ev tehlikeli bir ev, ben de o sıra Lale Arıkdal'ı yeni tanımıştım. Bir-bir buçuk ay olmuştu tanıyalı, ama sağlam, sıkı bir kızdı. Ulaş bizim evde 3-4 saat kadar kaldı. O arada teknoloji falan gelişmiş değil, çok zor her şey. Rıza'ya dedim ki, "Bu saatte Ulaş'ı Beşiktaş'a götüreceğiz." Ulaş'ı Lale ile buluşturdum, sanırım Rıza'nın Skoda'sı ile oraya gittik. Birkaç gün sonra Rıza yakalandı. Büyük bir işkenceden sonra, galiba evi gösteriyor.

Ulaş'ın vurulmasından iki gün sonra beni yakaladılar. Rıza'ya karşı en ufak bir kırgınlık yok içimde. O işkencede kim olsa söyler. Sonra yakalanıyoruz ve hapis maceraları... Ulaş'ın yakalanması ve ölümünden sonra biz de yakalanıp Sağmalcılar'da hapse giriyoruz. Bu arada Ankara'da bir davam daha patlıyor. Neydi tam olarak bilmiyorum. Bir kâğıt vardı, bir gün bir Komünist Parti kurulursa, bu tiyatronun tüm malvarlığını Komünist Parti'ye devredeceğimize dair. Çocukluk tabii, ben, Halil ve Erdoğan imzalamıştık, o kâğıt bulunuyor. Ben içeri girdikten altı ay sonra nedir bu, bir dava daha başlıyor. Halil ve diğerlerini tutukluyorlar. Benim için de o bir soru işaretidir. Senin evde bulduk kâğıdı dediler, olacak iş değil altı ay sonra kâğıdın bulunması. Benim ev zaten daha önceden aranmıştı, babama anneme sormuştum evi aradılar mı diye, "hayır öyle bir şey olmadı" demişlerdi. Bu kâğıt yüzünden 6 sene 8 ay ceza yedik.

Bugüne döndüğümüzde, "Bir pişmanlık var mı?" diye sorduğumda, Alabora buna şöyle cevap veriyor:

Hayır, asla. Fakat öldürülme durumu farklı. Ulaş öldürüldüğünde ben sahneye çıktım ve iki gün sonra da beni aldılar. Hayatımda bugüne kadar Ulaş'ın ölümüne ağladığım kadar annemi babamı kaybettiğimde bile ağlamadım. Ulaş ufacık, tefecik bir çocuktu, alnı açıktı. Babacığım –Allah rahmet eylesin– o gün nedense evdeydi, Ulaş'ın karnını doyurdu ve şöyle yanağını okşamıştı. Çünkü çok sevimli bir suratı vardı ve o sahne o kadar gözümün önündeydi ki, düşünün bir baba ve çocuğunun arkadaşı, İstanbul'da aranan, iki gün sonra da öldürülecek olan Ulaş Bardakçı... Şöyle bir pişmanlığım var; tabii ki bazı şeyleri çakamamışız, ama son yakalanmadan üç-dört gün önce çaktık. Askerlerle bu işi yapmanın darbeci bir zihniyet olduğunu çakamamışız. Biz çok garibandık, yoksa Salih'lerle [Veyisoğlu] çok rahat Kızıldere'ye gidebilirdik. Bir burukluk ifadesi...[12]

Mehmet Sarıhan

Cinsiyeti Ne Olursa Olsun Adı Ulaş Olacak

3 Haziran 2010 tarihinde İstanbul Bayrampaşa'daki işyerinde buluştuk Mehmet Sarıhan'la. Ertan Sarıhan'ın akrabasıydı Mehmet Sarıhan. Ertan Sarıhan'la ilgili anılarını anlatmasını istemiştim ondan. Uzun uzun Ertan'la olan anılarını anlattıktan sonra sıra oğlunun ismine geldi.

12. Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012, s. 228-230.

Mehmet Ağabey, oğlunuzun ismi Ulaş, Ulaş Bardakçı ismiyle bir ilgisi var mı?

"Evet var, bir de hikâyesi var, anlatayım mı size?"

Mutlu olurum.

Bu görüşmemizden sonra 20 Mayıs 2013 tarihinde kaybettiğimiz Mehmet Ağabey'in anlattıkları şöyle:

Bir gün birlikte bulunduğumuz bir yemek masasında Ulaş Bardakçı da vardı, şöyle bir cümle sarf etti:

"Ben ölürsem, öyle de görülüyor zaten, çocuğunuz olursa, ister erkek, ister kız, adını Ulaş koyar mısınız?"

Ben cevabımı vermeden eşim Ayşe'ye dönüp, bir de ona sordu, "yenge size de soruyorum aynı soruyu, söz veriyor musunuz?" dedi.

İkimiz birden "söz, çocuğumuzun cinsiyeti ne olursa olsun adı Ulaş olacak" dedik.

Biz de orada verdiğimiz sözü yerine getirdik ve doğan ilk çocuğumuzun adını "Ulaş" koyduk. İsmini koyarken çektiğimiz bir sıkıntıdan da bahsedeyim. Çocuğumuz Tarsus'ta doğdu, aile büyükleri çocuğun ismi ile ilgili çeşitli isimler üzerinde tartışırlarken, ben, "Çocuğun ismi çoktan kondu" dedim. Herkes dönüp bana baktığında, "Çocuğun ismi Ulaş" dedim. Kimse itiraz etmedi, fakat nüfusa kayıt yaptırmaya gittiğimizde nüfus memuru ismin sakıncalı olduğunu ve bu ismi kayıt edemeyeceğini söyledi. Biz de yeni bir taktik geliştirerek Ulaş'ın önüne babamın ismini ekleyerek nüfus memuruna söyledik. "İşte şimdi oldu" dedi. "Sıtkı Ulaş" olarak çocuğun kaydını yaptırmış olduk.14 Mayıs 2010 tarihinde *Devrim Yolcuları* kitabımın araştırmalarını yapmak için Ordu-Perşembe'de bulunan Ertan Sarıhan'ın ağabeyi Saydam Sarıhan'ların evine misafir oldum. Saydam Ağabey uzun uzun kardeşi Ertan'ı anlattı. Ben de söyleşinin sonunda, Mehmet Sarıhan'ın oğlu Ulaş'ın adının konulması ile ilgili yukarıdaki Mehmet Sarıhan'ın anlattıklarını aktardığımda sözlerine şöyle devam etti Saydam Ağabey:

Aradan yıllar geçti, insanın belleğinden çok şeyler siliniyor, özellikle isimler ve olayların geçtiği mekânlar gibi. Ulaş Bardakçı'nın öldürülmesi haberini bizler hep gazetelerden takip ettik. Ulaş'ı ne tanırız ne de biliriz, fakat pek çok ailenin çocuklarına onun adını verdiklerine tanık olduk, bu durum bizi çok mutlu etti. Ulaş'ın amcası Kâzım Bardakçı'ya, çocuklarına Ulaş isimi koyan aileler için ne düşünüyorsunuz dediğimde verdiği cevap şöyle olmuştu:

Çocuklara Ulaş isminin konulması bizi ziyadesi ile mutlu ediyor. Eskiden sakıncalı isimler arasındaydı, fakat günümüzde bunlar aşıldı. Eğer Ulaş ve arkadaşları bugün yaşasalardı tarihe damgasını vuran kişiler olurlardı.

Ulaş Bardakçı'nın Savunması

Hâkim Bey, önce geçen celsede cevaplandırmadığım soruya mahkeme heyetine güven duyup duymama sorusuna cevap vermek isterim. Mahkeme heyetinde görev alan şahısların hiçbirini tanımam. Bu sebeple güven duyup duymamak söz konusu değildir. Fakat gerçek olan şudur ki, mahkemeniz bağımsız bir mahkeme olma niteliğine sahip değildir. Bu durumu göz önüne alarak istifa etmeniz gerekir. Cevap vermediğim kimliğime gelince, adım Ulaş Bardakçı, 1947 doğumluyum. THKP ve THKC'nin bir savaşçısıyım.

İddianamede, Kurtuluş Savaşı'ndan, Anayasa'dan, gençlik oylarından bahsedilerek ve yayın organlarından, yazılarımızdan parçalar alınarak, bir giriş yapıldığını, buna bağlı olarak yaptığımız eylemleri okudum. Bu eylemler sonucu Anayasa'yı ihlal suçundan ceza görmemiz isteniyor. İddianame üzerine görüşlerimi belirtmek için birkaç konuya değinmek istiyorum. Okuduğum iddianamenin özü, yaptığımız eylemlerin proletarya diktatörlüğünü amaçlayan eylemler olduğunu ispatlamaya yöneliktir. Savcı, bu iddiasını sağlamak için yazılarımızdan kopuk ve Marksizmin klasik kitaplarından eksik teorik aktarmalar yapmış, bize ait olmayan yazılara başvurmuş, dipnot düşer gibi bu iddianameyi hazırlamıştır. Yapmak istediği ise bağımsızlık ve demokrasi için savaşanların stratejik hedefinin proletarya diktatörlüğü olduğunu ispatlamak, ucuz bir zafer kazanmaktır. Savcı iddianamesine temel olarak Milli Demokratik Devrimi seçmiş, hiç de iyi bilmediği bir alanda at koşturduğu için de bir o yazıdan, bir bu yazıdan cümleler alıp art arda eklemeler yapmakla bu işi kıvırabileceğini zannetmiştir. Ama bu işte yanılmışsınız Bay Savcı.

Oradan buradan alınan cümleleri art arda dizmekle Milli Demokratik Devrimi açıklayamazsınız. Kesintisiz Devrimin ne olduğu-

nu öğrenmeden bizi stratejik hedef olarak proletarya diktatörlüğünü seçmekle suçlayamazsınız. Siz şunu bilmiyorsunuz; bir devrimci memleketin içinde bulunduğu üretim şeklinin bir üst seviyesindeki üretim şeklini stratejik hedef olarak seçer. Şu anda Türkiye'nin önündeki üretim şekli ise proletarya diktatörlüğünün kolektifleşmiş üretim şekli değil, fakat Milli Demokratik Devrimin bütün yabancı unsurları, tekelleri, tröstleri, üretimin ve üretici güçlerin gelişmesini önleyen parazit sınıf ve tabakaları temizlediği bir üretim şeklidir. Ayrıca Milli Demokratik Devrimin devletçi, işçi sınıfını proleter diktatoryasını sağlayan devlet değil, içinde halkın bütün millici sınıf ve tabakalarının mevzilendiği bir devlettir. Burada yeri olmayan yalnız ve yalnız emperyalizmin bir avuç finans oligarşisi ile onun uzun süre müttefiki olmuş tefeci-bezirgândır.

Bilmediğiniz veyahut da işinize gelmeyen husus da şudur ki, Milli Demokratik Devrim şu anda içinde bulunduğumuz bağımsızlık ve demokrasi savaşının sonudur. Stratejimiz Milli Demokratik Devrim stratejisi derken kastedilen, işte bu bağımsızlık ve demokrasi savaşıdır. Biz her yazımızda, her konuşmamızda stratejimizi açık olarak belirttik. Her bildirimizin sonunu "Tam Bağımsız Demokratik Türkiye" diye bitirdik. Tartışmalarımızın sebebi her zaman bağımsızlık savaşının temel ilkeleri oldu. Yayınlarımızın temelini bağımsızlık savaşının taktikleri teşkil etti. Bütün teorik incelemelerimiz bu konuyu işledi. Bizim dışımızdaki devrimcilerle olan ayrılığımızın temelini bu teşkil etti.

Ama hiç kimse bizim proletarya diktatörlüğü üzerine tartıştığımızı işitmemiştir. Hiç kimse proletarya diktatörlüğünün taktiklerini yazdığımızı görmemiştir. Hiç kimse "stratejimiz proletarya diktatörlüğüdür" diye yazdığımızı okumamıştır. Her şeyi açık yazdık biz. Emperyalizme ve yerli oligarşiye silah çektiğimizi ilan ettik. Bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye için savaştığımızı ilan ettik. 1961 Anayasası'nı gericilere karşı koruduğumuzu dost-düşman herkes biliyor. Anayasa'nın tatbik edilmesi için devrimci kanı aktı, şehitler verdik. Neden budanıyor 1961 Anayasası? Neden Anayasa'yı değiştirmek Erim'in ilk "reformu" oluyor? Budur sebep.

Gelelim savcının ağzından eksik etmediği *******çülüğe.

Emperyalizme silah çekmiş devrimcileri ezilen Türkiye halkı değil, fakat emperyalizm itham eder. Biz burada Türkiye halkı tarafından değil, emperyalizmin jandarması iddia makamı tarafından itham ediliyoruz.

Ve ne kadar acıdır ki, jandarma, savcı, emperyalizme silah çekmiş Mustafa Kemal'in adını ağzından eksik etmiyor. Ne kadar acıdır ki, ezilen uluslara ışık tutmuş Mustafa Kemal sömürgeye bayrak yapılıyor. Nasıl oluyor bu? Şunu herkes öğrensin ki, emperyalizm ve yöneticileri, zamanın büyük devrimcilerini aziz, evliya haline getirir, doktrinlerinin devrimci yanlarını küllendirir, statik, statükocu yanlarını ortaya atar, kendileri için kabul edilebilir yanlarını reklam eder, arkalarından ah-vah edilir, radyoda programlar düzenlenir, artık ölen bir devrimci değil, bir evliyadır. Bu şekilde zararsız hale getirilen devrimciler her fırsatta halka sunulur. Artık o halkın kurtarıcısı değil hâkim sınıfların paravanasıdır.

Mustafa Kemal'in başına gelen tamı tamına budur. Anadolu ihtilalinin lideri gitmiş, yerine mavi gözlü dev gelmiştir. Artık o bağımsız Türkiye için savaşan devrimci değil, şapka, ceket, pantolon değiştiren büyük bir terzidir.

Onlarca sene radyolar bunu okumuş, çocuklara bu ezberletilmiş, "Vatan Dursun'un Anası" hikâyeleri anlatılmıştır.

Dikkat edilsin savcıya *******'ü, Milli Mücadele ruhunu ne hale soktuğu görülecektir. İddianamede rastlanılacak bir dolu örneğin sadece bir paragrafını aşağıya alıyorum. "Milli Mücadele ruhu (sanıklar bunu istismar ile ikinci kurtuluş savaşı verdiklerini öne sürmektedirler), bütün milletin vatanı kurtarma çabasında el birliği yapması ve her türlü fedakârlığı seve seve katlanması anlamını taşır. Oysa biraz sonra Birinci Milli Kurtuluş savaşımızın tahlilinde anlatacağım gibi vatan tüm milletin el birliği ile kurtulmamıştır. Birileri hain ilan edilmiş, haklarında idam kararı verilmiştir. Bütün milletin elbirliğinden bahsetmek cehaleti, ihaneti en azından art niyeti ortaya koyar. ******* konusunda bizim savcıya söyleyecek bundan başka bir şeyimiz olamaz.

1960'tan sonra olanlara geçmeden evvel Kurtuluş Savaşı'ndan bu yana Türkiye'nin sınıfsal yapısını şöyle bir özetlersek konuya daha bir açıklık getirmiş oluruz. Günümüzde olan olayları anlatmak ve sorguya geçebilmek için Kurtuluş Savaşı'ndan bu yana olanları şöyle bir gözden geçirmek gerekir.

Birinci emperyalist Dünya Savaşı ile Türkiye'de gördüğümüz manzara şu idi. Bir tarafta emperyalist işgali kabullenmiş, emperyalizmle olan ekonomik ilişkilerini, yani Mustafa Kemal'in deyimi ile yabancı sermayenin Türkiye'de jandarmalık görevini devam ettirmeyi amaçlayan İstanbul ticaret burjuvazisinin denetimindeki

saray ve çevresi. Diğer tarafta, emperyalist işgale karşı bir direniş hareketi planlayan, tam bağımsızlığı ilke edinmiş, ilerici, devrimci subaylar, yeniden paylaşmada sıra Türkiye'ye geldiği zaman direniş hareketini planlayan subaylar Anadolu'ya geçmeyi uygun gördüler. Emperyalizme karşı savaş kararı uygulamaya başlandı. Anadolu eşrafını, tefeci-bezirgânı müttefik olarak yanlarına aldılar. İşgal altındaki bölgelerde başlayan çete savaşları kısa zamanda gelişti, düzenli ordu savaşına dönüştü. Sonunda savaş kazanıldı. Anadolu ihtilali lideri Mustafa Kemal, Anadolu eşrafına, tefeci-bezirgâna, reformist burjuvaziye dayanan bir devlet kurdu.

Kurtuluş Savaşı'ndan bu yana giderek palazlanan finans kapital batağa giren ekonomimizin zorlaması ile yeni bir sınıfsal denge kurmak için harekete geçti. Tefeci bezirgân, kasaba kodamanı ile bir olup, reformist burjuvaziyi iktidardan attı. 1950'lerde olan bu tarihe "1950 Halk Hareketi" yutturmacası olarak geçen şey işte bu karşıdevrim hareketidir. Menderes'in şahsında billurlaşan bu ittifak çarpıcı sloganlar atmaktan da geri kalmıyordu. Kitlelerin hayal gücü kolayca harekete geçirildi. Kâğıttan şatolar kuruldu. Her mahalleye bir milyoner sloganı eşya piyangosu yerine geçti. Alçakça, adice yürütülen sömürü nerede ise yağ-bal oldu. Finans kapital ile tefeci-bezirgân, Anadolu ticaret burjuvazisinin bu balayı 4-5 yıl sürdü. En basit bir ekonomi politikası bile tespit edilememişti. Ne tarım alanında yatırım yapılmış, tohumluk, ziraat makineleri gibi üretim artıran ekonomiye rahatlık getirecek tedbirler alınmış, ne sanayide iflas etmiş tarım politikası sonucu hızla artan işsizler ordumuzu üretici hale getirecek güçlü yatırımlar yapılmış ne de eğitim sorunu üzerine kafa patlatılmıştı. Ardı arkasına iktisadi-askerî, kültürel ikili antlaşmalar yapılıyordu. Günün felsefesi; gelsin dış yardım, kabarsın borç hanesi. Öte yandan artan bir sömürü, dayanılmaz hale gelen hayat pahalılığı, paranın düşen değeri. 1958'ler geldiği zaman vaziyet dayanılır gibi değildi. Kitlelerin hoşnutsuzluğu ayyuka çıkmış, bu da ifadesini toplumun en dinamik kesimi olan gençlikte bulmuştu. Bugün kutlatılmayan 28-29 Nisan hareketleri bu kokuşmuş yönetime, bu iğrenç sömürüye başkaldıran halkın somutlaşmış tepkisidir. Her iğrençlik kendi alternatifini beraber getirir. 27 Mayıs İhtilali bütün bu olanlara dur diyen bir radikal subay, reformist burjuva hareketidir. Finans kapital bu sefer de, Menderes'in temsil ettiği tefeci-bezirgân kasaba kodamanını itelemiş, küçük burjuva radikallerine ve reformist burjuvaya omuz vermişti. Şimdi yeni bir sınıfsal devre doğmuş,

en basit demokratik müesseseleri bile işlemez hale getiren, alçakça baskı kanunları tezgâhlayan, gençliğe kurşun sıkan yönetim alaşağı olmuştur. Finans-kapital gelişmesine, gürbüzleşmesine engel olmayan, buna karşı sömürüyü daha modernleştiren hiçbir ileri atılıma mâni olmaz. Nitekim 27 Mayıs İhtilali hem kitlelerin demokratik isteklerine cevap veren ilerici bir hareket olmuş hem de yarattığı yeni sınıfsal denge ile finans-kapitale kuvvet şurubu şırınga etmiştir. İktidarda bir kez daha etkinlik kazanan küçük burjuvazinin radikal kalemleri beraberlerinde demokratik kuruluşları ve fikirleri de getirdi. Hazırlanan Anayasa reformcu, demokratik ve ilerici bir anayasa idi. Kitlelerin her türlü demokratik isteklerine karşılık vermesi ile getirdiği özgürlük ve tartışma-inceleme ortamı birçok gizliliği, bilinmeyeni ortaya çıkarttı. Tüm zenginliklerimize, yeraltı, yerüstü kaynaklarımıza, bakırımıza, kromumuza, petrolümüze, halkımızın yarattığı bütün değerlere el koyan, haysiyetimizi ayaklar altına alan, yoksulluğumuzun tek sebebi ABD emperyalizminin dost yüzü(!) açığa çıktı. Baş düşmanı gördük tanıdık.

Türkiye'nin politika arenasında meydana gelen bu yeni kuvvet dengesi sonunda bir sol doğmaya başladı. Bu da toplumun en uyanık, en dinamik kesiminde, gençlik içinde yansıdı. Araştırıcı-öğrenici niteliğimiz ortaçağ karanlığından sıyrılmamıza yol açtı. Okuduğumuzu anlıyor, iğrenç sömürüyü, kol gezen işsizliği, açlığı, salgın hastalıkları, tüm gerçekleri görüyorduk. Biliyorduk ki finansal-kapital, tefeci-bezirgân ikilisi iğrenç iğrenç çıkarları uğruna memleketi emperyalizme peşkeş çekiyordu. İkili antlaşmaları ile NATO'su ile tüm zenginliklerimizi, yarattığımız değerleri dışarı taşıyor, kendileri de bu sömürünün yüzdesini alıyorlardı. Yönetimin kafası, sömürüyü devam ettirmenin yollarını bulmak için karşı çıkanı yok etmek için çalışıyordu. Küçük burjuva radikallerinin, reformist burjuvazinin etkinliği kısa sürdü. AP koalisyonları yönetime tefeci-bezirgânların, kasaba kodamanlarının tekrar katıldığını gösteren hareketler oldu. Bu yıllarda yeni bir kuvvet dengesi görüyoruz. İktidar finans-kapital, reformist burjuvazi, tefeci-bezirgân, Anadolu kodamanı arasında paylaşılmıştı. Ne var ki reformist burjuvazi etkinliğini kaybetmeye başlamış, bunun yerine tefeci-bezirgân gittikçe daha fazla etkinlik kazanmaya başlamıştır. AP iktidarı yönetiminde meydana gelen kitle hareketlerini, öğretmenler yürüyüşü, İmran Öktem'in cenazesi gibi olayları açıklamak ancak yukarıdaki sınıfsal dengeyi kavramakla mümkündür. Demirel iktidarının son günlerine doğru 1968-70 arası

İşçi-Gençlik-Köylü demokratik hareketleri gelişti. Türkiye'de solun gelişmesi, kitlelerin demokratik hareketlerinin başlaması ve en tabii anayasal haklarını kullanarak hâkim sınıflara hesap sorması çıkar ve sömürü çevrelerini ürküttü. En ufak bir muhalefete bile tahammülü olmayan ABD emperyalizmi ve ortakları AP yönetimini yetersiz bulmaya başladı. Alınan tedbirler, soygun ve talanın sessizce yürütülmesini sağlayamıyordu. Kitlelerin hoşnutsuzluğu bu denli insafsızca, bu denli göstere göstere sömürülmelerine karşı homurdanışı bir avuç finans-kapitalisti rahatsız ediyordu. Sert tedbirler alınmalı, geceleri uykularını kaçıran homurdanmalar susturulmalı, pişmiş aşlarına soğuk su katılmamalıydı. Bunu temin ise ancak finans-kapitalin tek başına iktidarı ile mümkün idi. 1970 İşçi-Gençlik-Köylü hareketleri, Demirel iktidarını güç durumlara sokmuş, batağa giren ekonomi, büyüyen dış ticaret açığı, yamalı bohçaya dönen bütçe, devalüe edilen lira ile ardı arkası kesilmeyen yeni yeni vergiler karşısında yönetemez hale gelmişti. Finans-kapital durumun düzelmesi için gördüğü tek çareyi, ortaksız iktidarı uygulamakta gecikmedi. 12 Mart muhtırası Cumhuriyet tarihinde finans-kapital safra atmış, iktidardaki diğer ortaklarından, küçük burjuva radikallerinden, reformist burjuvaziden, tefeci-bezirgândan arınmış bir iktidarı oluşturmuştur. Devlet mekanizması finans-kapitalin tartışmasız kontrolü altına girmiş, bütünleşmiştir. Faşist ağını kurmaya karar vermiştir. Bugünkü durum iktidarını ortaksız yürüten, değil solu, radikalleri bile susturan, öyle ki, bir gün evvel Anayasa değişikliğini danıştığı profesörleri bile ertesi gün hapse yollayan, devrimci avına çıkmış bir avuç finans-kapital oligarşisi iktidarının Anayasa değişikliği, baskı kanunları hazırladığı, iğrenç sömürüsüne dur diyecek güçleri saf dışı bıraktığı, parlamenter faşizmin hüküm sürdüğü bir durumdur. Bugünkü yönetim oligarşinin asker kanadının Erim hükümeti ve parlamento maskesi altında sürdürdüğü bir faşist yönetimdir. Oligarşinin Demirel kanadı yıpranmış, yerine oligarşinin askerî kanadı geçmiştir. Finans oligarşisi bütün hışmıyla bağımsızlık savaşçılarının üzerine yürümüş askeriyle, polisiyle, adliyesiyle bu gür sesi susturmaya çalışmaktadır.

Kurtuluş Savaşı'ndan 1971'e kadar Türkiye'de olanlar böylece özetlenebilir. İddianamede bahsi geçen, yazılan olaylara gelince, savcının yaptığı gibi biz de meseleyi ta başından almak, ilk gençlik olaylarına, hatta 27 Mayıs İhtilali'ne inmek zorundayız. Olayları buradan almak Anayasa'yı ve Hür Demokratik ortamı kimin hasıraltı edip baltaladığını, kimin can pahasına koruyup yerleştirmeye

çalıştığını anlamak için şarttır. Dönelim 27 Mayıs 1960'a. Demiştik ki, 27 Mayıs İhtilali bunalan ekonomimize çözüm getiremeyen, gizleyemediği sömürü ile yarattığı açlık ve sefaletle halkın nefretini kazanan bir iktidara karşı küçük burjuva radikalizmi ve reformist burjuvazinin giriştiği bir harekettir. 27 Mayıs'ta radikal burjuvazinin etkisiyle demokrasi yolunda adımlar atılmış, temel hak ve hürriyetler teminat altına alınmış, pozitif hukukun sağlam temeller üzerine oturması sağlanmıştır. Bunların yanında devlet aygıtı önemli devlet kuruluşlarla desteklenmiş, üniversitelerde belli fikir özgürlüğü sağlanmıştır. 1960'ın hemen sonraları küçük burjuva radikallerinin etkinlik sağladığı yıllardır. Bu yıllar emperyalizmle hiçbir göbek bağı olmayan gençliğin öğrenme-araştırma, inceleme, kısaca ortaçağ karanlığından, fikirsizliğinden kurtulma yılları olmuştur. 1961 Anayasası ile kazanılan mesafeleri şöylece özetlemekte fayda vardır. İşçiye tamamen çalışma, sözleşme ve grev yapma hakkı işçilerin demokratik hareketlerine dayanak olmuş, işçiye dayanak gücü vermiştir. Örgütlü sermayeye karşı mücadelenin ancak toplu hareketlerle mümkün olduğu görülmüş, grev ve sendikal örgüt kurma mücadelesi, Anayasa ile kazanılan düşünce ve kanaatlerini söz ve yazı ile serbestçe ifade etme hakkı ile daha da güçlenmiştir. Çıkacak faşizm kokulu kanunların Anayasa'ya aykırılığı ispatlanacak duruma getirilmiş bağımsız Anayasa mahkemeleri kurulmuştur. Çeşitli meslek gruplarına örgütlenme ve direnme hakları tanınmış, kitlelere hoşnutsuzluklarını etkili bir biçimde belirtme, gerekirse direnişe geçme hakkı verilmiştir. Bütün bu etkili ve ilerici kararlar yönetici kadroları kontrol altında tutma, üzerlerinde etkili olma ve denetleme olanağı doğurmuştur. Alınan kararların ve uygulamaların halkın çıkarıyla olan uygunluğu tartışılır olmuştur. Bütün bu ileri adımlar, tanınan hak ve özgürlükler geniş bir tartışma ortamı açmış, çıkarlarımıza ters düşen kararlar her çevrede anlaşılacak şekilde derinlemesine tartışılmaya başlanmıştır. Kitleler Anayasa'nın sağladığı her hakkı benimsemiş, kendine mal etmiştir. Gelişen fikir akımları gittikçe daha çok konuyu incelemeye başlayan aydınlar, örgütlenen, gerekince direniş hakkını kullanan, tartışma açan meslek grupları ve özellikle halkının meselelerini kendi meseleleri kadar ön plana alan gençlik, finans-kapitali tedirgin etmiş, huysuzlandırmıştı. Reformist burjuvazinin bu iki-üç yıllık finans-kapital tarafından tefeci-bezirgân kasaba kodamanı ile engellenmeye başlanmıştır. İlk iki-üç yılda halkımızın kaydettiği bu gelişme karşısında finans-ka-

pital ürkmüş, 1960'ta itelenmesine göz yumduğu tefeci-bezirgânın tekrar piyasaya çıkmasına göz yumarak yeni bir sınıfsal denge kurmuş, demokratik kitle hareketlerinin ve gelişen bağımsızlık savaşının karşısında örgütlü bir direniş tezgâhlamaya başlamıştır.

Finans-kapital o devrede bu mücadeleyi, bu savaşı tek başına göğüsleyecek, önleyecek güçte olmadığı için karşımıza tefeci-bezirgânı çıkarttı. En ince ayrıntılarına kadar planladığı karşıdevrimci hareketi uygulamaya başladı. O devrede demokratik hareketler, meslek gruplarının ilerici örgütlenmeleri ve gençlik eylemleri yanında gördüğümüz Kuran kurslarının, İmam Hatip Okulları furyasının, mücadele birliklerinin, komando kurslarının, taşra eşrafının örgütlediği komünizmle mücadele derneklerinin mantar gibi fışkırmasının sebebi budur. Zaten örgütlü olan tefeci-bezirgân takviye ve teşvik ediliyor, üstümüze salınıyordu. Bu arada finans-kapital güç topluyor, hem tefeci-bezirgâna hem reformist burjuvaziye ve hem de gelişmekte olan sola vuracağı günü kolluyordu.

Anayasa karşısında kitlelerin aldığı bu kesin olumlu tavır ve Anayasa'nın kitlelerce benimsenmesi gençliği de kapsar. Uzunca bir dönem çeşitli dünya görüşlerine ve özgürlüğe aç kalmış gençlik Anayasal haklarını kullanan ilk güç oldu. Hâkim sınıfların iç ve dış politikalarını, gerek şimdi ve gerekse daha önce alınmış ekonomik ve politik kararlarını, bunların uygulamalarını tepki ile karşılamaya başladı. Gücü yettiğince çıkarlarımıza ters düşenleri değiştirmeye çalıştı. Gerektiğinde direniş hakkını kullandı. Miting yaptı, yürüyüş tertipledi. Bütün ilerici, demokratik kitle hareketlerine katıldı, destekledi. Dövüştü, dayak yedi, hapislere atıldı. İşkencelerin en çağdışı olanları üzerlerinde uygulandı. Bütün bunlar gençliğin mücadele azmini kuvvetlendirmekten başka bir işe yaramadı. Sömürünün üzerine üzerine gitti. Yerli petrol kampanyası açtı. İğdiş iğdiş ettiği ikili antlaşmalarımızı sergiledi. Madenine sahip çıktı. Omuz verdi topraksız köylüye. Gözcü oldu grevci işçiye.

1965'ten sonra gençlik eylemleri hız kazandı. Artık her demokratik hareket, her haklı direniş, her sömürüye başkaldırı yanında bağımsızlık ve demokrasi savaşı veren gençliği buluyordu. Bu savaşta hedef Anayasa'da yazılı her cümlenin kitlelere mal edilmesi, kullanılması idi. Gelişen gençlik olayları, bağımsızlık mücadelemiz faşizan kuvvetler tarafından susturulmaya çalışıldı. Bağımsızlık savaşçılarının yavaş yavaş her fakültede cemiyet seçimlerini kazanmaya başlamaları mayanın tuttuğunu gösteriyordu. Gençliğin bir-iki senede aldığı

mesafe ve ortaya koyduğu eylemler kitlelerce hemen benimseniyor, "Hak verilmez alınır" ilkesi geçerlilik kazanıyordu. Nitekim toplumun motoru olan gençliğin eylemleri sonucu ilk işçi-köylü mitingleri, yürüyüşleri başlıyordu. Demokrasi ve bağımsızlık yolundaki mücadele gittikçe hız kazanıyordu. Çığ gibi büyüyen bağımsızlık hareketimiz karşısında hâkim sınıflar telaşlanmaya başladılar. Her hareketimiz kitlelerce benimseniyor, onlara mücadelelerinde rehber oluyordu. Buna karşı Demirel hükümetinin tavrı açıktı. Anayasa değişecek, daha ağır cezalar yürürlüğe konacak ve bu hareketler durdurulacaktı. Fakat ekonomik bozgun ve gelişen kitle hareketleri karşısında Demirel iktidarı gücünü yitirmeye başladı. Bu güçsüzlük onu zorbalığa iteledi. Artık hâkim sınıflar kiralık silahlı güçler beslemeye başladı. Her miting, her yürüyüş, bağımsızlığa yönelik her hareket kurşunla karşılanıyor, gençler şehit ediliyordu. İşçi ve köyü demokratik hareketleri de bu tedhiş kampanyasından nasibini alıyor, bağımsızlık için savaşan liderleri kurşunlanıyordu. Yürüyen bu tedhiş kampanyası karşısında devrimciler bir süre meşru müdafaa durumunda kaldılar. Bağımsızlık savaşlarını ve mevcudiyetlerini korumak için silahlandılar. Şimdi meydanda bir tarafta emperyalizmin ve yerli finans kapitalin jandarmalığını yapan, görevini yerine getirmek için silahlı ekipler kuran AP yönetimi, diğer tarafta emperyalizmi, finans oligarşisini ve jandarmalarını kovalamak ve varlığını korumak için silahlanan devrimciler vardı. Hâkim sınıfların örgütlü gücü karşısında devrimci cephede acilen örgütlenmek gereğini duydu ve örgütlendi. Artık kozlar açık oynanıyordu. Azgınlaşan emperyalizmin bizi ezip geçmesine müsaade etmeden toparlanmamız, bağımsızlık savaşımızı değişen şartla uygun biçimlerde yürütmemiz gerekiyordu.

Devrimciler emperyalizme karşı bağımsızlıkları için silaha sarılma hakkını kullandılar. THK-C ve onun savaşçıları emperyalizme karşı bağımsızlık için silaha sarılma hakkını kullandılar. Savaşçıların son teki de ölene kadar bu hakkı kullanmaya devam edeceklerdir.

İddianamede geçen ve cephemizin yaptığı söylenen eylemler bağımsızlık için silaha sarılma hakkımızı kullanmamızdan başka bir şey değildir. THKC, Türkiye halkının bağımsızlık özlemini dile getirmiş, kurtuluşun ilk kıvılcımını yakmıştır.

THKC, Türkiye halkının kurtuluşu yolunda bundan böyle de savaşını sürdürecek ve zaferi kazanacaktır.

Yaşasın bağımsız demokratik Türkiye için savaşanlar![1]

1. Turhan Feyizoğlu, *İki Adalı*, Alfa Yay., 2012, s. 366-377.

Kaynakça

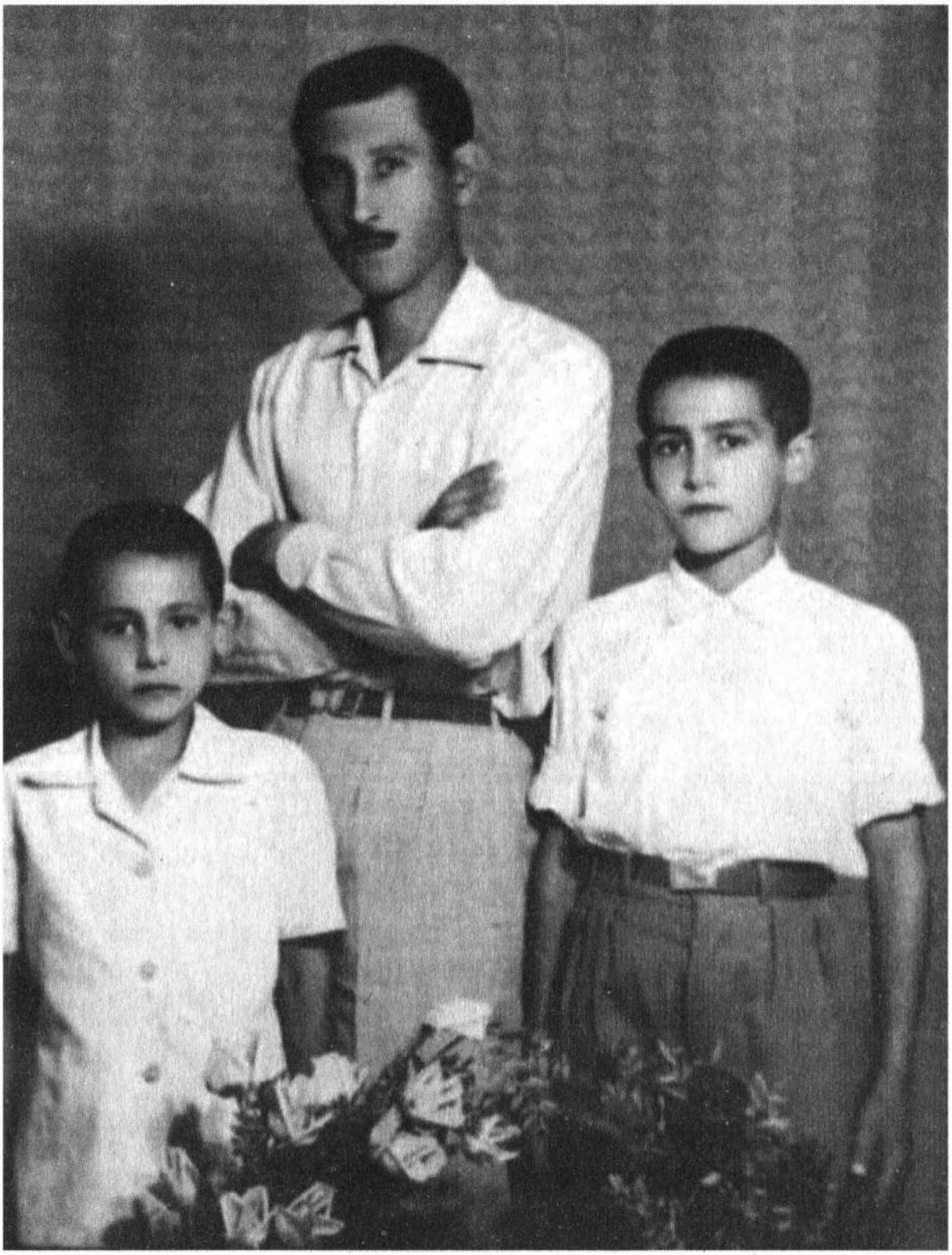
Ahmet Tuncer Sümer, *Adsız Kahramanlar: Gülay Ünüvar (Özdeş) Kitabı*, Ayrıntı Yay., 2018.
Fatoş Güney, *Camları Kırın Kuşlar Kurtulsun*, İthaki Yay., 2020.
Mehmet Eymür, *Analiz*, Milliyet Yay., 1991.
Musa Kaplan, *Devrim Yolcuları*, Ozan Yay., 2012.
-------- *3 Yoldaş*, Ozan Yay., 2015.
-------- *Toroslar'dan Nurhak'a*, Ozan Yay., 2018.
Münir R. Aktolga, *Hatıralar: Nereden Başlamıştık Nerelere Gitti İşin Ucu*, Alter Yay., 2018.
Tayfur Cinemre, *Anılar Belleğimizin Bekçileridir*, Ayrıntı Yay., 2020.
Yaşar Kemal, *Bugünlere Bahar İndi*, YKY, 2010.
Turhan Feyizoğlu, *Mahir On'ların Öyküsü*, Totem Yay., 2017.
--------- İki Adalı, Alfa Yay., 2012.
Hayat Mecmuası, Sayı: 10, 2 Mart 1972.
İddianame, 28 Şubat 1973.

Söyleşideki Kaynak Kişiler

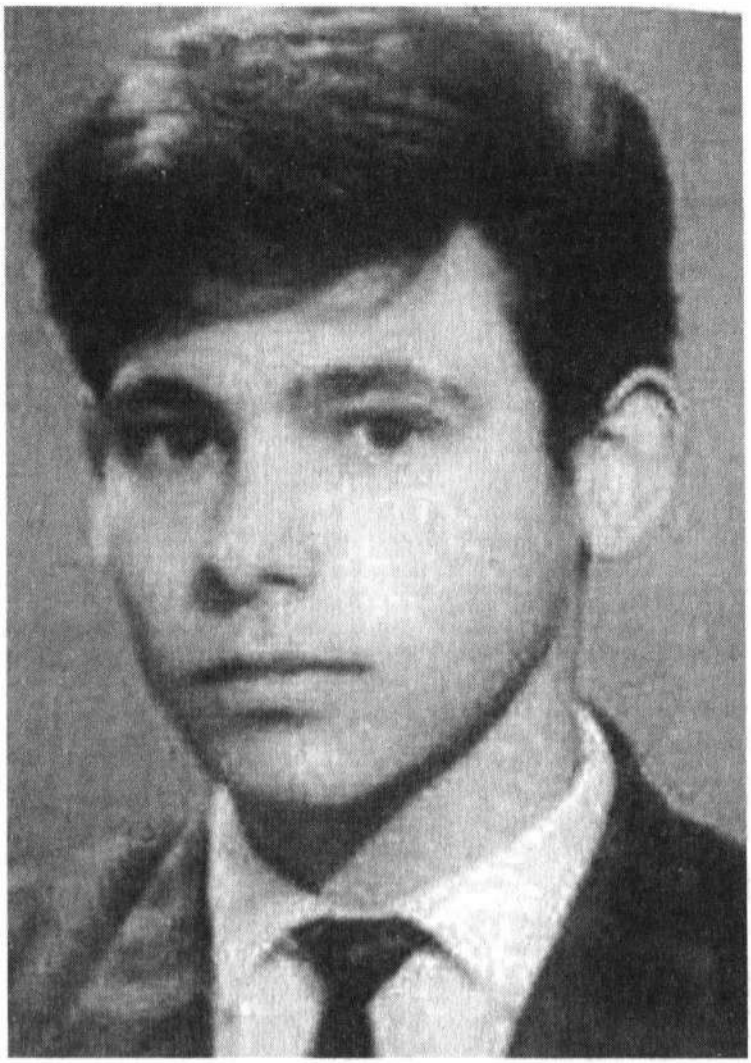
Atilla Özsever, 14 Mayıs 2018/İstanbul
Düriye Bardakçı, 23 Mart 2019/Ankara
Faik Güleçyüz, 8 Mart 2015/İstanbul
Halil Ergün, 8 Kasım 2010- 24 Ocak 2013/İstanbul
Hüseyin Özkan, 17 Nisan 2014/İstanbul
İbrahim Çenet, 17 Temmuz 2018/Osmaniye
İbrahim Kalyoncu, 2 Mart 2011-19 Ocak 2013/İstanbul
İlkay Demir, 21 Haziran 2011/Datça
Kâzım Bardakçı, 17 Ağustos 2012/Akçataş-Hacıbektaş
Lale Arıkdal, 29 Ağustos 2009-23 Haziran 2013/İstanbul
Mehmet Sarıhan, 3 Haziran 2010/İstanbul
Mustafa Alabora, 27 Ekim 2010-3 Ocak 2013/İstanbul
Mustafa Yalçıner, 7 Eylül 2010/İstanbul
Necmi Demir, 21 Haziran 2011/Datça
Nuran Ağırnaslı, 29 Nisan 2015/İstanbul
Orhan Altın, 22 Mayıs 2015/İstanbul
Oktay Etiman, 9 Nisan 2011/Ankara
Osman Cavit İyigün, 15 Nisan 2014/İstanbul

Ülkü Ahmet Cafer, 2021/Datça (Telefonla)
Safiya Özkan, 17 Nisan 2014/İstanbul
Saliha Bardakçı, 14 Nisan 2018/Ankara
Selçuk Şahin Polat, 14 Temmuz 2013/Mersin
Tayfur Cinemre, 8 Mayıs 2017/İstanbul

Fotoğraflar

Ulaş Bardakçı, babası ve ağabeyi Uğur

Ulaş Bardakçı'nın Lise Yılları

Gençlik Yılları (Sağda Ulaş Bardakçı)

Büyükdedesi Ali Nihai

Büyükdedesi Mehmet Kâmil

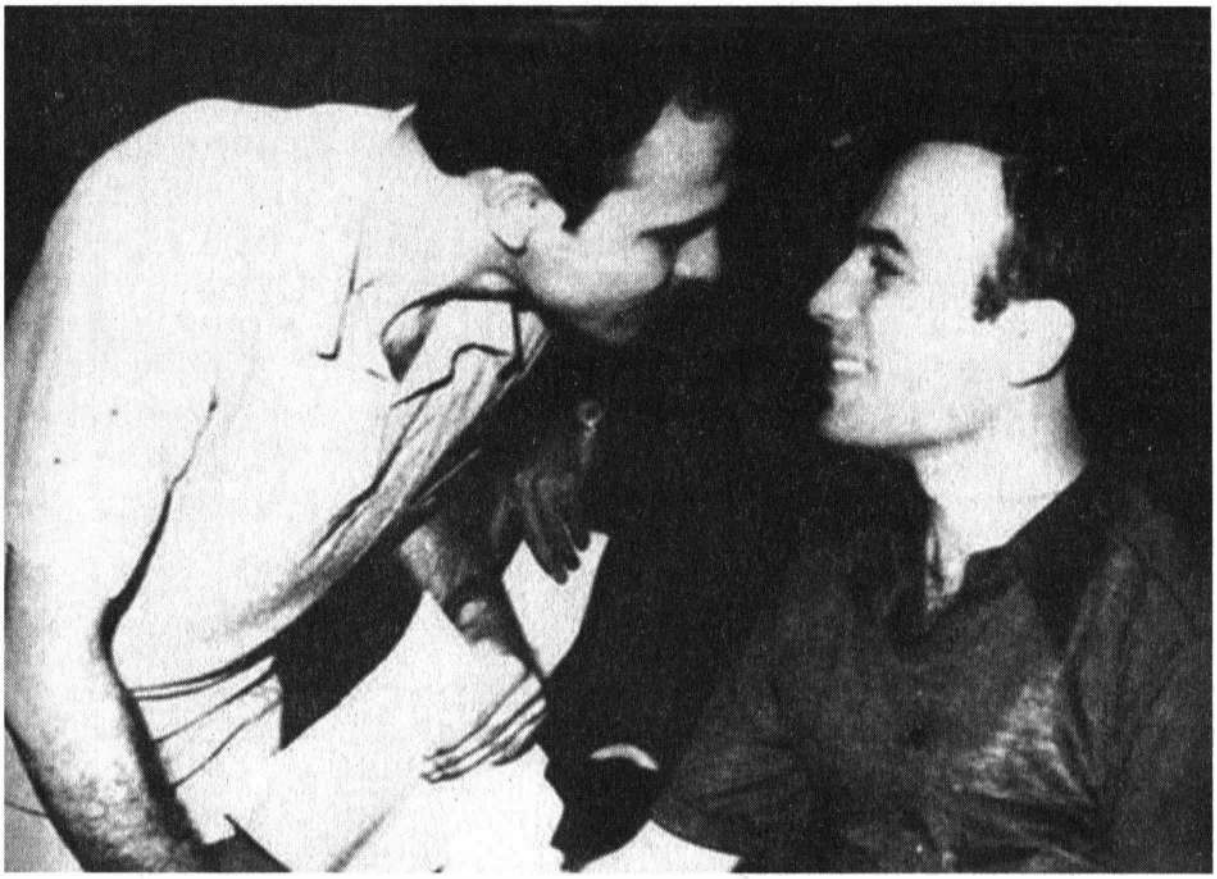
Ulaş Bardakçı'nın Dedesi Ahmet Rasih

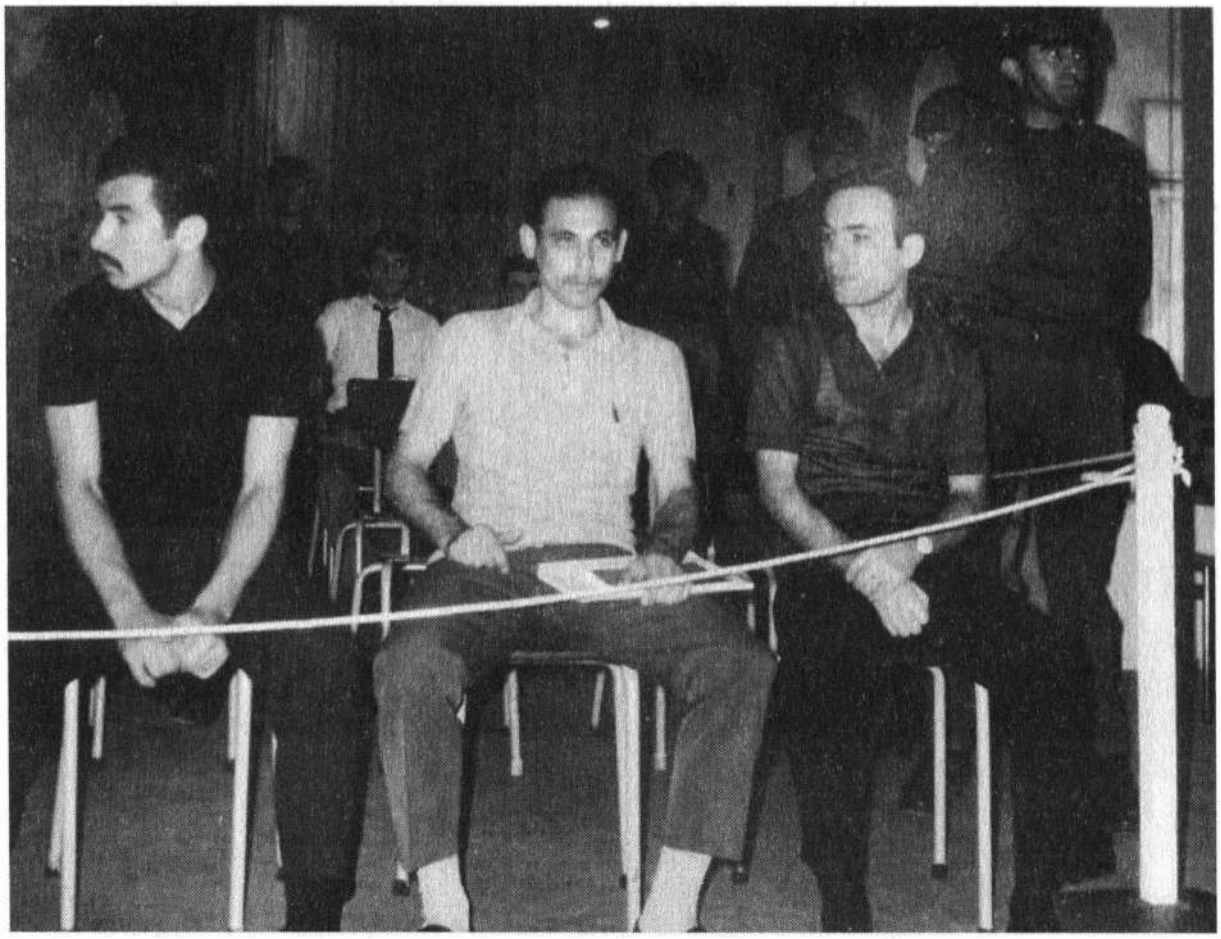
Ulaş Bardakçı'nın amcası Kâzım Bardakçı ve Yengesi Düriye Bardakçı
(Hacıbektaş-Akçataş Köyü)

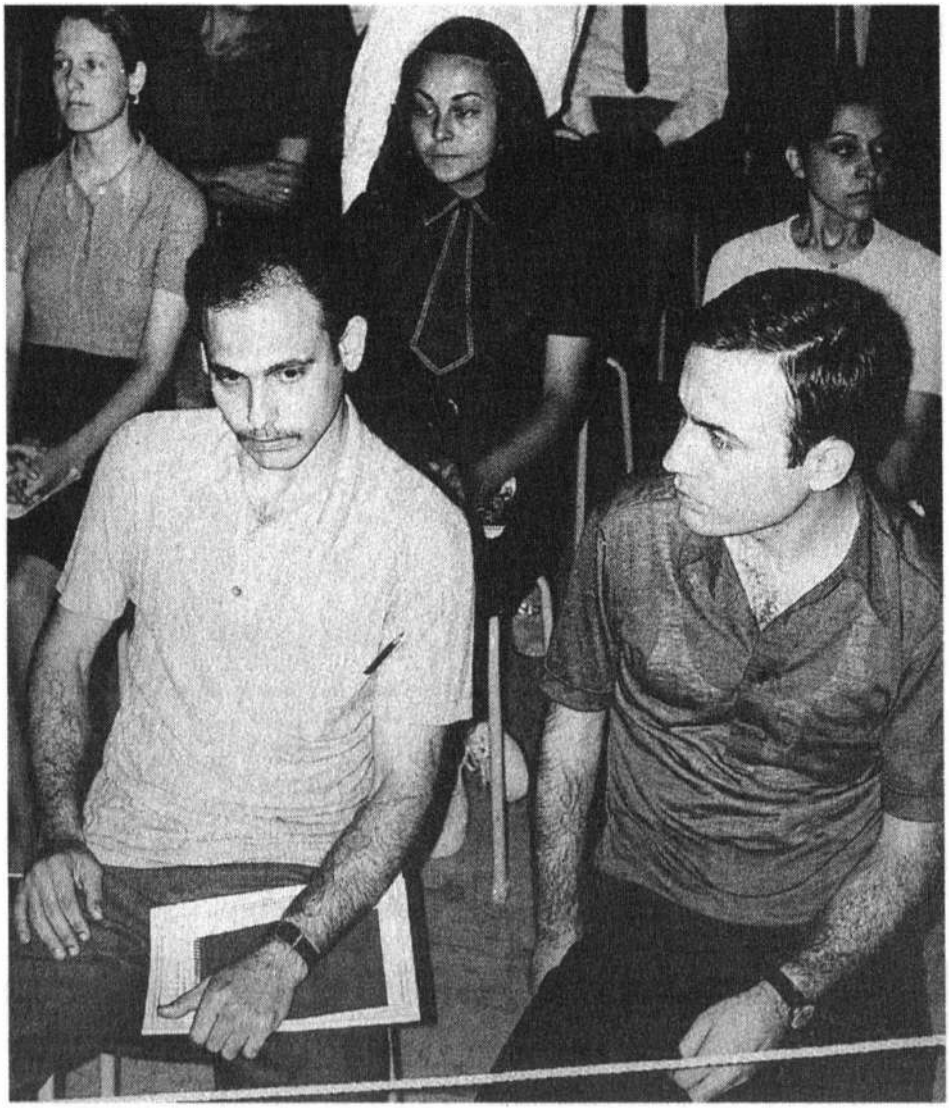
Ulaş (sağda) Çok Sevdiği Köpeği Bozoğ İle

Ulaş Bardakçı ve Mahir Çayan

Kâmil Dede solda, ortada Ulaş Bardakçı
sağda Mahir Çayan (Fotoğraf Uğur Yıldız Arşivi)

Ulaş Bardakçı (solda), Mahir Çayan (sağda)

Ulaş Bardakçı (sağdan ikinci) Mahkemede

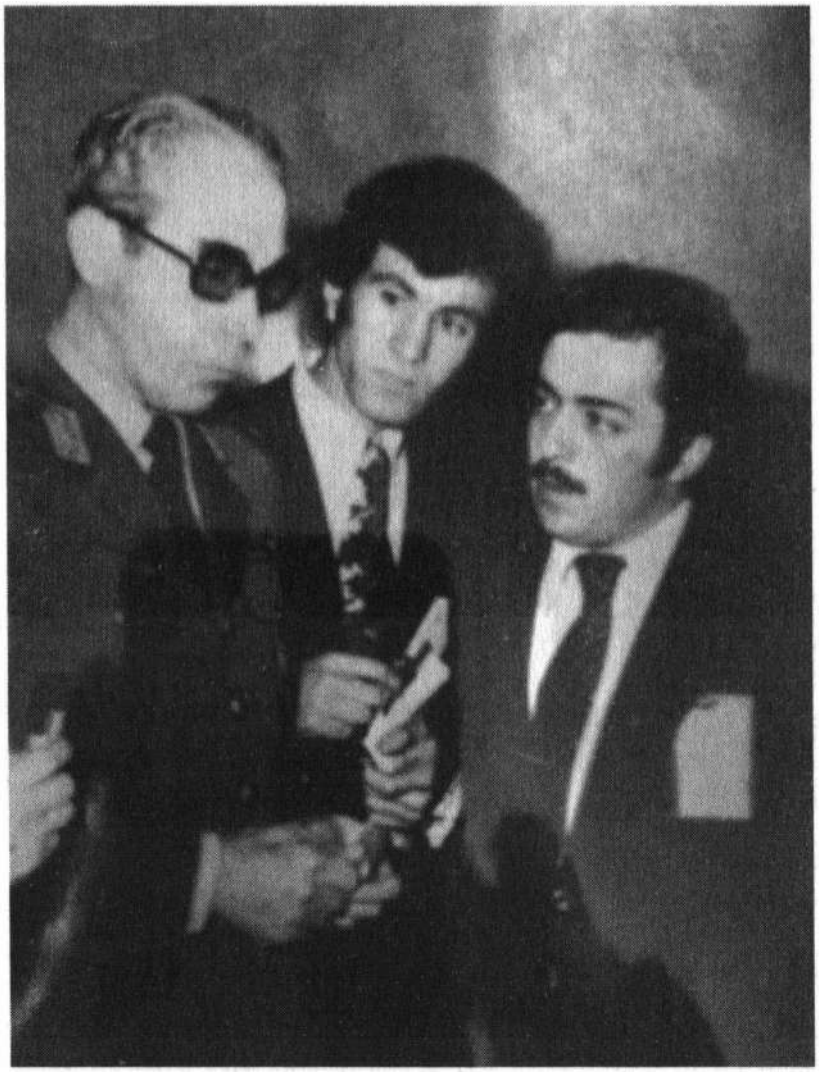

Mahir Çayan ve 4 arkadaşı askeri cezaevinde günlerce uğraşıp karyola demiri ile

GÜNAYDIN

15 METRE TÜNEL KAZIP KAÇTILAR

Ulaş Bardakçı'nın Maltepe Askerî Cezaevi'nden Kaçışıyla İlgili *Günaydın* Gazetesinde Çıkan Haber

Faik Türün, İKA Ajansı Muhabirleri Cem Aydın ve Musa Kaplan

Ulaş'ın Hacıbektaş-Akçataş'taki Evleri

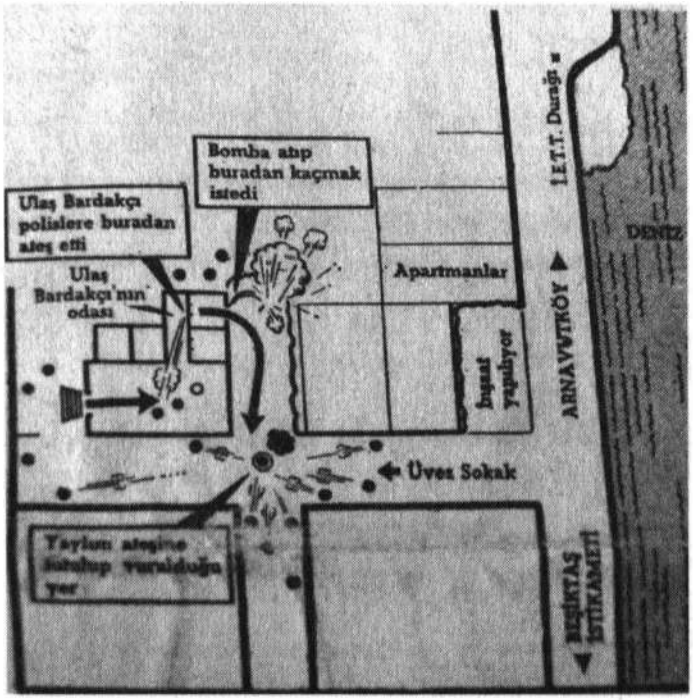

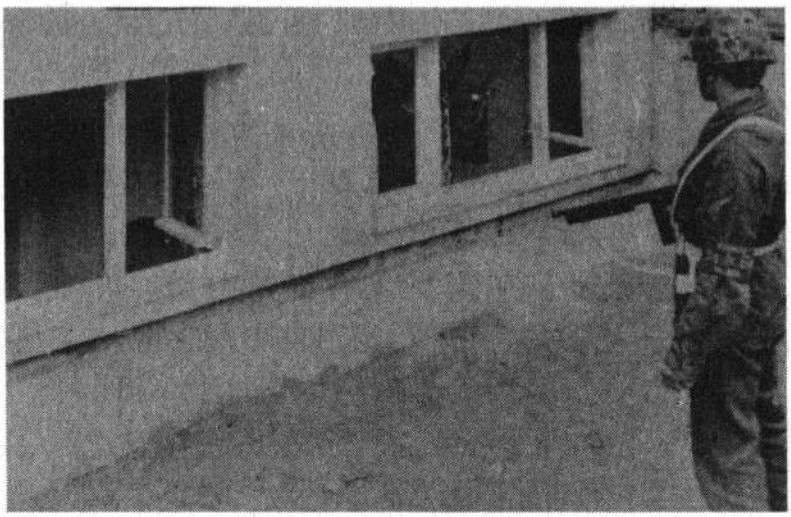
Ulaş Bardakçı ODTÜ'de Arkadaşlarıyla (Fotoğraf Uğur Yıldız Arşivi)

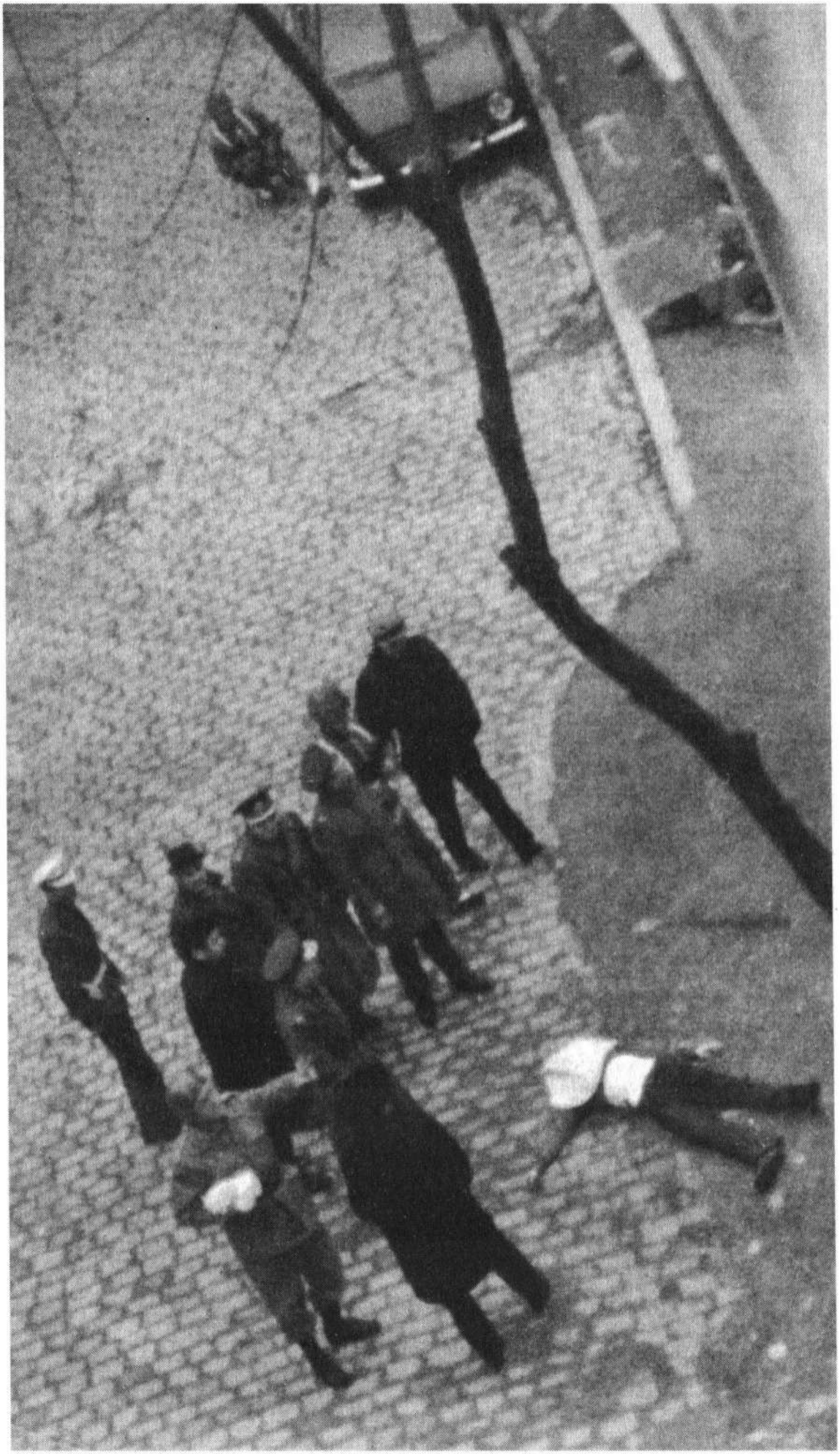
Ulaş Bardakçı'nın Arnavutköy'de Öldürüldüğü Ev

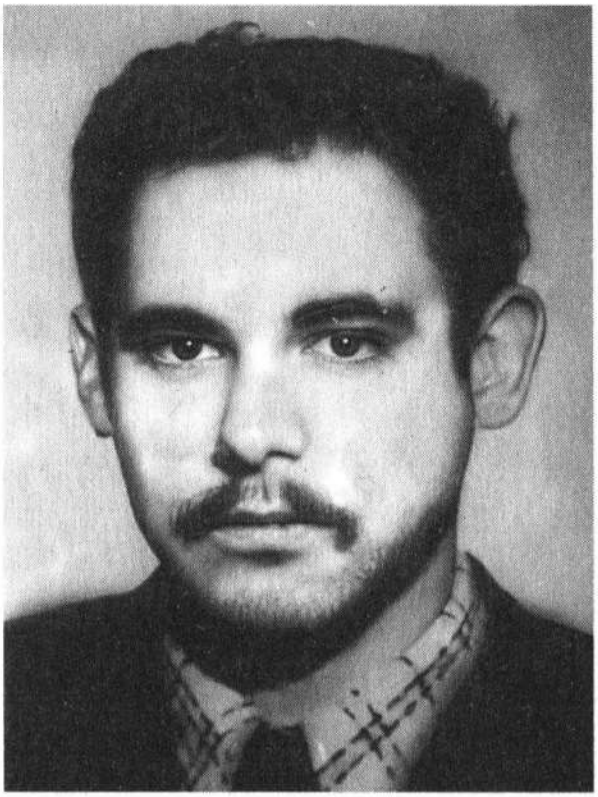

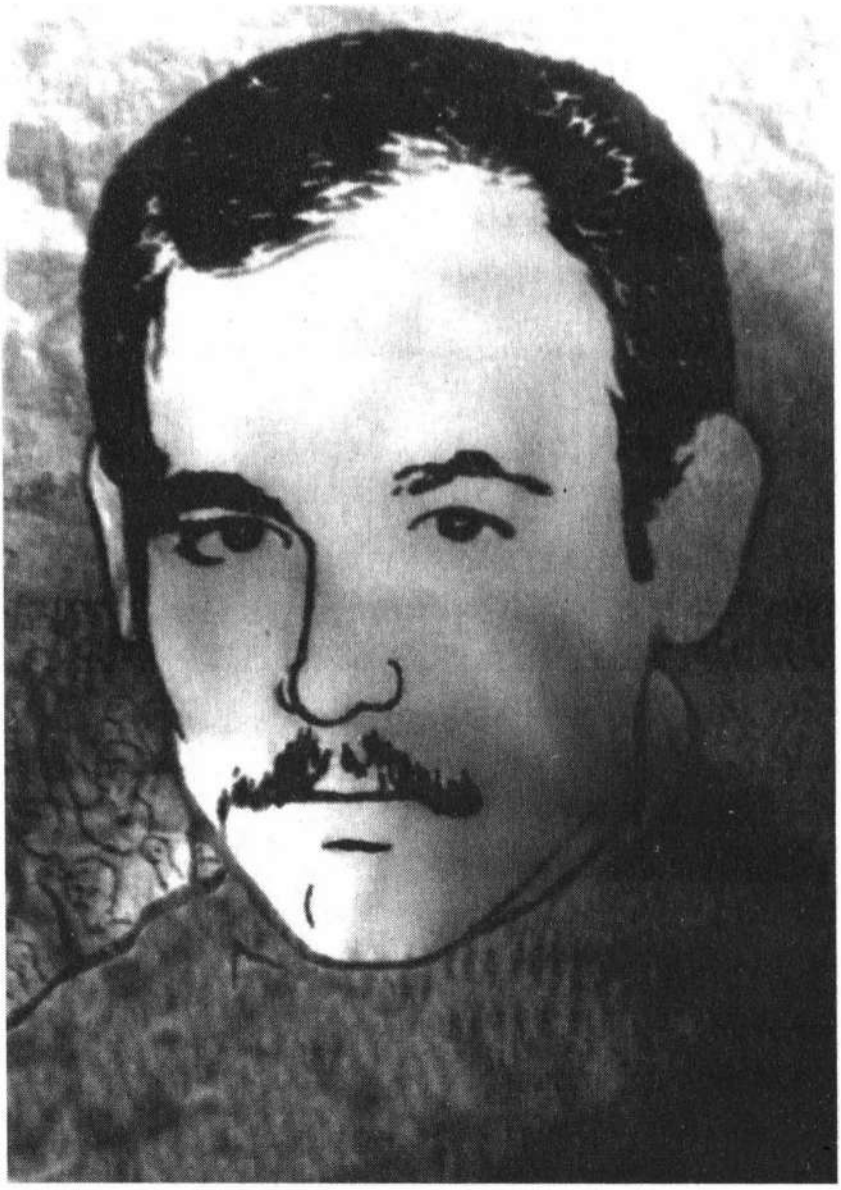
20 Şubat 1972'de *Hürriyet* gazetesinde çıkan Ulaş Bardakçı'nın Öldürülmesi İle İlgili Haberler

Ulaş Bardakçı'nın Öldürüldüğü An (*Hayat* mecmuası)

Ulaş Bardakçı

Dizin

A
Abdullah Ceceloğlu 27, 37, 39, 40
Abdullah Yılmaz 70, 72
Âdem Muhammed Gündoğan 71, 75
Ahmet Alankuş 76, 77, 105
Akgül Yulkarslan 77
Alaaddin Ulus 73, 74
Ali Bardakçı 12
Alican Özgenler 110
Ali Germirli 32
Ali Hiçkorkmaz 83
Ali Nihai 12, 159
Alpaslan Özdoğan 89
Arif Çakır 105
Aslan Başer Kafaoğlu 92
Atilla Özsever 7, 8, 58, 70, 155
Atılay Gülen 86
Aykut Ülker 169
Ayşe Baykara 69
Ayşe Kaplan 8
Ayten Tunal 98

B
Berna Has 30, 31
Bilge Saka 74, 96
Bingöl Erdumlu 33, 43, 54, 127, 140
Bülent Karataş 169

C
Cengiz Aker 36
Cengiz Çandar 92
Cengiz Özateş 81
Cihan Alptekin 57, 61, 63, 68, 72, 73, 75, 76, 77, 79, 98, 99, 106

D
Deniz Gezmiş 25, 33, 68, 139
Doğu Perinçek 82
Donald M. Arnold 27
Düriye Bardakçı 8, 15, 155, 160

E
Ephraim (Efraim) Elrom 169
Ephraim Elrom 38, 40, 48
Erdoğan Sarvan 76, 77
Erkan Akın 79, 81
Ertan Sarıhan 80, 81, 89, 109, 110, 143, 144
Ertuğrul Kürkçü 23, 25, 26, 33, 36, 43, 56, 70, 110, 141

F
Faik Güleçyüz 7, 8, 80, 81, 104, 105, 106, 155
Faik Türün 69, 135, 166
Fatma Atmaca 41
Fatoş Güney 8, 46, 47, 126, 155

Fazilet Aksoy 30
Fazlı Alpay 25
Fezal Has 29, 30, 31, 32
Fuzuli Yazıcı 56, 57, 59, 60, 69, 70

G
Gülten Çayan 170
Güven Şengil 33, 79

H
Hacı Tonak 89
Haldun Yeşil 57, 70, 72, 76, 80, 102, 106, 108
Halil Çelimli 21, 22
Halil Ergün 7, 8, 24, 33, 140, 141, 155
Halil İbrahim Tunca 103
Halil Özcan 41
Hamit Yakup 20
Hasan Yıldız 105
Hatice Alankuş 76, 77
Haydar Bektaş 105
Hilmi Baydar 73, 74
Hiram Abas 91, 119
Hüdai Arıkan 25, 54, 137
Hüseyin Aygün 84
Hüseyin Cevahir 24, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 36, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 52
Hüseyin İçmener 41
Hüseyin İnan 21, 128
Hüseyin Onur 40
Hüseyin Özkan 7, 8, 88, 89, 92, 97, 98, 101, 102, 155
Hüseyin Yavuz 26, 33, 54

I-İ
Ildız Aykutlu 49
İbrahim Çenet 7, 8, 81, 155
İbrahim Kalyoncu 7, 8, 140, 155
İbrahim Seven 21
İlkay Demir 7, 8, 37, 38, 42, 43, 138, 155
İlyas Aydın 36, 37, 49, 54
İshak Yürekliler 41
İskender Odabaşıoğlu 21
İsmail Samur 80, 81, 102, 105, 106, 107
İsmet Geliş 26
İsmet Öztürk 80
İrfan Uçar 21, 23, 33, 37, 56
İzzet Aydoğdu 35

K
Kadir Has 29, 30, 31
Kadir Manga 89
Kadriye Deniz Özen 37
Kamil Dede 161
Kâmil Dede 27, 28, 29, 30, 31, 36, 161
Kazım Bardakçı 12, 160
Kâzım Bardakçı 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 144, 155, 160
Kemal Kurdaş 20
Kemal Sarıdoğan 103, 104
Kemal, Yaşar 129
Kenan Yada 80
Kurtuluş, Faruk 134
Kutlu Ertuna 86

L
Lale Arıkdal 7, 8, 16, 17, 79, 86, 87, 91, 94, 95, 99, 100, 103, 105, 110, 111, 117, 120, 123, 142, 155
Leyla Dedal 90, 91, 94, 95, 97, 98, 101
Livaneli, Zülfü 129

M
Mahir Çayan 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 49, 51, 52, 54, 56,

57, 59, 61, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 93, 98, 99, 106, 107, 109, 110, 118, 135, 137, 141, 161, 162
Mahmut Dikler 86, 112, 114
Mazhar Ataç 34, 35
Mehmet Akın Atauz 21
Mehmet Alkaya 25, 26, 34, 35, 60, 71, 72, 102, 103, 105, 106
Mehmet Balaban 36, 44
Mehmet Ertekin 21
Mehmet Eymür 93, 94, 113, 115, 155
Mehmet İncili 72, 74, 75, 76, 77
Mehmet Kamil 159
Mehmet Kâmil 12, 13, 159
Mehmet Ötre 41
Mehmet Sarıhan 7, 8, 143, 144, 155
Mehmet Sönmez 60, 71, 72, 75, 77
Mesut Erdinç 25, 26, 27
Mete Çakmak 75
Mete Has 29, 30, 31, 32, 34, 48, 140
Mete Sönmez 71, 72, 75
Metin Sürer 44
Meyda Ersen 41
Münir Ramazan Aktolga 8, 14, 25, 26, 33, 36, 37, 43, 54, 55, 69, 72, 80, 105, 125, 135
Mustafa Alabora 7, 8, 33, 79, 90, 111, 141, 155
Mustafa Arda 103
Mustafa Asım Gündüz 41
Mustafa Baykara 54, 70, 72, 74, 75, 76, 77
Mustafa Laçiner 70, 73, 74, 75
Mustafa Şahin 34, 109, 110
Mustafa Taylan Özgür 21
Mustafa Yalçıner 7, 8, 20, 89, 155
Müyesser Sarıusta 29, 30, 31
Muzaffer İlgen 109, 110

N
Naci Elgin 106
Naki Tolunay 105
Nazan Alp 36, 44, 52
Necati Sağır 38
Necmettin Giritlioğlu 23, 140
Necmi Demir 7, 8, 37, 38, 42, 43, 57, 73, 78, 138, 139, 155
Nevzat Işık 37, 43, 45
Nidai Cemal 21
Nihat Uysal 32
Niyazi Tekin 89
Nuran Ağırnaslı 7, 8, 21, 155

O-Ö
Oğuz Etçi 26
Oktay Etiman 7, 8, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 52, 125, 138, 155
Oktay Kaynak 63, 67
Olcaytu Özsever 36, 57, 59, 69, 70, 103
Orhan Altın 7, 8, 155
Orhan Aydurmuş 35
Orhan Savaşçı 25, 34, 35, 43, 56, 57, 59, 60, 70, 71, 72, 75, 76, 77, 109, 110
Osman Bahadır 63, 67
Osman Cavit İyigün 7, 8, 88, 89, 90, 91, 92, 97, 98, 100, 155
Osman Tokcan 172
Ömer Ayna 57, 61, 63, 68, 72, 73, 75, 76, 77, 79, 98, 99, 106
Ömer Laçiner 36
Ömer Uluğ 110

P
Perihan Bele 41, 42

R
Reşat Okutan 85, 86, 87, 110, 111
Rıza Çolak 80, 89, 90, 100, 101, 105, 107, 109, 142
Robert W. Komer 20
Rüçhan Manas 28, 34, 43, 45, 46, 56, 57, 58, 59, 126

S-Ş
Sabahattin Sakman 58, 59, 60, 71
Sabetay Varol 92
Sadık Akıncılar 72, 73
Sadık Karamustafa 34
Saffet Alp 34, 36, 44, 45, 52
Saffet Arolat 63
Safiye Özkan 7, 8, 87, 88, 90, 91, 92, 97, 98, 101
Sait Big 21
Saliha Bardakçı 19, 156
Selahattin Güleç 33, 35, 36, 70
Selçuk Şahin Polat 7, 8, 24, 25, 136, 138, 156
Selma Veyisoğlu 109, 110
Serdar Haybat 21
Seyfi Akman 72, 80, 109, 110
Sibel Erkan 54
Sinan Cemgil 21, 22, 59, 89
Sinan Karamustafa 34
Sinan Kâzım Özüdoğru 33
Steve McQueen 64
Süleyman Demirel 58, 59
Sürhay Tunçman 35
Su, Ruhi 129
Şerafettin Serdar 71, 80, 81, 90, 94, 97, 98, 101, 102, 105, 107

T
Talip Aksoy 29, 30, 31, 32, 34
Tamer Hazer 80, 81, 106
Taner Saka 74, 75, 76, 77
Tanzer Gürbüz 86
Tayfun Orçun 34, 110
Tayfur Cinemre 7, 8, 62, 128, 135, 155, 156
Temel Ünsal 52, 53
Tevfik Işık Çeviker 34
Tuncay Çelen 21
Tuncer Sümer 4, 59, 127, 128, 155
Turan Koçak 110
Türkan Şahin 109, 110

U-Ü
Ulaş Bardakçı 129, 133
Uğur Bardakçı 12
Uğur Yıldız 8, 161, 163
Ülkü Ahmet Cafer 7, 8, 80, 103, 104, 107, 156

Y
Yaşar Kemal 9, 115, 129, 155
Yavuz Yıldırımtürk 63
Yıldız Soygan 30
Yılmaz Güney 33, 34, 45, 46, 108, 142
Yılmaz Salih Veyisoğlu 34, 79, 80, 81, 102, 103, 105, 109
Yücel Top 36, 62
Yusuf Aslan 21, 128
Yusuf Küpeli 24, 25, 33, 34, 35, 36, 37, 43, 54, 56, 69, 70, 72, 75, 76, 80, 105, 141, 142

Z
Zafer Kutlu 26
Zeki Öztürk 69, 70
Ziya Yılmaz 25, 27, 32, 35, 36, 42, 54, 56, 57, 61, 69, 70, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 87, 89, 90, 93, 94, 97, 98, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 137
Zülfikar Dicleli 75, 77
Zülfü Livaneli 129

AYONTI

Dünyada ve Türkiye'de '68 Kuşağı diye adlandırılan ve birçoğu 12 Mart Darbesi öncesinde ve sonrasında öldürülen devrimcilerden biri olan, Ulaş Bardakçı'nın öyküsü bu...

Rasih Ulaş Bardakçı 1947 yılında Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesi Akçataş (Topayın) köyünde dünyaya geldi. İlkokul, ortaokul ve liseyi Ankara'da tamamladı. ODTÜ Fizik bölümüne devam ederken dönemin fırtınalı yıllarında kendisini olayların göbeğinde bulur... 6 Ocak 1969'da ABD'nin Ankara Büyükelçisi Robert Komer'in arabasının yakılması eylemine katılır...

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan ve cezaevlerindeki diğer devrimcilerin serbest bırakılması için İsrail Başkonsolosu Efraim Elrom'un kaçırılması eyleminde yer alır. Başlatılan Balyoz Harekâtı'nda yakalanır. Davaları devam ederken 29 Kasım 1971 tarihinde THKP-C ve THKO'lu arkadaşları ile Maltepe Askerî Cezaevi'nden firar eder. 19 Şubat 1972 günü sabaha karşı Arnavutköy Üvez Sokak'ta güvenlik güçleri ile girdiği çatışmada öldürülür...

19 Şubat 1972'nin en önemli tanığı Lale Arıkdal, yıllar sonra o çatışmada evin içinde neler olduğunu ve çatışma sonrası neler yaşandığını anlattı...

Kitabın yazarı, Ulaş Bardakçı'yı araştırırken yaz tatillerini geçirdiği ve nüfusa kayıtlı olduğuduğu Hacıbektaş'ın Akçataş (Topayın) köyüne giderek amcası Kâzım Bardakçı, yengesi Düriye Ana ve kuzenler ile söyleşiler yapar. Ayrıca Ulaş'ın bazı arkadaşlarını bularak konuşur. Döneme ait dergi, gazete ve kitapları ile soruşturma dosyaları ve mahkeme tutanaklarını tarayarak alıntılar yapar...

KDV'den muaftır.
AYRINTI • YAKIN TARİH
ISBN: 978-605-314-628-5
9 786053 146285